

T.C
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

EVLİ BİREYLERDE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ YÜKLEMELERİ
İLE EVLİLİK DOYUMU VE DEPRESYON ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ

Nuriye ÖZTÜRK
(Yüksek Lisans Tezi)

İSTANBUL, 2020

T.C
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

**EVLİ BİREYLERDE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ YÜKLEMELERİ
İLE EVLİLİK DOYUMU VE DEPRESYON ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

**INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN GENDER ROLES, MARRITAL SATISFACTION
AND DEPRESSION IN MARRIED INDIVIDUALS**

Nuriye ÖZTÜRK
(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman
Doç. Dr. Azize Nilgün CANEL

İSTANBUL, 2020

**Tüm kullanım hakları
M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne aittir.**

© 2020

ÖZGEÇMİŞ

2002-2006	Yabancı Dil Ağırlıklı Otakçılar Lisesi
2007-2011	Anadolu Üniversitesi-İşletme Bölümü Lisans Programı-AÖF
2008-2012	Trakya Üniversitesi-Fen Bilgisi Öğretmenliği Lisans Programı
2013-2017	Marmara Üniversitesi-Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Lisans Programı
2015-2018	Marmara Üniversitesi-Hukuk Bölümü Yandal Programı
2017-2020	Marmara Üniversitesi-Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans Programı

İLETİŞİM BİLGİLERİ

E-Posta: psk.dan.nuriyeozturk@gmail.com

E-Posta: nry_ozturk@hotmail.com

ÖNSÖZ

Hayatın her döneminde pek çok farklı alanda kendilerine yüklenen cinsiyet rollerini taşıyan bireylerin, geleneksel tutumların hâkim olduğu, kadın ve erkeğe ağır sorumlulukların yüklendiği bir evlilik sürecinde aradığı mutluluğu bulamayacağına inanmaktayım. Çiftlerin evlilik doyumlarını olumsuz etkileyen bu durumun başta depresyon olmak üzere birçok psikolojik rahatsızlığa zemin hazırladığını düşünmekteyim. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği denildiğinde konunun mağduru olarak genellikle ilk akla gelen kadınlar olsa da farklı açılardan incelendiğinde erkeklerin de bu konudan olumsuz etkilendiği görülmektedir. Bu nedenle çalışma her iki cinsiyet açısından irdelenerek hazırlanmıştır.

Lisans ve yüksek lisans eğitimimde derslerini büyük ilgiyle takip ettiğim, kişiliği ve vizyonu ile örnek aldığım çok değerli hocam Doç. Dr. Azize Nilgün CANEL' e araştırma süreci boyunca bilgisini, desteğini ve zamanını benden esirgemediği için sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Araştırmamın analiz aşamasında büyük destek sağlayan ve her ihtiyacım olduğunda çekinmeden kapısını çalabildiğim kıymetli hocam Doç. Dr. Mustafa OTRAR' a, manevi olarak desteğini ve bana olan inancını her zaman hissettiğim değerli hocam Doç. Dr. Ayşin SATAN'a, ayrıca okul hayatımın ilk yıllarından bu yana mesleki ve kişisel gelişimime katkı sağlayan bütün hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Tez savunmamda yer alarak beni onurlandıran, yapıcı eleştirileriyle yolumu aydınlatan ve bana yeni ufuklar açan çok kıymetli hocalarım Prof. Dr. Ahmet ŞİRİN'e ve Dr. Öğr. Üyesi Duygu DİNÇER'e sonsuz teşekkürler.

Tez yazım sürecinde her konuda bana destek olan değerli arkadaşlarım Uzm. Psk. Dan. Ayşe Sena AYHAN ve Uzm. Psk. Dan. Cem BOYALI' ya, tez savunmamda beni yalnız bırakmayan kıymetli arkadaşım Psk. Dan. Fatma Nur YALÇINKAYA' ya, ayrıca veri toplama aşamasında bana destek olan isimlerini sayamadığım tüm arkadaşlarıma ve yakınlarıma en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Yaptığım her işte, çıktığım her yolda bana güvenen ve bu günlere gelmemi sağlayan değerli anne ve babama, bu süreçte desteğini esirgemeyen canım kardeşime ve sadece varlıklarının bile mutluluk kaynağım olduğu kıymetli babaanneme ve dedeme her zaman yanımda oldukları için sonsuz teşekkür ediyorum.

Nuriye ÖZTÜRK

İstanbul, 2020

ÖZET

Bu araştırmada evli bireylerde toplumsal cinsiyet rolleri yüklemeleri ile evlilik doyumu ve depresyon arasındaki ilişki incelenmiştir. Ayrıca çalışmada bu üç değişkenin bazı demografik değişkenlerle (cinsiyet, yaş, eşin yaşı, eğitim durumu, eşin eğitim durumu, çalışma durumu, eşin çalışma durumu, algılanan gelir düzeyi, evlilik yaşı, evlilik süresi, evlilik sayısı, ocuk sayısı, evlenme usulü) ilişkisine yönelik incelemelere de yer verilmiştir.

Araştırma yordayıcı ilişkisel tarama modeline göre yapılandırılmıştır. Kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak oluşturulan örnekleme grubu, İstanbul ilinde ikamet eden 282'si (%63,9) kadın, 159'u (%36,1) erkek olmak üzere toplam 441 evli bireyden oluşmaktadır.

Araştırmaya ilişkin verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, Evlilik Doyum Ölçeği ve Beck Depresyon Envanteri kullanılmıştır.

Elde edilen verilerin istatistiksel analizleri SPSS 22.0 programı ile yapılmıştır. Toplumsal cinsiyet rolleri, evlilik doyumu ve depresyon puanlarının demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Bağımsız Gruplar t Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve Kruskal Wallis-H Testi kullanılmıştır. ANOVA' da anlamlılık tespit edildiğinde bu farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirleyebilmek için varyansların homojen olduğu durumlarda Scheffe veya Hochber's GT2, varyansların homojen olmadığı durumlarda ise Games-Howell post-hoc analizlerinden yararlanılmıştır. Kruskal Wallis-H Testi sonucu anlamlılık tespit edildiğinde ise söz konusu farklılığın yönünü belirlemek için Mann Whitney-U Testi uygulanmıştır. Toplumsal cinsiyet rolleri, evlilik doyumu ve depresyon değişkenlerinin birbiri ile ilişkisini analiz edebilmek için Pearson arpım Moment Korelasyon analizi kullanılmıştır. Bir değişkenin diğeri üzerindeki etkisini belirleyebilmek için ise ilişkili olduğu tespit edilen değişkenlere Doğrusal Regresyon Analizi uygulanmıştır.

Araştırmadan elde edilen veriler incelendiğinde toplumsal cinsiyet rollerinin cinsiyet, yaş, eğitim durumu, eşin eğitim durumu, çalışma durumu, eşin çalışma durumu,

algılanan gelir, evlilik yaşı, evlilik süresi, çocuk sayısı ve evlenme usulü değişkenlerine göre anlamlı şekilde farklılaştığı, buna karşılık eşin yaşı ve eşin eğitim durumuna göre farklılaşmadığı görülmüştür. Evlilik doyumu puanları demografik değişkenler açısından incelendiğinde cinsiyet, yaş, eşin yaşı, eğitim durumu, eşin eğitim durumu, çalışma durumu, evlilik yaşı, evlilik süresi, çocuk sayısı ve evlenme usulüne göre farklılaşma tespit edilmiştir. Depresyon puanlarının ise sadece cinsiyet, eşin yaşı, eğitim durumu, çalışma durumu, çocuk sayısı ve evlenme usulü değişkenlerine göre farklılaştığı belirlenmiştir.

Yapılan korelasyon analizi sonucunda eşitlikçi cinsiyet rollerindeki artışın evlilik doyumunu arttırdığı, buna karşılık toplumsal cinsiyet rolleri ile depresyon arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür. Evlilik doyumu ve depresyon arasında ise anlamlı ilişki söz konusudur. Buna göre evlilik doyumu arttıkça depresyon puanlarında düşüş meydana gelmektedir. Regresyon analizinden elde edilen verilere göre toplumsal cinsiyet rolleri evlilik doyumunun % 1,3' ünü; evlilik doyumu ise depresyonun % 32,8' ini açıklamaktadır.

Anahtar kelimeler: Toplumsal Cinsiyet Roller, Evlilik Doyumu, Depresyon

ABSTRACT

In this study, the relationship between gender role attribution and marital satisfaction and depression in married individuals was investigated. In addition, in the study, the relationship between these three variables and some demographic variables (gender, age, spouse's age, education status, spouse's education status, employment status, spouse's working status, perceived income level, age of marriage, duration of marriage, number of marriages, number of children, method of marriage) reviews are also included.

The research is structured according to the predictive relational scanning model. The sample group formed by using the snowball sampling method consists of a total of 441 married individuals, 282 (63.9%) female and 159 (36.1%) male, residing in Istanbul.

The Personal Information Form, Gender Roles Attitude Scale, Marriage Satisfaction Scale and Beck Depression Inventory prepared by the researcher were used to collect data related to the study.

Statistical analysis of the data obtained was made with the SPSS 22.0 program. Independent Groups t Test, One Way Analysis of Variance (ANOVA) and Kruskal Wallis-H Test were used to determine whether gender roles, marital satisfaction and depression scores differ according to demographic variables. When significance was determined in ANOVA, Scheffe, Games-Howell and Hochber's GT2 post-hoc analyzes were used according to the state of homogeneity in order to determine from which group this difference originated. When significance was determined as a result of Kruskal Wallis-H Test, Menn Whitney-U Test was applied to determine the direction of the difference in question. Pearson Product Moment Correlation analysis was used to analyze the relationship between gender roles, marital satisfaction and depression variables. In order to determine the effect of one variable on another, Linear Regression Analysis was applied to variables that were found to be related.

When the data obtained from the study were examined, it was found that gender roles differ significantly according to the variables of gender, age, educational status, education status of the spouse, working status of the spouse, perceived income, age of marriage, duration of marriage, number of children and method of marriage, on the other hand, the

age of the spouse. and it was observed that it did not differ according to the education level of the spouse. When marital satisfaction scores were examined in terms of demographic variables, differentiation was determined according to gender, age, spouse's age, education status, spouse's educational status, working status, age of marriage, duration of marriage, number of children and marriage procedure. It was determined that depression scores differ only according to the variables of gender, age of the spouse, education level, employment status, number of children and marriage method.

As a result of the correlation analysis, it was seen that the increase in egalitarian gender roles increased marital satisfaction, whereas there was no significant relationship between gender roles and depression. There is a significant relationship between marital satisfaction and depression. Accordingly, as marital satisfaction increases, depression scores decrease. According to the data obtained from the regression analysis, gender roles accounted for 1,3% of marital satisfaction; marital satisfaction explains 32,8% of depression.

Keywords: Gender Roles, Marital Satisfaction, Depression

İÇİNDEKİLER

ÖZGEÇMİŞ	i
ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
TABLolar LİSTESİ	xiv
BÖLÜM I: GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Problem Cümlesi	4
1.3.1. Alt Problemler.....	4
1.4. Araştırmanın Önemi	5
1.5. Araştırmanın Sayıltıları	5
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.7. Tanımlar	6
BÖLÜM II: ALANYAZIN	7
2.1. Cinsiyet	7
2.2. Toplumsal Cinsiyet	7
2.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerı	9
2.3.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerı İle İlgili Kuramsal Açıklamalar	11
2.3.1.1. Psikanalitik Yaklaşım	11
2.3.1.2. Psikanalitik Yaklaşımı Takiben Ortaya Çıkan Kuramlar	12
2.3.1.3. Biyolojik Yaklaşım	13
2.3.1.4. Evrimsel Yaklaşım.....	14
2.3.1.5. Bilişsel Gelişim Kuramı.....	14

2.3.1.6. Sosyal Öğrenme Kuramı.....	14
2.3.1.7. Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı	16
2.3.1.8. Sosyal Rol Kuramı.....	17
2.4. Evlilik.....	17
2.5. Evlilik Doyumu.....	19
2.5.1 Evlilik Doyumuyla İlgili Kuramsal Açıklamalar.....	20
2.5.1.1. Sosyal Mübadele Kuramı.....	20
2.5.1.2. Yükleme Kuramı.....	21
2.5.1.3. Bağlanma Kuramı	22
2.5.1.4. Yatırım Modeli	24
2.5.1.5. Kişiler Arası İletişime Bağlı Sosyal Biliş Kuramı.....	25
2.5.1.6. Lewis ve Spanier'in Evlilik Kalitesi Modeli	25
2.5.2. Evlilik Doyumunu Etkileyen Faktörler.....	26
2.6. Depresyon	29
2.6.1. Ruh Sağlığı	29
2.6.2. Depresyonun Tanımı.....	29
2.6.3. Depresyonun Sınıflandırılması	31
2.6.3.1. Birincil Depresyon-İkincil Depresyon Ayrımı	31
2.6.3.2. Depresyonun DSM-5'e Göre Sınıflandırılması	31
2.6.3.2.1. Yıkıcı Duygudurum Düzensizliği Bozukluğu	31
2.6.3.2.2. Majör (Yeğın) Depresyon Bozukluğu	32
2.6.3.2.3. Süregiden Depresyon Bozukluğu (Distimi).....	33
2.6.3.2.4. Aybaşı Öncesi (Premenstrüel) Disfori Bozukluğu	33
2.6.3.2.5. Maddenin/İlacın Yol Açtığı Depresyon Bozukluğu	33
2.6.3.2.6. Başka Bir Sağlık Durumuna Bağlı Depresyon Bozukluğu.....	34
2.6.3.2.7. Tanımlanmış Diğer Bir Depresyon Bozukluğu	34

2.6.3.2.8. Tanımlanmamış Depresyon Bozukluğu.....	34
2.6.4. Depresyona Neden Olan Faktörler	34
2.6.4.1. Genetik (Kalıtsal) Faktörler	34
2.6.4.2. Biyokimyasal Faktörler.....	35
2.6.4.3. Psikososyal Faktörler	37
2.6.5. Depresyonla İlgili Kuramsal Açıklamalar	39
2.6.5.1. Psikanalitik Yaklaşım	39
2.6.5.2. Bilişsel Yaklaşım	40
2.6.5.3. Davranışçı Yaklaşım.....	41
2.7. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyonla İlgili Yurtiçi ve Yurtdışında Yapılan Araştırmalar	42
2.7.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerini ile İlgili Araştırmalar	42
2.7.2. Evlilik Doyumu ile İlgili Araştırmalar.....	45
2.7.3. Depresyon ile İlgili Araştırmalar	48
2.7.4. Toplumsal Cinsiyet Rollerini ve Evlilik Doyumu ile İlgili Araştırmalar	52
2.7.5. Toplumsal Cinsiyet Rollerini ve Depresyon ile İlgili Araştırmalar	55
2.7.6. Evlilik Doyumu ve Depresyon ile İlgili Araştırmalar	57
BÖLÜM III: YÖNTEM	62
Araştırma Modeli	62
Evren ve Örneklem	62
Veri Toplama Araçları	67
Kişisel Bilgi Formu.....	67
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği.....	68
Evlilik Doyum Ölçeği.....	68
Beck Depresyon Envanteri	69
Verilerin Toplanması	69

Verilerin Analizi.....	69
BÖLÜM IV: BULGULAR.....	71
4. 1. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenleri İle Bu Değişkenin Alt Boyutlarına İlişkin Bulgular	71
4.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenlerinin Çeşitli Demografik Değişkenlere Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular.....	73
4.2.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenlerinin Cinsiyete Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular	73
4.2.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenlerinin Yaşa Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular	74
4.2.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenlerinin Eşin Yaşına Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular	77
4.2.4. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenlerinin Eğitim Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular	81
4.2.5. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenlerinin Eşin Eğitim Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular	85
4.2.6. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenlerinin Çalışma Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular	89
4.2.7. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenlerinin Eşin Çalışma Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular	90
4.2.8. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenlerinin Algılanan Gelir Düzeyine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular	90
4.2.9. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenlerinin Evlilik Yaşına Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular	93
4.2.10. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenlerinin Evlilik Süresine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular	97

4.2.11. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenlerinin Evlilik Sayısına Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular.....	101
4.2.12. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenlerinin Çocuk Sayısına Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular	103
4.2.13. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenlerinin Evlenme Usulüne Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular.....	108
4.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenleri Arasında İlişkiye Yönelik Bulgular	113
4.3.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerini ile Evlilik Doyumu Değişkenleri Arasında İlişki Olup Olmadığına İlişkin Bulgular	114
4.3.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini ile Depresyon Değişkenleri Arasında İlişki Olup Olmadığına İlişkin Bulgular	114
4.3.3. Evlilik Doyumu ile Depresyon Değişkenleri Arasında İlişki Olup Olmadığına İlişkin Bulgular	115
4.3.4. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Evlilik Doyumunu Yordama Düzeyine İlişkin Bulgular	115
4.3.5. Evlilik Doyumunun Depresyonu Yordama Düzeyine İlişkin Bulgular	116
BÖLÜM IV: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	118
5.1. Sonuç.....	118
5.1.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Değişkeni ile Demografik Değişkenlere Yönelik Sonuçlar	118
5.1.2. Evlilik Doyumu Değişkeni ile Demografik Değişkenlere Yönelik Sonuçlar	121
5.1.3. Depresyon Değişkeni ile Demografik Değişkenlere Yönelik Sonuçlar	124
5.1.4. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Sonuçlar	126
5.2. Tartışma.....	126

5.2.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Demografik Değişkenlere Göre Tartışılması	127
5.2.2. Evlilik Doyumunun Demografik Değişkenlere Göre Tartışılması	133
5.2.3. Depresyonun Demografik Değişkenlere Göre Tartışılması.....	141
5.2.4. Toplumsal Cinsiyet Roller ve Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkinin Tartışılması	147
5.2.5. Toplumsal Cinsiyet Roller ve Depresyon Arasındaki İlişkinin Tartışılması	148
5.2.6. Evlilik Doyumu ve Depresyon Arasındaki İlişkinin Tartışılması	149
5.3. Öneriler	151
5.3.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	151
5.3.2. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	152
KAYNAKLAR	154
EKLER	184
EK- I Gönüllü Katılımcı Onam Formu	184
EK- II: Kişisel Bilgi Formu.....	185
EK- III: Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği	186
EK- IV: Evlilik Doyumu Ölçeği	187
EK-V: Beck Depresyon Envanteri	188

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3. 1. Örnekleme Oluşturan Katılımcıların Cinsiyet Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	63
Tablo 3. 2. Örnekleme Oluşturan Katılımcıların Yaş ve Eşin Yaşı Değişkenleri İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	63
Tablo 3. 3. Örnekleme Oluşturan Katılımcıların Eğitim Durumu ve Eşin Eğitim Durumu Değişkenleri İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	64
Tablo 3. 4. Örnekleme Oluşturan Katılımcıların Çalışma Durumu ve Eşin Çalışma Durumu Değişkenleri İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	65
Tablo 3. 5. Örnekleme Oluşturan Katılımcıların Algılanan Gelir Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	65
Tablo 3. 6. Örnekleme Oluşturan Katılımcıların Evlilik Yaşı, Evlilik Süresi, Evlilik Sayısı, Evlenme Usulü ve Çocuk Sayısı Değişkenleri İçin Frekans ve Yüzde Değerleri	66
Tablo 4. 1. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkeninin ve Değişkenlerin Alt Boyutlarının Puanlarına Ait Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Standart Hata Değerleri	72
Tablo 4. 2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	73
Tablo 4. 3. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Puanının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	74
Tablo 4. 4. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Puanının Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları	75
Tablo 4. 5. Evlilik Doyumu Puanının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	75
Tablo 4. 6. Evlilik Doyumu Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Games-Howell Testi Sonuçları	76

Tablo 4. 7. Depresyon Puanının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	77
Tablo 4. 8. Toplumsal Cinsiyet Roller Puanının Eşin Yaşı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	78
Tablo 4. 9. Evlilik Doyumu Puanının Eşin Yaşı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	78
Tablo 4. 10. Evlilik Doyumu Puanlarının Eşin Yaşı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Games-Howell Testi Sonuçları	79
Tablo 4. 11. Depresyon Puanının Eşin Yaşı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	80
Tablo 4. 12. Depresyon Puanlarının Eşin Yaşı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Games-Howell Testi Sonuçları	80
Tablo 4. 13. Toplumsal Cinsiyet Roller Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	81
Tablo 4. 14. Toplumsal Cinsiyet Roller Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları	82
Tablo 4. 15. Evlilik Doyumu Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	83
Tablo 4. 16. Evlilik Doyumu Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları	83
Tablo 4. 17. Depresyon Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	84
Tablo 4. 18. Depresyon Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları .	85

Tablo 4. 19. Toplumsal Cinsiyet Roller Puanlarının Eşin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	86
Tablo 4. 20. Toplumsal Cinsiyet Roller Puanlarının Eşin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları	86
Tablo 4. 21. Evlilik Doyumu Puanlarının Eşin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	87
Tablo 4. 22. Evlilik Doyumu Puanlarının Eşin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları	88
Tablo 4. 23. Depresyon Puanlarının Eşin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	88
Tablo 4. 24. Toplumsal Cinsiyet Roller, Evlilik Doyumu ve Depresyon Puanlarının Çalışma Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	89
Tablo 4. 25. Toplumsal Cinsiyet Roller, Evlilik Doyumu ve Depresyon Puanlarının Eşin Çalışma Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları.....	90
Tablo 4. 26. Toplumsal Cinsiyet Roller Puanının Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	91
Tablo 4. 27. Toplumsal Cinsiyet Roller Puanının Puanlarının Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları.....	92
Tablo 4. 28. Evlilik Doyumu Puanının Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	92
Tablo 4. 29. Depresyon Puanının Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	93

Tablo 4. 30. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Puanlarının Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	94
Tablo 4. 31. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Puanlarının Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları	94
Tablo 4. 32. Evlilik Doyumu Puanlarının Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	95
Tablo 4. 33. Evlilik Doyumu Puanlarının Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları .	96
Tablo 4. 34. Depresyon Puanlarının Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	96
Tablo 4. 35. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Puanının Evlilik Süresi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	97
Tablo 4. 36. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Puanının Evlilik Süresi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları....	98
Tablo 4. 37. Evlilik Doyumu Puanının Evlilik Süresi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	99
Tablo 4. 38. Evlilik Doyumu Puanının Evlilik Süresi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Games-Howell Testi Sonuçları...	100
Tablo 4. 39. Depresyon Puanının Evlilik Süresi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	101
Tablo 4. 40. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Puanlarının Evlenme Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	102
Tablo 4. 41. Evlilik Doyumu Puanlarının Evlenme Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	102
Tablo 4. 42. Depresyon Puanlarının Evlenme Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	103

Tablo 4. 43. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	103
Tablo 4. 44. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları..	104
Tablo 4. 45. Evlilik Doyumu Puanının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	105
Tablo 4. 46. Evlilik Doyumu Puanının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Games-Howell Testi Sonuçları ...	106
Tablo 4. 47. Depresyon Puanının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	107
Tablo 4. 48. Depresyon Puanının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Hochberg's GT2 Testi Sonuçları .	108
Tablo 4. 49. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Eşin Evlenme Usulü Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	109
Tablo 4. 50. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Evlenme Usulü Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları	110
Tablo 4. 51. Evlilik Doyumu Puanlarının Eşin Evlenme Usulü Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	110
Tablo 4. 52. Evlilik Doyumu Puanlarının Evlenme Usulü Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları	111
Tablo 4. 53. Depresyon Puanlarının Eşin Evlenme Usulü Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	112
Tablo 4. 54. Depresyon Puanlarının Evlenme Usulü Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları	113

Tablo 4. 55. Toplumsal Cinsiyet Rollerini ile Evlilik Doyumu Puanları Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları	114
Tablo 4. 56. Toplumsal Cinsiyet Rollerini ile Depresyon Puanları Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları	114
Tablo 4. 57. Evlilik Doyumu ile Depresyon Puanları Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....	115
Tablo 4. 58. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Puanlarının Evlilik Doyumunu Yordama Düzeyine İlişkin Regresyon Analizi Model Özeti	115
Tablo 4. 59. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Puanlarının Evlilik Doyumunu Yordama Düzeyine İlişkin Regresyon Analizi Kapsamındaki Varyans Analizi Sonuçları.....	116
Tablo 4. 60. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Puanlarının Evlilik Doyumunu Yordama Düzeyine İlişkin Regresyon Analizi Değişken Katsayıları	116
Tablo 4. 61. Evlilik Doyumu Puanlarının Depresyonu Yordama Düzeyine İlişkin Regresyon Analizi Model Özeti	117
Tablo 4. 62. Evlilik Doyumu Puanlarının Depresyonu Yordama Düzeyine İlişkin Regresyon Analizi Kapsamındaki Varyans Analizi Sonuçları	117
Tablo 4. 63. Evlilik Doyumu Puanlarının Depresyonu Yordama Düzeyine İlişkin Regresyon Analizi Değişken Katsayıları	117

BÖLÜM I: GİRİŞ

Tez çalışmasının bu bölümünde problem durumuna, araştırmacının amacına, problem cümlesine, alt problemlere, çalışmanın önemine, sayıtlarına, sınırlılıklarına ve tanımlamalara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Kadın ve erkeklere ilişkin farklılıklar araştırmacıların ilgisini çeken konuların başında gelmekte ve konuya dair biyoloji, psikoloji, sosyoloji, antropoloji gibi farklı disiplin alanlarında açıklamalar yapılmaya çalışılmıştır (Aydemir, 2013).

Yapılan araştırmalarda ilk olarak cinsiyet kavramı üzerinde durulmuş ve farklılıkların kaynağı olarak biyolojik faktörlerin etkili olduğu savunulmuştur. Bu yanlış bir sav olmamakla birlikte kadın ve erkek arasındaki farklılıkları açıklama konusunda yetersizdir. Çünkü biyolojik etkenler doğurganlık gibi gerçek cinsiyet farklılıklarını açıklarken, “Erkekler ağlamaz.” gibi önermelere açıklama getirememektedir. Bu noktadan sonra çevrenin etkisinin incelenmesi gündeme gelmiş ve kültürel süreçlerin kadın ve erkek arasındaki farkları nasıl etkilediği araştırılmaya başlanmıştır. Nesilden nesile aktarılan kalıp yargılar neticesinde toplum kadın ve erkekte bazı roller üstlenmesini bekler. Toplumsal cinsiyet rolleri olarak ifade edilen bu kavram geleneksel ve eşitlikçi cinsiyet rolleri olarak ikiye ayrılmaktadır. Geleneksel cinsiyet algısının hâkim olduğu toplumlarda kadınlardan kadınsı, erkeklerden erkeksi davranışlar sergilemesi beklenirken, eşitlikçi cinsiyet algısının hâkim olduğu toplumlarda ise kadın ve erkekte androjen davranışlar sergilemesi beklenmektedir (Dökmen, 2018).

Toplumsal cinsiyet rolleri bireylerin karşı cinsten beklentilerini de etkilemektedir. Erkeğin evin maddi sorumluluğunu üstlenmesi beklenirken, kadının ise evi çekip çeviren, çocukların bakımını üstlenen bir konumda olması beklenir (Akyüz, 2011). Fakat kadının iş yaşamına katılımının artmasıyla birlikte kadınlara ve erkeklere yüklenen rollerin sorgulanması gündeme gelmiştir. Zorlaşan hayat şartları nedeni ile evin maddi yükünü tek başına üstlenen erkeğin bu rolü kadınla paylaşması bir zorunluluk halini almıştır.

Ev işleri ve çocuk bakımı gibi konularda iş bölümü yapılmasını gerekli kılan bu durum, çiftler arasında çatışmalar yaşanmasına neden olmuş ve ilişkide eşitlik konusu daha çok gündeme gelmeye başlamıştır (Booth, Johnson, White ve Edwards, 1984). Ekonomik anlamda eşitlikçi cinsiyet rollerini benimseyen aile sayısı artmakla birlikte, ev işlerindeki rol paylaşımı konusunda geleneksel yapı hâkimiyetini korumaktadır. Kadının erkeksi kabul edilen rolleri de üstlenmesinin omuzlarındaki yükü arttırdığı aşikârdır. (İmamoğlu, 1991; Hesselbart, 1981; Ersöz, 1999). Kadının bu değişimi erkeğin de değişimini gerekli kılmaktadır. Aksi takdirde toplumun büyük sorunlarından biri olan cinsiyet eşitsizliğindeki makas açılmaya devam edecektir.

Toplumun en küçük birimi olarak ifade edilen aile, evlilik birliği ile oluşmaktadır (Celkan, 1991). Evlilik; kadın ve erkeği birbirine karşı sorumlu kılan, çiftler arasında yaşanan ilişkinin ve bu ilişkiden doğacak olan çocukların toplum tarafından onaylanmasını sağlayan resmi bir ilişki tarzıdır (Özgüven, 2000; Cott, 2002). Evlilik bazı bireyler için olumlu anlamlar ifade ederken, bazı bireyler için ise bunun tam tersi olarak olumsuz duygulara neden olabilir. Çiftlerin evlilik birliği içerisindeki memnuniyet seviyeleri evlilik doyumu kavramı ile ifade edilmektedir (Tezer, 1986).

Yapılan araştırmalar sonucunda evlilik doyumunu etkileyen birçok değişkenin olduğu görülmüştür. Eşlerin birbirine olan sadakatleri, cinsel yaşam, sağlıklı iletişim, maddi kazanç, eşe saygı, maneviyat ve bağlılık bu değişkenlerden bazılarıdır (Sokolsi ve Hendrick, 1999; RosenGrandon, Myers ve Hattie, 2004). Sosyal yapının değişmesiyle hem evde hem işte aktif rol almaya başlayan kadının eşinden beklentileri de farklılaşmaya başlamıştır (Ersöz, 1999). Bunların karşılanmaması durumunda kadınların evlilik doyumunun düşmesi beklenmektedir. Kiecolt, Glaser ve Newton'ın (2001) evlilik doyumunu ile cinsiyet faktörü arasındaki ilişkiyi ortaya koyan birçok çalışmanın sonucunu derledikleri araştırma raporuna göre kadın ve erkeklerin evlilik doyumları arasında anlamlı farklılık olduğu; Schumm, Jurich, Bolman ve Bugaighis'in (1985) araştırma sonuçlarına göre de erkeklerin kadınlara göre evlilikten daha fazla doyum sağladığı belirtilmiştir (akt., Güllü, 2018).

Evlilikten alınan doyum bireylerin yaşam kalitesini artırırken bunun tersi durumda özellikle psikolojik boyutta çöküntülere neden olabilmektedir (Hünler ve Gençöz, 2003). Stack ve Eshleman'e (1998) göre evli bireylerin depresyona girme eğilimleri bekârlara

göre daha düşüktür. Sağlıklı bir evlilik için doğru kabul edilebilecek olan bu çıkarımın evlilik doyumu sağlanamayan bir evlilik için geçerliliği düşüktür. Nitekim Aksu (1998) yaptığı çalışmada evlilik doyumu düşük olan bireylerin depresif belirtiler gösterme eğiliminde olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Literatür incelendiğinde toplumsal cinsiyet rolleri, depresyon ve evlilik doyumunu birlikte inceleyen bir çalışmanın olmadığı görülmektedir. Fakat bu kavramların birbirleriyle ilintili olduğu ve çalışmanın alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Nitekim ülkemiz her geçen gün gelişme göstermekle birlikte geleneksel cinsiyet yüklemelerinin etkisi hissedilmeye devam etmektedir. Geleneksel toplum yapısı kadına ve erkeğe katı ve değişmez roller biçmiştir ve bunlar yerine getirilmediği takdirde manevi yaptırım söz konusu olmaktadır. Geçmişten günümüze kadına biçilen en önemli rol anneliktir ve doğurganlığını kaybetmiş bir kadın eksik görülmeye devam etmektedir. Erkek için ise en önemli sorumluluk ailesini maddi manevi korumaktır. Evinin geçimini sağlayamayan bir erkek geleneksel bakış açısıyla kabul edilemeyecek bir konumdadır (Dökmen, 2018). Bunlar gibi daha pek çok kalıp yargı hem kadın hem de erkek için büyük baskı yaratmakta ve evlilikte sorumluluğun paylaşılmaması çiftlerin toplumsal cinsiyet rolleri altında ezilmesine neden olmaktadır. Böyle bir atmosferin hâkim olduğu ev ortamında evliliğin çok sağlıklı olamayacağı aşikârdır. Bu baskının çiftlerin evlilik doyumunu olumsuz yönde etkilediği ve depresyon belirtilerini arttırdığı düşünülmektedir. Son günlerde geçim sıkıntısı nedeniyle ailesinin ve kendisinin hayatına son veren baba haberlerinin sıkça gündeme gelmesi erkeklerin evin maddi sorumluluğu altında ezildiği ve ruh sağlığının bozulduğu düşüncesini güçlendirmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili yapılan araştırmalarda çoğunlukla kadınların mağduriyeti üzerinde durulmaktadır. Fakat yaşanan son gelişmeler erkeklerin de bu konudaki yaşadığı olumsuzluklara dikkat çekilmesi gerektiği sonucunu gündeme getirmiştir. Geleneksel cinsiyet rollerinin her iki cinsiyet açısından olumsuz sonuçlarının ortaya konulmasının eşitlikçi cinsiyet rollerine evrimleşmeyi hızlandıracağı ve bu değişimin çiftlerdeki evlilik doyumunu arttırıp, depresyon seviyesini ise azaltacağı düşünülmektedir.

Bu sayıtların doğruluğunu tespit edebilmek için araştırmada “Evli bireylerde toplumsal cinsiyet rolleri yüklemeleri ile evlilik doyumu ve depresyon arasında ilişki var mıdır?” sorusunun yanıtı aranacaktır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı evli bireylerde toplumsal cinsiyet rolleri yüklemeleri ile evlilik doyumu ve depresyon arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmada toplumsal cinsiyet rolleri, evlilik doyumu ve depresyon değişkenleri ile ilgili demografik değişkenler açısından da inceleme yapılacaktır. Araştırma kapsamında cevabı aranacak problem cümlesi ve alt problemler aşağıda yer almaktadır:

1.3. Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi “Evli bireylerde toplumsal cinsiyet rolleri yüklemeleri ile evlilik doyumu ve depresyon arasında ilişki var mıdır?” şeklinde belirlenmiştir.

1.3.1. Alt Problemler

1. Toplumsal cinsiyet rolleri bazı çeşitli demografik özelliklere (cinsiyet, yaş, eşin yaşı, eğitim durumu, eşin eğitim durumu, çalışma durumu, eşin çalışma durumu, algılanan gelir düzeyi, evlilik yaşı, evlilik süresi, evlilik sayısı, çocuk sayısı, evlenme usulü) göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

2. Evlilik doyumu bazı çeşitli demografik özelliklere (cinsiyet, yaş, eşin yaşı, eğitim durumu, eşin eğitim durumu, çalışma durumu, eşin çalışma durumu, algılanan gelir düzeyi, evlilik yaşı, evlilik süresi, evlilik sayısı, çocuk sayısı, evlenme usulü.) göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

3. Depresyon bazı çeşitli demografik özelliklere (cinsiyet, yaş, eşin yaşı, eğitim durumu, eşin eğitim durumu, çalışma durumu, eşin çalışma durumu, algılanan gelir düzeyi, evlilik yaşı, evlilik süresi, evlilik sayısı, çocuk sayısı, evlenme usulü) göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

4. Toplumsal cinsiyet rolleri ve evlilik doyumu arasında anlamlı ilişki bulunmakta mıdır?

5. Toplumsal cinsiyet rolleri ve depresyon arasında anlamlı ilişki bulunmakta mıdır?

6. Evlilik doyumu ve depresyon arasında anlamlı ilişki bulunmakta mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Kadın-erkek ilişkileri araştırmacılar tarafından yıllardır popülerliğini koruyan bir araştırma konusu olmakla birlikte tüm yönleriyle aydınlığa kavuşturulamamıştır. Bunun en önemli nedenleri değişen dünya ile birlikte ilişkileri etkileyen farklı dinamiklerin ortaya çıkması ve insanların algılarındaki farklılaşmalardır. Bu farklılaşmanın yaşandığı konulardan biri de toplumsal cinsiyet rolleridir. Bununla birlikte depresyon ve evlilik doyumu değişkenleri kadın-erkek ilişkilerini etkileyen diğer önemli faktörlerdendir. Bu araştırma, evli bireylerde toplumsal cinsiyet rolleri yüklemelerinin depresyonu tetikleyip tetiklemediği ve buna bağlı olarak evli bireylerin evlilik doyumlarının nasıl etkilendiğinin anlaşılması bakımından önem arz etmektedir. Konuyla ilgili yapılan literatür taraması sonucunda toplumsal cinsiyet rolleri yüklemeleri, evlilik doyumu ve depresyon değişkenlerini birlikte ele alan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu açıdan bakıldığında araştırmanın alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.5. Araştırmanın Sayıtları

- Araştırma için seçilen örneklemin evreni temsil edeceği varsayılmaktadır.
- Araştırmada kullanılacak ölçeklerin amaca uygun olduğu varsayılmaktadır.
- Araştırmaya katılacak bireylerin ölçekleri içtenlikle doldurulacağı varsayılmaktadır.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Bu araştırma İstanbul'da ikamet eden evli bireyler ile sınırlı tutulacaktır.
- Elde edilecek veriler, ölçeklerin ölçtüğü nitelik ve ölçeklere verilen cevaplarla sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Cinsiyet: Doğumdan önce anne karnında belirlenen ve bireylerin kadın ya da erkek olma durumunu ifade eden biyolojik bir kavramdır (Macionis, 1987).

Toplumsal Cinsiyet: Kişilerin cinsiyetlerinden kaynaklanan psikolojik yapısını da kapsayan, toplumun kadın ve erkek olmaya yüklediği ve kültürden kültüre farklılıklar gösteren anlamdır (Dökmen, 2018; Macionis, 1987).

Toplumsal Cinsiyet Roller: Kadın ve erkeğin içinde yaşadıkları toplum tarafından belirlenen ve kendilerinden sergilenmesi beklenen tutumlardır. Bireylerin cinsiyete bağlı davranışları bu tutumlara göre şekillenmektedir (Dökmen, 2018).

Evlilik: Bireyleri ve varsa çocuklarını birbirine bağlayan, taraflara karşılıklı sorumluluk yükleyen, toplumca kabul gören birliktelik çeşididir (Özgüven, 2000). Kültürel incelemelerde evliliklerin genellikle bir erkek ve bir kadın arasında yapıldığı görülse de, aynı cinsiyetten kişilerin evlenmesini onaylayan toplumlar da mevcuttur. Bunun yanı sıra pek çok kültürel yapıda erkeklerin birden fazla eşi olmasına izin verilmektedir (Haviland, Prins, McBride ve Walrath, 2010).

Evlilik Doyumu: Bireylerin evlilikten beklentilerini karşılayabilmesi olarak tanımlanabilir (Bahr, Chappell ve Leigh, 1983). Tezer'e (1996) göre evlilik doyumu; evlilikle ilgili ihtiyaçların karşılanmasına yönelik algıdır.

Depresyon: Çökkünlük olarak da ifade edilen depresyon; bireylerin derin üzüntü içinde oldukları bir duygudurum bozukluğudur. Depresyon tanısındaki en önemli kriterlerden bazıları; fizyolojik işlevlerde yavaşlama, yorgunluk, hayata karşı isteksizlik ve yetersizlik duygusu olarak sıralanabilir. Depresyon, başka bir ruhsal ya da fizyolojik rahatsızlığa eşlik edebileceği gibi bunlardan bağımsız olarak da ortaya çıkabilir (Öztürk ve Uluşahin, 2015; Plotnik, ve Kouyoumdjian 2013).

BÖLÜM II: ALANYAZIN

Çalışmanın bu bölümünde cinsiyet, toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyet rolleri, evlilik, evlilik doyumu ve depresyon kavramlarıyla ilgili kuramsal açıklamalara yer verilmiştir. Ayrıca toplumsal cinsiyet rolleri, evlilik doyumu ve depresyon değişkenleriyle ilgili yurt içi ve yurt dışında yapılan araştırma sonuçlarına değinilmiştir.

2.1. Cinsiyet

İnsanları birbirinden ayıran en temel özellik cinsiyettir. Cinsiyet kavramı kadın ve erkeğin biyolojik farklılıklarını ifade etmek için kullanılmaktadır (Santrock, 2014). Babadan gelen eşey hücresiyle belirlenen cinsiyet, bireylerin genetik olarak dişi veya erkek olma durumunu ifade etmektedir (Haqq ve Donahoe, 1998; Shechner, 2010). Kişiler fizyolojik olarak belirli bir cinsiyette dünyaya gelir ve tıp alanındaki istisnai durumlar hariç ölene kadar bu durumlarını devam ettirirler (Vatandaş, 2007).

2.2. Toplumsal Cinsiyet

Cinsiyet, kadın ve erkeklerin genetik olarak birbirlerinden farklılıklarını ifade etmek için kullanılan bir kavram iken toplumsal cinsiyet kavramı ise kadın ve erkeğin yaradılışlarından kaynaklanmayan, çevre tarafından belirlenmiş sorumlulukları ve onlara giydirilen rolleri ifade eder (Dökmen, 2018). Başka bir ifadeyle toplumsal cinsiyet toplumun kadın ve erkeği nasıl gördüğü, nasıl algıladığı ve onlardan nasıl davranmalarını beklediğiyle ilgilidir (Vefikuluçay, Zeyneloğlu, Eroğlu, Taşkın, 2007).

Ülkemizde yakın bir tarihe kadar cinsiyet kavramı toplumsal cinsiyeti de içine alacak şekilde kullanılmaktaydı. Özellikle 1990'dan sonra yapılan araştırmalarda bu iki kavramın farklılığı üzerinde daha çok durulmaya başlanmış ve konuyla ilgili alanyazın günden güne genişlemiştir (Dökmen, 2018).

Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları farklı anlamlar ifade etmekle birlikte birbirlerinden bağımsız değildir. Çünkü toplumun kadın ve erkekten beklentileri onların fiziksel özellikleriyle bağlantılıdır. Kadınlar genel olarak narin bir fiziki yapıya

sahiptir. Bunun yanında doğurganlık kadın vücudunu erkek vücudundan ayıran en temel özelliklerin başında gelmektedir. Bu bedensel yapılarından dolayı kadınlardan daha çok evde zaman geçirmeleri, ev işleriyle ilgilenmeleri ve çocukların bakımını üstlenmeleri beklenmektedir. Buna karşılık erkek bedeni güçlü bir kas yapısına sahiptir ve genellikle kadın bedenine göre daha dayanıklıdır. Bundan dolayı erkeklerden ailesini koruma ve evin geçimini sağlama gibi sorumlulukları üstlenmesi beklenmektedir (Johannesen-Schmidt ve Eagly, 2002).

Cinsiyet evrenseldir fakat toplumsal cinsiyet bireylerin dünyaya geldikleri yer ve çevresindeki insanlarla ilgilidir. Bir kişinin kromozomlarına bakılarak onun erkek mi yoksa kadın mı olduğu biyolojik olarak net bir şekilde söylenebilmektedir. Çünkü cinsiyet kadın ve erkeği birbirinden ayıran reel bir farklılıktır. Fakat toplumsal cinsiyet kavramının gerçekliği ve kesinliğinden bahsetmek olanaksızdır. Çünkü toplumsal cinsiyet insanlar tarafından yaratılmıştır ve üzerinde yaşanan coğrafyaya göre kadın ve erkekten beklentiler farklılaşmaktadır. Doğu ve Batı toplumları ele alınacak olduğunda çalışan anne ve buna karşılık evde çocuk bakan babadan oluşan çekirdek bir aileye bakışın nasıl farklılaşacağını tahmin etmek hiç de zor değildir (Dökmen, 2018).

Toplumsal cinsiyet kavramının nesiller boyunca var olmasının nedeni genetik aktarım değil bununla ilgili bilgilerin bize birileri tarafından aktarılması ve öğretilmesidir. Bu aktarım araçlarından en önemlilerinden biri de televizyondur. Televizyon basit bir ev eşyası olmaktan ziyade adeta dünyaya açılan bir pencere niteliğindedir. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun 2018 yılında yaptığı "Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması" raporuna göre son 12 yılda televizyon izleme oranlarında düşüş gözlemlenmekle birlikte ülkemizde hala günlük ortalama televizyon izleme süresinin 3 saatin üzerinde olduğu belirlenmiştir. Bu veriler ışığında televizyonun bir bilgiyi yayma konusunda ne kadar etkili olabileceği gözler önüne serilmektedir. Medya içerikleri incelendiğinde kadına ve erkeğe ait belirli kalıpların sürekli yinlendiği görülmektedir. Çoğu dizi, film ve program kadının korunmaya muhtaçlığı, narinliği, duygusallığı ile erkeğin koruyup kollayıcı yapısı, üretkenliği ve güçlülüğü alt mesajlarıyla yapılandırılmaktadır. Böylelikle güçlü bir iletişim aracı olan televizyon aracılığıyla toplumsal cinsiyet olgusunun ülkenin her kesimine kolay bir şekilde aktarımı sağlanmaktadır (Akıner ve Eren, 2013; Radyo ve Televizyon Üst Kurulu [RTÜK], 2018).

2.3. Toplumsal Cinsiyet Roller

Kadın ve erkeğin toplumsal olarak sınıflandırılması doğumla birlikte başlar. Erkek bebeklere mavi, kız bebeklere pembe kıyafetler giydirerek başlayan bu süreç, zaman geçtikçe kadın ve erkeği ayırıştıran birçok rolün üzerlerine yüklenmesiyle devam eder. Kadın ve erkeğe yüklenen bu rollere toplumsal cinsiyet rolleri denilmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri doğal bir süreçle oluşmaktan ziyade, erkek ve kadında görülmek istenen davranışların toplum tarafından öğretilmesiyle ortaya çıkmıştır (Burger, 2006; Dökmen, 2018; Vatandaş, 2007).

Toplum kadın ve erkeğe farklı roller yüklemektedir. Erkekten güçlü, atılgan, baskın karakterde olması beklenirken kadından ise duygusal, duyarlı, işbirliğine yatkın bir yapıda olması beklenir. İki farklı cinsiyete atfedilen bu roller bireylerin hem aile, hem sosyal hem de iş hayatındaki konumlarını etkilemektedir. Günümüzde politika, siyaset gibi alanlarda daha çok erkekleri; eğitim, sosyal yardım gibi alanlarda ise ağırlıklı olarak kadınları görmemizin en önemli nedeni küçüklükte itibaren öğretilmeye başlanan toplumsal cinsiyet rollerinin hayatın farklı alanlarına yansımalarıdır (Hesselbart, 1981).

Toplumsal cinsiyet rolleri durağan bir yapıda değildir. Zamansal ve mekânsal olarak farklılık gösterebilir. Kültürden kültüre de farklılaşan toplumsal cinsiyet rolleri bu özelliğiyle doğuştan var olmadığını kanıtlamaktadır (Eren, 2012). Cinsiyet rolleri ile ilgili yapılan çalışmalar konuyla ilgili oldukça kapsamlı bilgi birikimi oluşmasını sağlamıştır. Bununla birlikte araştırmalar devam etmekte ve cinsiyet rollerinin nasıl geliştiğinin cevabı aranmaktadır. Konuyla ilgili iki temel görüş ortaya konulmuştur. Bunlardan ilki öğrenmeye, diğeri ise bilişsel mekanizmalara atıfta bulunmuştur. *Rol teorisi* öğrenmeyi temel alır ve insanların başka herhangi bir şeyi nasıl öğreniyorlarsa toplumsal cinsiyet rollerinin de o şekilde öğrendiklerini savunur. Bilişsel kurama göre ise, cinsiyet rollerinin gelişiminin çocukların belli bir bilişsel seviyeye gelmeleriyle mümkün olduğu savunulmaktadır. Bu kurama göre çocuklar ilk olarak kendi, daha sonra ise başkalarının cinsel kimliklerini öğrenirler (Vatandaş, 2007).

Toplumsal cinsiyet rolleri kadın ve erkeklerin nasıl yaşayacaklarını, nasıl giyineceklerini, toplum içinde nasıl davranacaklarını belirler. Bu noktada erkeğe kadına oranla çok daha geniş bir hareket alanı tanınmakta ve eşitsizlik gündeme gelmektedir. Bu

eşitsizlik hem iş, hem ev hem de sosyal hayatta kadınlar aleyhine yoğun şekilde hissedilmektedir. Birçok kadın bunu eşitsizlik olarak görmekten ziyade kadın ve erkeğin yaradılışından kaynaklandığı görüşündedir. Fakat bu fikir yüzyıllardır süregelen ve kültürel aktarımla günümüzde varlığını sürdürmeye devam eden kalıp yargılardan ibarettir (akt., Gözütok, Toraman ve Erdol, 2017).

Toplumsal cinsiyet rolleri geleneksel ve eşitlikçi olmak üzere ikiye ayrılır. Geleneksel bakış açısıyla kadına yüklenen rollerin başında çocuklarla ilgilenme ve ev işleri yer alırken, erkeklerden beklenen başlıca roller ise evi geçindirme ve aileyi korumadır. Eşitlikçi bakış açısında ise ev, iş, sosyal yaşam ve başka birçok alanda kadın ve erkeğin birbirlerine yardımcı olmaları ve sorumlulukları paylaşmaları anlayışı hâkimdir (Budak ve Küçüksen, 2018). Yapılan bir araştırmaya göre kadınların toplumsal cinsiyet rollerini eşitlikçi algılama düzeyleri erkeklerinkinden, erkeklerin ise geleneksel algılama düzeyleri kadınlarinkinden daha yüksektir (Arıcı, 2011). Yapılan başka araştırmalar da ise erkeklerin cinsiyet rollerini eşitlikçi algılama eğilimlerinin öğrenim düzeyi arttıkça pozitif yönde farklılaştığı tespit edilmiştir (Çiçek ve Çopur, 2018; Pınar, Taşkın ve Eroğlu 2008; Zeyneloğlu, 2008).

Toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili kalıplaşmış yargılar beraberinde cinsiyet eşitsizliğini de gündeme getirmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği var olan kaynakların, fırsatların ve hizmetlerin kullanılması konusunda bireyin cinsiyetinden dolayı mahrum kalmasıdır. Hayatın her alanında karşımıza çıkan bu eşitsizlik kadınların erkeklerin bir adım gerisinde kalmalarına neden olmaktadır. Kadınlara yönelik negatif yöndeki bu ayrımcılığın derecesi toplumdan topluma farklılık göstermekle birlikte hemen hemen bütün kültürlerde görülmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği bazı durumlarda erkeği de olumsuz yönde etkilemektedir. Kadının çalışma anlamında pasif kaldığı durumlarda evin geçimi ve sorumluluğu erkeğin omuzlarına yüklenir. Farklı açılardan incelendiğinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin hem kadınları hem de erkekleri negatif yönde etkilediği görülmektedir (Pınar, Taşkın ve Eroğlu 2008).

Toplumsal cinsiyet rolleri evlilik üzerinde de etkisini göstermektedir. Bireylerin geleneksel veya eşitlikçi bakış açılarına sahip olmalarına göre evlilikten beklentileri farklılaşmaktadır. Geleneksel yapıdaki bireyler kadının ev içindeki, erkeğin ise ev dışındaki görevlerine vurgu yaparken, eşitlikçi bireyler ise her ikisi için de sorumluluğun

paylaşılması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Yapılan bir araştırmaya göre kadınların evliliğe yönelik tutumlarının erkeklere oranla daha geleneksel olduğu saptanmıştır. (Yalçın, Kılıçoğlu ve Acar, 2017). Vefikuluçay ve ark.'nın (2007) daha önce yapmış oldukları bir çalışmada ise evliliğe yönelik geleneksel tutumların erkekler lehine olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda evlilikle ilgili değer ve tutumların bireylerin içinde yaşadıkları çevre yapısı ve kültürel değerlerle farklılaşabildiği yorumu yapılabilir.

2.3.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlgili Kuramsal Açıklamalar

2.3.1.1. Psikanalitik Yaklaşım

Kişilik gelişimi denildiğinde ilk akla gelen isim hiç kuşkusuz Freud'dur. Freud'un psikoseksüel gelişim kuramı olarak isimlendirdiği yaklaşıma göre kişiliğimiz hayatın ilk yıllarındaki yaşantılarla şekillenmektedir. Freud insan için önemli olduğunu ileri sürdüğü bu zaman aralığını oral, anal, fallik, latent (gizil) ve genital dönem olmak üzere beşe ayırmış ve bu dönemleri sorunsuz geçiren kişilerin sağlıklı yetişkinler olacaklarını savunmuştur (Geçtan, 2014).

Psikanalitik kurama göre toplumsal cinsiyet *çocukların cinsiyet farkını anlamadıkları dönem, cinsiyet farkını anlamaya başladıkları dönem ve ödipal dönem* olmak üzere üç dönemde kazanılmaktadır. Çocukların cinsiyet farklılıklarını bilmediği dönem psikoseksüel gelişimin oral ve anal dönemine denk gelir. Bu aşamada henüz erkek ve kız çocukları arasında toplumsal cinsiyet farkı ortaya çıkmamıştır. Fallik döneme geçildiğinde artık kadın-erkek arasındaki farkları anlamaya başlayan çocukların cinsel kimlikleri de oluşmaya başlar. Erkek çocukları penislerini kaybedebilecekleri korkusu yaşarken, kız çocukları ise penislerinin olmamasının eksikliğini hissederler. Ödipal döneme girildiğinde erkek çocuk babasıyla özdeşim kurmaya başlar ve böylelikle erkeksi özellik kazanır. Erkek çocuk için artık penisini kaybetme korkusu sona ermiştir. Bu aşamada erkek ahlaki gelişiminde büyük yol kateder ve süperegosu gelişmeye başlar. Kız çocuklarının penis kıskançlığı devam etmekle birlikte bir süre sonra bundan vazgeçerler. Kurama göre bütün bu süreçlerin sonunda kız çocuklarının ahlaki gelişimi erkek çocuklarından geri kalmaktadır (Fast, 1990).

Freud'un bu yorumları kendi öğrencileri dâhil pek çok kişiden eleştiri almıştır. Eleştirilerin büyük çoğunluğu bu sonuçların test edilemez olması üzerinde yoğunlaşmaktadır. Kurama yapılan diğer bir eleştiri ise Freud'un yaşamın ilerleyen dönemleri üzerinde durmayarak sadece erken dönem yaşantılar üzerine odaklanmasıdır. Ayrıca toplum ve kültür gibi önemli faktörleri göz ardı etmesi de kurama yapılan eleştirilerin başında gelmektedir (Burger, 2006; Murdock, 2014).

2.3.1.2. Psikanalitik Yaklaşımı Takiben Ortaya Çıkan Kuramlar

Adler, *Bireysel Psikoloji* kuramında içinde yaşanılan toplumun kişilik gelişimindeki önemi üzerinde durmuş ve bunu *sosyal ilgi* terimi ile ifade etmiştir. Toplumun cinsiyetleri nasıl algıladığı konusunda araştırmalar yapan Adler, erkeklige kadınlıktan daha fazla önem verildiğini ve bunun kesinlikle yanlış bir tutum olduğunu savunmuştur (Murdock, 2014).

Psikososyal Gelişim Kuramı'nın kurucusu olan Erikson da tıpkı Freud gibi kadın ve erkeklerin davranışlarındaki farklılığı genetik yapılarına bağlayarak açıklamıştır. Doğuştan getirilen bu farklılığın erkeklerin daha etken, kadınların ise daha edilgen bir yapıya sahip olmalarına neden olduğunu savunmaktadır. Erikson'a göre erkeklerin saldırganlığı ve kadınların kapsayıcılığının temelinde de bu yer almaktadır (Santrock, 2014).

Kadın psikolojisi üzerine yaptığı çalışmalarla bilinen Karen Horney *Bütüncü Yaklaşım* kuramında kadın ve erkeklerin kişiliklerindeki farklılığın nedeninin Freud'un söylediği gibi doğuştan değil çevrenin etkisi ile oluştuğunu savunmaktadır (Burger, 2006; Geçtan, 2014). Psikoseksüel kuramdaki penis kıskançlığına karşılık erkeklerin kadınların doğurganlığına özendiğini söyleyerek *rahim kıskançlığı* kavramını ortaya atmıştır. Horney'in amacı erkeklerin cinsiyetlerinden memnun olmadığını söylemek değil, kadın ve erkeklerin karşı cinste olup kendilerinde olmayan özellikleri başka alanlardaki başarılarla dengelemeye çalıştığını vurgulamaktır. Ayrıca toplum baskısı olmadan serbestçe yaşayabilen kişilerin cinsiyetlerinden memnun şekilde yaşamlarını sürdüreceklerini iddia etmiştir (Burger, 2006).

Freud cinsel kimliğin kazanılmasında erkeklerin daha üstün olduğunu savunurken Chodorow ise bunun tersini söylemektedir. Ona göre kız çocukları bu dönemi çok daha başarılı atlattılar. Bebek dünyaya geldiğinde kendini annesinin bir parçası olarak görür. Zamanla anneye bebek arasında ayrılma başlar. Erkek çocukların anneleriyle cinsiyetlerinin farklı olduğunu anlamaya başlamaları cinsiyet gelişiminin ilk aşamasıdır ve bu durum erkek çocukların kaygı yaşamasına neden olur. Kız çocukları ise anneye aynı cinsiyette oldukları için kendilerini *kadın* olarak tanımlamakta zorlanmazlar. Cinsel kimlik kazanımında kız çocuklarının yaşayabileceği olumsuz durumlar toplumun kadın cinsiyetine yüklediği anlamdan kaynaklanmaktadır. Çünkü farklı kültürler incelendiğinde pek çoğunda erkek olmak kadın olmaktan daha değerli görülmektedir (Golombok ve Fivush, 1998).

2.3.1.3. Biyolojik Yaklaşım

Birçok bilim insanı kadın ve erkek arasındaki farklılıkları açıklamada biyoloji biliminden yararlanmaya çalışmıştır. Özellikle beyin yapısındaki farklılıkları inceleyerek kadın ve erkek davranışları hakkında yorumlamalar yapmışlardır. Yapılan çalışmalarda ilk olarak beynin ön lobunun karmaşık işlemlerde, yan lobların ise daha basit işlemlerde aktif olduğu sonucuna varılmıştı. Bu verilere dayanarak erkeklerin ön lobu kadınların ise yan loblarının daha büyük olduğu yorumu yapılmıştır. Daha sonraki bir çalışmada üst düzey zihinsel işlemlerde yan lobların görevli olduğu sonucuna ulaşıncı bazı bilim insanları erkeklerin yan loblarının kadınlardan daha büyük olduğunu ileri sürerek bir öncekinin tam tersi bir yorumda bulunmuşlardır. Biyolojik temelli yapılan bir başka açıklamaya göre beynin sağ ve sol yarım kürelerinin gelişiminde erkeklerin kadınlara göre daha önde olduğu sonucuna varılmıştır. Daha sonra yapılan çalışmalarda ise kadın ve erkek beyninin işlevlerinde önemli bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Bu da konuyla ilgili yapılan ilk yorumların cinsiyetçi öğeler taşıdığını göstermektedir (Dökmen, 2018).

Reinish ve ark. (1997) toplumsal cinsiyet farklılığının oluşmasında biyolojik faktörlerin etkili olduğunu savunmuştur. Yaptıkları çalışmada kız ve erkek çocukların bazı davranışları kazanma zamanlarının gelecekteki kişilik özelliklerini etkilediğini savunmuştur (akt., Dökmen, 2018).

2.3.1.4. Evrimsel Yaklaşım

Evrimsel kurama göre toplumsal cinsiyet farklılıklarının temelinde neslin devamının sağlanması yer almaktadır. Kadın ve erkeklerin karşı cinste aradığı özellikler onların uygun birer anne baba olma potansiyelleriyle doğru orantılıdır. Bu özellikler evrimsel olarak atalarımızdan bize miras kalmıştır. Erkeklerin eş seçimindeki temel kistası doğurganlıktır. Kadınlar ise eşlerini seçerken maddi olarak güçlü ve kendilerini koruyabilecek erkekleri tercih etmektedirler. Ayrıca hırs, güvenilirlik ve yüksek sosyal statü kadınların aradıkları özellikler arasında yer almaktadır. Karşı cinsin kendilerinden beklentilerinin farkında olan kadın ve erkekler bunlara uyum gösterecek roller üstlenmişlerdir (Burger, 2006).

2.3.1.5. Bilişsel Gelişim Kuramı

Piaget' ye göre çocukların çevrelerinde yaşanan olay ve durumlara yükledikleri anlamlar, içinde buldukları bilişsel gelişim dönemine göre farklılaşmaktadır. Bu dönemler ardışıktır ve içinde bulunduğu gelişim dönemine göre çocukların algılama yeteneklerinde artış gözlemlenir (Erden ve Akman, 2007). Kohlberg'in *bilişsel gelişim kuramı*'nın temelleri de Piaget'in bu görüşlerine dayanmaktadır. Çocuklar çevresinde olup biten her şey gibi toplumsal cinsiyet rollerini de belirli dönemler içerisinde öğrenirler (Kohlberg, 1968). Kohlberg bu dönemleri üç başlık altında sınıflandırmıştır. Bunlardan ilki *cinsiyeti etiketleme*'dir. Çocuklar yavaş yavaş cinsiyetlerin farkına varmaya başlar ve kendilerinin de hangi cinsiyette olduğunu bilirler. Fakat henüz cinsiyetin kalıcılığı hakkında fikir sahibi değillerdir. Diğer dönem olan *cinsiyetin kararlılığı* evresine geçildiğinde çocuklar artık kişilerin büyüdüklerinde cinsiyetlerinin değişmeyeceğinin farkındadırlar fakat fiziksel görüntüde yapılan değişikliklerde cinsiyetin değiştiğini zannedebilirler. Yaklaşık 6-7 yaş aralığına denk gelen diğer gelişim dönemi ise *cinsiyetin tutarlılığı*'dir. Çocuklar artık cinsiyetin değişmeyeceğini tam olarak algırlar ve kendi cinsiyetine özgü davranışlarda bulunurlar (Slaby ve Frey, 1975).

2.3.1.6. Sosyal Öğrenme Kuramı

İnsanların davranışlarını nasıl kazandığını araştıran bilim insanlarından biri de Julian Rotter'dır. Rotter, sosyal öğrenmeyi açıklarken davranış potansiyeli, beklenti ve

pekiştirme değeri kavramları üzerinde durmuştur. Kişilerin bir davranışı sergileme olasılığını *davranış potansiyeli* olarak tanımlamıştır. Davranış potansiyelinin yüksek olması beklenti ve pekiştirme değerine bağlıdır. Bir davranışın sonucunda ödül geleceğine dair inancımız yüksek ise o davranışı yapma ihtimalimiz de artar. Bu Rotter tarafından *beklenti* olarak ifade edilmiştir. *Pekiştirme değeri* ise gerçekleştirilecek davranış sonucunda elde edilecek ödülün bizim için ne anlam ifade ettiği ile ilgilidir (Rotter, Change ve Phares, 1972).

Sosyal öğrenme kuramı denildiğine ilk akla gelen isim olan Albert Bandura'ya göre insanlar en çok başkalarının davranışlarını gözlemleyerek öğrenirler. Öğrenme sürecinde öğrenen pasif değil çevreyle etkileşim halindedir. Bu kurama göre bir davranışın kazanılmasında hem içsel hem de dışsal faktörler etkin rol oynamaktadır. (Bandura, 1977). Bandura'yı klasik davranışçılardan ayıran en önemli nokta budur. Bir davranışın tekrar edilme olasılığı tabi ki sonucundaki ödül ve cezayla ilgilidir. Fakat bunun yanında kişilerin düşünce, tutum ve istekleri de önemlidir. Yani Bandura'ya göre davranışların öğrenilmesi karmaşık bir süreçtir ve sistemin her parçası birbirini etkiler (Burger, 2006).

Sosyal öğrenme kuramını temel alarak toplumsal cinsiyet rollerinin öğrenilmesi konusunda yapılan açıklamalar Mischel'e aittir (akt., Dökmen, 2018). Kuramın önemli başlıklarından biri olan edimsel koşullanmaya göre insanlar ödüllendirildikleri davranışları yapmaya devam ederken, cezalandırıldıkları davranışları ise sürdürmezler. Toplumsal cinsiyet rollerinin öğrenilmesinde de çocuklar kendi cinsiyetine uygun davranışlarda bulunduğu ödüllendirilir ve böylece toplum tarafından kendine uygun görülen rolü benimsemiş olur. Çocuklar kendi cinsiyetine uygun bulunmayan bir davranışta bulunduğu ise cezalandırılır. Böylece bu davranışı sürdürme ihtimalleri azalmış olur. Sosyal öğrenme kuramının üzerinde durduğu diğer önemli nokta ise model alma ve taklittir. Çocuklar toplumsal cinsiyet rollerini çevrelerini gözlemleyerek de öğrenebilirler. Kız çocuk için anne, erkek çocuk için ise baba rol model alınacak ilk nesnelere. Çocuklar anne ve babalarının yaptıkları davranışları taklit etmeye başlarlar. Kız çocukların annelerinin topuklu ayakkabılarını giymeleri, erkek çocukların ise aynanın karşısına geçip babaları gibi tıraş olmaya çalışmalarının nedeni de işte budur. Çocuklar anne ve babalarının dışında arkadaşlarının, öğretmenlerinin ve çizgi karakterlerin de davranışlarını taklit etme eğilimindedir (Bandura, 1977; Dökmen, 2018).

Sosyal öğrenme kuramcılarına göre kişi dolaylı olarak da bir davranışı kazanabilir. Çevresindeki insanları gözlemleyerek başlayan bu durum model alınan kişilerin davranışlarına ödül mü, yoksa ceza mı verildiğine göre farklı sonuçlar doğurur. Model alınan kişinin toplumsal cinsiyet rollerine uygun davranışlar sergilediğinde çevre tarafından ödüllendirildiğini gören gözlemci, o davranışı kendi de yapmaya başlar. Eğer model toplum tarafından cezalandırılırsa gözlemci davranışı yapmaktan kaçınır (Bandura, 1977).

2.3.1.7. Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı

Bem'in geliştirdiği bu kuram sosyal öğrenme ve bilişsel gelişim kuramlarının özelliklerini barındırmaktadır. Bem toplumsal cinsiyet rollerinin doğuştan gelmediğini, yani sonradan öğrenildiğini savunmuştur. Bu yönüyle sosyal öğrenme kuramıyla benzerlik göstermektedir. Bilişsel gelişim kuramıyla ortak noktası ise çocukların çevre tarafından kendilerine sunulan toplumsal cinsiyet kalıplarını kadınsı ve erkeksi olarak almaya hazır olduğu fikridir (Bem, 1983).

Şemalar; bilgiyi almaya, organize etmeye, işlemeye, yorumlamaya ve kullanmaya yarayan bilişsel yapılardır. Çevremizdeki bazı uyaranları daha kolay algılamamız da şemalar sayesinde gerçekleşmektedir. Dışarıdan gelen yeni bilgi var olan şemalara uyduğunda bilgiyi işleme ve organize etme süreci çok daha kolay hale gelir. (Burger, 2006; Türkçapar, 2019). Çocuklar çevrelerini algılamaya başladıklarında cinsiyetle ilgili şemaları da oluşmaya başlar ve yeni uyarıcıları değerlendirirken artık bu şemalardan yararlanırlar. Cinsiyetleri kadın ve erkek olarak ayırtıran çocuk, gözlemlediği davranışların da kadınsı mı yoksa erkeksi mi olduğunu sahip olduğu cinsiyet şemalarına göre yorumlar (Bem, 1983).

Bazı insanlar güçlü cinsiyet şemalarına sahiptir. Toplumsal cinsiyet şeması kuramında yüksek derece kadınsı veya erkeksi bireyler cinsiyet temelli olarak ifade edilmektedir. Bu kişiler çevredeki uyaranları kadınsı ve erkeksi özelliklerine göre değerlendirmektedir. Örneğin cinsiyet temelli bir erkek pembe rengi kadınsı bulduğu için bu renkte bir kazağı giymek istemezken, androjen bir erkek bundan rahatsızlık duymayacaktır. Ya da cinsiyet temelli bir kadın ağlayan bir erkek gördüğünde cinsiyet şemalarına uymadığı için bu durumu yadırgayacaktır (Burger, 2006). Bu nedenle cinsiyet

ayrımcılığının önüne geçebilmek adına androjen yapıda bireyler yetiştirmek önemlidir. Bunun için cinsiyet farklılıklarının yaşamımızı etkileyen büyük bir etken olmadığı fikrinin benimsenmesi gerekmektedir (Bem, 1983).

2.3.1.8. Sosyal Rol Kuramı

Sosyal rol kuramının önemli temsilcisi Eagly’i kadın ve erkeklerin davranışlarındaki farklılaşmanın nedeninin benimsedikleri sosyal rollerle ilgili olduğunu savunmaktadır. Kurama göre toplumsal cinsiyet rolleri öğrenilmiş kalıp yargılardan ileri gelmektedir (Eagly, & Steffen, 1984). Kadın ve erkeklerin doğuştan getirdiği fiziksel özellikler ve daha sonradan kendilerine öğretilen kalıp yargılar birleşerek toplumsal cinsiyet rollerini oluşturmuştur. Bütün kültürlerde kadın ve erkekte üstlenilmesi beklenen ortak veya farklılaşmış roller vardır. Birçok toplulukta kadından ev işleriyle ilgilenmesi beklenirken erkeklerden ise ailenin maddi sorumluluğunu alması beklenir. Bu kalıp yargılar hem kadının hem de erkeğin bazı davranışları öğrenmesini gerekli kılmış hatta bu davranışları sergilemesi toplum tarafından zorunlu kılınmıştır. Bu nedenle çoğu kadın iyi yemek yapmayı öğrenirken erkekler ise maddi durumlarını iyileştirmek için alternatif yollar bulma konusunda kendini geliştirmeye çalışmıştır (Johannesen-Schmidt ve Eagly, 2002).

Sosyal rol kuramına göre toplumda belirli bir grubun sürekli benzer davranışlar sergilerken gözlemlenmesi, grubu oluşturan üyelerin o davranışları gerçekleştirmede özel bir donanıma sahip olduğu algısı yaratmaktadır. Toplumsal cinsiyet rolleri açısından bakıldığında kadınların ve erkeklerin kendilerine öğretilen davranışları sergilemelerinin doğuştan getirilen cinsiyet özelliklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Örneğin evdeki tamirat işlerinin çoğunlukla erkekler tarafından yapılması bu becerinin erkekliğin doğasından var olduğu çıkarımına neden olmaktadır. Kurama göre cinsiyet farklılıklarının ortadan kalkabilmesi için kadın ve erkek arasındaki rol farklarının olabildiğince minimize edilmesi gerekmektedir (Eagly ve Steffen, 1984).

2.4. Evlilik

Evlilik kurumu hukuksal anlamda Medeni Kanun’da düzenlenmektedir (Oğuzman ve Barlas, 2013). Kanunda evliliği tanımlayacak açık bir ifade bulunmamakla birlikte

doktrin incelendiğinde farklı tanımlamaların yapıldığı görülmektedir. Bu tanımların ortak noktalarından yola çıkarak evlilik; iki kişinin kanunun gerektirdiği şartları sağlamak suretiyle sürekli olarak hayat ortaklığı yapmaları şeklinde ifade edilebilir (Ayan, 2004). Bir başka tanıma göre evlilik; çiftlerin birbirlerine, çocuklarına ve her iki tarafın akrabalarına karşı sorumluluklarını belirleyen ve toplum düzeni için gerekli görülen birlikteliktir (Haviland, 2002).

Toplumun en küçük birimi ailedir ve aileyi oluşturan bireylerin arasında sıkı bir akrabalık bağı vardır. Toplum tarafından kabul edilebilir bir aile kavramı için en temel şart ise evliliğdir. Evlilik, kadın ve erkeğin birlikteliğinin onaylanmasını sağlayan bir yapıdır. Birliktelikten doğacak çocukların belirli bir statü kazanması için çiftlerin evli olması gerekmektedir. Evli bireylerden çocuklarının sorumluluklarını birlikte üstlenmeleri beklenir (Giddens, 2008; Özgüven, 2001).

Tarihçi John Bosewll'e göre Ortaçağ Avrupa'sında yapılan evliliklerin büyük çoğunluğunun amacı aile topraklarının dağılmasını engellemek ve iş gücünü arttırmak için çocuk sahibi olmaktır. Günümüzdeki *aşk evliliği* tanımına uyacak evliliklerin görülmeye başlanması ancak 18. yy sonlarına doğru mümkün olmuştur (Giddens, 2008).

Bireylerin kişisel ve sosyal açıdan gelişimine destek sağlayan faktörlerden biri de evliliğdir. Evliliğden maddi ve manevi getiri elde edilmesi çiftler üzerinde pozitif bir etki yaratarak çevre için faydalı bireyler olma yolunda katkı sağlamaktadır. Evlilikle ilgili incelemeler yapan bazı araştırmacılara göre evlilik, insanları mutlu eden bir olgudur (Glenn, 1991; Fowers, 1993; Çelik, 2006). Evliliğinde mutlu olan insanların hem iş hem de sosyal hayatlarında da mutlu olma ihtimali artmaktadır (Çelik, 2006).

Evlilikler ömür boyu birlikte olma niyetiyle başlar ve evlilik törenlerindeki temenniler genellikle sonsuzluk vurgusu yapılarak dile getirilir. Günümüzdeki boşanma oranları göz önüne alındığında birçok evlilikte durumun bu yönde olmadığı görülmektedir (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2020). Farber'e (1987) göre evlilik yemininde "*sonsuz kadar*" yerine "*sevdiğimiz devam ettiği sürece*" gibi ifadelerin kullanılması belki de daha gerçekçi ve uygun olacaktır.

Evliliklerin başarısız yürütülmesinin birçok farklı nedeni olmakla birlikte en önemlilerinden biri, taraflardan birinin veya her ikisinin evliliğini başka evliliklerle kıyaslama eğilimidir. Bu durum çiftlerin evliliklerinin mutsuz gitmesindeki önemli bir unsurdur. Diğer bir neden ise evlilikteki olumlu giden şeyler üzerine yoğunlaşmak yerine var olan olumsuzluklara odaklanmaktır. Ayrıca boşanmış bireylerin çocuklarının yapacağı evliliklerde bireylerin aynı şeyin kendi başına geleceği korkusu da evlilik üzerinde olumsuz etkilere neden olmaktadır (Glenn, 1991).

Hayatın her alanında olduğu gibi evliliklerde de sorunların yaşanması çok doğal bir olaydır. Eğitim yoluyla da edinilebilen sorun çözme becerisini kazanan bireylerin evlilikte yaşanacak olumsuz durumları çok daha kolay atlatacağı ve bunun da bireylerin psikolojik iyi oluşlarını ve evlilik doyumlarını olumlu yönde etkileyeceği yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur (Canel, 2007; Koca ve Yüksel, 2017).

2.5. Evlilik Doyumu

Bireylerin evlilikten beklentilerini karşılayabilme seviyeleri evlilik doyumu olarak adlandırılmaktadır (Bahr, Chappell ve Leigh, 1983). Heyman, Sayers ve Bellack (1994) evlilik doyumunu bireylerin birliktelikten aldığı mutluluk, eşlerin uyumu ve ilişkinin kalitesinin belirlediğini ifade etmişlerdir. Bradbury, Fincham ve Beach'e (2000) göre ise evlilik doyumu çiftlerin birbirleriyle ilgili olumlu düşüncelerinin olumsuz düşüncelerden daha fazla olmasıdır.

Evlilik doyumu ile ilgili yapılan araştırmalarda bilişsel yapı, davranış örüntüleri ve sosyal destek gibi kişisel süreçler ile ekonomik faktörler, çocuk sahibi olma ve stres düzeyi gibi çevresel etkenler incelenmiştir (Bradbury, Fincham ve Beach, 2000).

Sokolski ve Hendrick'de (1999) evlilik doyumunu tanımlarken kişisel ve çevresel süreçleri temel almışlardır. Onlara göre evlilik doyumunu etkileyen faktörler çiftlerin birbirlerine gösterdikleri sevgi, cinsel tatmin, iletişim şekilleri, sorunları üstlenmede eşitlik ve gelir düzeyleridir.

Evlilik doyumu evlilikle ilgili başka kavramlarla karıştırılmakta ve bu kavramlar çoğu zaman birbirlerine denk olarak yorumlanmaktadır. Evlilik doyumuyla eş anlamlı

zannedilerek yanlış kullanılan kavramların başında ise evlilik uyumu gelmektedir (Şener ve Terzioğlu, 2002).

Evlilik uyumu, bireylerin evlilikleri sürecinde değişerek birbirlerinin hayatına ayak uydurmalarıdır (Spanier, 1976). Çiftlerin evliliklerinde uyumu yakalamaları evlilik doyumunu arttırdığı için iki değişken arasında pozitif ilişki mevcuttur. Bu durum iki kavramın birbiriyle aynı anlama geldiğine dair yanlış bir yorumlamaya neden olmaktadır. Evlilikle ilgili yapılan araştırmalar bu iki kavramın birbirinden farklı olduğunu ortaya koymuştur (Yılmaz, 2001).

Mizaç olarak uyumlu olan bireylerin bu tutumlarını genel olarak evlilik ilişkisi içerisinde de devam ettirmesi beklenir. Kendisi ve partneri uyumlu olan kişilerin ise evlilik doyumlarının daha yüksek olduğu bilinmektedir. (Blum ve Mehriban, 1999). Fakat bir evliliğin tamamen uyum içinde yürümesi oldukça ütopyik bir yaklaşımdır. İlişki sürecinde çiftler birçok problemle karşı karşıya kalmaktadır. Bu göz önüne alındığında bireylerin çatışma çözme konusunda kendilerini geliştirmesi evlilik doyumunu arttıracak önemli bir faktördür (Hünler ve Gençöz, 2003).

2.5.1 Evlilik Doyumuyla İlgili Kuramsal Açıklamalar

2.5.1.1. Sosyal Mübadele Kuramı

Thibaut ve Kelley (1959) sosyal mübadele kuramında insan ilişkilerini açıklarken bedel, ödül, sonuç, karşılaştırma düzeyi ve seçenekleri karşılaştırma düzeyi kavramları üzerinde durmuşlardır. Kurama göre insanlar ilişkilerinde minimum bedel maksimum fayda sağlama eğilimindedir. İlişkiden elde edilen fayda *ödül* olarak tanımlanır ve her türlü olumlu durumu ifade etmektedir. İlişkide karşılaşılabilecek her türlü olumsuz durum ise *bedel* olarak tanımlanmıştır. *Sonuç* kavramı bedel ile ödül arasındaki farkı ifade etmek için kullanılır. Bir ilişkinin başında ödülün bedelden daha fazla olma olasılığı varsa kişilerin o ilişkiye başlama ihtimalleri de artar. *Karşılaştırma düzeyi* kişilerin ilişkileri süresince elde ettikleri pozitif sonuçların kendisini ne kadar tatmin ettiğiyle ilgili yargılardır. Bu yargılar daha önceki yaşantılar sonucu oluşmaktadır. *Seçenekleri karşılaştırma düzeyi* kavramı ise mevcut ilişki ile başlama potansiyeli olan ilişki seçenekleri arasında yapılan kıyaslamayı tanımlamak için kullanılır. Kurama göre

kişilerin mevcut ilişkilerinde olumlu sonuçlar elde etseler bile daha olumlu sonuçlar doğuracak başka ilişkileri tercih etme olasılıkları mevcuttur (akt., Rusbult ve Buunk, 1993).

2.5.1.2. Yükleme Kuramı

İnsanlar sosyal hayatlarında yeni birileriyle tanıştıklarında karşısındaki kişiyle ilgili zihinlerinde birtakım izlenimler oluşmaya başlar. Bu ilk izlenim kişilerin tavırları, konuşma şekli, bakışları ve buna benzer birçok etkenle harmanlanarak oluşmaktadır. Yani insanlar birbirlerine karşı bazı yüklemeler yaparlar. Yükleme sürecinin temelinde insanların karşısındaki kişileri anlama ihtiyacı yatmaktadır. Yükleme sürecinin ilk aşaması *davranışların gözlemlenmesi* dir. Kişilerin birbirleri hakkında bazı kanılara ulaşmalarının temel şartı davranışların iyi bir gözlem süzgecinden geçirilmesidir. Yükleme sürecinin ikinci aşaması *amacın yargılanması* dır. Kişilerin istemeden yaptıkları davranışlar ve alışkanlıklar bize onlar hakkında kesin ve net bilgiler vermemektedir. Örneğin aşırı yemek yiyen bir kişi olduğunda onun iştahı açık biri olduğu sonucuna varabiliriz. Fakat bu onun neden aşırı yemek yediği hakkında yargıya ulaşmamızı sağlamaz. Psikologlara göre bir davranışı yükleme kuramına göre değerlendirebilmek için o davranışın bir amaç doğrultusunda oluşması gerekmektedir. Kuramın son basamağı *kişisel özelliğe dayalı yüklemenin yapılması* dır. Bu kişinin “neden” sorusuna cevap bulmasını sağlar. Böylece şu anki durumdan yola çıkarak gelecekte oluşabilecek davranışlar hakkında fikir yürütme imkânı doğmaktadır (Koçak, 1991).

Yükleme kuramına göre evliliğin niteliği çiftlerin eşlerine yaptıkları yüklemelerle açıklanmaktadır. Yani bir kişinin ilişkiden aldığı doyumunu anlayabilmek için eşinin davranışlarına hangi yüklemeleri yaptığını incelemek gerekir. Kuram eşlerin birbirlerinin davranışları hakkında nasıl çıkarımda bulduklarını açıklarken *nedensellik yüklemeleri* ve *sorumluluk yüklemeleri* kavramları üzerinde durmaktadır. Nedensellik yüklemesi ilişkinin taraflarından birinin davranışının neden ortaya çıktığını açıklamaya çalışmaktadır. Ortaya çıkan her davranış da, davranışı ortaya koyan kişinin sorumluluğundadır. Bu nedenle bu iki kavramın birbiriyle sıkı ilişki içinde olduğu söylenebilir (akt., Kışlak, 1997).

Mutlu ve doyumunu yüksek bir evlilik ile mutsuz ve sorunlu bir evlilikte eşlerin birbirlerine karşı yüklemelerinde önemli farklılıklar olması beklenir. Bunu anlamak için Heider'in *içsel ve dışsal yüklemeler* kavramlarından yararlanılabilir. İçsel yüklemelerde kişinin yaptığı davranışların onun kendi karakterinden kaynaklandığı sonucuna varılmaktadır. Dışsal yüklemelerde ise kişinin davranışı o an içinde bulunduğu duruma göre yorumlanır ve onun yerinde kim olsa aynı şeyi yapacağı şeklinde çıkarımda bulunulur. Her iki yüklemenin sonucunun ne kadar farklı olacağı aşikârdır. Güzel giden evliliklerde eşlerin olumlu davranışlarında içsel yükleme, olumsuz davranışlarında ise dışsal yükleme yapıldığı görülmektedir. Kötü giden evliliklerde ise bu durumun tam tersi yüklemeler yapıldığı söylenebilir (Bradbury ve Fincham, 1992; Heider, 1958).

2.5.1.3. Bağlanma Kuramı

Bağlanma kuramına göre dünyaya gelen tüm bebekler bir nesneye bağlanma ihtiyacı duyarlar. Bağlanma figürü olarak ifade edebileceğimiz bu nesne genellikle bebeğin bakımıyla ilgilenen annedir. Bebek ve nesne arasında kurulan bağın niteliği birlikte geçirdikleri yaşantılar sonucunda oluşmaktadır. Bebeğin bakımını üstlenen kişinin tepkileri bebek büyüdüğünde çevresindeki kişileri nasıl algılayacağı ve onlarla ilişkilerinin nasıl olacağını etkilemektedir. Bowlby'e göre yaşamın ilk yıllarında sıcak ve özverili bir bakım güvenli bağlanmanın oluşmasını sağlar. Bunun tersi olarak terk edilme, yeterince ilgi göstermeme, reddedici tavırlar ve tutarsız davranışlar güvensiz bağlanmaya neden olur. Kişilerin bağlanma stilleri ilerleyen yaşlardaki sosyal ilişkilerinin nasıl olacağını belirleyen önemli bir unsurdur (Bowlby, 2013).

Bowlby'nin temellerini attığı bağlanma kuramına Mary Ainsworth'un büyük katkıları olmuştur. Ainsworth yürütmüş olduğu çalışma sonucunda bağlanmayla ilgili birçok önemli veri elde etmiştir. Yapılan çalışmada anneleriyle güvenli bağ kuran çocukların çok fazla ağlamadığı ve anneleri yanlarındayken mutlu ve huzurlu olduğu; güvensiz bağ kuran çocukların anneleri yanlarındayken bile aşırı ağladığı; anneleriyle bağ kurmamış çocukların ise annelerine karşı herhangi bir tepki göstermediği gözlemlenmiştir (Bretherton, 1992). Ainsworth ve ark. (1978) bu üç bulguyu göz önünde bulundurarak bağlanma stillerini *güvenli*, *kaygılı/kararsız* ve *kaçınan* olmak üzere üç grupta sınıflandırmıştır (akt., Sümer ve Güngör, 1999).

Bowlby'nin kuramına başka araştırmacılar tarafından bazı eleştiriler getirilmiştir. Bunlardan en önemlisi ilk bağlanma figürü olan anne üzerine yoğunlaşmış olmasıdır. Kuramda başka bağlanma nesnelерinin de olabileceği kabul edilmekle birlikte baba ve ailenin diğer üyeleri üzerinde açıklamalar getirilmemiştir. Yapılan diğer eleştiri bağlanmanın bebeklik ve çocukluğun ilk yılları ile sınırlı tutmuş olması ve yetişkinlik çağındaki güçlü bağlanmaların göz ardı edilmesidir (Field, 1996).

Bağlanma kuramcıları zaman geçtikçe yetişkinlik dönemindeki bağlanmaları araştırmaya başlamış ve çalışmalarını bu doğrultuda ilerletmişlerdir (Shaver ve Mikulincer, 2004).

Bu konuda yapılan ilk alışma Main, Kaplan ve Cassidy'e (1985) aittir. Yetişkinlikteki ilişkilerin çocukluk dönemindeki yaşantılarla ilişkisini incelemek için yarı yapılandırılmış bir ölçekten faydalanarak Ainsworth ve arkadaşlarının ulaştığı sonuçlara benzer veriler elde etmişlerdir.

Hazan ve Shaver (1987) konuyla ilgili araştırmalar yapan diğer isimlerdir. alışmalarında romantik ilişkiler ve bağlanma süreçleri arasında bir ilişki olup olmadığı sorusuna yanıt aramışlardır. Elde ettikleri veriler sonucunda romantik ilişkilerde kurulan bağın çocukluk yıllarında oluşturulan bağlanma stiliyle benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşmışlardır. Araştırma bulguları bu noktada Ainsworth ve ark.'nın görüşleriyle paralellik göstermektedir.

Yetişkinlikte bağlanma konusunda önemli çalışmaları olan araştırmacılarından biri de Bartholomew'dir. *Dörtlü Bağlanma Modeli* olarak bilinen bağlanma stilleri sınıflandırmasını oluştırmada kişilerin kendini ve başkalarını nasıl algıladığı konusu üzerinde durmuştur. Bartholomew'e göre kişinin benlik algısı ve başkalarını algılayışı olumlu ise *güvenli bağlanma* gerçekleşir. Bu bağlanma stili olması gereken sağlıklı bir ilişkiyi ifade etmektedir. Kişinin benlik algıları olumlu iken başkalarını algılayışı olumsuz ise bu durumda *kayıtsız bağlanma* stili gözlemlenir. Benlik saygısı yüksek olan bu kişiler genellikle yakın ilişki kurmakta çekimser kalırlar. Kişinin benlik algısı ve başkalarını algılayışı olumsuz ise *korkulu bağlanma* gerçekleşir. Bu durumdaki kişi kendini sevilmeye layık biri olarak görmez ve karşısındaki kişiye de güvenmediğinden dolayı genellikle ilişki kurmaktan kaçınır. Kişinin benlik algısı olumsuz buna karşılık

başkalarına karşı düşünceleri olumlu ise *saplantılı bağlanma* oluşur. Kişi kendini değersiz ve sevilmeye layık olmayan biri olarak algılar. Karşısındaki kişileri ise kendisinden daha üst düzeyde ve sevilmeye layık bulur. Bu kişiler için yakın ilişki kurmak çok önemlidir ve ilişkiyi sürdürmek için alttan alıcı bir tavır içerisine girerler (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

2.5.1.4. Yatırım Modeli

Romantik ilişkilerle ilgili açıklamalar getirilmeye çalışılırken üzerinde durulan önemli kavramlardan biri de bağlanımdır. İlişkileri sürdürme isteğini ifade eden bağlanım birçok araştırmacı tarafından ele alınmış ve konuyla ilgili farklı modeller ortaya konulmuştur. Rusbult'un geliştirdiği Yatırım Modeli bunların arasında en dikkat çekenlerin başında gelmektedir (Büyükşahin ve Hovardaoğlu, 2007; Rusbult ve Buunk, 1993).

Yatırım kuramının temeli Thibaut ve Kelley'nin ileri sürdüğü *karşılıklı bağımlılık kuramına* dayanmaktadır. Karşılıklı bağımlılık kuramına göre bireyler ilişkileri hakkında değerlendirmede bulunurken *karşılaştırma düzeyi* ve *seçenekler için karşılaştırma düzeyi* olmak üzere iki kriterden yararlanırlar. Karşılaştırma düzeyi kavramı ilişkiden elde edilen doyumla ilgilidir. Kişinin sürdürdüğü birliktelikten elde ettiği kazanımlar karşılaştırma düzeyinin altında kalırsa evlilik doyumunun düşük, üzerine çıkarsa evlilik doyumunun yüksek olduğu yorumu yapılır. Seçenekler için karşılaştırma düzeyi ise kişinin mevcut ilişkisi olmasaydı ulaşabileceği minimum kazançları ifade etmektedir. Bireyler bu kriteri kullanarak ilişkilerini devam ettirip ettirmeyecekleriyle ilgili değerlendirmede bulunurlar (Binici ve Hovardaoğlu, 1996; Rusbult ve Buunk, 1993).

Rusbult karşılıklı bağımlılık kuramının ilkelerini kabul etmekle birlikte insanların ilişkilerini sürdürmedeki motivasyonlarının sadece bu ölçütlerle sınırlı olamayacağını ileri sürmüştür. Çünkü sadece karşılaştırma düzeyi ve seçenekler için karşılaştırma düzeyi kriterleri baz alınsaydı yeryüzünde mutsuz hiçbir evliliğin sürdürülmemesi gerekirdi. Oysaki günümüzde evlilik doyumları düşük olduğu halde birlikteliklerini sürdüren birçok evli çift olduğu bilinen bir gerçektir. Bunun nedenlerini araştıran Rusbult kuramında bu iki kavrama ek olarak üçüncü bir kavrama yer vermiştir. *Yatırım miktarı* olarak isimlendirdiği bu kavram kişinin ilişki için ortaya koyduğu kaynakların miktarı ve

niteliğini ifade etmektedir. Yatırım miktarı içsel yatırımlar ve dışsal yatırımlar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İçsel yatırımlar ilişki için harcanan zaman ve duyguları kapsarken dışsal yatırımlar ise maddi içerikli kaynakları ve birlikte paylaşılan anıları kapsamaktadır. Kişi ilişkisine ne kadar çok yükleme yaparsa ilişkiden uzaklaşma isteği o kadar düşük olacaktır (Rusbult, 1980).

2.5.1.5. Kişiler Arası İletişime Bağlı Sosyal Biliş Kuramı

Kuramın temel amacı insanların başkaları hakkındaki düşüncelerini açıklamaya çalışmaktır. İnsanlar çevresindeki kişilere karşı belirli değerler, tutumlar ve inançlar geliştirir, daha sonra o kişilerle iletişim kurarken bu verilerden yararlanırlar. Yani bu tutum ve inançlar karşımızdakilerle iletişim kurma şeklimizi etkilemektedir. Evliliklerdeki iletişim süreçlerinde de buna benzer bir mekanizma olduğu söylenebilir. Eşlerini akıllarındaki basmakalıp yargılara göre değerlendiren bireyler eşleriyle iletişim kurarlarken de bu yargıları kullanırlar. Geleneksel rolleri benimseyen bu bireylerin evlilik doyumlarında düşüş olduğu görülmektedir. Buna karşılık eşinin biricik ve benzersiz olduğunu kabul eden bireylerin ise evlilik doyumlarında artış olduğu tespit edilmiştir (deTurck ve Miller, 1986a, 1986b).

2.5.1.6. Lewis ve Spanier'in Evlilik Kalitesi Modeli

Bu model Lewis ve Spanier'ın eşler arası etkileşim ve evlilik doyumu üzerine yaptığı çalışmalar sonucunda ortaya çıkmıştır. Araştırmalarında evlilik memnuniyetini etkileyen üç değişkenin varlığına dikkat çekmişlerdir. Bunlar kişisel ve sosyal kaynaklar, yaşam tarzından memnuniyet ve eşler arasındaki etkileşimdir. Kişisel ve sosyal kaynaklar eşlerin evliliğe getirdiği faktörler olarak ifade edilmektedir. Bunlar yaş, etnik köken, sosyal statü, inanç, benlik saygısı, fiziksel ve ruhsal sağlık vb. şeklinde sıralanabilir. Çiftlerin evliliğe getirdiği kaynakların benzer olması evlilik doyumunu pozitif yönde etkilemektedir. Evlilik memnuniyetini etkileyen ikinci faktör olan yaşam tarzından memnuniyet eşlerin çalışması, ekonomik durum, ev halkının yapısı gibi konularda hoşnut olma durumuyla ilgilidir. Kişilerin bu hususlardaki memnuniyeti attıkça evlilik doyumu da artmaktadır. Evlilik memnuniyetini etkileyen son faktör ise eşler arasındaki etkileşim düzeyidir. Etkili iletişim, rol uyumu, eşe saygı ve duygusal doyum olarak ifade edebileceğimiz bu

değişkenlerin olumlu olması evlilikten alınacak doyumunu arttırmaktadır (Noller, Feeney ve Ward, 1997; Spanier ve Lewis, 1980).

2.5.2. Evlilik Doyumunu Etkileyen Faktörler

Evlilik doyumuyla ilgili yapılan araştırmalar sonucunda konuyla ilgili farklı bulgular ortaya konulmuştur. Araştırmacılar elde ettikleri veriler ışığında evlilik doyumunu etkileyen faktörleri farklı şekilde gruplandırmışlardır.

Evlilik doyumunu yüksek bir evliliğin uzun süreli olacağı muhtemeldir. Bu açıdan bakıldığında uzun evliliklerin ortak noktaları ele alındığında doyumunu yüksek bir evliliğin temelleri hakkında fikir sahibi olunabilir. Fenell (1993) yapmış olduğu çalışma sonucunda uzun süren evliliklerin önemli özelliklerini sıralamıştır:

1. Evliliğe bağlılık
2. Eşe sadakat
3. Güçlü ahlaki değerler
4. Saygı
5. Cinsel sadakat
6. İyi ebeveyn olma arzusu
7. Yaratıcıya inanma ve manevi bağlılık
8. Eşini memnu etme ve destekleme arzusu
9. Eşe iyi bir arkadaş olma
10. Affetme isteği

Gnilka (2007) ise uzun süren evlilikler üzerine yaptığı çalışmasında *iletişim yeteneği*, *zamanın etkisi* ve *sevginin gücü* kavramları üzerinde durmuştur. İletişim kurabilen bir çift sorunlarını ve ihtiyaçlarını rahatlıkla konuşup çözüm yolları üretebilir. Bu doğrultuda meydana gelebilecek değişiklikler için belirli bir zamanın geçmesi gerekmektedir. Her şeyden önemlisi bu değişim için eşlerin istekli olmaları, bunun için de aralarında sevgi bağının kuvvetli olması gereklidir.

Evlilik doyumuyla ilgili araştırmalar yapan bir diğer isim Fitzpatrick'tir. Fitzpatrick (1988) evlilik doyumuna etki eden faktörleri aşağıdaki şekilde sıralamıştır (akt., Canel, 2007) :

1. Pozitif sözsüz mesajlar kullanmak
2. Daha fazla fikir birliği içinde olmak ve karşısındakini onayladığını belli etmek
3. Anlaşmazlıklar üzerinde daha fazla tartışmak
4. Çatışmadan kaçınmak
5. Destekleyici davranışlar sergilemek
6. Karşılıklı uzlaşabilmek
7. Sözsüz mesajlarda tutarlı olmak
8. Birbirine karşı daha az eleştiri yapmak
9. Memnuniyet düzeyinin memnuniyetsizlik düzeyinden yüksek olması

Spanier ve Lewis (1980) evlilik doyumunu etkileyen üç faktörden söz etmişlerdir. Bunlardan ilki eşin evliliğe getirdiği yani evlenmeden önce var olan kaynaklardır. Evlilik öncesi kaynaklara örnek olarak yaş, sosyokültürel yapı ve değerler örnek olarak verilebilir. Evlilik doyumunu etkileyen ikinci faktör sosyoekonomik etmenlerdir. Son olarak da eşler arasındaki ilişkilerin evlilik doyumu üzerinde etkili olduğunu vurgulamışlardır.

Eşler arasındaki uyum hiç kuşkusuz evlilik doyumunun da yüksek olmasını sağlayacaktır. Nitekim Erbek, Beştepe, Akar, Eradamlar ve Alpkan (2005) da yapmış oldukları çalışmada bununla tutarlı sonuçlara ulaşmışlardır. Uyumlu çiftlerin özelliklerini araştıran Gottman ve Silver evlilikte uyumu arttıran etmenleri *bütün taşları dökmek, yumuşak tartışmalar, esnek planlar, prensip sahibi olma ve bakım onarım çalışmaları* olarak sıralamıştır. Çatışma anlarında eşler genellikle daha önceki yaşadıkları olaylar da dâhil olmak üzere akıllarına ilk gelen şeyleri sonuçlarının ne olacağını düşünmeden dile getirebilmektedir. Gottman'ın bütün taşları dökmek olarak isimlendirdiği bu durum çiftler arasındaki uyumu bozmaktadır. Yumuşak tartışmalar kavramı çatışma esnasında yapılan eleştirilerin daha yapıcı olması gerektiğiyle ilgilidir. Karşı tarafı suçlayıcı söylemler olayın daha da büyümesine ve uyumun bozulmasına neden olmaktadır. İlişkide taraflar planlar yapar ve genellikle karşısındakinin de bu planlara uymasını bekler. Eşlerin yaptıkları planlara karşı esnek olunması evlilik uyumunu arttıran bir faktördür. Evlilik uyumunu arttıran diğer bir unsur eşlerin ilişkinin başından itibaren bazı prensiplere sahip olmalarıdır. Evliliğin ilk heyecanı ile göz yumulan olumsuz davranışlarla ileriki

dönemlerde karşılaştığında aynı toleransın gösterilme ihtimali azalmaktadır. Bu nedenle hoş gitmeyen davranışlara ilk yapıldığı andan itibaren tepki göstermek ilişkinin geleceği açısından daha olumlu olacaktır. Bütün bunların yanında ilişkide karşılaşılabilecek sorunları nasıl çözeceğini bilen çiftlerin evlilik uyumlarının da yüksek olması beklenmektedir (Gottman ve Silver, 2006).

Evlilik doyumunu etkileyen bir diğer faktör problem çözme becerisidir. Yaşamın diğer alanlarında olabileceği gibi evlilik hayatında da birçok sorunla karşılaşılmaktadır. Bu sorunlardan bazıları cinsiyet, yakın akraba, din ve inanç, iş hayatı ve ekonomik kaynaklı olabilir. Bunların yanı sıra eşlerin birbirlerine yeteri kadar zaman ayırmamaları, eşlerden birinin ya da her ikisinin psikolojik kökenli bir rahatsızlığının olması, cinsel hayattan beklenen doyumun sağlanamaması, çocuk sahibi olma, çocuk sayısı ve çocukları yetiştirme konusunda yaşanan anlaşmazlıklar da eşlerin evlilikleri süresince karşılaşılabilecekleri sorunlar arasında gösterilmektedir (Canel, 2012).

İki kişinin olduğu bir yerde sorun yaşanmaması olanaksızdır. Evlilikte asıl aksaklık oluşturan kısım sorunun var olması değil, o sorunun çözüm yollarının bilinmemesidir. Sorun çözme becerilerini geliştiren çiftlerin evlilik doyumlarının da daha yüksek olması beklenmektedir. Yapılan birçok çalışmada da evlilik doyumunu ve problem çözme stratejileri arasında anlamlı ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Problem çözme becerilerinde düşüş görülen bireylerin evlilik doyumlarının da azaldığı görülmüştür. Bu nedenle eşlerin sorun çözme becerilerinin geliştirilmesinin evlilik doyumunu arttırabileceği yorumu yapılabilir (Batık ve Kalkan, 2017; Güven ve Sevim, 2007; Hünler ve Gençöz, 2003; Parlar ve Akgün, 2018; Taşköprü, 2013; Uçar, 2018).

Evlilik doyumuyla doğrudan ilişkili bir diğer faktör cinsellikdir. Cinsellik psikolojik, sosyolojik ve biyolojik yönleri olan bir olgudur. Evlilik süresince ortaya çıkan sorunlar çiftlerin cinsel hayatını etkileyebileceği gibi cinsel yaşamdaki sorunlar da evliliğin diğer boyutları üzerinde olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir (Gülsün, Ak ve Bozkurt, 2009). Çağ ve Yıldırım (2013) yapmış oldukları çalışmada cinsel yaşamdaki memnuniyetin evlilik doyumunu yordadığı sonucuna ulaşmışlardır. Trudel (2002) ise cinsellik ve evlilik hayatı üzerine yaptığı araştırma sonucunda bu iki değişken arasında anlamlı ilişki olduğunu gözlemlemiştir.

Aile içi şiddet evlilik doyumunu olumsuz etkileyen nedenlerin başında gelmektedir. Öfke kontrol problemi yaşayan ve etkili iletişim kuramayan bireyler problemlerini genellikle şiddete başvurarak çözmeye eğilimindedirler. Şiddet fiziksel olabileceği gibi sözel, psikolojik, cinsel, ekonomik ve sosyal yönde de gerçekleşebilir. Kadın ve erkeğin fiziki özelliklerinden dolayı şiddet genellikle erkek tarafından kadına yönelik uygulanmaktadır. Aile içi şiddetin baş göstermesi ile birlikte eşler arasında uyum sorunları da gündeme gelmeye başlar (Karataş ve Kılışarslan, 2013). Yapılan birçok araştırmada şiddetin hem kadınların hem de erkeklerin evlilik doyumlarını negatif yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Byrne ve Arias, 1997; Eskin, 2012; Lawrence ve Bradbury, 2007; Stith, Green, Smith ve Ward, 2008).

2.6. Depresyon

2.6.1. Ruh Sağlığı

Sağlık kelimesi çoğu kişinin aklına bedensel herhangi bir hastalığın bulunmaması durumunu getirmektedir. Fakat sağlık, ruh sıhhatini de içine alan daha geniş bir kavramdır. Nitekim Dünya Sağlık Örgütü (WHO) sağlığı; “Sadece hastalığın ve sakatlığın olmaması değil; fiziksel, ruhsal ve sosyal iyi olma hali.” olarak tanımlamıştır (World Health Organization [WHO], 2006, s.1).

Literatür incelendiğinde ruh sağlığıyla ilgili farklı açıklamalar yapıldığı görülmektedir. İstatistiksel tanıma göre çan eğrisinin alt ve üst sınırında bulunmayan kişiler normal ruh sağlığına sahiptir. Klinik tanıma göre ise; herhangi bir ruhsal bozukluğu olmayan, kendini seven, başkalarıyla ilişkileri kuvvetli kişilerin normal olduğu belirtilmiştir (Öztürk ve Uluşahin, 2015).

2.6.2. Depresyonun Tanımı

En sık rastlanan ruhsal bozukluklardan biri depresyondur. Depresyonun net olarak tek bir tanımı bulunmamakla birlikte genel bir mutsuzluk hali, geleceğe karşı umutsuzluk, yaşadığı olaylara karşı karamsar bir tutum ve çaresizlik depresyon için ayırt edici belirtilerin başında gelmektedir (Aslan ve ark., 2012).

Depresyondaki kişilerin yemek yeme, cinsel istek ve uyku gibi fiziksel aktivitelerinde bozukluklar görülmektedir. Bu belirtilere çökkünlük, ilgisizlik ve hareketlerde yavaşlama eşlik eder. Ayrıca bu kişilerin yaşadığı olayları değerlendirmede sıkıntı çektiği ve gündelik yapılması gereken aktivitelere karşı isteksizlik yaşadığı görülmektedir. Depresyon, geçmişe yönelik pişmanlıkların yaşanmasına ve geleceğe yönelik umutların tükenmesine de neden olmaktadır (Doğan, 2000; Küey, 1998).

Klerman'a (1998) göre depresyon üç farklı anlamda kullanılmaktadır. Bunlardan ilki bireylerin hayatlarında yaşadıkları bir kayıptan kaynaklı derin üzüntü içinde oldukları duygudurumu ifade etmek için kullanımıdır. Bu, ruh sağlığı yerinde kişilerin de bazı durumlarda depresif belirtiler taşıyabileceğini göstermektedir. Bir diğeri ise gündelik hayatında normalin dışında olarak sürekli mutsuzluk halinde olan kişileri tanımlamak için kullanımıdır. Bu ruhsal belirtiler farklı olaylar sonucu ortaya çıkabilir veya başka psikolojik ya da fizyolojik rahatsızlıklarla birlikte görülebilmektedir. Sonuncusu ise kendine özgü özellikleri ve tanılayıcı kriterleri bulunan bir ruhsal rahatsızlığı ifade etmek için kullanımıdır (akt., Türkçapar, 2004).

Depresyon, ruhsal bozukluklar sınıflandırmasında duygudurum bozuklukları içerisinde yer alır. Duygudurum; kişilerin belirli bir süre neşe, taşkınlık, üzüntü, öfke, bıkkınlık veya umutsuzluk gibi duyguların yaşandığı subjektif bir durumu ifade etmektedir. Bahsi geçen duygular gayet insani ve doğaldır. Ruhsal rahatsızlık olarak tanımlayabilmemiz için bu duyguların kişilerin hayatının belirli dönemlerinde normalde olduğundan farklı bir seviyede olması gerekmektedir. (Öztürk ve Uluşahin, 2015). Duygudurum bozuklukları duyguların yanında düşünceleri ve davranışları da etkilemektedir. Davranış ve düşüncelerdeki bu bozukluklar kişilerin hayatının uzun bir süre olumsuz şekilde sürdürmelerine neden olmaktadır (Plotnik, 2009). İnsanların duygudurumu *normal duygudurum*, *taşkın duygudurum*, *çökkün duygudurum* ve *tedirgin duygudurum* olmak üzere dört başlık altında toplanmaktadır. Çökkün duygudurum depresyondaki bireyleri tanımlamaktadır ve sürekli hüznün yaşandığı bir döneme karşılık gelen duygudurum bozukluğunu ifade etmek için kullanılır. Literatür incelendiğinde bazı kaynaklarda depresyon yerine “çökkünlük” kelimesinin kullanıldığı da görülmektedir (Öztürk ve Uluşahin, 2015).

2.6.3. Depresyonun Sınıflandırılması

2.6.3.1. Birincil Depresyon-İkincil Depresyon Ayrımı

Depresif sendrom olarak da isimlendirilen depresyon birçok psikolojik veya fiziksel rahatsızlığa eşlik edebileceği gibi özgül bir ruhsal rahatsızlık olarak da varlık gösterebilir. Buna bağlı olarak depresyon yaygın olarak birincil depresyon (birincil çökkünlükler) ve ikincil depresyon (ikincil çökkünlükler) olmak üzere iki ana başlık altında incelenmektedir. Birincil depresyon başka bir hastalığa bağlı olmaksızın beliren çökkünlük durumuna karşılık gelmektedir. İkincil depresyon ise başka bir bedensel ya da psikolojik rahatsızlıkla birlikte ortaya çıkan çökkünlük durumunu tanımlar. Bu kavram DSM-5'te *Başka Bir Sağlık Durumuna Bağlı Depresyon Bozukluğu* başlığı altında tanılanmıştır. İkincil çökkünlük durumunda var olan asıl hastalığın kişinin beyinde organik bir hasara neden olmasından kaynaklı bir depresyon durumu söz konusu değildir. Bu durumda ortaya çıkan depresyonun nedeni asıl hastalığın kişide yarattığı korku, tedirginlik, stres gibi faktörlerin varlığıdır. Birincil depresyon ve ikincil depresyon ayrımının iyi yapılabilmesi tedavi süreci için oldukça önemlidir. Bu nedenle öncelikle depresyona yol açabilecek bedensel ve ruhsal hastalıkların iyi bilinmesi gerekmektedir. Depresyon belirtileri olan kişilerin iyi bir fiziksel muayeneden geçirilmeleri ve ayrıntılı bir anemnez alınması doğru tanı konulması açısından önemlidir (Winokur, 1990; Küey, 1998; Amerikan Psikiyatri Birliği [APA], 2013; Öztürk ve Uluşahin, 2015).

2.6.3.2. Depresyonun DSM-5'e Göre Sınıflandırılması

2.6.3.2.1. Yıkıcı Duygudurum Düzensizliği Bozukluğu

Yıkıcı duygudurum bozukluğu kişilerde sözel ya da davranış boyutunda kendini gösteren öfke patlamalarıdır. Bu öfke patlamalarının şiddeti ve süresi içinde bulunulan durumun şartlarına göre farklılık göstermektedir. Kişideki belirtiler yakın çevresi tarafından da fark edilmeye başlanabilir. Bir kişinin bu tanıyı alması için öfke patlamalarının haftada üç veya daha fazla sayıda olması, en az bir yıldır gözlemleniyor olması ve bu bir yıllık süre boyunca ilgili kriterlerin aralıksız üç ay ya da daha fazla süreyle tamamen ortadan kalkmamış olması gerekmektedir. Tanı alan kişilerin ev, okul ve akrabalarıyla geçirdikleri zaman aralıklarından en az birinde ilgili davranışları

sergiledikleri görülmüştür. Bu tanıyı ilk kez alacak kişilerin 6-18 yaş aralığında olması gerekmektedir (APA, 2013).

2.6.3.2.2. Majör (Yeğın) Depresyon Bozukluğu

Majör depresyon en sık görülen depresyon türlerinin başında gelmektedir. Majör depresyonun görülmesinde yaş sınırı olmamakla birlikte orta yaşlarda görülme sıklığı fazladır. Cinsiyet açısından incelendiğinde ise kadınlarda görülme oranı erkeklere göre iki kat daha fazladır (Işık, Işık ve Taner, 2013).

Majör Depresyon Bozukluğu tanı ölçütleri aşağıda belirtilmiştir (DSM-5):

Majör depresyon tanılmasında aşağıdaki belirtilerin aralıksız iki hafta boyunca en az beşinin ve bunlardan da 1. veya 2. belirtiden en az birinin mutlaka görülmesi gerekmektedir.

1. Çökkün duygudurum
2. İlgi azalması ve zevk kaybı
3. Hızlı kilo alma veya kilo kaybı
4. Fazla veya az uyku
5. Psikodevinişsel yavaşlama ya da hızlanma
6. Enerjide düşüş
7. Değersiz hissetme veya suçluluk duygusu
8. Konsantrasyon bozukluğu
9. Yineleyici ölüm veya özkıyım düşüncesi

Bu belirtiler klinik açıdan belirgin bir probleme, iş ve toplumsal alanda veya önemli diğer işlevsellik alanlarında bozulmaya neden olmaktadır. Depresyon tanısı konulabilmesi için en önemli kriterlerden biri ise kişide var olan belirtilerin başka bir rahatsızlıkla veya herhangi bir madde kullanımına bağlı olarak ortaya çıkmamasıdır. Ayrıca kişinin mani veya hipomani dönemi geçirmemiş olması beklenmektedir (APA, 2013).

2.6.3.2.3. Süregiden Depresyon Bozukluğu (Distimi)

Süregiden depresyon bozukluğu daha önde DSM-4'te yer alan *Kronik Majör Depresyon* ve *Distimi Bozukluğunun* birleşimi şeklinde tanımlanmıştır. Bu bozukluğun tanınması için aşırı yemek yeme veya aşırı iştahsızlık, uykusuzluk veya aşırı uyku, enerji düşüklüğü, umutsuzluk, dikkat dağınıklığı, karar vermede zorlanma ve benlik saygısının düşük olması kriterlerinden iki veya daha fazlasının en az iki yıl süreyle gözlemlenmesi gerekmektedir. Ayrıca çocuk ve ergenlerde en az bir yıl süreyle kolaylıkla kızabilme durumu gözlemlenebilmektedir. İlgili tanı kriterlerinin başka bir rahatsızlıkla ve yabancı bir madde kullanımına bağlı olmaması şartı aranır (APA, 2013).

2.6.3.2.4. Aybaşı Öncesi (Premenstrüel) Disfori Bozukluğu

Bu bozukluğun tanınmasında duygusal çalkantı, kolay öfkelenme, çökkün duygudurum ve umutsuzluk ya da gerginlik belirtilerinden en az birinin gözlemlenmesi gerekmektedir. Bunların yanında ilgide azalma, konsantrasyon eksikliği, enerjide düşüş, aşırı iştah veya iştahsızlık, çok veya az uyku, bunalma hissi ya da göğüslerde hassasiyet, şişlik veya kasık ağrılarında en az birinin var olması gerekmektedir. Bütün bu belirtilerden toplamda en az beş tanesinin menstrüasyon döngüsünden bir önceki haftadan itibaren gözlemlenmeye başlaması gerekmektedir. Bu belirtiler kişinin okul, iş, aile ve sosyal yaşamını olumsuz etkileyebilir (APA, 2013; Kring ve Johnson, 2015).

2.6.3.2.5. Maddenin/İlacın Yol Açtığı Depresyon Bozukluğu

Bu depresyon türünde bir madde kullanımına bağlı olarak kişilerde sürekli bir çökkünlük duygusu ya da çevresindeki her şeye karşı aşırı ilgisizlik görülür. Depresyon belirtileri maddenin aşırı kullanımında veya bu maddeden yoksunluk durumunda ortaya çıkmaktadır. Alkol, opiyat, kokain, amfetamin, fensiklidin ve dinginleştirici birtakım ilaçlar depresyona neden olan maddelerden bazılarıdır. Maddenin yol açtığı depresyon türünü diğer depresyon türlerinden ayıran en önemli faktör kullanılan maddeye başlanmadan önce bu tanı kriterlerinin hiç gözlemlenmemiş olmasıdır (APA, 2013).

2.6.3.2.6. Başka Bir Sağlık Durumuna Bağlı Depresyon Bozukluğu

Başka bir sağlık durumuna bağlanan depresyonda en göze çarpan belirtiler sürekli çökkünlük durumu ya da normalde zevk alınan etkinliklere karşı aşırı ilgisizliktir. Kişilerin günlük hayatlarında rahatsızlık duydukları durumlar ve fiziksel muayenede ulaşılan veriler sonucunda organik bir sorunun varlığına dair belirtilerin bulunması bu depresyon türünün var olduğunun ipuçlarını vermektedir (APA, 2013).

2.6.3.2.7. Tanımlanmış Diğer Bir Depresyon Bozukluğu

Kişilerde iş ve sosyal yaşamı olumsuz etkileyen ve depresyon belirtilerinin bir kısmının var olduğu fakat tanımlanmış herhangi bir depresyon türünün gerekli tanı kriterlerini tam olarak sağlamayan duygudurum bozuklukları *tanımlanmamış diğer depresyon bozukluğu* olarak ifade edilmektedir. Bu depresyon türünün *Yineleyen Kısa Depresyon, Kısa Süreli Depresyon Dönemi ve Yeterli Belirtisi Olmayan Depresyon Dönemi* olmak üzere üç özel görünümü vardır (APA, 2013).

2.6.3.2.8. Tanımlanmamış Depresyon Bozukluğu

Tanımlanmamış depresyon bozukluğu, kişilerin hayatlarını olumsuz etkileyen, işlev kayıplarına neden olan ve depresyon belirtileri taşıyan fakat herhangi bir depresyon türünün bütün özelliklerini göstermeyen duygudurum bozukluğu olarak tanımlanmaktadır. Bu depresyon türü özgül bir tanı için bilgilerin yetersiz olduğu vakalarda kullanılmaktadır. Tanımlanmamış depresyon bozukluğunda melankoli, psikoz gibi başka rahatsızlıkların belirtileri de gözlemlendiği için tanı koyma sürecinde zorluklar yaşanmaktadır (APA, 2013).

2.6.4. Depresyona Neden Olan Faktörler

2.6.4.1. Genetik (Kalıtsal) Faktörler

Genetik yapının depresyon üzerindeki etkisini araştırmak isteyen bilim insanları ikiz çocuklara sahip aileler ve evlat edinen aileler ile yaptıkları birçok çalışmanın ardından kalıtsal özelliklerin depresyon görülme riskini %31-42 aralığında etkilediğini

belirlemişlerdir. Yani ailesinde depresyon tanısı almış kişilerin depresyona girme ihtimali ailesinde hastalık geçmişi olmayan kişilere oranla ortalama üç kat daha fazladır (Sullivan, Neale ve Kendler, 2000; Yemez ve Alptekin, 1998).

Ailelerle yapılan çalışmalarda birinci kuşak yakınlarında majör depresyon görülen bireylerin depresyon riskinin diğer bireylere oranla iki veya üç kat artmakta olduğu tespit edilmiştir. Evlat edinilen çocuklarla yapılan çalışmalarda öz ailelerinde depresyon görülen çocuklarda evlat edinen ailede böyle bir rahatsızlık olmamasına rağmen depresyon görülme riskinin diğer bireylerden yüksek olduğu bulunmuştur. İkizlerle yapılan çalışmalarda tek yumurta ikizlerinde eş zamanlı olarak depresyon görülme oranı %50, çift yumurta ikizlerinde ise bu oranın %10-%25 aralığında olduğu belirlenmiştir. (Elder ve Mosack, 2011; Işık, Işık ve Taner, 2013; Yemez ve Alptekin, 1998).

Yapılan başka bir çalışmada aile öyküsünde depresyon rahatsızlığı görülen kişilerin görülmeyenlere oranla daha erken yaşta depresyon belirtisi gösterme ihtimallerinin arttığı tespit edilmiştir. (Tozzi ve ark., 2008).

Kalıtısal faktörlerin depresyon üzerindeki etkisini belirlemede genler üzerinde yapılan çalışmalar da önemli yer tutmaktadır. Örneğin; taşıyıcı proteinlerin ya da reseptörü yöneten genlerle ilgili depresyon tanısı almış ve almamış kişiler üzerinde yapılan incelemeler sayesinde, bu genlerin depresyona neden olup olmama durumu hakkında bilgi edinilebilmektedir. Deneyle ilgili yeterli sayıda deney grubuna uygulanmasıyla birlikte, bu genlerin depresyon yatkınlığındaki önemi belirlenmiş olmaktadır (Herken, 2002).

Depresyon-gen ilişkisi incelendiğinde bazı genlerin depresyona yatkınlıkla ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tespit edilen bu genlerin olumsuz çevreyle etkileşim ile depresyon riskinin attığı gözlemlenmiştir. Bütün bu veriler kalıtımın depresyon üzerinde önemli etkileri olduğunu göstermektedir (Ebmeier, Donaghey ve Steele, 2006).

2.6.4.2. Biyokimyasal Faktörler

Günümüzde depresyondaki kişilerin biyokimyasal yapısında değişikliklerin olduğu konusunda görüş birliği söz konusudur. Fakat bu değişikliklerin depresyonun sonucu olarak mı ortaya çıktığı, yoksa depresyonun ortaya çıkmasının asıl nedenleri mi olduğu

hala tartışma konusudur. Örneğin bir hormon bozukluğuna bağlı olarak olumsuz ruhsal belirtiler ortaya çıkabileceği gibi, aşırı bir üzüntü yaşanması sonucunda hormonal sistemde olumsuz değişimler görülebilmektedir. Bunun gibi durumlar neden-sonuç ilişkisi kurmada kesin ve tek bir yanıt bulma konusunda bilim insanlarının işini zorlaştırmaktadır. Uzun yıllardır süregelen çalışmalar neticesinde bazı nörotransmitterlerin ve onların alt dalında yer alan monoaminlerin depresyon üzerinde önemli etkileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu monoaminlerden en çok üzerinde durulanlar; dopamin, noradrenalin ve serotonin iken önemli görülen nörotransmitterler ise GABA, BDNF, leptin ve asetilkolin olarak sıralanabilir (Öztürk ve Uluşahin, 2015).

Depresyon ve biyokimyasal faktörler üzerine yapılan çalışmalar sonucunda ilk olarak monoaminlerin miktarındaki azalmanın depresyona neden olduğunun savunulduğu *Monoamin Hipotezi* ortaya atılmıştır. Depresyondaki kişilerde kullanılan antidepresan ilaçlarının monoamin seviyesinin artmasını sağlaması bu hipotezin en önemli destekçisi olmuştur. Fakat bu ilaçların depresyon üzerinde etkisini gösterebilmesi için 7-14 günlük bir zaman aralığına ihtiyaç vardır. Antidepresan ilaçlarının etkisi ise bu süreye kadar ortadan kalkmaktadır. Bu sonuç dopamin, serotonin ve noradrenalin gibi monoaminlerin vücuttaki miktarlarının depresyonu açıklamada tek başına yeterli olmadığını göstermektedir. Ancak bu değişkenlerin birbirleriyle ilişkili oldukları da yadsınamaz bir gerçektir (akt., Kotan, Sarandöl, Eker ve Akkaya, 2009; Kring ve Johnson, 2015).

Serotonin sistem beyinde oldukça geniş bir alana sahiptir. Bu nedenle hem fizyolojik hem de ruhsal rahatsızlıklarda önemli etkileri olduğu bilinmektedir. Literatürde serotonin yoksunluğunun depresyonu da içine alan birçok patolojik bozukluğa neden olduğu görüşü hâkimdir (Tamam ve Zeren, 2002).

Dopamin yoksunluğunun da depresyona neden olduğu düşünülmektedir. Özellikle de özkıyım yatkınlığı yüksek olan kişilerin dopamin seviyelerinin düşük olduğu belirlenmiştir. Dopaminin depresyon üzerindeki etkisini kanıtlayan diğer bir husus ise dopamin seviyesini azaltıcı özellikteki ilaçları kullananların deresif davranışlar sergilediği; buna karşılık dopamin seviyesini arttırıcı özellikteki ilaçları kullananların ise depresif davranışlarının azaldığı bulgusudur (Brown ve Gershon, 1993; Saveanu ve Nemeroff, 2012; Yemez ve Alptekin, 1998).

Depresyon tanısı konulmuş hastaların noradrenalin seviyelerinde belirgin bir azalma olduğu görülmektedir. Buna bağlı olarak kişilerde sevdiği konulara karşı ilgide azalma, enerji düşüşü, odaklanmada zorluk, geleceğe karşı ümitsizlik, hayattan zevk alamama gibi depresif belirtiler ortaya çıkmaktadır. Bu semptomlar depresyon ve noradrenalin arasında ilişki olduğu fikrini doğrular niteliktedir (akt., Uğuz ve Yurdağül; 2002).

Bütün bu veriler ışığında biyokimyasal faktörlerin depresyonu etkilediği sonucuna varılabilir. Fakat tek bir nörotransmitterin varlığının bunu kanıtlamak için yeterli olmadığı ve konunun bir sistem olarak ele alınması gerektiği görülmektedir (Tamam ve Zeren, 2002).

Kaya ve Kaya (2007) depresyonla ilgili araştırmaları incelediklerinde çoğunlukla biyolojik nedenler üzerinde yoğunlaştığını ve elde edilen verilerin vaka görüşmeleriyle sınırlı kaldığını belirlemişlerdir. Daha kapsamlı veriler elde etmek için epidemiyolojik araştırmalara daha çok ağırlık verilmesi gerektiği ve depresyonla ilgili çalışmaların çok uluslu araştırmalarla hayata geçirilmesinin önemi vurgulamışlardır.

2.6.4.3. Psikososyal Faktörler

Kişilerin depresyon riskini arttıracak nedenlerden biri de psikososyal faktörlerdir. Depresyon gibi duygudurum bozukluklarında toplumsal ve ruhsal sıkıntıların oldukça önemli yer tuttuğu bilinmektedir. Aile içindeki ve iş yaşamındaki olumsuzluklar, bir yakının kaybı, boşanma, ebeveynlerin ayrılığı, ekonomik buhran, kişilerin şahsiyetlerini yaralayıcı yaşantılar ve bunlara benzer sıralanabilecek birçok neden duygudurum bozukluklarının ortaya çıkmasında etkili olabilmektedir. Fakat bu gibi durumlarla karşılaşan herkesin psikolojik bir rahatsızlık yaşamadığı da yadsınamaz bir gerçektir. Bunun nedenlerinden bazıları bilişsel yapı, kişilik özellikleri, stres seviyesi ve sosyal destek olarak sıralanabilir (Plotnik, 2009; Öztürk ve Uluşahin, 2015).

İnsanlar çevreden gelen uyarıcılarla baş etmede güçlük çektiklerinde stres yaşamaya başlarlar. Stres belirli bir seviyenin üzerine çıktığında hem fizyolojik hem de ruhsal sorunlar yaşanma ihtimali artmaktadır (Aronson, Wilson ve Akert, 2012). Strese bağlı olarak görülen ruhsal rahatsızlıklardan biri de depresyondur. Stresli yaşam koşullarının depresyona neden olabileceği birçok otorite tarafından kabul edilmiştir. Konuyla ilgili

yapılan çalışmalarda strese neden olan olayların depresyon üzerindeki etkisinin incelenmesinin yanı sıra depresyonun yaşanılan olaylara nasıl etki ettiği üzerinde de durulmuştur. Ortaya konulan sonuçlar olumsuz olayların depresyonu büyük ölçüde tetiklediği veya doğrudan depresyona neden olmasa bile depresif belirtileri ortaya çıkardığı yönünde yoğunlaşmıştır (Kring ve Johnson, 2015).

Yaşanılan olayların strese ve buna bağlı olarak psikolojik rahatsızlıklara neden olabileceği konusunda görüş birliği olmakla birlikte, olumsuz durumların herkeste depresyona neden olmadığı da bilinmektedir. Yaşanılan olumsuz bir olayın her bireyi aynı oranda etkilememsinin nedenlerinden bir ise çevrelerinden aldıkları sosyal destektir (Aronson, Wilson ve Akert, 2012; Kring ve Johnson, 2015). Sosyal destek, kişilerin ihtiyaç duyduklarında çevrelerinden gördükleri ilgi ve sevgi olarak ifade edilebilir. Bunun yanında maddi ve manevi her konuda güvenilebilecek yakınlarının olduğunu hissetmek de sosyal desteğin bir parçasıdır (Cassel, 1974).

Sosyal destek stresle başa çıkabilmede önemli faktörlerin başında gelmektedir. Konuyla ilgili yapılan çok sayıda araştırmanın sonucunda sosyal desteğin insan sağlığını pozitif yönde etkilediği görülmüştür (Aronson, Wilson ve Akert, 2012; Cohen ve Wills, 1985; Mitchell, Billings ve Moos, 1982).

Sosyal destek ve depresyon ile ilgili yapılan bir çalışmada sosyal destekten yoksun kadınların, stres seviyesi yüksek bir hayat yaşamaları durumunda büyük oranda depresyon riski taşıdığı ortaya konulmuştur. Buna karşılık sosyal destek seviyesi yüksek kadınların, stresli bir yaşam sürmelerine karşın depresyon riskinin düşük olduğu görülmüştür (Brown ve Andrews, 1986).

Erken dönem yaşantılarının insan hayatı üzerinde etkileri çok büyüktür. Çocukların bu dönemdeki hayat deneyimleri o anki ve gelecekteki ruhsal yapıları üzerinde önemli sonuçlar doğurmaktadır. Ebeveynlerin yaşamını yitirmesi veya boşanma gibi etkenler çocukların ruh sağlığının bozulmasına neden olabilmektedir (Öztürk ve Uluşahin, 2015). Yapılan bir araştırma sonucunda anne-babası boşanmış veya anne-babasından birini kaybetmiş çocukların depresyon belirtileri gösterdiği görülmüştür (Memiş, 2019). Son yıllarda yapılan başka araştırma verileri de boşanmanın çocuklarda depresyona neden olduğunu göstermektedir (Kuru, 2018; Kurtman, 2019).

2.6.5. Depresyonla İlgili Kuramsal Açıklamalar

2.6.5.1. Psikanalitik Yaklaşım

Freud, konuyla ilgili yas ve ruhsal çöküntünün ortak noktaları üzerinde durarak açıklamalar yapmaya çalışmıştır. Derin ıstırap duygusu, çevreye karşı ilginin azalması, ağlama atakları, hayattan zevk alamama, aşırı uyuma ya da uykusuzluk ve yeme bozuklukları gibi semptomlar iki durum için de geçerli olan belirtilerdir. Yas sürecinde kişi gerçek bir kayıp yaşamaktadır. Çökkünlük durumunda ise gerçek bir kayıp olabileceği gibi gerçekte olmayan imgesel bir kayıp da olabilir. Kişilerin sevdiği insandan ayrılması gerçek olmayan kayıplara örnektir. Terk edilen kişilerde istenmediğine yönelik güçlü bir algı meydana gelebilir. Bu durum benliği olumsuz yönde etkilemektedir. Gerçek bir kayıp yaşayan kişilerde ise bu tür benliği zedeleyici duygular oluşmamaktadır. Freud'a göre sevgi ve nefret duyguları bir arada bulunmaktadır. Sevgi nesnesini kaybeden bireylerde sevgi yerini nefrete bırakabilir. Bazı durumlarda dışarıya gösterilmeyen nefret duygusu insanın kendisine yönelir ve böylece insan özsaygısını kaybeder. Freud'a göre çökkün duygudurumun oluşmasının nedeni de budur (Freud, 2019; Öztürk ve Uluşahin, 2015; Yemez ve Alptekin, 1998).

Psikanalitik kuramın en önemli savlarından biri ihtiyaçların aşırı doyurulması veya o ihtiyaçlardan mahrum bırakılmanın kişilerin o döneme saplanıp kalmasına neden olmasıdır (Geçtan, 2014). Depresif kişilerdeki yeme bozuklukları, alkol ve sigara bağımlılığı gibi oral fiksasyonların varlığı, çocukların oral dönemdeki olumsuz yaşantılarının depresyona neden olabileceği konusunu gündeme getirmiştir (McWilliams, 2010).

Psikanalitik yaklaşımın öncülerinde olan Erikson insan psikolojisi üzerine yaptığı açıklamalarında belirli yaş dönemlerini baz almıştır (Geçtan, 2014). Erikson'ın *üretkenliğe karşı durgunluk* olarak ifade ettiği dönem kadın ve erkeklerin yaş dönümüne denk gelmektedir. Yaş dönümü, kadın ve erkeklerin depresyon riskinin arttığı bir dönemdir. Hormonal değişiklikler, çocukların evden ayrılması, iş yaşamının sonlarına yaklaşılması ve fiziksel güçteki azalmalar kişilerin çöküntüye uğramasına sebep olabilmektedir. Kişiler pek çok uğraşını sona erdirdiklerinden dolayı mutsuz ve geleceğe

karşı karamsar bir tutum içine girebilirler ki bu da ağır depresyon yaşanacak bir dönemin başlamasına neden olabilir (Öztürk ve Uluşahin, 2015).

Karen Horney' e göre yetişkinlerin nevrotik kişiler olmasındaki en önemli etken anne ve babalarıdır (Burger, 2006). Ailesinden sevgi görmeden büyüyen çocuklar ileriki dönemlerde insanlara güvenme konusunda zorluklar yaşayabilmektedir. Yalnızlık eğilimi yüksek olan bu bireyler ikili ilişkilerinde yaşadıkları olumsuzluklardan nevrotik olmayan kişilere göre daha fazla etkilenirler. Bu nedenle reddedilmelere karşı daha duyarlı olan bu bireylerin depresyona girme olasılıkları artmaktadır (Yemez ve Alptekin, 1998).

2.6.5.2. Bilişsel Yaklaşım

Bilişsel yaklaşıma göre depresyonun nedeni kişinin olumsuz düşünceleridir. İnsanlar kendilerini iyi hissetmediklerinde daha fazla olumsuz düşüncenin etkisi altında kalmaya başlar ve yaşadıkları kötü olayları daha kolay anımsarlar. Bu nedenle depresyondaki kişiler geçmişteki olumsuz deneyimlerini sürekli olarak hatırlar ve yaşadıkları sorunlar üzerinde düşünmeyi sürdürürler. Unutmak istedikleri olayları sürekli hatırlamak kişiyi daha da depresif bir ruh hali içine sokar. Yani olumsuz düşünceler depresyonu tetiklerken, depresif bir beyin olumsuz düşünce üretimini hızlandırmaktadır. Bu açıdan bakıldığında depresyon ve olumsuz düşüncelerin birbirini beslediği yorumu yapılabilir (Burger, 2006).

Depresyonu bilişsel çerçevede açıklayan Beck *şema*, *bilişsel hatalar* ve *bilişsel üçlü* kavramlarını kullanmıştır (Kring ve Johnson, 2015). İnsanlar hayatlarının ilk dönemlerinden itibaren şemalar oluşturmaya başlarlar. Olumsuz şemalar zaman içerisinde kişinin değer yargılarını oluşturmaktadır. Girilen ortamlarda ve yaşanan olaylarda birçok farklı uyaran olmasına karşın kişi şemalarına uygun olanları seçer ve yorumlar (akt., Murdock, 2014). Yaşanan olaylar karşısında olumsuz şemalarıyla değerlendirme yapmak kişiyi depresif bir hale getirebilmektedir. Hafif düzey depresyonda kişi düşüncelerindeki olumsuzlukları objektif olarak değerlendirme potansiyeline sahiptir. Depresyon düzeyi ağırlaştıkça kişi olumsuz düşüncelerin hâkimiyeti altına girer. Olaylarla düşünceleri arasındaki mantık dışı bağlantıları göremez. Çok ağır vakalarda çevreden gelen diğer uyaranlara duyarsızlaşma başlar ve zihinsel aktivitelere konsantre olmakta güçlük çekilir (Arkar, 1992).

Olumsuz şemaların varlığı kişinin çevreden gelen uyaranları mantık dışı biçimlendirmesine neden olmaktadır. Bilişsel çarpıtma veya bilişsel işleme denilen bu durum her bireyde görülmekle birlikte psikolojik rahatsızlıkları olan bireylerde çok daha sık görülür. Bilişsel çarpıtma türlerinden bazıları *keyfi çıkarsama, seçici soyutlama, aşırı genelleme, büyütme ve küçültme, hep ya da hiç şeklinde düşünme, kişiselleştirme ve zihin okuma* şeklinde sıralanabilir (Türkçapar, 2019).

Bilişsel üçlü kavramı kişinin kendisi, çevresi ve geleceğiyle ilgili olumsuz düşüncelerini ifade etmektedir. Depresyondaki kişi kendini yetersiz, işe yaramaz, fiziksel ve ruhsal olarak kusurlu görme eğilimindedir. Başına gelen olumsuzlukların kendi hatası olduğu inancı hâkimdir. Depresif kişi çevresindeki her şeyi kendisine bir engel olarak algılar. Böyle kişiler dünyayı, omuzlarına sürekli yeni yükler yüklenen ve hedeflerine asla ulaşamayacakları bir yer olarak görürler. Bütün bunların yanında kişinin gelecekle ilgili umutları da azalmaya başlar. Kişi algıladığı sorunların hiçbir zaman son bulmayacağı veya sürekli olarak gelecekte de tekrarlanacağı yanılığına düşer. Bu düşünceler kişinin çevresindeki olumlu durumları görmesini engelleyerek daha da depresif bir ruh hali içine girmesine neden olmaktadır (Arkar, 1992).

2.6.5.3. Davranışçı Yaklaşım

İnsanlar yaşamlarının erken dönemlerinden itibaren bir şeyler öğrenir ve öğrendiklerini hayatlarına entegre etmeye başlar. Çocukluk yıllarında çok fazla üzücü durumla karşılaşan kişiler bu olumsuzluklarla baş edebilmenin yollarını öğrenemezler. İlerleyen yaşlarda olumsuz olaylarla karşılaştıklarında bunların üstesinden gelebilme potansiyelleri olmasına rağmen, bunu başarabileceklerinin farkına varamaz ve pasif kalmayı sürdürürler. Çünkü küçük yaşlarda bu gibi durumların üstesinden gelemeyeceklerini öğrenmişlerdir. Davranışçı yaklaşıma göre Seligman'ın öne sürdüğü ve *öğrenilmiş çaresizlik* olarak isimlendirdiği bu durum depresyonun temellerini oluşturmaktadır (Öztürk ve Uluşahin, 2015).

Öğrenilmiş çaresizlik yaşayan kişinin davranışları ile oluşan sonuçlar arasında bağımsızlık mevcuttur. Bir sonucun gerçekleşmesinde kişi kendi yaptığı davranışlara bakmaksızın doğrudan olumsuz sonuca odaklanır. Bu kişiler karşılaştıkları sorunları çözme konusunda hareketsiz kalırlar. Kişi eylemsizliklerinden kaynaklanan sonuçlar

karşısında kendini çaresiz hissetmeye başlar. Bu kişilerin bilişsel yapılarında da farklılaşmalar meydana gelmektedir. Yaşadıkları olumsuz olaylara karşı sadece kendilerinin başarısız olduğuna dair yanlış bir algı oluşur. Bir süre sonra bu algıyı hayatlarının tamamına genelleyerek hiçbir durumla başa çıkamayacakları yönünde inançlar geliştirmeye başlarlar. Bütün bunların sonucunda kişinin özsaygısında düşüş yaşanır. Kendine karşı güvenin ve inancın azalması sonucu depresif belirtiler görülmeye başlamaktadır (Abramson, Seligman ve Teasdale, 1978; Peterson ve Seligman, 1987).

2.7. Toplumsal Cinsiyet Roller, Evlilik Doyumu ve Depresyonla İlgili Yurtiçi ve Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

2.7.1. Toplumsal Cinsiyet Roller ile İlgili Araştırmalar

Ateş (2017) toplumsal cinsiyet rolleri ve kadına yönelik şiddeti konu aldığı araştırmasını çoğunluğunu 20-24 yaş arası üniversite öğrencilerinin oluşturduğu örneklem grubuyla yürütmüştür. Kadınların erkeklere göre daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerine sahip olduğu sonucuna ulaşan Ateş yaş değişkeni açısından ise anlamlı farklılık tespit etmemiştir.

Başar (2012) ülkemizde hemşirelik eğitimi göre öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını incelediği doktora tez çalışmasında kadın öğrencilerin erkek öğrencilere nazaran daha eşitlikçi cinsiyet tutumlarına sahip olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Toplumsal cinsiyet rolleri puanlarının yaş değişkenine göre farklılaştığını gören Başar, 25 ve üstü yaş grubundaki öğrencilerin 20 ve altı yaş grubundaki öğrenciler ile 21-24 yaş grubundaki öğrencilere göre daha geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine sahip olduğunu belirtmiştir. Bekleviç (2013) ise üniversite hastanesinde araştırma görevlisi olarak çalışan doktorların toplumsal cinsiyet algılarının çalışma yaşamlarına nasıl yansıdığını incelediği araştırmasında kadın ve erkek doktorlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığını sonucunu elde etmiştir.

Daşlı (2019) üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine karşı tutumlarını belirlemek amacıyla yürüttüğü çalışmasında toplamda 350 kişiye ulaşmıştır. Katılımcıların genel olarak toplumsal cinsiyet rollerine sahip olduğu görülmüştür. Erkek

ve kadın öğrenciler arasında yapılan karşılaştırmada ise erkeklerin kadınlara göre daha geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini benimsedikleri belirlenmiştir. Bu sonuç Çelik'in (2018) eş seçim tutumlarında toplumsal cinsiyet rolleri algısı ve değer yönelimlerinin etkilerini incelediği araştırması ve Özyiğit'in (2019) psikolojik danışman ve psikolog adaylarının toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarını incelediği çalışmasıyla tutarlılık göstermektedir.

Erzeybek (2015) anne ve babaların çocuk yetiştirmede benimsedikleri toplumsal cinsiyet rolleri üzerine yaptığı araştırmasında kadınların erkeklere göre daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerini benimsedikleri, yaş değişkeni açısından ise anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Çalışmada bunlara ek olarak üç çocuk sahibi katılımcıların bir ve iki çocuk sahibi katılımcılara oranla daha geleneksel tutumlar sergilediği ifade edilmiştir.

Gökçay (2018) kadınların toplumsal cinsiyet rollerine karşı tutumları üzerine incelemeler yaptığı çalışmasında üniversite mezunu kadınların ilköğretim mezunu kadınlara nazaran daha eşitlikçi tutumlar sergilediği sonucuna ulaşmıştır. Konuyu çalışma durumu açısından ele alındığında çalışan kadınların daha eşitlikçi cinsiyet rollerini benimsediği, buna karşılık eşin çalışma durumu açısından anlamlı bir farklılık gözlemlenmediğini belirlemiştir. Toplumsal cinsiyet rolleri puanlarının çocuk sayısına göre farklılaşmadığını söyleyen Gökçay, görücü usulü ile evlenen kadınların kendileri tanışarak evlenen kadınlardan daha geleneksel tutumlara sahip olduğunu ifade etmiştir.

Kaçan (2018) cinsel yaşam kalitesi, çift uyumu ve toplumsal cinsiyet rolleri ilişkisini incelediği yüksek lisans tez çalışmasında 161 çalışan evli kadın katılımcıya ulaşmıştır. Araştırma sonucunda toplumsal cinsiyet rolleri puanlarının eğitim durumu, evlilik süresi, evlilik sayısı ve çocuk sayısı değişkenlerine bağlı olarak farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Kamışlı (2018) evli bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri ve aile işlevselliğinin problem çözme becerileri üzerindeki etkisini araştırdığı çalışmasında aile işlevselliği ölçeğinin *roller, problem çözme ve davranış kontrolü* alt boyutları ile toplumsal cinsiyet rolleri ölçeğinin *eşitlikçi cinsiyet rolü* alt boyutunun problem çözme becerilerini yordadığı sonucuna ulaşmıştır. Erkeklerin kadınlara göre daha geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine sahip olduğu araştırmanın diğer bulguları arasındadır.

Kara (2019) üniversite öğrencileri ile yürüttüğü çalışmada toplumsal cinsiyet rolleri ile homofobi ilişkisini incelemiştir. Toplumsal cinsiyet rolleri ve homofobi değişkenleri arasında zayıf derecede anlamlı ilişki olduğu tespit edilen araştırmada erkeklerin kadınlara göre daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerine sahip olduğu görülmüştür.

Karakaş (2018) evli kadınların evlilik uyumları ile toplumsal cinsiyet rolleri üzerine yürüttüğü araştırmasında bu iki değişkenin birbiriyle pozitif ilişkisi olduğunu belirlemiştir. Eğitim düzeyi yüksek, çalışan, geliri giderinden fazla olan, severek evlenen ve çocuğu olmayan kadınların toplumsal cinsiyet rolleri açısından daha eşitlikçi olduğu sonucuna ulaşan Karakaş, eşin çalışma durumu ve evlilik sayısı değişkenleri açısından ise anlamlı farklılık tespit etmemiştir.

Kodan (2013) tez çalışmasında kadınların erkeklere göre daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerine sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yaş, evlilik süresi ve çocuk sayısı artışının daha geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini işaret ettiğini belirten Kodan, eğitim seviyesindeki artışın ise daha eşitlikçi bir yapının ortaya konmasını sağladığını ifade etmiştir. Eşi çalışan ve maddi durumu yüksek kişilerin toplumsal cinsiyet puanlarının diğer gruplara göre daha yüksek olduğu araştırmanın diğer sonuçları arasındadır. Ayrıca görücü usulüyle evlenen kişilerin flört ederek evlenen kişilere göre daha geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine sahip olduğu görülmektedir.

Salman (2017) farklı fakültelerde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarını incelediği araştırmasında toplumsal cinsiyet rolleri puanlarının cinsiyet değişkeni açısından anlamlı şekilde farklılaştığını ve söz konusu farklılığın kadınlar lehine olduğunu belirlemiştir. Yaş değişkeni açısından ise anlamlı farklılık olduğunu gören Salman 25 yaşındaki katılımcıların 22 yaşındaki katılımcılara göre daha eşitlikçi cinsiyet rollerine sahip olduğunu görmüştür.

Tekin (2019) evli kadınların toplumsal cinsiyet rolleri ile evlilik uyumu ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi incelediği yüksek lisans çalışmasında 18-25 yaş aralığında olan katılımcıların 25-30 yaş ve 35-40 yaş aralığında olan katılımcılardan daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerine sahip olduğunu belirlemiştir. Lise eğitimini tamamlamış kadınların, lisans ve lisansüstü eğitimlerini tamamlamış kadınlardan; eşi ortaokul

eğitimini tamamlamış kadınlardan ise eşi lise, lisans ve lisansüstü eğitimlerini tamamlamış kadınlardan daha eşitlikçi tutum sergilediği sonucuna ulaşılmıştır.

2.7.2. Evlilik Doymu ile İlgili Araştırmalar

Atçeken (2014) dindarlık, kişilik özellikleri ve evlilik doymunun bağışlama ile ilişkisini araştırdığı çalışmasında evlilik doymunun bağışlama değişkeniyle pozitif yönde, bağışlama alt boyutlarıyla ise negatif yönde güçlü ilişki içinde olduğunu belirlemiştir. Araştırmaya katılan 26-35 yaş grubundaki bireylerin 46-56 yaş grubundaki bireylerden daha yüksek evlilik doymuna sahip olduğunu gören Atçeken, cinsiyet değişkeni açasından farklılaşma tespit etmemiştir. Evlilik süreleri 2-11,7 yıl arasında olan katılımcıların evlilik doymularının evlilik süreleri 21,6-35 yıl arasında olan katılımcılardan daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılan araştırmada, bu sonuç 2-11,7 yıl süre ile evli olan çiftlerin evliliğin zorlu geçebilecek ilk yıllarını atlatılarak birbirlerini daha iyi tanımalarına, 21,6-35 yıl arasında olan katılımcıların ise evlilik yüklemelerinin artmasına bağlanmıştır.

Çağ (2011) evli bireylerin evlilik doymu ile algılanan eş desteği arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında evlilik doymu puanlarının yaş, eğitim düzeyi, algılanan gelir düzeyi, evlilik süresi, evlenme usulü ve çocuk sayısı değişkenlerine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığını gözlemlemiştir. Bunun yanı sıra cinsiyet açasından anlamlı farklılık olduğunu belirleyen Çağ, erkeklerin evlilik doymuların kadınlardan daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

Çetin (2010) evlilik doymunu farklı değişkenler açasından incelediği yüksek lisans tez çalışmasında cinsiyet ve yaş değişkenlerinin evlilik doymunun anlamlı yordayıcısı olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Güven (2010) ise eşler arasındaki şiddete yönelik nedensellik yüklemeleri ile evlilik doymu arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında erkeklerin evliliklerinde kadınlardan daha fazla doym elde ettiğini ayrıca yaş artışının evlilik doymunu arttırdığını ifade etmiştir.

Dinç (2013) polis memurlarının evlilik doymuları ve mesleki tükenmişlikleri arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmasında bu iki değişken arasında negatif yönde bir ilişkinin olduğunu tespit etmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre algılan gelir düzeyi orta

olan katılımcıların evlilik doyumları, algılan gelir düzeyleri düşük ve yüksek olan katılımcılara göre daha yüksektir. Yapılan analizler sonucunda evlilik doyumu puanlarının cinsiyet, evlilik süresi ve çocuk sayısı değişkenlerine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmüştür.

Girgin'in (2018) yüksek lisans tez çalışmasında bağlanma, kıskançlık ve evlilik doyumu kavramları üzerinde incelemeler yapılmıştır. Sonuç olarak bağlanma stillerinin kıskançlık ve evlilik doyumunu etkilediği görülmüştür. Evlilik doyumu puanlarının eşin yaşı, eğitim durumu, evlilik süresi, evlilik sayısı, çocuk sayısı ve evlenme usulü değişkenlerine göre farklılaşmadığı tespit edilen çalışmada, eşin eğitim durumu ve algılanan gelir düzeyi değişkenlerine göre ise farklılaştığı belirtilmiştir.

Kubat (2012) İstanbul' da ikamet eden 166 katılımcıyla yürüttüğü araştırmasında evli bireylerin aldatma eğilimi ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Evlilik doyumu ve aldatma eğilimi arasında negatif yönde ilişki olduğunu belirleyen Kubat, cinsiyet, yaş, eğitim durumu, eşin eğitim durumu ve evlenme usulü değişkenlerinin evlilik doyumu puanlarını anlamlı şekilde farklılaştırmadığı sonucuna ulaşmıştır. Araştırmanın diğer sonuçlarına göre maddi durumdaki artış evlilik doyumunu artırılırken, evlilik süresi ve çocuk sayısındaki artış ise evlilik doyumunu düşürmektedir.

Özkan (2019) kişilerin çatışma çözme stilleri ve evlilik doyumlarını incelediği çalışmasında bu iki değişkenin pozitif ve orta düzeyde ilişkili olduğu, ayrıca çatışma çözme stillerine bağlı olarak evlilik doyumu puanlarının anlamlı şekilde farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır. Erkeklerin evlilik doyumlarının kadınlara oranla daha yüksek olduğunu belirleyen Özkan, 31-40 yaş ile 51 yaş ve üzeri kişilerin 41-50 yaş aralığındaki kişilere göre evlilikten daha az doyum sağladıklarını ifade etmiştir. Araştırmanın bir diğer bulgusu ise ilköğretim mezunlarının evlilik doyumu puanlarının lise, lisans ve lisansüstü mezunlarından daha düşük olduğudur. Bunun yanında 2000 TL ve altında geliri olan kişilerin evliliklerinden 4001-6000 TL ve 8000 TL üstü geliri olan kişilerden daha az doyum sağladığı elde edilen sonuçlar arasındadır.

Tan'ın (2016) evli bireylerin zihin kuramı ölçek değerlerinin, evlilik doyumu ve eş desteğine olan etkisini incelediği çalışmasında eş desteği ve evlilik doyumu arasında negatif ilişki olduğu görülmüştür. Elde edilen bulgulara göre evlilik doyumu puanları yaş,

cinsiyet, eğitim durumu ve evlilik süresi değişkenlerine bağlı olarak istatistiksel açıdan farklılaşmamaktadır.

Taşköprü (2013) bireylerin evlilik doyumu, problem çözme becerileri, stresle başa çıkma ve evlilik süresi arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında 323 katılımcıya ulaşmıştır. Çalışma sonuçlarına göre evlilik doyumu ölçeğinden elde edilen puanlar cinsiyet ve eğitim durumu değişkenine göre farklılık göstermemektedir. Genç yaştaki bireylerin evlilik doyumlarının daha yüksek olduğunu gözlemleyen Taşköprü, bu sonucu genç çiftlerin ilişkilerinin yıpranmamış olmasına bağlamıştır. Ayrıca çalışmada gelir durumu orta ve yüksek olan bireylerin düşük olanlara göre evlilikten daha fazla doyum sağladığı bulgusuna ulaşılmışken, evlilik süresindeki artışın ve çocuk sahibi olmanın evlilik doyumunu düşürdüğü belirtilmiştir.

Tuzcu (2017) kişilik özellikleri, evlilik doyumu ve evlilik uyumu değişkenlerini incelediği araştırmasında evlilik doyumunun kişilik özelliklerinden nevrozizmle negatif yönde, yumuşak başlılıkla ise pozitif yönde ilişkili olduğunu belirlemiştir. 21-26 yaş grubundaki bireylerin evlilik doyumlarının 27-43 yaş grubu ve 44-60 yaş grubundaki bireylerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılan çalışmada evlilik süresi, çocuk sayısı ve çalışma durumu değişkenleri açısından farklılaşma görülmemiştir.

Yavuz (2015) çocuğu olan ve olmayan ebeveynlerin problem çözme becerileri ile evlilik doyumları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında bu iki değişkenin pozitif yönde ilişkili olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Dört ve üzeri çocuğu olan katılımcıların evlilik doyumlarının bir, iki ve üç çocuğu olan katılımcılardan düşük olduğu belirtilen çalışmada, algılanan gelir düzeyi artışının ise evlilik doyumunu arttırdığı görülmüştür. Eğitim durumu lisansüstü olan bireylerin evlilik doyumlarının ilkökul ve lise mezunlarından, eğitim durumu lisans olan bireylerin ise ilkökul mezunların yüksek olduğu belirlenen çalışmada cinsiyet değişkeni açısından ise farklılaşma tespit edilmemiştir.

Yıldız'ın (2013) algılanan anne-baba tutumları ve evlilik doyumları arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmasında evlilik doyumunun demokratik anne-baba tutumu ile pozitif ilişkili, buna karşılık otoriter ve koruyucu anne-baba tutumları ile negatif ilişkili olduğu belirlenmiştir. Eğitim düzeyindeki artışın evlilik doyumunu arttırdığı bulgusuna

ulaşılan çalışmada, severek evlenen katılımcıların görücü usulüyle evlenen katılımcılara göre evlilikten daha yüksek doyum elde ettiği vurgulanmıştır. Cinsiyet, yaş, eşin yaşı, çalışma durumu, algılanan gelir düzeyi, evlilik süresi ve çocuk sayısı değişkenlerine göre ise anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Zeytinoğlu (2013) kişilerin benlik saygıları, kıskançlık seviyeleri, evlilik çatışmaları ve evlilik doyumları arasındaki ilişkileri araştırdığı yüksek lisans tez çalışmasında evlilik çatışması ve evlilik doyumları arasında yüksek düzeyde ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Cinsiyet, yaş, eğitim durumu, evlilik süresi, çocuk sayısı değişkenlerinin evlilik doyumları puanlarında farklılaşma yaratmadığı belirtilen araştırmada, görücü usulü ile evlenen bireylerin evlilik doyumlarının flört ederek evlenen bireylerden daha yüksek olduğu görülmüştür.

2.7.3. Depresyon ile İlgili Araştırmalar

Akdeniz (2014) farklı merhamet düzeylerine sahip üniversite öğrencilerinin depresyon, anksiyete, stres ve duygusal zekânı incelediği araştırmasında depresyonun cinsiyet açısından farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Aşkan'ın (2017) ise psikotik bozukluğu olan ebeveynlerle yürüttüğü çalışmasında cinsiyetin yanı sıra çalışma durumu değişkeninin de depresyon puanlarını anlamlı şekilde farklılaştırmadığını belirtmiştir.

Aktürk (2019) öğretmenlerin örgütsel depresyon düzeylerine ilişkin çalışmasında katılımcıların cinsiyeti ve medeni durumlarına göre depresyon puanlarının anlamlı şekilde farklılaşmadığını, eğitim durumu değişkeni bakımından ise anlamlı farklılık olduğunu tespit etmiştir. Söz konusu farklılık lisans mezunu öğretmenler lehinedir. Yani lisans mezunu öğretmenlerin depresyon seviyesinin yüksek lisans ve doktora mezunu öğretmenlere göre daha yüksek olduğunu belirlemiştir.

Ayhan (2016) şiddete uğrayan kadınların depresyon ve yalnızlık düzeylerinin evlilik uyumlarına etkisini araştırdığı çalışmasında yaş, eşin yaşı, evlilik süresi ve çocuk sayısı değişkenlerindeki sayısal artışın depresyon düzeyini arttırdığını; evlenme usulü, gelir düzeyi, eğitim düzeyi ve eşin eğitim düzeyi değişkenlerinin ise depresyon düzeyini anlamlı şekilde değiştirmediğini belirtmiştir.

Bal (2018) engelli çocuğa sahip kadınların depresyon puanlarının erkeklere oranla anlamlı şekilde yüksek olduğunu gözlemlemiştir. Ayrıca eğitim durumu değişkeni açısından lise mezunu olan bireylerin ilkokul, ortaokul ve üniversite mezunu olan bireylere göre depresyon seviyelerinin yüksek olduğunu söylemiştir. Alibaşoğlu (2010) ise tıpta uzmanlık tez çalışmasında depresyon puanlarını eğitim durumu açısından incelendiğinde lise ile lisans ve lisansüstü gruplarının depresyon ölçeğinden aldıkları puanların okuryazar ve ilkokul gruplarının puanlarına göre anlamlı şekilde düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Cantürk (2014) üniversite öğrencilerinin ilişki niteliklerinin depresyon, stres ve anksiyete ile ilişkisini araştırdığı çalışmasında kadın öğrencilerin depresyon düzeylerinin erkeklere göre anlamlı şekilde yüksek olduğunu görmüştür. Bektaş (2012) da öğretmenlerin kişilik özellikleri, kişisel sağlık davranışları ve depresif belirtilerini incelediği çalışmasında Cantürk'le benzer şekilde erkeklerin depresyon puanlarının kadınlara göre anlamlı şekilde düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çabuk (2014) epilepsi hastaları ile yürüttüğu çalışmasında cinsiyet açısından diğer iki çalışmaya benzer bulgular elde ederken; yaşı, eğitim durumu, gelir düzeyi ve medeni durum değişkenleri açısından ise farklılaşma tespit etmemiştir.

Cömert (2014) andropoz dönemindeki bireylerin depresyon ve kaygı düzeylerini araştırdığı çalışmasında yaşı arttıkça depresyonun da arttığı sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgunun yanı sıra eğitim durumu, algılanan gelir ve medeni durum değişkenleriyle ilgili anlamlı bir farklılık elde etmemiştir.

Çetin (2008) yaşlılarda sosyotropi-otonomi kişilik özellikleri ve depresyon üzerine yaptığı çalışmasında hem kendi evinde hem de huzur evinde kalan katılımcıların depresyon puanlarının cinsiyet, eğitim durumu, gelir düzeyi ve çocuk sayısı değişkenlerine göre farklılaşmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Medeni durum değişkeni açısından bakıldığında huzur evinde yaşayanlar açısından farklılaşma görülmez iken kendi evinde yaşayan ileri yetişkinlerden dul ve boşanmış olanların depresyon düzeylerinin evli olanlara göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Dashdamirov (2013) üniversite öğrencilerinin aşka ilişkin tutum biçimleri ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında depresyon düzeyinin yaş,

cinsiyet ve gelir düzeyi değişkenleri açısından farklılaşmadığını belirtirken, Emek (2016) ise ostomili hastalarla yürüttüğü çalışmasında cinsiyet ve yaş değişkenlerinin yanı sıra çalışma durumu ve medeni durum değişkenleri açısından da farklılaşma tespit etmemiştir.

Demirel'in (2018) yetişkinlerin bağlanma stilleri ve depresyon ilişkisini araştırdığı çalışmasında depresyon puanlarının cinsiyet, gelir düzeyi ve medeni durum değişkenlerine göre farklılaşmadığını belirlemiştir. Yaşın depresyon üzerinde etkili olduğunu söyleyen Demirel 18-24 yaş grubundaki katılımcıların depresyon seviyelerinin 36-64 yaş grubundaki katılımcılardan yüksek olduğu sonucuna ulaşmış ve ayrıca evli bireylerin bekâr bireylere göre daha düşük depresyon puanına sahip olduklarını eklemiştir.

Duran (2018) meme kanseri hastalarında eşler arası uyum ve sosyal destek düzeyinin depresyon, anksiyete, benlik saygısı ve cinsellik üzerine etkilerinin incelediği çalışmasında yaş, eğitim ve çalışma durumu faktörlerinin depresyon düzeyi üzerinde anlamlı farklılık yaratmadığını söylemiştir. Özyiğit (2010) ise meme kanseri hasta eşleri ile yapmış olduğu çalışmasında katılımcıların depresyon puanlarının yaş, eğitim ve gelir değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Kabadayı (2019), 65 yaş üstü evli bireylerin depresyon seviyelerinin evli olmayanlara göre daha düşük olduğu, cinsiyet değişkeninin ise depresyon üzerinde anlamlı fark yaratmadığı sonucuna ulaşmıştır. Yaptığı korelasyon analizi sonucunda yaş ile depresyon arasında pozitif ilişki olduğunu tespit ederek yaş arttıkça ileri yetişkinlerin depresyon seviyelerinin de arttığını söylemiştir.

Keleş (2016) liselerde çalışan öğretmenlerin örgütsel depresyon düzeyini araştırdığı çalışmasında bekâr öğretmenlerin depresyon puanlarının evli öğretmenlere göre daha yüksek olduğu, cinsiyet ve eğitim düzeyi değişkenlerinin ise depresyon üzerinde anlamlı farklılık yaratmadığı sonucuna ulaşmıştır. Uçar (2016) da öğretmenlerin örgütsel depresyon düzeyleriyle ilgili yaptığı çalışmasında Keleş'in bulgularında olduğu gibi cinsiyet açısından farklılaşma olmadığını gözlemlemiştir.

Koç (2019) üniversite öğrencilerinde depresyonun çocukluk çağı travmaları ve bağlanma ilişkisini incelediği çalışmasında depresyon puanlarının cinsiyet değişkenine

göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Küntüz (2016) ve Karagülle (2018) ise gerçekleştirmiş oldukları çalışmalarda depresyon puanlarının cinsiyet değişkeninin yanı sıra yaş değişkeni açısından da farklılaşmadığını belirlemişleridir. Özcan (2017) da bedensel engelli olan ve olmayan bireyleri çeşitli duygudurum değişkenleri açısından incelediği çalışmasında hem bedensel engelli hem de bedensel engeli olmayan bireylerin Beck Depresyon Envanteri puanlarının cinsiyet ve yaş değişkeni açısından farklılaşmadığını görmüştür.

Şeker'in (2018) 18 yaş üstü bireylerin sosyal medya bağımlılığı ve depresyon ilişkisini incelediği çalışmasında kadınların depresyon puanlarının erkeklerden daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Yaş değişkeninin depresyon üzerinde etkili olduğunun belirten Şeker üniversite mezunlarının lise ve altı eğitim almış kişiler ile yüksek lisans ve üzeri eğitim almış kişilerden daha düşük depresyon seviyesine sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca araştırmada gelir seviyesi diğer gruplara göre yüksek olan bireyler ve evli olan bireylerin depresyon puanlarının düşük olduğu görülmüştür.

Nacargil'in (2017) üniversite öğrencileri ile yürüttüğü dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu ile depresyon ilişkisini incelediği ve Timuroğlu'nun (2018) iş yaşamında temel psikolojik ihtiyaçların depresyon ile ilişkisini incelediği çalışmalarda cinsiyetin depresyon üzerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu iki araştırmanın sonucu Selami'nin (2016) ergenlerle yaptığı araştırma sonucuyla tutarlılık göstermektedir.

Uçak (2018) evli bireylerle yürüttüğü çalışmasında yaş ve çocuk sayısındaki artışın depresyon puan ortalamalarını anlamlı şekilde artırdığını, buna karşılık maddi durum, evlilik süresi, çalışma durumu, evlenme usulü ve eğitim durumu açısından ise anlamlı farklılık olmadığını belirtmiştir. Yavuz (2019) ise kişilik inançlarının ve depresif belirtilerin evlilik uyumuna etkisini konu alan araştırmasında evli bireylerin depresyon puanlarının cinsiyet, yaş, evlilik süresi, çocuk sayısı, evlenme usulü, eğitim ve gelir durumu değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Turgay (2017) infertilite şikâyeti olan çiftlerde depresyon sıklığı ve hayat kalitesini araştırdığı çalışmasında erkeklerin depresyon puanlarının kadınlara göre anlamlı şekilde farklılaştığını gözlemlemiştir. Eğitim değişkeni açısından bakıldığında ilkökul mezunu

kadınların lise mezunu kadınlara göre depresyon seviyelerinin daha yüksek olduğu belirten Turgay buna karşılık erkek açısından böyle bir farklılaşmaya rastlamamıştır. Ayrıca evlilik süresi değişkeni ile ilgili hem kadınlar hem de erkekler açısından anlamlı farklılık tespit edilmediğini eklemiştir.

2.7.4. Toplumsal Cinsiyet Roller ve Evlilik Doyumu ile İlgili Araştırmalar

Anar (2011) evli ve çalışan 180 katılımcıyla gerçekleştirdiği çalışmada toplumsal cinsiyet rolleri ile evlilik doyumu ve iş doyumu ilişkisinin incelemiştir. Araştırmada evlilik doyumu puanlarının cinsiyet rollerine göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür. Buna göre androjen cinsiyet rolüne sahip bireylerin evlilik doyumları, belirsiz cinsiyet rolüne sahip bireylerden daha yüksektir. Eğitim değişkenine göre yapılan incelemeler sonucunda lisansüstü eğitimini tamamlamış katılımcıların lisans ile ortaöğretim ve altı eğitimini tamamlamış katılımcılara göre evlilikten daha fazla doyum sağladığı; eşi ortaöğretim ve altı eğitimini tamamlamış katılımcıların ise evlilik doyumlarının eşi lisansüstü eğitimini tamamlamış katılımcılara göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca evlilik doyumu puanlarının yaş ve algılanan gelir durumu değişkenlerine göre farklılaşmadığı araştırmanın diğer önemli bulguları arasındadır.

Çınar (2008) kişilerin evlilik doyumları, toplumsal cinsiyet rolleri ve profesyonel psikolojik yardım arama değişkenleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasını Ankara’da ikamet eden 144’ü kadın 158’i erkek olmak üzere toplam 302 evli bireyle yürütmüştür. Araştırma sonuçlarına göre cinsiyet rolü kadınsı ve androjen olan bireylerin evlilik doyumları, cinsiyet rolü erkeksi ve belirsiz olan bireylere göre daha yüksektir. Ayrıca kadınların cinsiyet rollerine göre evlilik doyumu puanları farklılaşırken, erkeklerde ise farklılaşmadığı görülmüştür. Buna göre androjen cinsiyet rolünü benimseyen kadınların erkeksi cinsiyet rollünü benimseyen kadınlara göre evlilikten daha fazla doyum sağladığı söylenebilir. Yapılan analizler sonucunda evlilik doyumu puanlarının yaş, cinsiyet, eğitim durumu, çocuk sayısı ve evlilik süresi değişkenlerine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Döner (2015) evlilik doyumu, toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsel mitleri incelediği yüksek lisans tez çalışmasında 64’ü kadın 58’i erkek olmak üzere toplamda 122 katılımcıya ulaşmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre evlilik doyumu ile evlilikte cinsiyet

rolü arasında ve cinsel mitler ile toplumsal cinsiyet rolleri arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Buna karşılık evlilik doyumu ve cinsel mitler arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Yapılan fark testleri sonucunda erkeklerin toplumsal cinsiyet rolleri puanlarının kadınlara göre anlamlı şekilde yüksek olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Gelir arttıkça insanların daha geleneksel tutum sergilediklerini söyleyen Döner, evlilik süresiyle ilgili anlamlı farklılık tespit etmemiştir. Ayrıca görücü usulü ile evlenenlerin tanışarak evlenenlere göre toplumsal cinsiyet rolleri açısından daha eşitlikçi yapıya sahip olduğunu belirlemiştir. Bunlara ek olarak evlilik doyumu puanlarının cinsiyet, evlilik süresi ve evlenme biçimi değişkenlerine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Erdoğan (2016) evli kadınlarla yürüttüğü araştırmasında toplumsal cinsiyet rollerinin evlilikte sorun çözme ve evlilik doyumu üzerindeki etkisini incelemiştir. 150 katılımcıyla gerçekleştirilen çalışmanın evrenini Şanlıurfa Merkez’ de ikamet eden evli kadınlar oluşturmaktadır. Korelasyon analizi sonuçlarına göre toplumsal cinsiyet rolleri ile evlilik doyumu arasında pozitif, evlilikte sorun çözme arasında ise negatif ilişki mevcuttur. Evlilik doyumu puanları ile evlilikte sorun çözme puanları arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Yaş değişkeniyle ilgili yapılan incelemeler sonucunda katılımcıların hem kendi yaşları hem de eşlerinin yaşlarındaki artışın toplumsal cinsiyet rolleri ölçeğinden aldıkları puanların düşmesine neden olduğu görülmüştür. Yani yaşları ilerleyen kişilerin daha geleneksel cinsiyet rollerini benimsedikleri söylenebilir. Bunun yanında katılımcıların ve eşlerinin eğitim seviyeleri yükseldikçe geleneksel tutum sergiledikleri ve evlilikten daha fazla doyum sağladığı bulgusu elde edilmiştir. Araştırmada eşin çalışma durumu açısından farklılaşma tespit edilmezken, çalışan kadınların toplumsal cinsiyet rolleri puanlarının çalışmayanlara göre daha düşük olduğu ayrıca çalışan kadınların evlilikten daha fazla doyum sağladığı görülmüştür. Erdoğan’ın sonuçlarına göre görücü usulü ile evlenen kişiler severek evlenen kişilere göre daha eşitlikçi tutumlara sahiptir. İncelemeler sonucunda algılanan gelir düzeyinin toplumsal cinsiyet rolleri üzerinde farklılaşma yaratmadığı belirlenmiştir. Bununla birlikte evlilik doyumu puanlarının yaş, eşlerin çalışma durumu, gelir düzeyi, evlenme şekli ve evlilik süresi değişkenlerine göre farklılaşmadığı görülmüştür.

Helms, Esnek, Hengstebeck, Wood ve Rodriguez (2018) çalışmalarında evlilik doyumu, toplumsal cinsiyet rolü tutumları ve evlilik süreçleri arasındaki ilişkileri

incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini Kuzey Carolina'da yaşayan çocuklu ve Meksika kökenli 120 çiftten oluşmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre eşlerin evlilik sıcaklığına ilişkin algıları, eşlerin çalışma durumu veya cinsiyetine bağlı olmaksızın, eşlerin evlilik doyumunu ile toplumsal cinsiyet rolü tutumları arasındaki ilişkide aracı rol üstlenmektedir. Araştırmada cinsiyet rolü tutumları ile evlilik doyumunu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ve evlilikte olumsuzluk değişkeninin evlilik doyumunu ve cinsiyet rolleri üzerinde aracı rolünün olmadığı görülmüştür. Eşitlikçi cinsiyet rolüne sahip olmayan bireylerin evlilikte sıcaklık ve yakınlık hissetme ihtimalleri düşmektedir.

Kaplan (2016) toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının, evlilik doyumunu ve psikolojik iyi oluş üzerindeki etkisini incelediği araştırmasını İstanbul ilinin Beyoğlu ilçesindeki 385 evli birey ile yürütmüştür. Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre bireylerin evlilik doyumundaki artışın psikolojik iyi oluş puanlarını, toplumsal cinsiyet rolleri puanlarındaki artışın ise evlilik doyumunu puanlarını düşürdüğü yorumu yapılmıştır. Cinsiyet değişkeniyle ilgili incelemelerin neticesinde kadınların erkeklere göre daha eşitlikçi tutumlara sahip olduğu ve erkeklerin evlilikten aldığı doyumun kadınlardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Kendisi ve eşi üniversite ve üstü eğitim alan katılımcıların daha eşitlikçi tutumlar sergilediği ifade edilen araştırmada, kendisi ve eşi lise ve altı eğitim alan katılımcıların evlilik doyumlarının diğerlerine göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Flört ederek evlenen bireylerin görücü usulü ile evlenen bireylere göre; çocuğu olmayan bireylerin ise çocuğu olan bireylere göre daha eşitlikçi tutumlar sergilediği araştırmanın diğer bulguları arasındadır. Çalışmada toplumsal cinsiyet rolleri puanlarının algılanan gelir durumu, evlilik süresi ve yaş değişkenleri açısından anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Ayrıca evlilik doyumunu puanlarının yaş değişkenine göre farklılaşmadığı, buna karşılık gelir düzeyi ve evlilik süreleri açısından farklılaştığı belirtilmiştir.

Nourani, Seraj, Shakeri ve Mokhber (2019) araştırmalarında cinsiyet rolleri inançları, hanehalkı içindeki işgücü dağılımı ve çiftlerde evlilik doyumunu arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini İran'ın Meşhed şehrinde yaşayan ve bebeği olan 120 çift oluşturmaktadır. Çalışma sonuçlarına göre çiftlerin cinsiyet inançları açısından birbirleriyle anlaşmaları evlilik doyumları ile ilişkilidir. Evlilik doyumunu ve hanehalkı işgücüne katılım arasında pozitif ilişki mevcuttur. Buna göre bireylerin evlilik

doyumları arttıkça evdeki işgücüne katılım oranları da artmaktadır. Araştırmanın bir diğer sonucu ise kadın ve erkek arasındaki evlilik doyumunun birbirleriyle anlamlı ilişkisi olduğudur. Yani erkeklerin evlilik doyumları arttıkça kadınların evlilik doyumu da artmaktadır. Bunların yanı sıra erkeklerin ev işlerine katılım oranları arttıkça kadınların evlilikten aldıkları doyum artmaktadır. Demografik değişkenler açısından inceleme yapıldığında erkeklerin gelir durumları ile eşlerinin evlilikten aldıkları doyum arasında anlamlı ilişki mevcuttur. Ayrıca eşi yükseköğrenimini tamamlamış kişiler daha eşitlikçi cinsiyet inançlarına sahiptir. Araştırmada eşleri yüksek sosyal sınıfa sahip olan kadınların daha eşitlikçi cinsiyet rollerine sahip olduğu görülmüştür. Eşlerin cinsiyet rolü inançları birbiriyle ilişkilidir. Buna göre eşitlikçi cinsiyet rolünü benimseyen kadınların eşleri de benzer tutumlara sahiptir. Yaş faktörü incelendiğinde erkek katılımcılarla anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Yani erkeklerin yaşları arttıkça daha eşitlikçi cinsiyet rollerini benimsediği söylenebilir.

Yüceol (2016) yüksek lisans tez çalışmasında toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar, romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve ilişki doyumu arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırmanın örneklemini Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi'nde öğrenim gören 127'si kadın, 98'i erkek olmak üzere toplam 225 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Cinsiyet değişkeni toplumsal cinsiyet rolleri alt boyutlarından kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü puanlarında farklılaşma yaratırken, evlilik doyumu üzerinde etkisi olmadığı görülmüştür. İlişki süresi değişkeni açısından yapılan incelemeler sonucunda toplumsal cinsiyet rolleri alt boyutlarından kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü arasında ilişki olduğu görülmüştür. Buna göre ilişki süreleri kısa olan bireylerin uzun olanlara göre daha eşitlikçi tutumlara sahip olduğu söylenebilir.

2.7.5. Toplumsal Cinsiyet Roller ve Depresyon ile İlgili Araştırmalar

Dökmen (2000) araştırmasında bireylerin kendi cinsiyetindeki ve karşı cinsiyettekilere ilişkin algı, cinsiyet rolleri ve depresyon arasındaki ilişkileri incelemiştir. 175 katılımcıyla yürütülen çalışmada kişilerin kendi cinsiyetinden olan bireyleri karşı cinsiyetten olan bireylere göre daha olumlu algılama eğiliminde olduğu sonucuna

ulaşılmıştır. Ayrıca kişilerin kendi cinsiyetinden veya karşı cinsiyetten bireyleri olumlu ya da olumsuz algılamasının depresyon puanları üzerinde farklılaşmaya neden olmadığı görülmüştür. Yapılan regresyon analizi sonucunda kadınların cinsiyet rolü puanlarının depresyonun %8 inin açıkladığı, erkeklerin cinsiyet rolleri puanlarının ise depresyonu anlamlı şekilde açıklamadığı tespit edilmiştir.

Good ve Wood (1995) erkeklerin cinsiyet rolü çatışmaları, yardım arayışı ve depresyon değişkenlerini incelediği çalışmalarında 397 üniversite öğrencisine ulaşmışlardır. Araştırmaya göre psikolojik yardım arama tutumlarının %25' i erkeklerde cinsiyet rolleri çatışmaları ve depresyon ile açıklanmaktadır. Depresyon ve erkeklerde cinsiyet rolleri çatışmaları yardım arama değişkenine göre karşılaştırıldığında erkeklerde cinsiyet rolleri çatışmalarının yardım arama değişkeniyle depresyona oranla daha fazla ilişkili olduğu görülmüştür.

Hünler (2000) örneklemini 264 kadın üniversite öğrencisinin oluşturduğu çalışmasında toplumsal cinsiyet rolleri ve depresyon arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya göre geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini benimseyen katılımcılar daha fazla depresif belirti göstermektedir. Bunun yanında toplumsal cinsiyet rolleri açısından ayrımcılık yapıldığı hissi de depresif belirti gösterme ihtimalini arttırmaktadır.

Jaehn, Bobrova, Saburova, Kudryavtsev, Malyutina ve Cook (2020) Rusya'nın Arkhangelsk ve Novosibirsk illerinde 2015-2017 yılları arasında ikamet eden 35-69 yaş aralığında olan 5099 katılımcıyla gerçekleştirdikleri ve kesitsel olarak tasarladıkları araştırmalarında cinsiyet rolü tutumlarının yaygın anksiyete bozukluğu ve depresyon ile ilişkisini incelemişlerdir. Çalışmaya katılanların %57' si kadınlardan, %43' ü ise erkeklerden oluşmaktadır. Yapılan incelemeler sonucunda toplumsal cinsiyet rolleri ile depresif belirtiler arasında ilişki olduğu, fakat bu ilişkide cinsiyet faktörünün etkisi olmadığı görülmüştür. Aile liderliği ve siyasette cinsiyet rolleri tutumların depresif belirtiler ile ilişkisi yaş değişkeni açısından incelendiğinde, 55 yaşın altındaki katılımcılarda, 55 yaşın üzerindeki katılımcılara göre daha bariz ilişkilere rastlanmıştır. Araştırmadan elde edilen verilere göre ortaöğretim eğitimi tamamlamamış, düzenli işi olmayan ve bir partnerle birlikte yaşamayan bireylerin depresif belirti gösterme olasılığı daha yüksektir. Ayrıca erkeklerin işgücü piyasasında üstünlüğüne, siyasette eşit olmayan cinsiyet rollerine ve ailede iş bölümü olması gerekliliğine katılan bireylerin

katılmayanlara göre daha depresif olduğu görülmüştür. Bunun yanında aile liderliği konusunda erkeklerin kadınlardan daha üstün olması gerektiğini düşünen katılımcıların, kadınların ve erkeklerin eşit olması gerektiğini düşünen katılımcılara göre daha fazla depresif belirti gösterdiği belirlenmiştir.

Özdemir (2019) bireylerin depresyon düzeylerinin toplumsal cinsiyet rolleri ve bilişsel esneklik düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelediği yüksek lisans tez çalışması için 287' si kadın, 96'sı erkek toplam 383 katılımcıya ulaşmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre depresyon ve bilişsel esneklik arasında negatif yönde anlamlı ilişki mevcuttur. Buna karşılık toplumsal cinsiyet rolleri ile depresyon arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Ayrıca bilişsel esneklik puanlarının toplumsal cinsiyet rollerine göre farklılaştığı görülmüştür. Buna göre erkeksi cinsiyet rolüne sahip bireylerin bilişsel esneklik puanları, kadınsı ve belirsiz cinsiyet rollerine sahip bireylerden daha yüksek olduğu; belirsiz cinsiyet rolüne sahip bireylerin bilişsel esneklik puanları ise androjen cinsiyet rolüne sahip bireylerden daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Riyahi ve Mahmudabadi (2018) toplumsal cinsiyet rolleri, depresyon ve kendini susturma kavramaları üzerine yaptıkları çalışma sosyolojik bir inceleme örneğidir. Konuyla ilgili belgelerin incelenmesiyle yürütülen çalışmada kadınların ve erkeklerin sosyal strese karşı farklı tepkiler verildiği üzerinde durulmuştur. Erkekler bu durumu dışsallaştırarak uyuşturucu gibi zararlı maddelere yönelirken, kadınlar ise durumu içselleştirerek daha fazla depresyon eğilimi göstermektedir. Araştırmaya göre kendini susturma cinsiyet rollerine dayalı olarak öğrenilen bir durumdur ve bu cinsiyete özgü ruhsal bozuklukları tetiklemektedir. Bu nedenle depresyon gibi ruhsal bozuklukların önüne geçebilmek için cinsiyet rolü kalıplarının yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir.

2.7.6. Evlilik Doyumu ve Depresyon ile İlgili Araştırmalar

Davila, Karney, Hall ve Bradbury (2003) depresyon, evlilik doyumu, cinsiyet ve nevrotiliklik değişkenlerini inceledikleri çalışmalarını 164 yeni evli çift ile yürütmüşlerdir. Araştırmada depresyon ve evlilik doyumu arasında negatif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu iki değişkenin birbirini çift yönlü olarak etkileyebileceği görülmüştür. Yani evlilik doyumu düşük olan bir bireyin depresyon belirtileri gösterebileceği veya

bunun tam tersi olarak depresif belirtiler gösteren bir bireyin ise evlilik doyumunun düşeceği düşünülmektedir.

Kanburoğlu (2019) evli kadınlarla yürüttüğü çalışmasında evlenme biçimi ve evlilik yaşının evlilik doyumu ve depresyon üzerinde etkisini incelemiştir. Araştırmada kullanılan ölçekler 250 katılımcıya uygulanmıştır. Evlenme yaşı ve depresyon değişkenleri arasında ilişki tespit edilmezken, depresyonun evlenme biçimiyle ilişkili olduğu görülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre evlilik yaşı ile evlilik doyumu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki söz konusudur. Yani ileri yaşlarda evlenen kadınların evlilikten daha fazla doyum sağlayacağı yorumu yapılabilir. Yapılan regresyon analizi sonucunda evlilik biçimi ve evlenme yaşının evlilik doyumunu yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Depresyonla ilgili yapılan incelemeler sonucunda ise evlilik yaşının depresyonu yordamazken, evlenme biçiminin ise yordadığı görülmüştür. Araştırmanın diğer bir bulgusuna göre depresyon evlilik doyumu ve evlenme biçimi arasında aracı rol üstlenmektedir.

Miller, Mason, Canlas, Wang, Nelson ve Hart (2013) Çin’ de yaşayan evli çiftler üzerine yaptıkları çalışmalarında evlilik doyumu ve depresyon değişkenleri arasındaki ilişkiyi incelemiştirlerdir. 391 katılımcı ile yürütölen araştırmada evlilik doyumunun, depresif belirtilerin anlamlı yordayıcısı olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre evlilik doyumunun depresyon belirtilerini etkilediği söylenebilir. Eşlerin evlilik doyumlarının depresyon belirtilerine etkisinin cinsiyet açısından ise farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Noury, Kerimi ve Mohammadi (2017) doğum öncesi depresyon, sosyal destek ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarını İran’da yaşayan 70 gebe kadın ile gerçekleştirmişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre gebelikte yaşanan depresyon ile evlilik doyumu ve sosyal destek değişkenleri arasında negatif yönde anlamlı ilişki mevcuttur. Ayrıca evlilik doyumu ve sosyal destek doğum öncesi depresyonun %15,3’ ünü yordadığı görülmektedir.

Odinka, Nwoke, Chukwuorji, Egbuagu, Mefoh, Odinka, Amadi ve Muomah (2018) Nijerya’ da yürüttükleri çalışmalarında doğum sonrası depresyon, anksiyete ve evlilik doyumu kavramlarını incelemiştirlerdir. Araştırmanın örneklemini 309 emziren anne

oluşturmaktadır. Yapılan analizler sonucunda evlilik doyumu puanlarının hem anksiyete puanları hem de depresyon puanlarıyla pozitif ilişkili olduğu görülmüştür. Fakat evlilik doyumu ölçeğinden yüksek puan almanın daha düşük evlilik doyumuna işaret ettiği göz önüne alındığında evlilik doyumunun depresyon ve anksiyete ile ters orantılı olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Öz (2019) mutluluk, depresyon ve psikolojik iyi oluş ile evlilik doyumu arasındaki ilişkide evlilik süresinin aracı rolü etkisini incelediği çalışmasında 202' si erkek, 202' si kadın olmak üzere toplam 404 katılımcıya ulaşmıştır. Araştırmada mutluluk değişkeninin evlilik doyumuyla pozitif yönde, depresyonla ise negatif yönde anlamlı ilişkide olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında evlilik doyumu ve depresyon arasında negatif ilişkinin olduğu, yani evlilik doyumu yüksek kişilerin depresyon seviyelerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bir diğer bulgusu ise evlilik doyumu yüksek olan kişilerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin de yüksek olmasıdır. Ayrıca evlilik süresi ve depresyon değişkenleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir.

Özşirin (2019) yüksek lisans tez çalışmasında evli çocuklu çiftler ile evli çocuksuz çiftlerin evlilik doyumu ve depresyon düzeylerini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini İstanbul' da ikamet eden 50' si çocuklu, 50' i çocuksuz olmak üzere toplam 100 çift oluşturmaktadır. Elde edilen bulgulara göre evlilik doyumu ve depresyon arasında orta düzeyde ve negatif yönde anlamlı ilişki mevcuttur. Yani evlilik doyumundaki düşüş depresyon belirtilerini arttırmaktadır. Evlilik doyumu puanları yaş değişkenine göre farklılaşırken, çocuk sayısı, cinsiyet, eğitim ve sosyoekonomik düzey değişkenlerine göre ise farklılaşma görülmemiştir. Buna karşılık depresyon puanları yaş ve cinsiyete göre farklılaşırken, çocuk sayısı, eğitim ve sosyoekonomik düzey açısından anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Ayrıca evlilik süresindeki artışın evlilik doyumunu düşürdüğü ve kadınların erkeklere oranla daha fazla depresif belirti gösterdiği araştırmanın diğer önemli sonuçlarındandır.

Öztahtacı (2017) araştırmasında evli kadınlarda yetişkin bağlanma stilleri, evlilik doyumu ve depresyon değişkenleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Veri toplama aşamasında 121'i yüz yüze, 219'u çevrimiçi olmak üzere toplamda 340 katılımcıya ulaşılmıştır. Elde edilen bulgulara göre evlilik doyumu ve depresyon arasında negatif yönde ve orta derecede ilişki mevcuttur. Bireylerin depresyon puanlarının bağlanma

tarzlarına göre farklılaştığı belirtilen araştırmada, güvenli ve kayıtsız bağlanan kadınların depresyon düzeylerinin korkulu ve saplantılı bağlanan kadınlara göre daha düşük olduğu saptanmıştır. Evlilik doyumu evlilik süresi değişkeni açısından incelendiğinde evliliklerinin ilk 5 yılı içinde olan bireylerin 5 yıldan daha uzun süredir evli olan bireylere göre daha fazla doyum sağladıkları görülmüştür. Buna karşılık evlilik doyumu puanlarının eğitim durumu, evlilik yaşı, evlenme usulü ve çalışma durumu değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Yaşık (2019) yüksek lisans tez çalışması kapsamında doğum sonrası depresif belirtilerle, erken çocukluk çağı yaşantıları, evlilik doyumu ve bağlanma problemleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 52 katılımcıyla gerçekleştirilen çalışmada doğum sonrası depresyon ile evlilik doyumu arasında negatif yönde ve güçlü ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların doğum sonrası depresyon puanları erken çocukluk yaşantıları ile güçlü ve pozitif yönde ilişkilirken; anne-bebek bağlanmaları ile ise orta düzeyde pozitif ilişkilidir. Araştırma sonuçlarına göre kadınlarda doğum sonrası depresyon puanları 26 yaşındaki katılımcılarda en yüksek, 26-30 yaş aralığındaki katılımcılarda ise en düşüktür. Ayrıca 26 yaşındaki bireyler, 26-30 yaş aralığındaki bireylere göre evliliklerinden daha az doyum sağlamaktadır. Eğitim değişkeni açısından inceleme yapıldığında bireylerin eğitim seviyelerinin doğum sonrası depresyon üzerinde etkisi olmadığı, buna karşılık eşleri yüksek lisans mezunu olan bireylerin depresyon seviyelerinin eşleri ön lisans ve lisans mezunu olanlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Evlilik doyumu puanlarının ise eğitim düzeyi ve eşin eğitim düzeyi değişkenine bağlı olarak farklılaşmadığı bulunmuştur. Doğum sonrası depresyon puanları ve evlilik doyumu puanlarının gelir düzeyi, evlilik süresi ve çocuk sayısı değişkenlerine göre ise anlamlı şekilde farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Yıldız (2018) evlilik doyumunun erken dönem uyumsuz şemalar, depresyon ve kaygı belirtileri ile ilişkisini araştırdığı çalışmasını toplam 150 katılımcıyla yürütmüştür. Sonuçlara göre erken dönem uyumsuz şema alt boyutları kaygı ve depresyon değişkenleri ile pozitif yönde ilişkilidir. Bunun yanında evlilik doyumu ve depresyon arasındaki ilişkinin cinsiyet faktöründen etkilenmediği ve hem kadın hem de erkek için evlilik doyumunun artmasının depresyon düzeyini düşürdüğü sonucuna varılmıştır. Ayrıca depresyon ve algılanan sosyal destek arasında pozitif yönde ilişki bulunduğu, yani

algılanan sosyal destek artarken depresyon düzeyinin de arttığı görülmüştür. Yaş değişkeni açısından incelendiğinde 26-34 yaş grubunda olan bireylerin evlilik doyumlarının 43-52 yaş grubu ile 53 yaş ve üzeri yaş grubundaki bireylerden daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bunlara ek olarak evlilik doyumu puanlarının çalışma durumu değişkenine göre farklılaşmadığı araştırmanın diğer bir sonucudur.

Wang ve Crane (2001) okul çağında çocuk sahibi olan 74 çiftle yürüttüğü araştırmasında evlilik doyumu, evlilik istikrarı, çekirdek aile üçgenleşmesi ve çocukluk çağı depresyonunu incelemiştir. Araştırmadan elde edilen bulgularda annelerin değişkenlerinin çocukların depresif belirtileri üzerinde etkili olmadığı görülmüştür. Buna karşılık araştırmada babaların evlilik doyumu, evlilik istikrarı ve aile üçgeni değişkenlerinin çocukların gösterdiği depresif belirtileri etkilediği ifade edilmiştir.

Wang, Wang, Li ve Miller (2014) yaptıkları araştırmada Çinli yaşlı çiftlerin evlilik doyumları ve depresyon belirtileri arasındaki ilişkiyi incelemiş ve bu kapsamda 139 çiftle ulaşımlardır. Korelasyon analizi sonucunda erkeklerin evlilik doyumlarının eşlerinin depresyon belirtileriyle ilişkili olduğu, buna karşılık kendi depresyon belirtileriyle ise ilişkili olmadığı görülmüştür. Yaş, eğitim düzeyi ve fiziksel hastalıkların analizlere kontrol değişkeni olarak dahil edildiği araştırmanın bir diğer bulgusu ise kadınların evlilik doyumlarının eşlerinin depresyon belirtileriyle ilişkili olmadığıdır.

BÖLÜM III: YÖNTEM

Araştırmaya ilişkin yöntemin anlatıldığı bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin analizi hakkında bilgi verilmektedir.

Araştırma Modeli

Bu araştırmada evli bireylerde toplumsal cinsiyet rolleri yüklemeleri ile depresyon ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yordayıcı ilişkisel araştırma modelinde bir çalışma planlanmıştır (Büyüköztürk, 2016; Creswell, 2017). İlişkisel araştırma modeli, herhangi bir müdahalede bulunmadan bir ya da daha fazla değişkenin arasındaki ilişkiyi çözümlyerek bir olayın anlaşılmasına çalışıldığı araştırmalar şeklinde tanımlanmaktadır (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016).

Evren ve Örneklem

Bu araştırmada evrene ulaşmanın zorlukları nedeniyle evreni temsil edecek örneklem seçilmesi planlanmıştır. Çalışmanın evrenini İstanbul ilinde ikamet eden evli bireyler oluşturmaktadır. Örneklem kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur. Kartopu örnekleme yönteminde araştırma için uygulanacak ölçek veya anketler örnekleme yer alacak bazı bireylere gönderilir ve onlardan örnekleme uygun katılımcılara ölçeklerin/anketlerin ulaştırılmasında destek sağlaması istenir. Bu örnekleme yönteminde araştırmacı çalışmaya kimlerin katılacağını önceden kendisi belirlememektedir. Bu yöntemle evrenin geniş ve zamanın kısıtlı olduğu çalışmalarda hızlı bir şekilde çok sayıda katılımcıya ulaşma imkânı sağlanır (Creswell, 2017).

Araştırmanın örneklem büyüklüğü belirlenirken homojen bir yapıda olmayan evren için % 95 güven aralığında, \pm % 5 örnekleme hatası ile gerekli örneklem büyüklüğü hesaplanması düşünülmüştür (Salant ve Dillman, 1994). Fakat evren büyüklüğüne ulaşmanın imkansızlığı nedeniyle belirli evren değerleri için kabul edilebilir örneklem büyüklüklerinin yer aldığı hazır tablodan yararlanılmıştır. Örneklem büyüklüğünün $N=100.000$ evren değerinden sonra sabitlendiği göz önüne alınarak $n= 384$ olarak

alınmıştır (akt., Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu ve Yıldırım, 2004). Anketlerin boş bırakılma ve hatalı doldurulma gibi olasılıklar göz önünde bulundurularak örneklem büyüklüğü 424 olarak belirlenmiştir. Kartopu örnekleme yöntemi kullanıldığı için hedef örneklem sayısından 17 adet fazla veri eldi edilmiş böylece toplam 441 evli bireye ulaşılarak çalışmanın evreni temsil gücü artırılmıştır. Araştırmaya katılan evli bireylerin demografik değişkenlerle ilgili frekans ve yüzde değerleri Tablo 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5 ve 3.6' de gösterilmiştir.

Tablo 3. 1. Örnekleme Oluşturan Katılımcıların Cinsiyet Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablolar	Gruplar	F	%
Cinsiyet	Kadın	282	63,9
	Erkek	159	36,1
	Toplam	441	100

Tablo 3.1'de görüldüğü üzere, örneklem grubu 282'si (%63,9) kadın; 159'u (%36,1) erkek olmak üzere toplam 441 katılımcıdan oluşmaktadır.

Tablo 3. 2. Örnekleme Oluşturan Katılımcıların Yaş ve Eşin Yaşı Değişkenleri İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablolar	Gruplar	F	%
Yaş	18-30	161	36,5
	31-40	179	40,6
	41-50	68	15,4
	51 ve üstü	33	7,5
	Toplam	441	100
Eşin Yaşı	18-30	151	34,2
	31-40	190	43,1
	41-50	66	15
	51 ve üstü	37	7,7
	Toplam	441	100

Örnekleme oluşturan evli bireylerin 161'i (%36,5) 18-30 yaş grubunda, 179'u (%40,6) 31-40 yaş grubunda, 68'i (%15,4) 41-50 yaş grubunda ve 33'ü (%7,5) 51 ve üstü yaş grubundadır. Katılımcıların eşlerinin yaşlarına bakıldığında 151'inin (%34,2) 18-30 yaş grubunda, 190'ının (%43,1) 31-40 yaş grubunda, 66'sının (%15) 41-50 yaş grubunda ve 37'sinin (%7,7) 51 ve üstü yaş grubunda olduğu görülmektedir.

Tablo 3.3. Örnekleme Oluşturan Katılımcıların Eğitim Durumu ve Eşin Eğitim Durumu Değişkenleri İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablolar	Gruplar	F	%
Eğitim Durumu	İlkokul	18	4,1
	Ortaokul	32	7,3
	Lise	86	19,5
	Lisans	249	56,5
	Lisansüstü	56	12,7
	Toplam	441	100
Eşin Eğitim Durumu	İlkokul	27	6,1
	Ortaokul	40	9,1
	Lise	102	23,1
	Lisans	222	50,3
	Lisansüstü	50	11,3
	Toplam	441	100

Tablo 3.3'de belirtildiği üzere katılımcıların 18'i (%4,1) ilkokul, 32'si (%7,3) ortaokul, 86'sı (%19,5) lise, 249'u (%56,5) lisans ve 56'sı (12,7) lisansüstü eğitim almışlardır. Katılımcıların eşlerinin ise 27'inin (%6,1) ilkokul, 40'ının (%9,1) ortaokul, 102'sinin (%23,1) lise, 222'sinin (%50,3) lisans ve 50'sinin (%11,3) lisansüstü eğitim aldıkları görülmektedir.

Tablo 3. 4. Örneklemi Oluşturan Katılımcıların Çalışma Durumu ve Eşin Çalışma Durumu Değişkenleri İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablolar	Gruplar	<i>f</i>	%
Çalışma Durumu	Çalışan	322	73
	Çalışmayan	119	27
	Toplam	441	100
Tablolar	Gruplar	<i>f</i>	%
Eşin Çalışma Durumu	Çalışan	362	82,1
	Çalışmayan	79	17,9
	Toplam	441	100

Tablo 3.4'te görüldüğü üzere çalışmaya katılan evli bireylerin 322'si (%73) çalışırken, 119'u (%27) çalışmamaktadır. Katılımcıların eşlerinin ise 362'sini (%82,1) çalıştığı, 79'unun (17,9) çalışmadığı görülmektedir.

Tablo 3. 5. Örneklemi Oluşturan Katılımcıların Algılanan Gelir Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablolar	Gruplar	<i>F</i>	%
Algılanan Gelir	Düşük	55	12,5
	Orta	353	80
	Yüksek	33	7,5
	Toplam	441	100

Tablo 3.5'te belirtildiği gibi çalışmaya katılan evli bireylerin 55'i (%12,5) gelirlerini düşük, 353'ü (%80)'i gelirlerini orta ve 33'ü (%7,5) gelirlerini yüksek olarak algılamaktadır.

Tablo 3. 6. Örneklemi Oluşturan Katılımcıların Evlilik Yaşı, Evlilik Süresi, Evlilik Sayısı, Evlenme Usulü ve Çocuk Sayısı Değişkenleri İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Tablolar	Gruplar	<i>f</i>	%
Evlilik Yaşı	18-20	38	8,6
	21-30	355	80,5
	31-40	39	8,8
	41-50	7	1,6
	51-60	2	,5
	Toplam	441	100
Evlilik Süresi	1-11 ay	61	13,8
	1-5 yıl	153	34,7
	5-10 yıl	90	20,4
	10-20 yıl	76	17,2
	20 yıl üstü	61	13,8
	Toplam	441	100
Evlilik Sayısı	1	423	95,9
	2	15	3,4
	3	3	,7
	Toplam	441	100
Çocuk Sayısı	Yok	137	31,1
	1	141	32
	2	133	30,2
	3 ve üstü	30	6,8
	Toplam	441	100
Evlenme Usulü	Kendim seçtim, ailemin onayını aldım	368	83,4
	Kendim seçtim, ailemin onayını almadım	45	10,2
	Ailem seçti, benim onayım alındı	27	6,1
	Ailem seçti benim onayım alınmadı	1	,2
	Toplam	441	100

Tablo 3.6’da görüldüğü üzere örneklemi oluşturan katılımcıların 38’i (%8,6) 18-20 yaş aralığında, 355’i (%80,5) 21-30 yaş aralığında, 39’u (%8,8) 31-40 yaş aralığında, 7’si (%1,6) 41-50 yaş aralığında ve 2’si (%0,5) 51-60 yaş aralığında evlenmişleridir. Evlilik

süreleriyle ilgili bilgiler incelendiğinde katılımcıların 61'inin (%13,8) 1-11 ay, 153'ünün (%34,7) 1-5 yıl, 90'mın (%20,4) 5-10 yıl, 76' sının (%17,2) 10-20 yıl ve 61' inin (%13,8) 20 yıl üstü süredir evli olduğu görülmektedir. Evlilik sayısına bakıldığında katılımcıların 423' ü (%95,9) bir evlilik, 15' i (%3,4) iki evlilik ve 3' ü (%0,7) üç evlilik yapmışlardır. Katılımcıların 137'si (%31,1) çocuk sahibi değilken, 141' i (%32) bir çocuk, 133' ü (%30,2) iki çocuk ve 30' u (%6,8) üç ve daha fazla çocuğa sahiptir. Evlenme usulüne bakıldığında katılımcıların 368' i (%83,4) eşlerini kendi seçip, ailelerinin onayını alarak, 45' i (%10,2) eşlerini kendileri seçip, ailelerinin onayını almadan, 27' si (%6,1) eşlerini aileleri seçip, kendi onayı alınarak ve 1' i (%0,2) eşlerini aileleri seçip, kendi onayı alınmadan evlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, katılımcıların demografik bilgilerini öğrenmek için araştırmacı tarafından hazırlanan *Kişisel Bilgi Formu*, araştırmadaki katılımcıların toplumsal cinsiyet yüklemelerini ölçmek için *Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği*, evlilik doyumlarını tespit etmek için *Evlilik Doyum Ölçeği*, depresyon belirtilerinin varlığını ölçmek için *Beck Depresyon Envanteri* kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmadaki demografik değişkenler hakkında veri toplam adına hazırlanan kişisel bilgi formunda katılımcıların; cinsiyetleri, yaşları, algıladıkları aile sosyoekonomik durumu kendilerinin ve eşlerinin eğitim düzeyleri, meslekleri, çocuk sayıları, evli oldukları yıl, eşleriyle nasıl tanıştıkları, kaç yaşında evlendikleri ve eşlerinin çalışıp çalışmama durumlarıyla ilgili sorular yer almaktadır. Gizlilik ilkesi gereği katılımcıların kimliklerini belli edecek sorulara yer verilmemiştir (Ek-II). Ayrıca katılımcılara bilgi vermek ve onaylarını almak için bu formla birlikte Bilgilendirilmiş Onam Formu (Ek-I) verilmiştir.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği

Zeyneloğlu ve Terzioğlu (2011) tarafından geliştirilen Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği 38 adet maddeden oluşmaktadır (Ek- III). Ölçeekte Eşitlikçi Cinsiyet Rolü, Kadın Cinsiyet Rolü, Erkek Cinsiyet Rolü, Evlilikte Cinsiyet Rolü ve Geleneksel Cinsiyet Rolü olmak üzere beş alt boyut mevcuttur. Ölçek beşli likert tipinde derecelendirilmiştir (Kesinlikle Katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Katılıyorum ve Tamamen Katılıyorum) Katılımcılar ölçeekteki eşitlikçi tutum cümlelerine kesinlikle katılmıyorsa 1 puan, katılmıyorsa 2 puan, kararsızsa 3 puan, katılıyorsa 4 puan, tamamen katılıyorsa ise 5 puan almaktadırlar. Bunun tersi olarak ölçeekteki geleneksel tutum cümlelerine kesinlikle katılmıyorsa 5 puan, katılmıyorsa 4 puan, kararsızsa 3 puan, katılıyorsa 2 puan, tamamen katılıyorsa ise 1 puan almaktadırlar. Değerlendirmenin sonunda katılımcıların ölçekten alabilecekleri minimum puan 38, maksimum puan ise 190'dır. Ölçeekteki alt boyutların Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0.72-0.80 aralığında farklılık göstermektedir. Ölçeğin genel Cronbach Alfa değeri ise 0.92 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler dikkate alındığında ölçeğin güvenilir olduğu yorumu yapılabilir (Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011).

Evlilik Doyum Ölçeği

Canel (2007) tarafından geliştirilmiş olan Evlilik Doyum Ölçeği'nin cevapları "Evet-Hayır" (Evet=Doğru veya çoğu zaman doğru, Hayır= Yanlış veya çoğu zaman yanlış) şeklinde düzenlenmiştir (Ek-IV). Ölçeğin amacı evli bireylerin evlilik doyum seviyelerinin belirlenmesidir. Ölçek toplam 101 maddeden oluşmaktadır. Ölçeekteki ilk 92 madde tüm katılımcılar tarafından cevaplandırılırken geriye kalan maddeler sadece çocuk sahibi katılımcılar tarafından doldurulmaktadır. Ölçekten düşük puan almak yüksek evlilik doyumuna işaret ederken, yüksek puan almak ise düşük evlilik doyumuna işaret etmektedir. Testin maksimum iç tutarlılık değeri olan Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .97 iken Guttman tekniği ile elde edilen minimum iç tutarlılık değeri ise .93'tür. Bu değerler ölçeğin oldukça yüksek güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir. Testin güvenilirliğini teyit etmek amacıyla Test-Tekrar Test yöntemi kullanılmış ve ölçek aynı gruba 15 gün arayla iki kere uygulanmıştır. Yapılan T testi sonucunda iki

uygulamaya verilen cevaplar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p>.05$) Bu da testin güvenilirliğini kanıtlamaktadır (Canel, 2013).

Beck Depresyon Envanteri

Ölçek 1978’de Beck ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş olup, 1989’da Hisli tarafından Türkçe’ ye uyarlanmıştır (Ek-V). Ölçeğin amacı depresyon tanısı koymak değil depresyon belirtilerinin var olma düzeylerini belirlemektir. Ölçek 4’lü likert tipi 21 maddeden oluşmaktadır. Her bir madde 0-3 arasında puanlanmaktadır ve testten alınabilecek maksimum puan 63’tür. Testten alınacak puan değerinin artması depresyon belirtilerinin arttığını göstermektedir. Ölçeğin Türkçe’ ye uyarlanması çalışmasında Cronbach alfa değeri 0.80 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre ölçeğin depresyon belirtilerini güvenilir şekilde ölçtüğü söylenebilir (Hisli, 1989).

Verilerin Toplanması

Uygulamaya başlanmadan önce katılımcıların Bilgilendirilmiş Onam Formu’nu okumaları ve imzalamaları sağlanmıştır. Ardından araştırma kapsamında gönüllülük esasına uygun olarak Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, Beck Depresyon Envanteri, Evlilik Doyum Ölçeği ve araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır. Verilerin toplanması aşamasında araştırmanın evrenine uygun olarak İstanbul ilinde ikamet eden evli bireylerle ulaşılmış ve veri toplama süreci yaklaşık 1 ay sürmüştür. Gizliliğin korunması adına katılımcılardan kimlik bilgileri ve iletişim adresleri istenmemiştir. Ayrıca veriler toplanmadan önce katılımcılara araştırma ile ilgili gerekli bilgiler sunulmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen verilerin analizinde SPSS Statistics 22.0 programı kullanılmıştır. Elektronik ortamda veri girişi tamamlandıktan sonra analizlere başlanmadan önce eksik ve hatalı veri girişi kontrolleri yapılmıştır. Ardından verilerin normallikleri kontrol edilerek analizlere geçilmiştir. Toplumsal cinsiyet rolleri, evlilik doyumu ve depresyonun cinsiyet, çalışma durumu ve eşin çalışma durumu

değişkenleri açısından anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için Bağımsız Gruplar t Testi uygulanmıştır. Yaş, eşin yaşı, algılanan gelir durumu, evlilik süresi ve çocuk sayıları ile ilgili incelemelerde Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. ANOVA sonucunda anlamlılık tespit edildiğinde farkın kaynağını bulmak için homojenlik kontrolünün ardından tamamlayıcı post-hoc analizlerinden Scheffe, Games-Howell ve Hochber's GT2' dan biri tercih edilmiştir. Ölçeklerden alınan toplam puanlar eğitim durumu, eşin eğitim durumu, evlilik yaşı, evlilik sayısı ve evlenme usulü değişkenleri açısından değerlendirilirken ise Kruskal Wallis-H Testi'nden yararlanılmıştır. Kruskal Wallis-H Testi sonucu anlamlılık tespit edildiğinde farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu görmek için Menn Whitney-U Testi uygulanmıştır. Toplumsal cinsiyet rolleri, evlilik doyumu ve depresyon arasındaki ilişkileri tespit etmek için Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi kullanılırken, değişkenlerin diğeri üzerindeki etkisine bakmak için ise Doğrusal Regresyon Analizi'nden faydalanılmıştır.

Analiz sonuçlarının değerlendirilmesi aşamasında anlamlılık düzeyi ,05 olarak kabul edilmiştir. Yani anlamlılık değeri (p) ,05'ten küçük ($p < ,05$) olduğunda değişkenler arasındaki farklılık anlamlı olarak değerlendirilmiştir.

BÖLÜM IV: BULGULAR

4. 1. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenleri İle Bu Değişkenin Alt Boyutlarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu, Depresyon değişkenleri ve bu değişkenlerin alt boyutlarına ilişkin istatistiksel bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.1’de belirtildiği üzere Eşitlikçi Cinsiyet Rolü Alt Boyutu puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=35,77$, standart sapması $ss=3,76$, standart hatası $Sh\bar{x} =,18$ olarak, Kadın Cinsiyet Rolü Alt Boyut puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=28,83$ standart sapması $ss=28,83$, standart hatası $Sh\bar{x} =,29$ olarak, Evlilikte Cinsiyet Rolü Alt Boyutu puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=36,03$ standart sapması $ss=3,54$, standart hatası $Sh\bar{x} =,17$ olarak, Geleneksel Cinsiyet Rolü Alt Boyutu puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=29,68$, standart sapması $ss=6,03$, standart hatası $Sh\bar{x} =,29$ olarak, Erkek Cinsiyet Rolü Alt Boyutu puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=25,05$, standart sapması $ss=3,34$, standart hatası $Sh\bar{x} =,16$ olarak ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=155,37$ standart sapması $ss=18,57$, standart hatası $Sh\bar{x} =,88$ olarak hesaplanmıştır. Evlilik Doyumu Ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde Evlilik Uyumu Alt Boyutu puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=,21$, standart sapması $ss=,22$, standart hatası $Sh\bar{x} =,01$ olarak, İlişki Mutluluğu Alt Ölçeği puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=,13$ standart sapması $ss=,20$, standart hatası $Sh\bar{x} =,01$ olarak, Çatışma Alt Ölçeği puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=,34$ standart sapması $ss=,30$, standart hatası $Sh\bar{x} =,01$ olarak, Yakınlık Alt Ölçeği puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=,24$, standart sapması $ss=,28$, standart hatası $Sh\bar{x} =,01$ olarak, Öfke Alt Boyutu puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=,12$, standart sapması $ss=,18$, standart hatası $Sh\bar{x} =,01$ olarak, Eşin Ailesiyle İletişim Alt Boyutu puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=,30$, standart sapması $ss=,28$, standart hatası $Sh\bar{x} =,01$ olarak, Ekonomik Anlayış Alt Boyutu puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=,16$, standart hatası $Sh\bar{x} =,01$ olarak, Ebeveynlik Anlayışı Alt Boyutu puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=,24$, standart sapması $ss=,27$, standart hatası $Sh\bar{x} =,02$ olarak ve Evlilik Doyumu Ölçeği puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=,20$, standart sapması $ss=,19$, standart hatası $Sh\bar{x} =,01$

olarak bulunmuştur. Ayrıca Beck Depresyon Ölçeği puanlarının aritmetik ortalaması $\bar{x}=9,17$, standart sapması $ss=8,49$, standart hatası $Sh_{\bar{x}}=,40$ olarak hesaplanmıştır.

Tablo 4. 1. Toplumsal Cinsiyet Roller, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkeninin ve Değişkenlerin Alt Boyutlarının Puanlarına Ait Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Standart Hata Değerleri

Puan	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	$Sh_{\bar{x}}$
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü Alt Boyutu	441	35,77	3,76	,18
Kadın Cinsiyet Rolü Alt Boyut	441	28,83	6,05	,29
Evlilikte Cinsiyet Rolü Alt Boyutu	441	36,03	3,54	,17
Geleneksel Cinsiyet Rolü Alt Boyutu	441	29,68	6,03	,29
Erkek Cinsiyet Rolü Alt Boyutu	441	25,05	3,34	,16
Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği	441	155,37	18,57	,88
Evlilik Uyumu Alt Boyutu	441	,21	,22	,01
İlişki Mutluluğu Alt Ölçeği	441	,13	,20	,01
Çatışma Alt Ölçeği	441	,34	,30	,01
Yakınlık Alt Ölçeği	441	,24	,28	,01
Öfke Alt Boyutu	441	,12	,18	,01
Eşin Ailesiyle İletişim Alt Boyutu	441	,30	,28	,01
Ekonomik Anlayış Alt Boyutu	441	,16	,25	,01
Ebeveynlik Anlayışı Alt Boyutu	298	,24	,27	,02
Evlilik Doyumu Ölçeği	441	,20	,19	,01
Beck Depresyon Envanteri	441	9,71	8,49	,40

4.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenlerinin Çeşitli Demografik Değişkenlere Göre Anlamli Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon puan ortalamalarının çeşitli demografik değişkenlere göre anlamli şekilde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemeye yönelik yapılan analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

4.2.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenlerinin Cinsiyete Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular

Aşağıdaki tabloda Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon değişkenlerinin cinsiyet değişkenine göre anlamli farklılık gösterip göstermediğine yönelik bilgiler yer almaktadır.

Tablo 4. 2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	\bar{x}	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Toplumsal Cinsiyet Rollerini	Kadın	282	4,21	,426	,025	6,907	278,3	,000
	Erkek	159	3,88	,519	,041			
Evlilik Doyumu	Kadın	282	,23	,204	,012	3,635	396,5	,000
	Erkek	159	,16	,158	,013			
Depresyon	Kadın	282	,51	,413	,025	3,122	439	,002
	Erkek	159	,38	,377	,030			

Tablo 4.2’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan evli bireylerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, Evlilik Doyumu Ölçeği ve Beck Depresyon Envanteri puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamli bir farklılık gösterip göstermediğini

belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($t=6,907$; $p<,001$; $t=3,635$; $p<,001$; $t=3,635$; $p<,01$).

4.2.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenlerinin Yaşa Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular

Aşağıdaki Tablo 4.3, 4.5 ve 4.7’de Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon puan ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine yönelik bilgiler yer almaktadır. Tablo 4.4 ve 4.6’ da ise farklılıkların hangi ortalamalar arasında olduğunu belirlemeye yönelik post-hoc analiz sonuçları sunulmuştur.

Tablo 4. 3. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Puanının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
	18-30 Yaş	161	4,21	,44	G.Arası	4,18	3	1,40		
Toplumsal	31-40 Yaş	179	4,05	,48	G.İçi	100,90	437	,23		
Cinsiyet	41-50 Yaş	68	3,99	,50	Toplam	105,08	440		6,04	,000
Rolleri	51 ve Üstü	33	3,91	,62						
	Toplam	441	4,09	,49						

Tablo 4.3.’te görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinden aldıkları puanların yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($F=6,04$; $p<,001$). Bu sonucun ardından farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlere geçilmiştir. Hangi post-hoc tekniğin kullanılacağına karar vermek için öncelikle varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($L_F=1,81$; $p>,05$). Bu nedenle Scheffe testi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4. 4. Toplumsal Cinsiyet Roller Puanının Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	<i>p</i>
18-30 yaş	31-40 yaş	,15*	,05	,034
	41-50 yaş	,22*	,07	,023
	51 ve üstü	,30*	,09	,016
31-40 yaş	18-30 yaş	-,15*	,05	,034
	41-50 yaş	,06	,07	,849
	51 ve üstü	,14	,09	,485
41-50 yaş	18-30 yaş	-,22*	,07	,023
	31-40 yaş	-,06	,07	,849
	51 ve üstü	,08	,10	,888
51 yaş üstü	18-30 yaş	-,30*	,09	,016
	31-40 yaş	-,14	,09	,485
	41-50 yaş	-,08	,10	,888

Tablo 4.4'te görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeğinden aldıkları puanların yaş değişkenine göre hangi gruplar arasında anlamlı farklılıklar gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın, 18-30 yaş grubu ile 31-40 yaş grubu arasında 18-30 yaş grubu lehine $p < ,05$ düzeyinde; 18-30 yaş grubu ile 41-50 yaş grubu arasında 18-30 yaş grubu lehine $p < ,05$ düzeyinde ve 18-30 yaş grubu ile 51 ve üstü yaş grubu arasında 18-30 yaş grubu lehine $p < ,05$ düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar ise anlamlı bulunmamıştır ($p > ,05$).

Tablo 4. 5. Evlilik Doyumu Puanının Yaş Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

<i>f</i> , \bar{X} ve <i>SS</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	\bar{X}	<i>SS</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Evlilik Doyumu	18-30 Yaş	161	,17	,01	G.Arası	,984	3	,328	9,54	,000
	31-40 Yaş	179	,18	,01	G.İçi	15,029	437	,034		
	41-50 Yaş	68	,29	,03	Toplam	16,014	440			
	51 ve Üstü	33	,28	,04						
	Toplam	441	,20	,01						

Tablo 4.5'te görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan katılımcıların Evlilik Doyumu Ölçeğinden aldıkları puanların yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($F=9,54$; $p<,001$). Bu sonucun ardından farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlere geçilmiştir. Hangi post-hoc tekniğin kullanılacağına karar vermek için öncelikle varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olmadığı saptanmıştır ($L_F=8,19$; $p<,001$). Bu nedenle Games-Howell testi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4. 6. Evlilik Doyumu Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Games-Howell Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
18-30 yaş	31-40 yaş	,00	,02	1,000
	41-50 yaş	-,12*	,03	,002
	51 ve üstü	-,10	,04	,098
31-40 yaş	18-30 yaş	-,00	,02	1,000
	41-50 yaş	-,12*	,03	,002
	51 ve üstü	-,10	,04	,091
41-50 yaş	18-30 yaş	,12*	,03	,002
	31-40 yaş	,12*	,03	,002
	51 ve üstü	,02	,05	,986
51 yaş üstü	18-30 yaş	,10	,04	,098
	31-40 yaş	,10	,04	,091
	41-50 yaş	-,02	,05	,986

Tablo 4.6'da görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan katılımcıların Evlilik Doyumu Ölçeğinden aldıkları puanların yaş değişkenine göre hangi gruplar arasında anlamlı farklılıklar gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Games-Howell testi sonucunda söz konusu farklılığın, 18-30 yaş grubu ile 41-50 yaş grubu arasında 41-50 yaş grubu lehine $p<,01$ düzeyinde; 31-40 yaş grubu ile 41-50 yaş grubu arasında 41-50 yaş grubu lehine $p<,01$ düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar ise anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

Tablo 4. 7. Depresyon Puanının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

<i>f</i> \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Depresyon	18-30 Yaş	161	,44	,39	G.Arası	1,109	3	,370		
	31-40 Yaş	179	,44	,38	G.İçi	70,731	437	,162		
	41-50 Yaş	68	,57	,50	Toplam	71,840	440		2,283	,078
	51 ve Üstü	33	,50	,38						
	Toplam	441	,46	,40						

Tablo 4.7’de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan katılımcıların Beck Depresyon Envanterinden aldıkları puanların yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($F=2,28; p>,05$).

4.2.3. Toplumsal Cinsiyet Roller, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenlerinin Eşin Yaşına Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular

Aşağıdaki tablo 4.8, 4.9 ve 4.11’de Toplumsal Cinsiyet Roller, Evlilik Doyumu ve Depresyon puan ortalamalarının eşin yaşı değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine yönelik yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları sunulmuştur. Tablo 4.10 ve 4.12’de ise farklılıkların hangi ortalamalar arasında olduğunu belirlemeye yönelik post-hoc analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4. 8. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Eşin Yaşı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

<i>f</i> , \bar{X} ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	\bar{X}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Toplumsal Cinsiyet Rollerini	18-30 Yaş	151	4,13	,48	G.Arası	1,51	3	1,40		
	31-40 Yaş	190	4,10	,47	G.İçi	103,57	437	,23		
	41-50 Yaş	66	4,09	,50	Toplam	105,08	440		2,12	,097
	51 ve Üstü	34	3,89	,58						
	Toplam	441	4,09	,49						

Tablo 4.8’de de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan evli bireylerin Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Tutum Ölçeği puanlarının eşin yaşı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($F=2,12; p>,05$).

Tablo 4. 9. Evlilik Doyumu Puanının Eşin Yaşı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

<i>f</i> , \bar{X} ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	\bar{X}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Evlilik Doyumu	18-30 Yaş	151	,16	,16	G.Arası	1,482	3	,494		
	31-40 Yaş	190	,18	,17	G.İçi	14,532	437	,033		
	41-50 Yaş	66	,32	,24	Toplam	16,014	440		14,85	,000
	51 ve Üstü	34	,27	,23						
	Toplam	441	,20	,19						

Tablo 4.9’da görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan katılımcıların Evlilik Doyumu Ölçeğinden aldıkları puanların eşin yaşı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($F=14,85; p<,001$). Bu sonucun ardından farklılıkların kaynaklarını

belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlere geçilmiştir. Hangi post-hoc tekniğin kullanılacağına karar vermek için öncelikle varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olmadığı saptanmıştır ($L_F=10,893$; $p<,001$). Bu nedenle Games-Howell testi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4. 10. Evlilik Doyumu Puanlarının Eşin Yaşı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Games-Howell Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh $_{\bar{x}}$	p
18-30 yaş	31-40 yaş	-,03	,02	,498
	41-50 yaş	-,16*	,03	,000
	51 ve üstü	-,11*	,04	,038
31-40 yaş	18-30 yaş	,03	,02	,498
	41-50 yaş	-,14*	,03	,000
	51 ve üstü	-,09	,04	,142
41-50 yaş	18-30 yaş	,16*	,03	,000
	31-40 yaş	,14*	,03	,000
	51 ve üstü	,05	,05	,737
51 yaş üstü	18-30 yaş	,11*	,04	,038
	31-40 yaş	,09	,04	,142
	41-50 yaş	-,05	,05	,737

Tablo 4.10’da görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan katılımcıların Evlilik Doyumu Ölçeğinden aldıkları puanların eşin yaşı değişkenine göre hangi gruplar arasında anlamlı farklılıklar gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Games-Howell testi sonucunda söz konusu farklılığın, 18-30 yaş grubu ile 41-50 yaş grubu arasında 41-50 yaş grubu lehine $p<,001$ düzeyinde; 18-30 yaş grubu ile 51 ve üstü yaş grubu arasında 51 ve üstü yaş grubu lehine $p<,05$ düzeyinde; 31-40 yaş grubu ile 41-50 yaş grubu arasında 41-50 yaş grubu lehine $p<,001$ düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar ise anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

Tablo 4. 11. Depresyon Puanının Eşin Yaşı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

<i>f</i> , \bar{X} ve <i>SS</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	\bar{X}	<i>SS</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Depresyon	18-30 Yaş	151	,39	,37	G.Arası	1,832	3	,611		
	31-40 Yaş	190	,48	,39	G.İçi	70,007	437	,160		
	41-50 Yaş	66	,59	,49	Toplam	71,840	440		3,81	,010
	51 ve Üstü	34	,47	,37						
	Toplam	441	,46	,40						

Tablo 4.11’de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan katılımcıların Beck Depresyon Envanteri’nden aldıkları puanların eşin yaşı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($F=3,81$; $p<,05$). Bu sonucun ardından farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlere geçilmiştir. Hangi post-hoc tekniğin kullanılacağına karar vermek için öncelikle varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olmadığı saptanmıştır ($L_F=3,25$; $p<,05$). Bu nedenle Games-Howell testi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4. 12. Depresyon Puanlarının Eşin Yaşı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Games-Howell Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	<i>p</i>
18-30 yaş	31-40 yaş	-,09	,04	,175
	41-50 yaş	-,20*	,07	,023
	51 ve üstü	-,08	,07	,695
31-40 yaş	18-30 yaş	-,09	,04	,175
	41-50 yaş	-,11	,07	,346
	51 ve üstü	,01	,07	1,000
41-50 yaş	18-30 yaş	,20*	,07	,023
	31-40 yaş	,11	,07	,346
	51 ve üstü	,12	,09	,534
51 yaş üstü	18-30 yaş	,08	,07	,695
	31-40 yaş	-,01	,07	1,000
	41-50 yaş	-,12	,09	,534

Tablo 4.12’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan katılımcıların Beck Depresyon Envanteri’nden aldıkları puanların eşin yaşı değişkenine göre hangi gruplar arasında anlamlı farklılıklar gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Games-Howell testi sonucunda söz konusu farklılığın, 18-30 yaş grubu ile 41-50 yaş grubu arasında 41-50 yaş grubu lehine $p < ,05$ düzeyinde; gerçekleştiği saptanmıştır. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar ise anlamlı bulunmamıştır ($p > ,05$).

4.2.4. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenlerinin Eğitim Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular

Evli bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri, evlilik doyumu ve depresyon puanlarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için ilkökul grubu $n < 30$ olduğundan ANOVA testinin non-parametrik olan Kruskal Wallis testi tercih edilmiştir.

Aşağıdaki tablo 4.13, 4.15 ve 4.17’de Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon puan ortalamalarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine yönelik yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları yer almaktadır. Tablo 4.14, 4.16 ve 4.18’de ise farklılıkların hangi ortalamalar arasında olduğunu belirlemeye yönelik Mann Whitney U analiz sonuçları sunulmuştur.

Tablo 4. 13. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
Toplumsal Cinsiyet Rolleri	İlkokul	18	127,58	60,374	4	,000
	Ortaokul	32	156,17			
	Lise	86	153,81			
	Lisans	249	250,92			
	Lisansüstü	59	258,24			
	Toplam	441				

Tabloda 4.13’te görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan evli bireylerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği puanlarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H

testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=60,374$; $p<,001$). Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4. 14. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Lisans	Lisansüstü
İlkokul	SO=127,58	$P>,05$	$p>,05$	$p<,001$	$p<,001$
Ortaokul		SO=156,17	$p>,05$	$p<,001$	$p<,001$
Lise			SO=153,81	$p<,001$	$p<,001$
Lisans				SO=250,92	$p>,05$
Lisansüstü					SO=258,24

Tabloda 4.14'te görüldüğü gibi, Toplumsal Cinsiyet Tutum Ölçeği puanlarının eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney U testi sonucunda söz konusu farklılığın ilkökul grubu ile lisans grubu arasında lisans grubu lehine $p<,001$ düzeyinde, ilkökul grubu ile lisansüstü grubu arasında lisansüstü grubu lehine $p<,001$ düzeyinde, ortaokul grubu ile lisans grubu arasında lisans grubu lehine $p<,001$ düzeyinde, ortaokul grubu ile lisansüstü grubu arasında lisansüstü grubu lehine $p<,001$ düzeyinde, lise grubu ile lisans grubu arasında lisans grubu lehine $p<,001$ düzeyinde ve lise grubu ile lisansüstü grubu arasında lisansüstü grubu lehine $p<,001$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

Tablo 4. 15. Evlilik Doyumu Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Evlilik Doyumu	İlkokul	18	265,28	10,554	4	,032
	Ortaokul	32	220,30			
	Lise	86	252,62			
	Lisans	249	212,28			
	Lisansüstü	59	197,41			
	Toplam	441				

Tabloda 4.15'te görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan evli bireylerin Evlilik Doyumu Ölçeği puanlarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($x^2=10,554$; $p<,05$). Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4. 16. Evlilik Doyumu Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Lisans	Lisansüstü
İlkokul	SO=265,28	P>,05	p>,05	p>,05	p<,05
Ortaokul		SO=220,30	p>,05	p>,05	p>,05
Lise			SO=252,62	p<,05	p<,05
Lisans				SO=212,28	p>,05
Lisansüstü					SO=197,41

Tabloda 4.16’te görüldüğü gibi Evlilik Doyumu Ölçeği puanlarının eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney U testi sonucunda söz konusu farklılığın ilkökul grubu ile lisansüstü grubu arasında ilkökul grubu lehine $p < ,05$ düzeyinde, lise grubu ile lisans grubu arasında lise grubu lehine $p < ,05$ düzeyinde, lise grubu ile lisansüstü grubu arasında lise grubu lehine $p < ,05$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > ,05$).

Tablo 4. 17. Depresyon Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Depresyon	İlkokul	18	208,61	19,450	4	,001
	Ortaokul	32	184,36			
	Lise	86	273,35			
	Lisans	249	211,96			
	Lisansüstü	59	205,71			
	Toplam	441				

Tabloda 4.17’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan evli bireylerin Beck Depresyon Envanteri puanlarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($x^2=19,4504$; $p < ,05$).

Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir.

Tablo 4. 18. Depresyon Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Lisans	Lisansüstü
İlkokul	SO=208,61	P>,05	p>,05	p>,05	p>,05
Ortaokul		SO=184,36	P<,001	p>,05	p>,05
Lise			SO=273,35	p<,001	p<,01
Lisans				SO=211,96	p>,05
Lisansüstü					SO=205,71

Tabloda 4.18’te görüldüğü gibi, Beck Depresyon Envanteri puanlarının eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney U testi sonucunda söz konusu farklılığın, ortaokul grubu ile lisans grubu arasında lisans grubu lehine $p<,001$ düzeyinde, lise grubu ile lisans grubu arasında lise grubu lehine $p<,001$ düzeyinde, lise grubu ile lisansüstü grubu arasında lise grubu lehine $p<,01$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

4.2.5. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenlerinin Eşin Eğitim Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular

Evli bireylerin toplumsal cinsiyet rollerini, evlilik doyumu ve depresyon puanlarının eşin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için ilkökul grubu $n<30$ olduğundan ANOVA testinin non-parametrik olan Kruskal Wallis testi tercih edilmiştir.

Aşağıdaki tablo 4.19, 4.21 ve 4.23’te Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon puan ortalamalarının eşin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine yönelik yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları sunulmuştur. Tablo 4.20 ve 4.22’de ise farklılıkların hangi ortalamalar arasında olduğunu belirlemeye yönelik yapılan Mann Whitney U analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4. 19. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Eşin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Toplumsal Cinsiyet Rolleri	İlkokul	27	110,89	34,260	4	,000
	Ortaokul	40	175,26			
	Lise	102	209,50			
	Lisans	222	242,32			
	Lisansüstü	50	245,85			
	Toplam	441				

Tabloda 4.19’te görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan evli bireylerin Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Tutum Ölçeği puanlarının eşin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($x^2=34,260$; $p<,001$). Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4. 20. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Eşin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Lisans	Lisansüstü
İlkokul	SO=127,58	$p<,05$	$p<,001$	$p<,001$	$p<,001$
Ortaokul		SO=175,26	$p>,05$	$p<,01$	$p<,01$
Lise			SO=209,50	$p<,05$	$p>,05$
Lisans				SO=242,32	$p>,05$
Lisansüstü					SO=245,85

Tabloda 4.20’de görüldüğü gibi, Toplumsal Cinsiyet Tutum Ölçeği puanlarının eşin eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney U testi sonucunda söz konusu farklılığın ilkökul grubu ile ortaokul grubu arasında ortaokul grubu lehine $p < ,05$ düzeyinde, ilkökul grubu ile lise grubu arasında lise grubu lehine $p < ,001$ düzeyinde, ilkökul grubu ile lisans grubu arasında lisans grubu lehine $p < ,001$ düzeyinde, ilkökul grubu ile lisansüstü grubu arasında lisansüstü grubu lehine $p < ,001$ düzeyinde, ortaokul grubu ile lisans grubu arasında lisans grubu lehine $p < ,01$ düzeyinde, ortaokul grubu ile lisansüstü grubu arasında lisansüstü grubu lehine $p < ,01$ düzeyinde, lise grubu ile lisans grubu arasında lisans grubu lehine $p < ,05$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > ,05$).

Tablo 4. 21. Evlilik Doyumu Puanlarının Eşin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Evlilik Doyumu	İlkökul	27	263,20	10,853	4	,028
	Ortaokul	40	251,18			
	Lise	102	235,82			
	Lisans	222	203,34			
	Lisansüstü	50	222,26			
	Toplam	441				

Tabloda 4.21’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan evli bireylerin Evlilik Doyumu Ölçeği puanlarının eşin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($x^2=10,853$; $p < ,05$). Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4. 22. Evlilik Doyumu Puanlarının Eşin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Lisans	Lisansüstü
İlkokul	SO=263,20	p>,05	p>,05	p<,05	p>,05
Ortaokul		SO=251,18	p>,05	p<,05	p>,05
Lise			SO=235,82	p<,05	p>,05
Lisans				SO=203,34	p>,05
Lisansüstü					SO=222,26

Tabloda 4.22’de görüldüğü gibi, Evlilik Doyumu Ölçeği puanlarının eşin eğitim durumu değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney U testi sonucunda söz konusu farklılığın ilkökul grubu ile lisans grubu arasında ilkökul grubu lehine p<,05 düzeyinde, ortaokul grubu ile lisans grubu arasında ortaokul grubu lehine p<,05 düzeyinde, lise grubu ile lisan grubu arasında lise grubu lehine p<,05 düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

Tablo 4. 23. Depresyon Puanlarının Eşin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
Depresyon	İlkokul	27	226,76	1,978	4	,740
	Ortaokul	40	217,36			
	Lise	102	235,66			
	Lisans	222	216,01			
	Lisansüstü	50	213,05			
	Toplam	441				

Tabloda 4.23’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan evli bireylerin Beck Depresyon Envanteri puanlarının eşin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir

farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=1,978$; $p>,05$).

4.2.6. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenlerinin Çalışma Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular

Aşağıdaki tabloda Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon puan ortalamalarının çalışma durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine yönelik yapılan Bağımsız Grup t Testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4. 24. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Puanlarının Çalışma Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	\bar{x}	ss	Sh \bar{x}	t Testi		
						t	Sd	p
Toplumsal Cinsiyet Rollerini	Çalışan	322	4,20	,484	,027	2,203	439	,028
	Çalışmayan	119	4,01	,492	,045			
Evlilik Doyumu	Çalışan	322	,19	,177	,010	-2,520	177,7	,013
	Çalışmayan	119	,24	,220	,020			
Depresyon	Çalışan	322	,42	,379	,021	-3,823	185,8	,000
	Çalışmayan	119	,59	,442	,041			

Tablo 4.24'te görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan evli bireylerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, Evlilik Doyumu Ölçeği ve Beck Depresyon Envanteri puanlarının çalışma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($t=2,203$; $p<,05$; $t=-2,520$; $p<,05$; $t=-3,823$; $p<,001$).

4.2.7. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenlerinin Eşin Çalışma Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular

Aşağıdaki tabloda Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon puan ortalamalarının eşin çalışma durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine yönelik yapılan Bağımsız Grup t Testi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 4. 25. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Puanlarının Eşin Çalışma Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	\bar{x}	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Toplumsal Cinsiyet Rollerini	Çalışan	362	4,16	,447	,024	7,149	439	,000
	Çalışmayan	79	3,75	,531	,060			
Evlilik Doyumu	Çalışan	362	,21	,193	,010	1,167	439	,244
	Çalışmayan	79	,18	,182	,021			
Depresyon	Çalışan	362	,48	,417	,022	1,700	439	,090
	Çalışmayan	79	,39	,333	,037			

Tablo 4.25'te görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan evli bireylerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, Evlilik Doyumu Ölçeği ve Beck Depresyon Envanteri puanlarının eşin çalışma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği puanları için anlamlı bulunmuş, Evlilik Doyumu Ölçeği puanları ile Beck Depresyon Envanteri puanları için ise istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=7,149$; $p<,001$; $t=1,167$; $p>,05$; $t=1,700$; $p>,05$).

4.2.8. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenlerinin Algılanan Gelir Düzeyine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular

Aşağıdaki tablo 4.26, 4.28 ve 4.29'da Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon puan ortalamalarının algılanan gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı

farklılık gösterip göstermediğine yönelik yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları sunulmuştur. Tablo 4.27’de ise farklılıkların hangi ortalamalardan kaynaklandığını belirlemeye yönelik yapılan Scheffe testi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 4. 26. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Toplumsal Cinsiyet Rollerini	Düşük	55	3,83	,52	G.Arası	4,138	2	2,069	8,977	,000
	Orta	353	4,13	,48	G.İçi	100,944	438	,230		
	Yüksek	33	4,13	,38	Toplam	105,082	440			
	Toplam	441	4,09	,49						

Tablo 4.26’da görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinden aldıkları puanların algılanan gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($F=8,977$; $p<,001$). Bu sonucun ardından farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlere geçilmiştir. Hangi post-hoc tekniğin kullanılacağına karar vermek için öncelikle varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($L_F=1,773$; $p>,05$). Bu nedenle Scheffe testi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4. 27. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Puanlarının Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	<i>p</i>
Düşük	Orta	-,29*	,07	,000
	Yüksek	-,30*	,11	,018
Orta	Düşük	,29*	,07	,000
	Yüksek	-,01	,09	,996
Yüksek	Düşük	,30*	,11	,018
	Orta	,01	,09	,996

Tablo 4.27’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Tutum Ölçeğinden aldıkları puanların algılanan gelir düzeyi değişkenine göre hangi gruplar arasında anlamlı farklılıklar gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın, düşük grup ile orta grup arasında orta grup lehine $p < ,001$ düzeyinde; düşük grup ile yüksek grup arasında yüksek grup lehine $p < ,05$ düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar ise anlamlı bulunmamıştır ($p > ,05$).

Tablo 4. 28. Evlilik Doyumu Puanının Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

<i>f</i> , \bar{X} ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	\bar{X}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Evlilik Doyumu	Düşük	55	,23	,24	G.Arası	,047	2	,023	,639	,528
	Orta	353	,20	,18	G.İçi	15,967	438	,036		
	Yüksek	33	,20	,18	Toplam	16,014	440			
	Toplam	441	,20	,19						

Tablo 4.28’de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan katılımcıların Evlilik Doyumu Ölçeğinden aldıkları puanların algılanan gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans

Analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($F=,639; p>,05$).

Tablo 4. 29. Depresyon Puanının Algılanan Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Depresyon	Düşük	55	,48	,39	G.Arası	,176	2	,088	,539	,584
	Orta	353	,47	,41	G.İçi	71,663	438	,164		
	Yüksek	33	,40	,42	Toplam	71,840	440			
	Toplam	441	,46	,40						

Tablo 4.29’da görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan katılımcıların Beck Depresyon Envanterinden aldıkları puanların algılanan gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=,539; p>,05$).

4.2.9. Toplumsal Cinsiyet Roller, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenlerinin Evlilik Yaşına Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular

Evli bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri, evlilik doyumu ve depresyon puanlarının evlilik yaşı değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için 41-50 yaş grubu $n<30$ olduğundan ANOVA testinin non-parametrik olan Kruskal Wallis testi tercih edilmiştir.

Aşağıdaki tablo 4.30, 4.32 ve 4.34’te Toplumsal Cinsiyet Roller, Evlilik Doyumu ve Depresyon puan ortalamalarının evlilik yaşı değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine yönelik yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları sunulmuştur. Tablo 4.31 ve 4.33’te ise farklılıkların hangi ortalamalar arasında olduğunu belirlemeye yönelik yapılan Mann Whitney U analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4. 30. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
	18-20 yaş	38	164,68			
Toplumsal	21-30 yaş	355	221,69			
Cinsiyet	31-40 yaş	39	270,36	13,289	3	,004
Rolleri	41-50 yaş	9	217,83			
	Toplam	441				

Tabloda 4.30’da görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan evli bireylerin Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Tutum Ölçeği puanlarının evlilik yaşı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($x^2=13,289$; $p<,01$). Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4. 31. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	18-20 yaş	21-30 yaş	31-40 yaş	41-50 yaş
18-20 yaş	SO=164,68	$p<,01$	$p<,01$	$p>,05$
21-30 yaş		SO=221,69	$p<,05$	$p>,05$
31-40 yaş			SO=270,36	$p>,05$
41-50 yaş				SO=217,83

Tabloda 4.31’de görüldüğü gibi, Toplumsal Cinsiyet Tutum Ölçeği puanlarının evlilik yaşı değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere

yapılan Mann Whitney U testi sonucunda söz konusu farklılığın 18-20 yaş grubu ile 21-30 yaş grubu arasında 21-30 yaş grubu lehine $p<,01$ düzeyinde, 18-20 yaş grubu ile 31-40 yaş grubu arasında 31-40 yaş grubu lehine $p<,01$ düzeyinde, 21-30 yaş grubu ile 31-40 yaş grubu arasında 31-40 yaş grubu lehine $p<,05$ düzeyinde, gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

Tablo 4. 32. Evlilik Doyumu Puanlarının Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>P</i>
Evlilik Doyumu	18-20 yaş	38	271,29			
	21-30 yaş	355	218,69			
	31-40 yaş	39	178,94	12,343	3	,006
	41-50 yaş	9	281,94			
	Toplam	441				

Tabloda 4.32’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan evli bireylerin Evlilik Doyum Ölçeği puanlarının evlilik yaşı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($x^2=12,343$; $p<,01$). Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4. 33. Evlilik Doyumu Puanlarının Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	18-20 yaş	21-30 yaş	31-40 yaş	41-50 yaş
18-20 yaş	SO=271,29	p<,05	p<,01	p>,05
21-30 yaş		SO=218,69	p>,05	p>,05
31-40 yaş			SO=178,94	p>,05
41-50 yaş				SO=281,94

Tabloda 4.33'te görüldüğü gibi, Evlilik Doyumu Ölçeği puanlarının evlilik yaşı değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney U testi sonucunda söz konusu farklılığın 18-20 yaş grubu ile 21-30 yaş grubu arasında 18-20 yaş grubu lehine $p<,05$ düzeyinde, 18-20 yaş grubu ile 31-40 yaş grubu arasında 18-20 yaş grubu lehine $p<,01$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

Tablo 7. 34. Depresyon Puanlarının Evlilik Yaşı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	p
Depresyon	18-20 yaş	38	238,53			
	21-30 yaş	355	217,63			
	31-40 yaş	39	214,96	5,079	3	,166
	41-50 yaş	9	306,06			
	Toplam	441				

Tabloda 4.34'te görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan evli bireylerin Beck Depresyon Envanteri puanlarının evlilik yaşı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=5,079$; $p>,05$).

4.2.10. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenlerinin Evlilik Süresine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular

Aşağıdaki tablo 4.35, 4.37 ve 4.39'da Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon puan ortalamalarının evlilik süresi değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine yönelik yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları sunulmuştur. Tablo 4.36 ve 4.38'de ise farklılıkların hangi ortalamalardan kaynaklandığını belirlemeye yönelik yapılan post hoc analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 4. 35. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Puanının Evlilik Süresi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Toplumsal Cinsiyet Rolleri	1-11 Ay	61	4,26	,45	G.Arası	5,204	4	1,301		
	1-5 Yıl	153	4,16	,46	G.İçi	99,879	436	,229		
	6-10 Yıl	90	4,05	,47	Toplam	105,082	440			
	11-20 Yıl	76	4,02	,47					5,679	,000
	20 Yıl Üstü	61	3,90	,57						
	Toplam	441	4,09	,49						

Tablo 4.35'te görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinden aldıkları puanların evlilik süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($F=5,679$; $p<,001$). Bu sonucun ardından farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlere geçilmiştir. Hangi post-hoc tekniğin kullanılacağına karar vermek için öncelikle varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($L_F=,472$; $p>,05$). Bu nedenle Scheffe testi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4. 36. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Evlilik Süresi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	<i>p</i>
1-11 Ay	1-5 Yıl	,10	,07	,769
	6-10 Yıl	,21	,08	,146
	11-20 Yıl	,24	,08	,075
	20 Yıl Üstü	,36*	,09	,002
1-5 Yıl	1-11 Ay	-,10	,07	,769
	6-10 Yıl	,11	,06	,559
	11-20 Yıl	,14	,07	,341
	20 Yıl Üstü	,26*	,07	,013
6-10 Yıl	1-11 Ay	-,21	,08	,146
	1-5 Yıl	-,11	,06	,559
	11-20 Yıl	,03	,08	,996
	20 Yıl Üstü	,15	,08	,473
11-20 Yıl	1-11 Ay	-,24	,08	,075
	1-5 Yıl	-,14	,07	,341
	6-10 Yıl	-,03	,08	,996
	20 Yıl Üstü	,12	,08	,734
20 Yıl Üstü	1-11 Ay	-,36*	,09	,002
	1-5 Yıl	-,26*	,07	,013
	6-10 Yıl	-,15	,08	,473
	11-20 Yıl	-,12	,08	,734

Tablo 4.36’da görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Tutum Ölçeğinden aldıkları puanların evlilik süresi değişkenine göre hangi gruplar arasında anlamlı farklılıklar gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın, 1-11 ay grubu ile 20 yıl üstü grubu arasında 1-11 ay grubu lehine $p < ,01$ düzeyinde ve 1-5 yıl grubu ile 20 yıl üstü grubu arasında 1-5 yıl grubu lehine $p < ,05$ düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar ise anlamlı bulunmamıştır ($p > ,05$).

Tablo 4. 37. Evlilik Doyumu Puanının Evlilik Süresi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Evlilik Doyumu	1-11 Ay	61	,12	,11	G.Arası	1,177	4	,294		
	1-5 Yıl	153	,17	,17	G.İçi	14,836	436	,034		
	6-10 Yıl	90	,23	,18	Toplam	16,014	440		8,649	,000
	11-20 Yıl	76	,24	,22						
	20 Yıl Üstü	61	,29	,23						
	Toplam	441	,20	,19						

Tablo 4.37’de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan katılımcıların Evlilik Doyumu Ölçeğinden aldıkları puanların evlilik süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($F=8,649$; $p<,001$). Bu sonucun ardından farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlere geçilmiştir. Hangi post-hoc tekniğin kullanılacağına karar vermek için öncelikle varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olmadığı saptanmıştır ($L_F=10,188$; $p<,001$). Bu nedenle Games-Howell testi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4. 38. Evlilik Doyumu Puanının Evlilik Süresi Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Games-Howell Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	<i>p</i>
1-11 Ay	1-5 Yıl	-,05	,02	,087
	6-10 Yıl	-,11*	,02	,000
	11-20 Yıl	-,15*	,03	,001
	20 Yıl Üstü	-,17*	,03	,000
1-5 Yıl	1-11 Ay	,05	,02	,087
	6-10 Yıl	-,06	,02	,086
	11-20 Yıl	-,07	,03	,138
	20 Yıl Üstü	-,12*	,03	,004
6-10 Yıl	1-11 Ay	,11*	,02	,000
	1-5 Yıl	,06	,02	,086
	11-20 Yıl	-,01	,03	1,000
	20 Yıl Üstü	-,06	,04	,477
11-20 Yıl	1-11 Ay	,12*	,03	,001
	1-5 Yıl	,07	,03	,138
	6-10 Yıl	,01	,03	1,000
	20 Yıl Üstü	-,05	,04	,682
20 Yıl Üstü	1-11 Ay	,17*	,03	,000
	1-5 Yıl	,12*	,03	,004
	6-10 Yıl	,06	,04	,477
	11-20 Yıl	,05	,04	,682

Tablo 4.38’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan katılımcıların Evlilik Doyumu Ölçeğinden aldıkları puanların evlilik süresi değişkenine göre hangi gruplar arasında anlamlı farklılıklar gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Games-Howell testi sonucunda söz konusu farklılığın, 1-11 ay grubu ile 6-10 yıl grubu arasında 6-10 yıl grubu lehine $p < ,001$ düzeyinde, 1-11 ay grubu ile 11-20 yıl grubu arasında 11-20 yıl grubu lehine $p < ,01$ düzeyinde, 1-11 ay grubu ile 20 yıl üstü grubu arasında 20 yıl üstü grubu lehine $p < ,001$ düzeyinde ve 1-5 yıl ile 20 yıl üstü grubu arasında 20 yıl üstü lehine $p < ,01$ düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar ise anlamlı bulunmamıştır ($p > ,05$).

Tablo 4. 39. Depresyon Puanının Evlilik Süresi Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

<i>f</i> , \bar{X} ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	\bar{X}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Depresyon	1-11 Ay	61	,37	,44	G.Arası	,819	4	,205		
	1-5 Yıl	153	,46	,38	G.İçi	71,021	436	,163		
	6-10 Yıl	90	,48	,37	Toplam	71,840	440			
	11-20 Yıl	76	,51	,43					1,257	,286
	20 Yıl Üstü	61	,48	,44						
	Toplam	441	,46	,40						

Tablo 4.39’da görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan katılımcıların Beck Depresyon Envanterinden aldıkları puanların evlilik süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F=1,257$; $p>,05$).

4.2.11. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenlerinin Evlilik Sayısına Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular

Evli bireylerin toplumsal cinsiyet rollerini, evlilik doyumu ve depresyon puanlarının evlilik sayısı değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için üç evlilik grubu $n<30$ olduğundan ANOVA testinin non-parametrik olan Kruskal Wallis testi tercih edilmiştir.

Aşağıdaki tablo 4.40, 4.41 ve 4.42’de Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon puan ortalamalarının evlilik sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine yönelik yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4. 40. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Evlenme Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Toplumsal Cinsiyet Rollerini	Bir Evlilik	423	220,96	,001	2	,999
	İki Evlilik	15	221,90			
	Üç Evlilik	3	222,83			
	Toplam	441				

Tabloda 4.40'ta görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği puanlarının evlenme sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=,001$; $p>,05$).

Tablo 4. 41. Evlilik Doyumu Puanlarının Evlenme Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Evlilik Doyumu	Bir Evlilik	423	219,58	1,794	2	,408
	İki Evlilik	15	244,83			
	Üç Evlilik	3	302,17			
	Toplam	441				

Tabloda 4.41'te görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan evli bireylerin Evlilik Doyumu Ölçeği puanlarının evlenme sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=,1,794$; $p>,05$).

Tablo 4. 42. Depresyon Puanlarının Evlenme Sayısı Değişkenine Göre Farklaşp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Depresyon	Bir Evlilik	423	218,27	5,603	2	,061
	İki Evlilik	15	297,40			
	Üç Evlilik	3	223,50			
	Toplam	441				

Tabloda 4.42’te görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan evli bireylerin Beck Depresyon Envanteri puanlarının evlenme sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2=5,603$; $p>,05$).

4.2.12. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenlerinin Çocuk Sayısına Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular

Aşağıdaki tablo 4.43, 4.45 ve 4.47’de Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon puan ortalamalarının çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine yönelik yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları yer almaktadır. Tablo 4.44, 4.46 ve 4.48’de ise farklılıkların hangi ortalamalardan kaynaklandığını belirlemeye yönelik yapılan post hoc analiz sonuçları sunulmuştur.

Tablo 4. 43. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Puanının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Farklaşp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Toplumsal Cinsiyet Rollerini	Çocuğu Yok	137	4,27	,43	G.Arası	12,961	3	4,320		
	Bir Çocuk	141	4,13	,48	G.İçer	92,121	437	,211		
	İki Çocuk	133	3,96	,48	Toplam	105,082	440		20,494	,000
	Üç ve Üstü Çocuk	30	3,63	,44						
	Toplam	441	4,09	,49						

Tablo 4.43'te görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinden aldıkları puanların çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($F=20,494$; $p<,001$). Bu sonucun ardından farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlere geçilmiştir. Hangi post-hoc tekniğin kullanılacağına karar vermek için öncelikle varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($L_F=,226$; $p>,05$). Bu nedenle Scheffe testi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4. 44. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Puanının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh $_{\bar{x}}$	p
Çocuğu Yok	Bir Çocuk	,14	,06	,109
	İki Çocuk	,30*	,06	,000
	Üç ve Üstü Çocuk	,64*	,09	,000
Bir Çocuk	Çocuğu Yok	-,14	,06	,109
	İki Çocuk	,17*	,06	,028
	Üç ve Üstü Çocuk	,50*	,09	,000
İki Çocuk	Çocuğu Yok	-,30*	,06	,000
	Bir Çocuk	-,17*	,06	,028
	Üç ve Üstü Çocuk	,33*	,09	,006
Üç ve Üstü Çocuk	Çocuğu Yok	-,64*	,09	,000
	Bir Çocuk	-,50*	,09	,000
	İki Çocuk	-,33*	,09	,006

Tablo 4.44'te görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinden aldıkları puanların çocuk sayısı değişkenine göre

hangi gruplar arasında anlamlı farklılıklar gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda söz konusu farklılığın, çocuğu yok grubu ile iki çocuk grubu arasında çocuğu yok grubu lehine $p<,001$ düzeyinde, çocuğu yok grubu ile üç ve üstü çocuk grubu arasında çocuğu yok grubu lehine $p<,001$ düzeyinde, bir çocuk grubu ile iki çocuk grubu arasında bir çocuk grubu lehine $p<,05$ düzeyinde, bir çocuk grubu ile üç ve üstü çocuk grubu arasında bir çocuk lehine $p<,001$ düzeyinde, iki çocuk grubu ile üç çocuk ve üstü çocuk grubu arasında iki çocuk grubu lehine $p<,01$ düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. Çocuğu yok grubu ile bir çocuk grubunun aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar ise anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

Tablo 4. 45. Evlilik Doyumu Puanının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Evlilik Doyumu	Çocuğu Yok	137	,12	,11	G.Arası	1,537	3	,512		
	Bir Çocuk	141	,21	,18	G.İçi	14,476	437	,033		
	İki Çocuk	133	,26	,22	Toplam	16,014	440		15,470	,000
	Üç ve Üstü Çocuk	30	,29	,24						
	Toplam	441	,20	,19						

Tablo 4.45'te görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan katılımcıların Evlilik Doyumu Ölçeğinden aldıkları puanların çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($F=15,470$; $p<,001$). Bu sonucun ardından farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlere geçilmiştir. Hangi post-hoc tekniğin kullanılacağına karar vermek için öncelikle varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olmadığı saptanmıştır ($L_F=19,657$; $p<,001$). Bu nedenle Games-Howell testi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4. 46. Evlilik Doyumu Puanının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Games-Howell Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$Sh_{\bar{x}}$	p
Çocuğu Yok	Bir Çocuk	-,09*	,02	,000
	İki Çocuk	-,14*	,02	,000
	Üç ve Üstü Çocuk	-,16*	,04	,004
Bir Çocuk	Çocuğu Yok	,09*	,02	,000
	İki Çocuk	-,05	,03	,139
	Üç ve Üstü Çocuk	-,08	,05	,318
İki Çocuk	Çocuğu Yok	,14*	,02	,000
	Bir Çocuk	,05	,03	,139
	Üç ve Üstü Çocuk	-,03	,05	,943
Üç ve Üstü Çocuk	Çocuğu Yok	,16*	,04	,004
	Bir Çocuk	,08	,05	,318
	İki Çocuk	,03	,05	,943

Tablo 4.46’da görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan katılımcıların Evlilik Doyumu Ölçeğinden aldıkları puanların çocuk sayısı değişkenine göre hangi gruplar arasında anlamlı farklılıklar gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Games-Howell testi sonucunda söz konusu farklılığın, çocuğu yok grubu ile bir çocuk grubu arasında bir çocuk grubu lehine $p < ,001$ düzeyinde, çocuğu yok grubu ile iki çocuk grubu arasında iki çocuk grubu lehine $p < ,001$ düzeyinde, çocuğu yok grubu ile üç ve üstü çocuk grubu arasında üç ve üstü çocuk grubu lehine $p < ,01$ düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar ise anlamlı bulunmamıştır ($p > ,05$).

Tablo 4. 47. Depresyon Puanının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Depresyon	Çocuğu Yok	137	,39	,41	G.Arası	1,299	3	,433		
	Bir Çocuk	141	,48	,40	G.İçi	70,541	437	,161		
	İki Çocuk	133	,52	,39	Toplam	71,840	440		2,682	,046
	Üç ve Üstü Çocuk	30	,48	,40						
	Toplam	441	,46	,40						

Tablo 4.47’de görüldüğü üzere örneklem grubunu oluşturan katılımcıların Beck Depresyon Envanterinden aldıkları puanların çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur ($F=2,682$; $p<,05$). Bu sonucun ardından farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizlere geçilmiştir. Hangi post-hoc tekniğin kullanılacağına karar vermek için öncelikle varyansların homojenliği denetlenmiş, varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($L_F=,354$; $p>,05$). Bu nedenle Hochberg's GT2 testi tercih edilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4. 48. Depresyon Puanının Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Hochberg's GT2 Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	Sh $_{\bar{x}}$	<i>p</i>
Çocuğu Yok	Bir Çocuk	-,10	,05	,256
	İki Çocuk	-,13*	,05	,038
	Üç ve Üstü Çocuk	-,09	,08	,837
Bir Çocuk	Çocuğu Yok	,10	,05	,256
	İki Çocuk	-,04	,05	,964
	Üç ve Üstü Çocuk	,004	,08	1,000
İki Çocuk	Çocuğu Yok	,13*	,05	,038
	Bir Çocuk	,04	,05	,964
	Üç ve Üstü Çocuk	,04	,08	,996
Üç ve Üstü Çocuk	Çocuğu Yok	,09	,08	,837
	Bir Çocuk	-,004	,08	1,000
	İki Çocuk	-,04	,08	,996

Tablo 4.48'de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan katılımcıların Beck Depresyon Envanterinden aldıkları puanların çocuk sayısı değişkenine göre hangi gruplar arasında anlamlı farklılıklar gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Hochberg's GT2 testi sonucunda söz konusu farklılığın, çocuğu yok grubu ile iki çocuk grubu arasında iki çocuk grubu lehine $p < ,05$ düzeyinde gerçekleştiği saptanmıştır. Diğer grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılıklar ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > ,05$).

4.2.13. Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenlerinin Evlenme Usulüne Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular

Evli bireylerin toplumsal cinsiyet rollerini, evlilik doyumu ve depresyon puanlarının evlenme usulü değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için ailem seçti, benim onayım alınmadı grubu $n < 30$ olduğundan ANOVA testinin non-parametrik olan Kruskal Wallis testi tercih edilmiştir.

Aşağıdaki tablo 4.49, 4.51 ve 4.53'te Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu ve Depresyon puan ortalamalarının evlenme usulü değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine yönelik yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları sunulmuştur. Tablo 4.50, 4.52 ve 4.54'te ise farklılıkların hangi ortalamalar arasında olduğunu belirlemeye yönelik yapılan Mann Whitney U analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4. 49. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Eşin Evlenme Usulü Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	sd	P
Toplumsal Cinsiyet Rolleri	Kendim seçtim, ailemin onayını aldım	368	227,15			
	Kendim seçtim, ailemin onayını almadım	45	246,49			
	Ailem seçti, benim onayım alındı	27	100,54	28,284	3	,000
	Ailem seçti, benim onayım alınmadı	1	65,00			
	Toplam	441				

Tabloda 4.49'da görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan evli bireylerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği puanlarının evlilik usulü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($x^2=28,284; p<,001$). Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4. 50. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Evlenme Usulü Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	(1)	(2)	(3)	(4)
Kendim seçtim, ailemin onayını aldım (1)	SO=227,15	p>,05	p<,001	p>,05
Kendim seçtim, ailemin onayını almadım (2)		SO=246,49	p<,001	p>,05
Ailem seçti, benim onayım alındı (3)			SO=100,54	p>,05
Ailem seçti, benim onayım alınmadı (4)				SO=65,00

Tabloda 4.50'de görüldüğü gibi, Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Tutum Ölçeği puanlarının evlenme usulü değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney U testi sonucunda söz konusu farklılığın 1. grup ile 3. grup arasında 1. grup lehine $p<,001$ düzeyinde, 2. grup ile 3. grup arasında 2. grup lehine $p<,001$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

Tablo 4. 51. Evlilik Doyumu Puanlarının Eşin Evlenme Usulü Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
Evlilik Doyumu	Kendim seçtim, ailemin onayını aldım	368	213,51			
	Kendim seçtim, ailemin onayını almadım	45	253,73			
	Ailem seçti, benim onayım alındı	27	260,39	9,787	3	,020
	Ailem seçti, benim onayım alınmadı	1	440,50			
	Toplam	441				

Tabloda 4.51’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan evli bireylerin Evlilik Doyumu Ölçeği puanlarının evlilik usulü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=9,787$; $p<,05$). Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4. 52. Evlilik Doyumu Puanlarının Evlenme Usulü Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	(1)	(2)	(3)	(4)
Kendim seçtim, ailemin onayını aldım (1)	SO=213,51	$p<,05$	$p>,05$	$p>,05$
Kendim seçtim, ailemin onayını almadım (2)		SO=253,73	$p>,05$	$p>,05$
Ailem seçti, benim onayım alındı (3)			SO=260,39	$p>,05$
Ailem seçti, benim onayım alınmadı (4)				SO=440,50

Tabloda 4.52’de görüldüğü gibi, Evlilik Doyumu puanlarının evlenme usulü değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney U testi sonucunda söz konusu farklılığın 1. grup ile 2. grup arasında 2. grup lehine $p<,05$ düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

Tablo 4. 53. Depresyon Puanlarının Eşin Evlenme Usulü Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	<i>sd</i>	<i>p</i>
	Kendim seçtim, ailemin onayını aldım	368	217,34			
	Kendim seçtim, ailemin onayını almadım	45	265,56			
Depresyon	Ailem seçti, benim onayım alındı	27	191,50	8,476	3	,037
	Ailem seçti, benim onayım alınmadı	1	360,50			
	Toplam	441				

Tabloda 4.53'te görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan evli bireylerin Beck Depresyon Envanteri puanlarının evlilik usulü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonucunda, grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($x^2=8,476$; $p<,05$). Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmış ve elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4. 54. Depresyon Puanlarının Evlenme Usulü Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	(1)	(2)	(3)	(4)
Kendim seçtim, ailemin onayını aldım (1)	SO=217,34	p<,05	p>,05	p>,05
Kendim seçtim, ailemin onayını almadım (2)		SO=265,56	p<,05	p>,05
Ailem seçti, benim onayım alındı (3)			SO=191,50	p>,05
Ailem seçti, benim onayım alınmadı (4)				SO=360,50

Tabloda 4.54’te görüldüğü gibi, Beck Depresyon Envanteri puanlarının evlenme usulü değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney U testi sonucunda söz konusu farklılığın 1. grup ile 2. grup arasında 2. grup lehine p<,05 düzeyinde, 2. grup ile 3. grup arasında 2. grup lehine p<,05 düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir. Diğer grupların sıralamalar ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

4.3. Toplumsal Cinsiyet Roller, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenleri Arasında İlişkiye Yönelik Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde Toplumsal Cinsiyet Roller, Evlilik Doyumu ve Depresyon değişkenlerinin arasındaki ilişkinin varlığını belirlemeye yönelik analiz sonuçları ve ilişkili olan değişkenlerden bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni yordama düzeyini belirlemeye yönelik bulgular yer almaktadır.

4.3.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerini ile Evlilik Doyumu Değişkenleri Arasında İlişki Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

Aşağıdaki tabloda Toplumsal Cinsiyet Rollerini ve Evlilik Doyumu arasında ilişki olup olmadığını belirlemeye yönelik yapılan Pearson Korelasyon Analizi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 4. 55. Toplumsal Cinsiyet Rollerini ile Evlilik Doyumu Puanları Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişken	N	R	p
Toplumsal Cinsiyet Rollerini	441	-,125	,000
Evlilik Doyumu			

Tablo 4.55'te görüldüğü üzere, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği puanları ile Evlilik Doyumu Ölçeği puanları arasındaki ilişkiler için yapılan Pearson analizi sonucunda iki değişken arasındaki ilişki negatif yönde ve zayıf düzeyde anlamlı bulunmuştur ($r = -,125$; $p < ,001$).

4.3.2. Toplumsal Cinsiyet Rollerini ile Depresyon Değişkenleri Arasında İlişki Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

Aşağıdaki tabloda Toplumsal Cinsiyet Rollerini ve Depresyon puanları arasında ilişki olup olmadığını belirlemeye yönelik yapılan Pearson Korelasyon Analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4. 56. Toplumsal Cinsiyet Rollerini ile Depresyon Puanları Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişken	N	r	p
Toplumsal Cinsiyet Rollerini	441	,011	,821
Depresyon			

Tablo 4.56’te görüldüğü üzere, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği puanları ile Beck Depresyon Envanteri puanları arasındaki ilişkiler için yapılan Pearson analizi sonucunda iki değişken arasındaki ilişki anlamlı bulunmamıştır ($r = ,011$; $p > ,05$).

4.3.3. Evlilik Doyumu ile Depresyon Değişkenleri Arasında İlişki Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

Aşağıdaki tabloda Evlilik Doyumu ve Depresyon değişkenleri arasında ilişki olup olmadığını belirlemeye yönelik yapılan Pearson Korelasyon Analizi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 4. 57. Evlilik Doyumu ile Depresyon Puanları Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişken	N	r	p
Evlilik Doyumu Depresyon	441	,574	,000

Tablo 4.57’te görüldüğü üzere, Evlilik Doyumu Ölçeği puanları ile Beck Depresyon Envanteri puanları arasındaki ilişkiler için yapılan Pearson analizi sonucunda iki değişken arasındaki ilişki pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bulunmuştur ($r = ,574$; $p < ,001$).

4.3.4. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Evlilik Doyumunu Yordama Düzeyine İlişkin Bulgular

Aşağıdaki tabloda toplumsal cinsiyet rollerinin evlilik doyumu üzerindeki etkisini ortaya koymak için yapılmış basit regresyon analizi model tablosu yer almaktadır. Regresyon analizinde Evlilik Doyumu Ölçeği puanı bağımlı değişken olarak tanımlanmıştır.

Tablo 4. 58. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Puanlarının Evlilik Doyumunu Yordama Düzeyine İlişkin Regresyon Analizi Model Özeti

Model	R	R ²	Düzeltilmiş R ²
Model 1	,125	,016	,013

Tablo 4.58'deki değerler dikkate alındığında regresyon modelinde belirlilik katsayısı (düzeltilmiş R^2), bağımsız değişken olan Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği puanlarının, bağımlı değişkeni (Evlilik Doyumu Ölçeği puanlarını) ,013 oranında açıklayabildiğini göstermektedir.

Tablo 4. 59. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Puanlarının Evlilik Doyumunu Yordama Düzeyine İlişkin Regresyon Analizi Kapsamındaki Varyans Analizi Sonuçları

Model 1	Kareler Toplamı	F	P
Regresyon	,252	7,007	,008
Kalan	15,762		
Toplam	16,014		

- a. Bağımlı Değişken: Evlilik Doyumu
b. Tahmin değişkeni (sabit), Toplumsal Cinsiyet Rollerini

Tablo 4.59 'da görüldüğü üzere, model doğrusal regresyon için uygundur ve Evlilik Doyumu Ölçeği puanlarını açıklama yönünden istatistiksel olarak anlamlıdır ($F=7,007$; $p<01$). Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği puanlarının Evlilik Doyumu Ölçeği puanları üzerindeki etkilerini gösteren katsayılar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4. 60. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Puanlarının Evlilik Doyumunu Yordama Düzeyine İlişkin Regresyon Analizi Değişken Katsayıları

Model 1	B	Std. Hata	Beta	T	P
Sabit	,402	,076		5,284	,000
Toplumsal Cinsiyet Rollerini	-,049	,018	-,125	-2,647	,008

- a Bağımlı Değişken: Evlilik Doyumu

Tablo 4.59'da görüldüğü üzere, Evlilik Doyumu Ölçeği puanları Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği puanlarından -,125 düzeyinde etkilenmektedir.

4.3.5. Evlilik Doyumunun Depresyonu Yordama Düzeyine İlişkin Bulgular

Aşağıdaki tabloda evlilik doyumunu depresyon üzerindeki etkisini ortaya koymak için yapılmış basit regresyon analizi model tablosu yer almaktadır. Regresyon analizinde Beck Depresyon Envanteri puanı bağımlı değişken olarak tanımlanmıştır.

Tablo 4. 61. Evlilik Doyumu Puanlarının Depresyonu Yordama Düzeyine İlişkin Regresyon Analizi Model Özeti

Model	<i>R</i>	<i>R</i> ²	<i>Düzeltilmiş R</i> ²
Model 1	,574	,329	,328

Tablo 4.60'daki değerler dikkate alındığında regresyon modelinde belirlilik katsayısı (düzeltilmiş R^2), bağımsız değişken olan Evlilik Doyumu Ölçeği puanlarının, bağımlı değişkeni (Beck depresyon envanteri puanlarını) ,328 oranında açıklayabildiğini göstermektedir.

Tablo 4. 62. Evlilik Doyumu Puanlarının Depresyonu Yordama Düzeyine İlişkin Regresyon Analizi Kapsamındaki Varyans Analizi Sonuçları

Model 1	<i>Kareler Toplamı</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Regresyon	23,668	215,688	,000
Kalan	48,172		
Toplam	71,840		

- a. Bağımlı Değişken: Depresyon
b. Tahmin değişkeni (sabit), Evlilik Doyumu

Tablo 4.61 'de görüldüğü üzere, model doğrusal regresyon için uygundur ve Beck Depresyon Envanteri puanlarını açıklama yönünden istatistiksel olarak anlamlıdır ($F=215,688$; $p<001$). Evlilik Doyumu Ölçeği puanlarının Beck Depresyon Envanteri puanları üzerindeki etkilerini gösteren katsayılar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4. 63. Evlilik Doyumu Puanlarının Depresyonu Yordama Düzeyine İlişkin Regresyon Analizi Değişken Katsayıları

Model 1	<i>B</i>	<i>Std. Hata</i>	<i>Beta</i>	<i>T</i>	<i>P</i>
Sabit	,217	,023		9,416	,000
Evlilik Doyumu	1,216	,083	,574	14,686	,000

- a. Bağımlı Değişken: Depresyon

Tablo 4.62'de görüldüğü üzere, Beck Depresyon Envanteri puanları Evlilik Doyumu Ölçeği puanlarından ,574 düzeyinde etkilenmektedir.

BÖLÜM IV: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde analizler sonucu elde edilen bulguların değerlendirilmesi yapılarak elde edilen sonuçlar sunulmakta ve değişkenlerle ilgili yapılan diğer çalışmalara yer verilmektedir. En son kısımda ilgili değişkenlerle çalışma yapmayı planlayan araştırmacılar için faydalı olabileceği düşünülen öneriler yer almaktadır.

5.1. Sonuç

Çalışmanın bu bölümünde Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Evlilik Doyumu, Depresyon ve demografik değişkenlerle ilgili yapılan analizlerden elde edilen sonuçlara yer verilmiştir.

5.1.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Değişkeni ile Demografik Değişkenlere Yönelik Sonuçlar

Araştırmanın bu kısmında Toplumsal Cinsiyet Rollerini değişkeni ile demografik değişkenlere (cinsiyet, yaş, eşin yaşı, eğitim durumu, eşin eğitim durumu, çalışma durumu, eşin çalışma durumu, algılanan gelir düzeyi, evlilik yaşı, evlilik süresi, evlilik sayısı, çocuk sayısı, evlenme usulü) yönelik sonuçlara yer verilmiştir. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinden yüksek puan almak eşitlikçi cinsiyet rolüne sahip olmayı ifade ederken ölçekten düşük puan almak geleneksel toplumsal cinsiyet rolüne sahip olduğu anlamına gelmektedir. Ölçekten elde edilen veriler bu bilgiler ışığında yorumlanmış ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur:

1. Toplumsal cinsiyet rollerini puanları ile cinsiyet değişkeni arasındaki fark anlamlıdır ve söz konusu farklılık kadınlar lehindedir. Bu verilere göre araştırmaya katılan kadınlar erkeklere göre daha eşitlikçi cinsiyet rolüne sahiptir.
2. Toplumsal cinsiyet rollerini tutum ölçeğinden alınan puanlar ile yaş arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Buna göre:
 - Katılımcılardan 18-30 yaş arasındaki bireyler 31-40 yaş, 41-50 yaş ve 51 ve üstü yaş arasındaki bireylere göre daha eşitlikçi cinsiyet rolüne sahiptir.

3. Toplumsal cinsiyet rolleri puanları ile eşin yaşı değişkeni arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır. Yani eşlerinin hangi yaşta olduğunun araştırmaya katılan bireylerin toplumsal cinsiyet rollerini etkilemediği görülmüştür.
4. Toplumsal cinsiyet rolleri puanları ve eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre:
 - Lisans mezunu katılımcılar ilkokul, ortaokul ve lise mezunu katılımcılara göre daha eşitlikçi cinsiyet rolüne sahiptir.
 - Lisansüstü eğitimini tamamlamış katılımcılar ilkokul, ortaokul ve lise eğitimlerini tamamlamış katılımcılara göre daha eşitlikçi cinsiyet rolüne sahip olduğu belirlenmiştir.
5. Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinden alınan puanlar ile eşin eğitim durumu değişkeni arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Buna göre:
 - Eşi ilkokul mezunu olan katılımcılar eşi ortaokul, lise, lisans ve lisansüstü mezunu olan katılımcılara göre daha geleneksel cinsiyet rolüne sahiptir.
 - Eşi ortaokul mezunu olan katılımcılar eşi lisans ve lisansüstü mezunu olan katılımcılara göre daha geleneksel cinsiyet rolüne sahiptir.
 - Eşi lise mezunu olan katılımcılar eşi lisans mezunu olan katılımcılara göre daha geleneksel cinsiyet rolüne sahiptir.
6. Toplumsal cinsiyet rolleri puanları ile çalışma durumu değişkeni arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Araştırmaya katılan çalışan bireylerin çalışmayan bireylere göre daha eşitlikçi cinsiyet rollerini benimsedikleri görülmüştür.
7. Toplumsal cinsiyet rolleri puanları ile eşin çalışma durumu değişkeni arasındaki fark anlamlıdır ve söz konusu farklılık eşi çalışan katılımcılar lehinedir. Yani eşi çalışan katılımcılar eşi çalışmayan katılımcılara göre daha eşitlikçi cinsiyet rolüne sahiptir.

8. Toplumsal cinsiyet rolleri puanları ile algılanan gelir durumu değişkeni arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Buna göre:
- Algılanan gelir düzeyi düşük olan katılımcılar, algılanan gelir düzeyi orta ve yüksek olan katılımcılara göre daha geleneksel cinsiyet rolüne sahiptir.
9. Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği puanları ile evlilik yaşı değişkeni arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Buna göre:
- Evlilik yaşı 21-30 yaş aralığında olan katılımcılar evlilik yaşı 18-20 yaş aralığında olan katılımcılardan daha eşitlikçi cinsiyet rolüne sahiptir.
 - Evlilik yaşı 31-40 yaş aralığında olan katılımcılar evlilik yaşı 18-20 yaş ve 21-30 yaş aralığında olan katılımcılardan daha eşitlikçi cinsiyet rolüne sahiptir.
10. Toplumsal cinsiyet rolleri puanları ile evlilik süresi değişkeni arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Buna göre:
- Evli oldukları süre 20 yıl ve üstü arasında olan katılımcılar evli oldukları süre 1-11 ay ve 1-5 yıl arasında olan katılımcılara göre daha geleneksel cinsiyet rolüne sahiptir.
11. Toplumsal cinsiyet rolleri puanları ile evlenme sayısı değişkeni arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır. Yani çalışmaya katılan bireylerin yaptıkları evlilik sayısının toplumsal cinsiyet rollerini etkilemediği belirlenmiştir.
12. Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinden elde edilen puanlar ile çocuk sayısı değişkeni arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Buna göre:
- Çocuk sahibi olmayan katılımcılar iki çocuk sahibi katılımcılar ile üç ve üstü çocuk sahibi katılımcılara göre daha eşitlikçi cinsiyet rolüne sahiptir.
 - Bir çocuk sahibi katılımcılar iki çocuk sahibi ile üç ve üstü çocuk sahibi katılımcılara göre daha eşitlikçi cinsiyet rolüne sahiptir.

- İki çocuk sahibi katılımcılar üç ve üstü çocuk sahibi katılımcılara göre daha eşitlikçi cinsiyet rolüne sahiptir.

13. Toplumsal cinsiyet rolleri puanları ile evlenme usulü değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre:

- Eşini kendi seçerek ve ailesinin onayını alarak evlenen katılımcılar eşleri ailesi tarafından seçilen ve kendisinin onayı alınarak evlenen katılımcılara göre daha eşitlikçi cinsiyet rolüne sahiptir.
- Eşini kendi seçip ailesinin onayını almadan evlenen katılımcıların eşleri ailesi tarafından seçilen ve kendisinin onayı alınarak evlenen katılımcılara göre daha eşitlikçi cinsiyet rolüne sahiptir.

5.1.2. Evlilik Doyumu Değişkeni ile Demografik Değişkenlere Yönelik Sonuçlar

Araştırmanın bu bölümünde Evlilik Doyumu değişkeni ile demografik değişkenlere (cinsiyet, yaş, eşin yaşı, eğitim durumu, eşin eğitim durumu, çalışma durumu, eşin çalışma durumu, algılanan gelir düzeyi, evlilik yaşı, evlilik süresi, evlilik sayısı, çocuk sayısı, evlenme usulü) yönelik sonuçlar ele alınmıştır. Evlilik Doyumu Ölçeğinden yüksek puan almak düşük evlilik doyumuna sahip olmayı ifade ederken ölçekten düşük puan almak yüksek evlilik doyumuna sahip olduğunu ifade etmektedir. Ölçekten elde edilen veriler bu bilgiler kullanılarak yorumlanmış ve sonuçları sunulmuştur:

1. Evlilik doyumunu puanları ile cinsiyet değişkeni arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ve söz konusu farklılık erkekler lehinedir. Buna göre araştırmaya katılan erkeklerin kadınla göre evlilik doyumları daha yüksektir.
2. Evlilik doyumunu ölçeğinden alınan puanlar ile yaş değişkeni arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Buna göre:
 - Katılımcılardan 41-50 yaş arasındaki bireylerin evlilik doyumları 18-30 yaş ve 31-40 yaş arasındaki bireylere göre daha düşüktür.

3. Evlilik doyumu puanları ile eşin yaşı değişkeni arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Buna göre:
 - Eşleri 18-30 yaş aralığındaki katılımcıların evlilik doyumları, eşleri 41-50 yaş ile 51 ve üstü yaş aralığında olan katılımcılardan daha yüksektir.
 - Eşleri 31-40 yaş aralığındaki katılımcıların evlilik doyumları eşleri 41-50 yaş aralığındaki katılımcılardan daha yüksektir.
4. Evlilik doyumu puanları ile eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre:
 - İlkokul mezunu katılımcıların evlilik doyumları lisansüstü eğitimi tamamlamış katılımcılara göre daha düşüktür.
 - Lise mezunu katılımcıların evlilik doyumları lisans ve lisansüstü mezunu katılımcılara göre daha düşüktür.
5. Evlilik doyumu ölçeğinden alınan puanlar ile eşin eğitim durumu değişkeni arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Buna göre:
 - Eşi lisans mezunu olan katılımcıların evlilik doyumları eşi ilkök, ortaokul ve lise mezunu olan katılımcılara göre daha yüksektir.
6. Evlilik doyumu ile çalışma durumu değişkeni arasındaki fark anlamlıdır ve söz konusu farklılık çalışan grup lehinedir. Yani araştırmaya katılan çalışan bireylerin evlilik doyumları çalışmayan bireylere göre daha yüksektir.
7. Evlilik doyumu puanları ile eşin çalışma durumu değişkeni arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır. Yani katılımcıların eşlerinin çalışıp çalışmaması evlilik doyumları üzerinde etki yaratmamaktadır.
8. Evlilik doyumu puanları ile algılanan gelir durumu değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Yani araştırmaya katılan bireylerin algıladıkları gelir düzeyleri evlilik doyumlarını etkilememektedir.

9. Evlilik doyumu ölçeği puanları ile evlilik yaşı değişkeni arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Buna göre:
- 18-20 yaş aralığında evlenen katılımcıların evlilik doyumları 21-30 yaş ve 31-40 yaş aralığında evlenen katılımcılardan daha düşüktür.
10. Evlilik doyumu puanları ile evlilik süresi değişkeni arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Buna göre:
- Evli oldukları süre 1-11 ay aralığında olan katılımcıların evlilik doyumları evli oldukları süre 6-10 yıl, 11-20 yıl ve 20 yıl üstü aralığında olan katılımcılardan daha yüksektir.
 - Evli oldukları süre 1-5 yıl aralığında olan katılımcıların evlilik doyumları evli oldukları süre 20 yıl üstü olan katılımcılardan daha yüksektir.
11. Evlilik doyumu puanları ile evlenme sayısı değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Yani çalışmaya katılan bireylerin yaptıkları evlilik sayısının evlilik doyumlarını etkilemediği görülmüştür.
12. Evlilik doyumu ölçeğinden elde edilen puanlar ile çocuk sayısı değişkeni arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Buna göre:
- Çocuk sahibi olmayan katılımcıların evlilik doyumları bir çocuk sahibi, iki çocuk sahibi ve üç ve üstü çocuk sahibi katılımcılara göre daha yüksektir.
13. Evlilik doyumu puanları ile evlenme usulü değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre:
- Eşini kendi seçip ve ailesinin onayını alarak evlenen katılımcıların evlilik doyumları, eşlerini kendisi seçip ailesinin onayını almadan evlenen katılımcılardan daha yüksektir.

5.1.3. Depresyon Değişkeni ile Demografik Değişkenlere Yönelik Sonuçlar

Araştırmanın bu kısmında Depresyon değişkeni ile demografik değişkenlere (cinsiyet, yaş, eşin yaşı, eğitim durumu, eşin eğitim durumu, çalışma durumu, eşin çalışma durumu, algılanan gelir düzeyi, evlilik yaşı, evlilik süresi, evlilik sayısı, çocuk sayısı, evlenme usulü) yönelik sonuçlar yer almaktadır. Beck Depresyon Envanteri'nden yüksek puan almak daha fazla depresyon belirtisinin varlığını ifade ederken ölçekten düşük puan almak depresyon belirtilerinin azlığını veya hiç depresyon belirtisi göstermemeyi ifade etmektedir. Envanterden elde edilen veriler bu bilgiler ışığında yorumlanarak sonuçları aşağıda sunulmuştur:

1. Beck depresyon envanteri puanları ile cinsiyet değişkeni arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ve söz konusu farklılık kadınlar lehindedir. Buna göre araştırmaya katılan kadınlar erkeklere göre daha fazla depresyon belirtisi göstermektedir.
2. Depresyon puanları ile yaş değişkeni arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır. Yani yaş faktörü depresyon belirtisi gösterme açısından belirleyici değildir.
3. Depresyon puanları ile eşin yaşı değişkeni arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Buna göre:
 - Eşleri 41-50 yaş aralığında olan katılımcılar eşleri 18-30 yaş grubundaki katılımcılara göre daha fazla depresyon belirtisi göstermektedir.
4. Beck depresyon envanterinden alınan puanları ile eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre:
 - Lisans mezunu katılımcılar ortaokul mezunu katılımcılara göre daha fazla depresyon belirtisi göstermektedir.
 - Lise mezunu katılımcılar lisans ve lisansüstü mezunu katılımcılara göre daha fazla depresyon belirtisi göstermektedir.
5. Depresyon puanları ile eşin eğitim durumu değişkeni arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır. Yani eşin eğitim durumu depresyon üzerinde etki yaratmamaktadır.

6. Depresyon envanteri puanları ile çalışma durumu değişkeni arasındaki fark anlamlıdır ve söz konusu farklılık çalışmayan grup lehinedir. Yani araştırmaya katılan çalışmayan bireyler çalışan bireylere göre daha fazla depresyon belirtisi göstermektedir.
7. Depresyon puanları ile eşin çalışma durumu değişkeni arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır. Yani katılımcıların eşlerinin çalışıp çalışmaması depresyon belirtisi gösterip göstermemeleri üzerinde etki yaratmamaktadır.
8. Beck depresyon envanterinden alınan puanlar ile algılanan gelir durumu değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Yani araştırmaya katılan bireylerin algıladıkları gelir düzeyleri depresyonu etkilememektedir.
9. Depresyon puanları ile evlilik yaşı değişkeni arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır. Yani araştırmaya katılan bireylerin hangi yaşta evlendikleri depresyon belirtisi gösterip göstermeme hususunda belirleyici değildir.
10. Depresyon envanterinden alınan puanlar ile evlilik süresi değişkeni arasında anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Yani katılımcıların ne kadar süre ile evli oldukları depresyon belirtisi üzerinde etkili değildir.
11. Depresyon envanterinden elde edilen puanları ile evlenme sayısı değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Yani çalışmaya katılan bireylerin kaç evlilik yaptıkları depresyon üzerinde belirleyici değildir.
12. Depresyon puanları ile çocuk sayısı değişkeni arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Buna göre:
 - İki çocuk sahibi katılımcılar çocuk sahibi olmayan katılımcılara göre daha fazla depresyon belirtisi göstermektedir.
13. Depresyon envanteri puanları ile evlenme usulü değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre:
 - Eşini kendi seçip ailesinin onayını almadan evlenen katılımcılar eşini kendisi seçip ailesinin onayını alarak evlenen katılımcılar ile eşi ailesi

tarafından seçilip kendisinin de onayıyla evlenen katılımcılara göre daha fazla depresyon belirtisi göstermektedir.

5.1.4. Toplumsal Cinsiyet Roller, Evlilik Doyumu ve Depresyon Değişkenleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Sonuçlar

Araştırmanın bu bölümünde Toplumsal Cinsiyet Roller, Evlilik Doyumu ve Depresyon değişkenleri arasındaki ilişkiye yönelik sonuçlara yer verilmiştir.

1. Toplumsal cinsiyet rolleri puanları ile evlilik doyumu puanları arasında anlamlı ilişki mevcuttur. Buna göre eşitlikçi cinsiyet rollerinin artışı evlilik doyumunu da arttırmaktadır.
2. Toplumsal cinsiyet rolleri puanları ile depresyon puanları arasında anlamlı ilişki yoktur.
3. Evlilik doyumu puanları ile depresyon puanları arasında anlamlı ilişki mevcuttur. Buna göre evlilik doyumu arttıkça depresyon belirtileri azalmaktadır.
4. Toplumsal cinsiyet rolleri puanları evlilik doyumu puanlarının % 1,3'ünü açıklamaktadır.
5. Evlilik doyumu puanları depresyon puanlarının % 32,8'ini açıklamaktadır.

5.2. Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde toplumsal cinsiyet rolleri, evlilik doyumu ve depresyon değişkenlerinin kendi aralarındaki ve bazı demografik (cinsiyet, yaş, eşin yaşı, eğitim durumu, eşin eğitim durumu, çalışma durumu, eşin çalışma durumu, algılanan gelir düzeyi, evlilik yaşı, evlilik süresi, evlilik sayısı, çocuk sayısı, evlenme usulü) değişkenlerle ilişkilerine yönelik bulgular tartışılmıştır.

5.2.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Demografik Değişkenlere Göre Tartışılması

Araştırmanın bulguları incelendiğinde toplumsal cinsiyet rolleri değişkeninin cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaştığı ve bu farklılığın kadınlar lehine olduğu görülmektedir. Bu sonuç kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre daha eşitlikçi cinsiyet rollerine sahip olduğunu; erkeklerin ise daha geleneksel yapıda olduğunu göstermektedir. Kamışlı'nın (2018) evli bireylerle yapmış olduğu çalışmasında da kadınların eşitlikçi cinsiyet rollerini benimsediği, buna karşılık erkeklerin ise daha geleneksel cinsiyet tutumlarına sahip olduğu görülmüştür. Kara (2019) ise üniversite öğrencileriyle yapmış olduğu araştırmasında bu verilerin tam tersi olarak erkeklerin kadınlara göre daha eşitlikçi cinsiyet rolüne sahip olduğunu ileri sürmüştür. Döner (2015) ve Türkmenoğlu (2016) da Kara'nın bulgularını destekleyecek sonuçlara ulaşmış ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rolleri açısından kadınlara göre daha eşitlikçi tutuma sahip olduklarını söylemişlerdir. Bekleviç (2013) araştırma görevlisi doktorlarla yürüttüğü çalışmasında diğer araştırmalardan oldukça farklı bir sonuca ulaşarak toplumsal cinsiyet algısının cinsiyet açısından farklılaşmadığını ifade etmiştir. Çalışmış olduğu gruptaki kadın ve erkek doktorların eşitlikçi cinsiyet rolünü benimsediğini ve diğer araştırmalardan farklı sonuca ulaşmasının yüksek eğitim düzeyine sahip sağlık çalışanlarından kaynaklı olabileceği yorumunda bulunmuştur. Nourani ve ark. (2019) çiftlerle yürüttükleri çalışmalarında eşlerin cinsiyet rolü inançlarının birbiriyle ilişkili olduğunu belirlemişlerdir. Bu sonuca göre eşitlikçi cinsiyet rolünü benimseyen kadınların eşlerinin de benzer tutumlara sahip olacağı söylenebilir. Görüldüğü üzere toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsiyet ilişkisini açıklamaya çalışan araştırmacılar birbirinden farklı sonuçlara ulaşmışsalar da literatür incelendiğinde hem yurt içi hem de yurt dışı yapılan çalışmaların büyük çoğunluğunda bu araştırmayı destekleyecek bulgular yer almakta, yani erkeklerin kadınlara göre daha geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine sahip olduğu görülmektedir (Alptekin, 2019; Ateş, 2017; Başar, 2012; Çelik, 2018; Daşlı, 2019; Erzeybek, 2015; Frieze, Ferligoj, Kogovsek, Renner, Horvat ve Sarlija, 2003, 2019; Göktaş, 2016; Kalamış, 2018; Kantoğlu, Çetin ve Erdoğan, 2018; Khalid ve Frieze, 2004; Kodan, 2013; Kulik, 1999; Özyiğit, 2019; Salman, 2017; Türk, 2019).

Toplumsal cinsiyet rolleri yaşa göre incelendiğinde yaş grupları arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. 18-30 yaş aralığındaki katılımcıların 31-40 yaş, 41-50 yaş

ve 51 yaş üstü katılımcılardan daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerine sahip olduğu görülmüştür. Literatürde bu araştırmaya benzer sonuçlar elde edilmiş başka çalışmalara da rastlanmaktadır. Örneğin Tekin'in (2019) evli kadınlarla yaptığı araştırmasının sonuçlarına göre 18-25 yaş grubundaki bireyler 25-30 yaş ve 35-40 yaş grubundaki bireylere göre daha eşitlikçi tutuma sahiptir. Gençtarıh'in (2019) çalışmasında ise 18-25 yaş grubundaki katılımcıların 36-40 yaş grubundaki katılımcılara göre daha eşitlikçi yapıda olduğu görülmektedir. Bu veriler ışığında genç yaştaki bireylerin kendilerinden büyük bireylere göre daha eşitlikçi bir yapıda olduğu söylenebilirken büyük yaş gruplarının kendi aralarındaki kıyaslamada anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Bu nedenle yaş artıkça daha geleneksel cinsiyet rollerine sahip olunacağına dair bir yorum yapılamamaktadır. Fakat Arıcı (2011) ve Erdoğan (2016) yaş artışının eşitlikçi cinsiyet rolleri puanlarını anlamlı şekilde düşürdüğünü söylemiş yani bu bireylerin daha geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Kodan (2013) da yürüttüğü araştırmada 20-30 yaş grubu bireylerin 31-41 yaş, 42-52 yaş ve 53 ve üstü yaş grubu bireylerden; 31-41 yaş grubu bireylerin ise 42-52 yaş grubu ve 53 ve üstü yaş grubu bireylerden daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerine sahip olduğunu görmüştür. Nourani ve ark. (2019) yaş faktörünün sadece erkek katılımcılarla anlamlı ilişkisi olduğunu belirlemiş ve erkeklerin yaşları arttıkça daha eşitlikçi cinsiyet tutumları sergilediklerini söylemişlerdir. Üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmalar incelendiğinde özellikle 18-25 yaş arası bireylerin toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili farklı sonuçlar elde edilmiştir. Salman (2017) bu örneklem grubuyla yürüttüğü çalışmada 22 yaşındaki bireylerin 25 yaşındaki bireylerden daha geleneksel yapıda olduklarını gözlemlemiştir. Çelik (2018) ise üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada 20-22 yaş aralığındaki katılımcıların 19 yaş ve altı ile 23 yaş ve üzeri katılımcılardan daha geleneksel yapıda olduğunu belirlemiştir. Başar (2012) ise üniversite öğrencileri ile yürüttüğü doktora tez çalışmasında 25 ve üzeri yaş grubundaki öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri puanlarının 20 ve altı yaş grubu ve 21-24 yaş grubu öğrencilerin puanlarından daha düşük olduğunu ve bu farkın anlamlı olduğunu belirtmiştir. Bütün bu çalışmaların yanı sıra yaş değişkeninin toplumsal cinsiyet rollerini etkilemediğini belirten sonuçlara da rastlanmaktadır (Ateş, 2017; Çavdar, 2013; Döner, 2015; Erzeybek, 2015; Kaçan, 2018; Kaplan, 2016; Türkmenoğlu, 2015; Yaşar, 2011).

Araştırma sonucunda eşin yaşı değişkeninin toplumsal cinsiyet rolleri puanlarını anlamlı şekilde farklılaştırmadığı görülmüştür. Literatürde toplumsal cinsiyet rolleri ve eşin yaşı değişkeni üzerine yapılan tek bir çalışmaya rastlanılmıştır. Erdoğan'ın (2016) evli kadınlarda toplumsal cinsiyet rollerinin evlilikte sorun çözme ve doyum üzerine etkisini araştırdığı çalışmasında katılımcıların eşlerinin yaşları 35 yaş ve altı ile 35 yaş ve üstü olmak üzere iki gruba ayrılarak inceleme yapılmıştır. Sonuç olarak eşleri 35 yaş ve altı olan grubun toplumsal cinsiyet rolleri puanları 35 ve üstü olan gruptan anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Yani bu çalışmaya göre eşlerinin yaşları büyük olan katılımcıların daha geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine sahip olduğu söylenebilir. Görüldüğü üzere bu bizim araştırma sonuçlarımızla çelişmektedir. Konuyla ilgili yapılan iki çalışmada farklı bulguların elde edilmesi eşin yaşı değişkeniyle ilgili daha fazla araştırma yapılması gerekliliğini göstermektedir.

Evli bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde lisans ve lisansüstü eğitimini tamamlamış katılımcıların ilkökul, ortaokul ve lise eğitimini tamamlamış katılımcılardan daha eşitlikçi cinsiyet rollerine sahip oldukları görülmektedir. Bu sonuç Kaplan'ın (2016) üniversite öğrencileri ile sürdürdüğü, Kodan'ın (2013) evli bireylerle yapmış olduğu ve Gençtarıh'in (2019) genç yetişkinlerle yürüttüğü çalışmalarla tutarlılık göstermektedir. Erzeybek (2015) de benzer veriler elde etmiş ayrıca bunlara ek olarak ortaokul mezunlarının lise mezunlarına göre daha geleneksel tutumlara sahip olduğunu belirtmiştir. Kadınlarla yapılan araştırmalarda birbirinden farklı sonuçlar elde edildiği görülmektedir. Bazı araştırmacılar bizim çalışmamızla benzer bulgulara ulaşmışlardır (Gökçay, 2018; Karakaş, 2018; Şen, 2019). Bazı araştırmacılar ise lise mezunu kadınların üniversite mezunu kadınlara göre daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerine sahip olduğunu söyleyerek konuya yeni bir bakış açısı getirmişlerdir (Bulut, 2019; Tekin, 2019). Erdoğan (2016) da yapmış olduğu çalışmada kadınların eğitim düzeyi yükseldikçe daha geleneksel bir tutum sergiledikleri bulgusuna ulaşmıştır. Kaçan (2018) ise çalışan kadınların toplumsal cinsiyet puanları ile eğitim değişkeni arasında anlamlı bir fark olmadığını ifade etmiştir. Bu araştırmada beklenildiği üzere eğitim seviyesi yüksek bireylerin daha eşitlikçi tutumlara sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Görüldüğü üzere farklı bulgulara ulaşılan çalışmalar olmakla birlikte, büyük çoğunluğu bu araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir.

Bu çalışmada eşin eğitim durumu değişkeninin toplumsal cinsiyet rolleri puanlarını anlamlı şekilde farklılaştırdığı görülmektedir. Bu farklılaşmanın kaynağına inildiğinde araştırmaya katılan bireylerin eşlerinin eğitim seviyelerinin artması daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerine sahip olduklarını göstermektedir. Literatür incelendiğinde bu bulguları destekleyecek başka çalışmaların da olduğu görülmektedir (Erdoğan, 2016; Kodan, 2013). Kaplan (2016) ve Karakaş (2018) eşi üniversite mezunu olan kişilerin daha eşitlikçi cinsiyet rollerini benimsediklerini belirtmişlerdir. Benzer şekilde Nourani ve ark. (2019) da eşi yükseköğrenimini tamamlamış kişilerin daha eşitlikçi cinsiyet inançlarına sahip olduklarını söylemişlerdir. Gökçay (2018) ise eşi ilköğretim mezunu olan bireylerin ortaokul, lise ve üniversite mezunu olan bireylere göre daha geleneksel cinsiyet rollerine sahip olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Bütün bu çalışmalar özetlenecek olursa eşin eğitim seviyesinin artmasının toplumsal cinsiyet rolleri puanlarını arttırdığı sonucuna ulaşılabilir. Fakat Tekin'in (2019) evli kadınlarla yürütmüş olduğu çalışmasında eşi ortaokul mezunu olan katılımcıların eşi lise, üniversite ve yüksek lisans ve üzeri mezunu olan katılımcılara göre daha eşitlikçi tutumlara sahip olduğu bulgusu literatürdeki diğer sonuçlarla tezat yaratmaktadır. Fakat incelendiğinde pek çok araştırma sonucunun bizim bulgumuzu desteklediği yani eğitim seviyesi yüksek eşlere sahip bireylerin daha eşitlikçi tutumlar sergilediğini göstermektedir.

Katılımcıların toplumsal cinsiyet rolleri puanları çalışma durumu değişkeni açısından incelendiğinde çalışan bireylerin çalışmayanlara göre daha eşitlikçi cinsiyet rollerini benimsediği sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazın incelendiğinde konuyla ilgili diğer çalışmaların kadınlarla ilgili olduğu görülmüştür. Gökçay (2018) ve Karakaş (2018) çalışan kadınların çalışmayan kadınlara göre toplumsal cinsiyet rolleri açısından daha eşitlikçi olduğunu söylemişlerdir. Bu çalışmalar sadece kadınlar üzerine yapılmış olsa da bizim araştırma bulgularımızı destekler niteliktedir. Erdoğan (2016) ise kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirlemeye çalıştığı araştırmasında çalışan kadınların çalışmayan kadınlara göre daha geleneksel tutumlara sahip olduklarını belirtmiştir.

Eşin çalışma durumu değişkeni incelendiğinde eşi çalışan katılımcıların eşi çalışmayan katılımcılara göre daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerini benimsedikleri görülmüştür. Kodan (2013) da toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği puanlarının eşi

çalışan bireyler lehine farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgu bizim araştırma verilerimizle paralellik göstermektedir. Literatürdeki diğer çalışmalar kadın katılımcılarla yürütülmüş ve toplumsal cinsiyet rollerinin eşin çalışma durumu değişkeni açısından farklılaşmadığı görülmüştür (Erdoğan, 2016; Gökçay, 2018; Karakaş, 2018).

Evli bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının algılanan gelir düzeyine göre farklılaştığı görülmüştür. Bu sonuca göre algılanan gelir düzeyi düşük olan bireylerin algılanan gelir düzeyi orta ve yüksek olan bireylere göre daha geleneksel tutumlara sahip olduğu söylenebilir. Kodan (2013) da evli bireylerle yürüttüğü çalışmasında maddi durumu yüksek olan katılımcıların daha eşitlikçi tutumlara sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Literatürde geliri giderinde fazla olan katılımcıların toplumsal cinsiyet rolleri puanlarının daha yüksek olduğunu söyleyen araştırmalar da mevcuttur (Gökçay, 2018; Karakaş, 2018). Başcı (2016) üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği araştırmasında öğrencilerin aile gelirleri arttıkça daha eşitlikçi tutum sergilediği bulgusuna ulaşmıştır. Nourani ve ark. (2019) ise eşleri yüksek sosyal sınıfa sahip olan kadınların daha eşitlikçi cinsiyet rollerine sahip olduğunu belirlemişlerdir. Bütün bu çalışmalar bizim araştırma sonuçlarımızı destekler nitelikte olsa da bunun tersini söyleye çalışmalar da mevcuttur. Örneğin Döner (2015) gelir artışının geleneksel cinsiyet rolleri tutumlarında da artış yarattığını söylemiştir. Tekin (2019) ise maddi durumundan memnun olan kadınların memnun olmayanlara göre daha geleneksel yapıda olduğu sonucuna ulaşmıştır. Konuyla ilgili yapılan araştırmalar arasında toplumsal cinsiyet rollerinin gelir düzeyine göre farklılaşmadığını belirten çalışmalar da mevcuttur (Erdoğan, 2016; Kaplan, 2016).

Araştırmada toplumsal cinsiyet rollerinin evlilik yaşı değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür. Bu veriler ışığında daha geç yaşlarda evlenen kişilerin erken yaşlarda evlenenlere göre daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerine sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Literatür incelendiğinde evlilik yaşı değişkeniyle ilgili tek bir çalışmaya rastlanmıştır. Kaplan'ın (2016) evli bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının evlilik doyumu ve psikolojik iyi oluşlarına etkisini incelediği araştırmasında evlilik yaşı 26 yaş ve üzeri katılımcıların evlilik yaşı 25 yaş ve altı katılımcılardan daha eşitlikçi tutumlar sergilediği belirtilmiştir. Kaplan'ın bu bulgusu bizim araştırma sonucumuzla paralellik göstermektedir.

Araştırmaya katılanların evlilik sürelerinin toplumsal cinsiyet rolleri puanlarını anlamlı şekilde farklılaştırdığı belirlenmiştir. Araştırma bulgularına göre evliliklerinin ilk 5 yılında olan bireyler 20 ve daha üstü süreyle evli olan bireylere göre daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerine sahiptirler. Kodan'ın (2013) yürüttüğü çalışmada da 1-5 yıl arasında evli olan kişilerin toplumsal cinsiyet rolleri puanları 16-20 yıl ve 21 yıl ve üstü süredir evli olan kişilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar bizim çalışmamızı destekler niteliktedir. Literatürdeki diğer araştırmalarda ise toplumsal cinsiyet rolleri puanlarının evlilik süresine göre farklılaşmadığı görülmektedir (Döner, 2015; Kaçan, 2018; Kaplan, 2016).

Bu araştırmada bireylerin toplumsal cinsiyet rollerinin evlilik sayısı değişkenine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Kaçan'ın (2018) çalışan evli kadınların yaşam kalitesinde toplumsal cinsiyet rolleri ve çift uyumu ilişkisini incelediği ve Karakaş'ın (2018) evli kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının evlilik uyumuna etkisini araştırdığı çalışmalar bu araştırmanın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Çocuk sahibi olmayan ve farklı sayıda çocuğa sahip katılımcıların cevapları değerlendirildiğinde çocuk sayısındaki artışın toplumsal cinsiyet tutumlarını daha geleneksel bir yapıya taşıdığı ve ölçekten alınan en yüksek puanların ise çocuk sahibi olmayan katılımcılara ait olduğu görülmüştür. Erzeybek'in (2015) bir ve iki çocuk sahibi bireylerin üç çocuk sahibi bireylere göre daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu bulgusu bu araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Kodan (2013) da yapmış olduğu çalışmasında bu verilere benzer sonuçlar elde etmiştir. Öncelikle çocuk sahibi olup olmama durumlarına göre inceleme yapan Kodan çocuğu olmayan bireylerin çocuğu olanlara göre daha eşitlikçi tutumlara sahip olduğu sonucuna ulaşırken, çocuğu olanlar arasında yaptığı karşılaştırmada ise bir veya iki çocuğu olan katılımcıların iki veya üç çocuğu olan ile 5 ve üstü çocuğu olan katılımcılara göre daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerine sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çocuk sayısını baz almadan sadece çocuğu olup olmama durumlarını inceleyen çalışmalar da mevcuttur (Kaplan, 2016; Karakaş, 2018). Bu iki çalışmanın sonucuna göre de çocuğu olan katılımcılar olmayanlara göre daha geleneksel tutumlara sahiptir. Görüldüğü üzere literatürde bizim araştırmamızın tersini gösteren bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Fakat toplumsal cinsiyet rolleri puanlarının çocuk sayısına bağlı olmadığını savunan çalışmalar mevcuttur (Gökçay, 2018; Kaçan, 2018).

Araştırma sonucuna göre ailelerinin onayı olsun veya olmasın kendi seçtikleri partnerlerle evlenen bireylerin kendisinin onayı alınarak ailesi tarafından seçilen partnerlerle evlenen bireylere göre daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerine sahip olduğu görülmüştür. Karakaş (2018) da severek kendi isteği ile evlenen katılımcıların, ailesinin isteği üzerine görücü usulü ile evlenen ve kendi isteği ile görücü usulüyle evlenen katılımcılardan daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Yapılan başka araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşarak flört ederek evlenen kişilerin görücü usulüyle evlenen kişilere göre daha eşitlikçi tutumlara sahip olduğu savunulmuştur (Gökçay, 2018; Kamışlı, 2018; Kaplan, 2016; Kodan, 2013). Literatürde bu sonuçlardan farklı olarak görücü usulü ile evlenen bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri puanlarının severek/tanışarak/anlaşarak evlenen bireylerden daha yüksek olduğu araştırmalar da mevcuttur (Döner, 2015; Erdoğan, 2016). Döner bu bulgusunun tanışma usulü ile evlenen katılımcı sayısının görücü usulü ile evlenen katılımcı sayısından fazla olmasıyla alakalı olabileceği açıklamasında bulunmuştur.

5.2.2. Evlilik Doyumunun Demografik Değişkenlere Göre Tartışılması

Araştırmanın sonucuna göre erkek katılımcıların evlilikten sağladıkları doyum kadın katılımcılardan daha yüksektir. Çağ'ın (2011) evli bireylerde eş desteği ve evlilik doyumunu farklı değişkenler açısından incelediği yüksek lisans tezinde de erkeklerin evlilik doyumlarının kadınlardan daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Zhang, Ho ve Yip'in (2012) ilk kez evlenen 1083 çiftle gerçekleştirdikleri çalışmalarında kadınların eşlerine göre evliliklerinden daha az memnun oldukları belirtilmiştir. Şentürk (2018) de en az bir çocuk sahibi evli bireylerle gerçekleştirdiği araştırmasında kadınların evlilik doyumlarının erkeklere göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bütün bu çalışmalar bizim sonuçlarımızı destekler niteliktedir ve literatür incelendiğinde aynı bulgulara ulaşılmış başka çalışmaların olduğu da görülmektedir (Algan, 2018; Benin ve Agostinelli 1988; Erdoğan, 2018; Güven, 2010; Kalan, 2016; Keleş, 2019; Koçkan, 2015; Özkan, 2018; Tozan, 2019). Goel ve Narang (2012) kadınların ağır yükler altına girmelerine rağmen her durumda ailesi için en uygun ortamı ayarlayarak memnuniyet düzeylerini arttırmaya çalıştıklarını ve evliliğe uyum konusunda erkeklerden daha iyi olduklarını söylediler de birçok araştırmanın sonucuna göre evlilikten erkeklere göre daha az doyum aldıkları görülmektedir. Gültekin (2019)

öğretmenlerin evlilik doyumu ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişkiyi araştırdığı yüksek lisans tezinde kadınların evlilik doyumlarının erkeklere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılsa da bu görüşün destekçileri oldukça azdır. Yıldız (2013) ise anne baba tutumları ile evlilik doyumunu ilişkisini araştırdığı çalışmasında cinsiyet açısından farklılığın olmadığını belirtmiştir. Bu görüşü destekleyen araştırmaların sayısı azımsanmayacak kadar fazladır (Boylu, 2018; Atçeken, 2014; Çetin, 2010; Dinç, 2013; Döner, 2015; Kubat, 2012; Sarı, 2012; Tan, 2016; Taş, 2016; Taşköprü, 2013; Zeytinoğlu, 2013). Görüldüğü üzere farklı bulgular olmakla birlikte pek çok araştırmamanın sonucu bizim çalışmamızı desteklemektedir. Nourani ve ark. (2019) çiftleri birlikte değerlendirdikleri çalışmalarında kadın ve erkek arasındaki evlilik doyumunun birbirleriyle ilişkili olduğunu belirlemişlerdir. Bu sonuca göre kadınların evlilik doyumları arttıkça erkeklerin de evlilik doyumlarının artacağı yorumu yapılabilir.

Araştırmanın verilerine göre 41-50 yaş aralığındaki katılımcıların evlilik doyumları 18-30 yaş ve 31-40 yaş aralığındaki katılımcılardan daha düşüktür. Bu sonuca göre genç yaştaki bireylerin evlilikten daha fazla doyum elde ettiği söylenebilir. Taşköprü (2013) de benzer bulgulara ulaşmış ve bu sonucu genç evli çiftlerin evlilik sürelerinin kısa olmasından dolayı ilişkilerinin yıpranmamış olmasına bağlamıştır. Tuzcu (2017) evli bireylerin kişilik özelliklerinin evlilik doyumu üzerindeki etkisini incelediği çalışmasında araştırmaya katılan en küçük yaş grubundaki katılımcıların evlilik doyumlarının diğer yaş grubundaki katılımcılardan daha yüksek olduğunu gözlemlemiştir. Kafkaslı (2019) ve Merdoğlu (2019) yaş ve evlilik doyumu arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğunu yani yaş artışının evlilik doyumunu azalttığını tespit etmişlerdir. Bu çalışmalara ek olarak konuyla ilgili benzer sonuçlara ulaşılan başka araştırmalara da mevcuttur (Boylu, 2018; Atçeken, 2014; Kara, 2015; Topcu, 2019; Uçak, 2018; Urgancı, 2018; Yıldız, 2018; Tozan, 2019). Güven (2010) ise yüksek lisans tez çalışmasında daha farklı sonuçlar elde ederek yaş artışının evlilik doyumunu arttırdığını söylemiştir. Aylıkçı (2018) ve Özkan'ın (2019) yapmış olduğu çalışmalarda 41-50 yaş grubundaki bireylerin evlilik doyumlarının diğer yaş gruplarına göre yüksek olması dikkat çekmektedir. Erdoğan (2018) ve Keleş (2019) de bizim araştırmamızdan farklı bulgular elde ederek 18-24 yaş arası kişilerin yaşı daha büyük katılımcılara göre evlilik doyumlarının daha düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bazı araştırmacılar ise her iki görüşten farklı olarak evlilik doyumu puanlarının yaş değişkeni açısından anlamlı şekilde farklılaşmadığını savunmuşlardır

(Altun, 2015; Anar, 2011; Çağ, 2011; Çetin, 2010; Kalan, 2016; Kubat, 2012; Tan, 2016; Taş, 2016; Yıldız, 2013; Zeytinoglu, 2013).

Araştırmaya göre evlilik doyumu eşin yaşı değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Analiz sonuçları incelendiğinde eşi 18-30 yaş grubunda olan bireylerin evlilik doyumlarının eşi 41-50 yaş ve 51 ve üstü yaş grubunda olan bireylerden; eşi 31-40 yaş grubunda olan bireylerin ise evlilik doyumlarının eşi 41-50 yaş grubunda olan bireylerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Literatür incelendiğinde konuyla ilgili az sayıda çalışmanın olduğu görülmektedir (Girgin, 2018; Yıldız, 2013). Girgin, 200 katılımcıyla yürüttüğü ve bağlanma stilleri, romantik kıskançlık düzeyi ve evlilik doyumunu arasındaki ilişkiyi incelediği yüksek lisans tezinde eşin yaşı değişkeni ve evlilik doyumu arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Aynı şekilde Yıldız da iki değişken arasında anlamlı farklılık olmadığını söylemiştir. Bu sonuçlar bizim çalışmamızla benzerlik göstermemekle birlikte konuyla alakalı daha fazla çalışmanın yapılmasının gerekliliği ortadadır.

Araştırma bulguları değerlendirildiğinde eğitim seviyesi yüksek olan bireylerin evlilik doyumlarının da yüksek olduğu görülmüştür. Nitekim Habibova (2019) yüksek lisans tezi için çalışan kadınlarla yürüttüğü araştırmasında öğrenim düzeyi ile evlilik doyumu arasında pozitif ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Anar (2011) lisansüstü eğitimini tamamlamış kişilerin lisans, ortaokul ve altı eğitim seviyesindeki kişilere göre evlilikten daha fazla doyum sağladığını söylemiş yani bu çalışmayla benzer sonuçlar elde etmiştir. Yavuz (2015) da çalışmasında lisansüstü mezunlarının ilkökul ve lise mezunlarından, lisans mezunlarının ise ilkökul mezunlarından daha yüksek evlilik doyumu sağladığını görmüştür. Yıldız (2013) ise eğitim düzeyindeki artışın evlilik doyumunu arttırdığını söyleyerek literatüre katkı sağlamıştır. Bu araştırmaların yanı sıra benzer bulguların elde edildiği başka çalışmalar da mevcuttur (Algan, 2018; Güngör, 2019; Kaplan, 2016; Kayış, 2019; Kılbitmez, 2018; Koçkan, 2015; Özkan, 2019; Tümöz, 2018; Uçak, 2018; Tozan, 2019). Literatürde bu çalışmanın bulgularının tersini gösteren araştırma görülmemekle birlikte evlilik doyumu puanlarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığını belirten çalışmalar mevcuttur (Altun, 2015; Çağ, 2011; Denli, 2016; Girgin, 2018; Karamustafa, 2017; Kaya, 2017; Kubat, 2012;

Öztahtacı, 2017; Sancaktar, 2016; Tan, 2016; Taş, 2016; Taşköprü, 2013; Yerlikaya, 2019; Zeytinoglu, 2013).

Araştırmaya katılan bireylerin eşlerinin eğitim durumlarına göre evlilik doyumlarının anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür. Söz konusu farklılık eşi lisans mezunu olanlar ile eşi ilköğretim, ortaokul ve lise mezunu olanlar arasındadır. Elde edilen sonuca göre eşi lisans mezunu olan katılımcıların evlilik doyumları diğer gruplardan daha yüksektir. Genel olarak bakıldığında eşin eğitim seviyesinin yüksek olmasının evlilik doyumunu artırdığı söylenebilir. Eşi lisans mezunu olan ve eşi lisansüstü mezunu olan grupları arasında anlamlı bir farklılık görülmemesi eğitimin belirli bir seviyeye ulaştıktan sonra evlilikten alınan doyumun etkilemediği fikrini doğrulamaktadır. Buna karşılık Yıldız (2013) eşi üniversite ve yüksekokul mezunu olan bireylerin evlilik doyum puanlarının eşi lisansüstü ve doktora mezunu olan kişilerden daha yüksek olduğunu gözlemlemiştir. Fakat bu bulguyu destekleyecek başka araştırmaya rastlanmamıştır. Kılbitmez (2018) çalışan kadınların evlilik doyumlarını incelediği çalışmada eşi üniversite ve üstü eğitim düzeyinde olan katılımcıların evlilik doyum puanlarının eşi ilköğretim mezunu olan katılımcılardan anlamlı şekilde yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Girgin (2018) yürütmüş olduğu çalışmada katılımcılardan eşi yüksek lisans ve doktora mezunu olanların medyan puanlarının en yüksek, eşi ilköğretim mezunu olanların ise en düşük olduğunu gözlemlemiştir. Yavuz (2015) da eşi lisans ve lisansüstü eğitimlerini tamamlamış bireylerin evlilik doyumlarının eşi ilköğretim ve lise eğitimini tamamlamış bireylerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmalar bizim araştırmamızı destekler niteliktedir ve literatürde benzer sonuçlara ulaşılan başka araştırmalarında olduğu görülmektedir (Algan, 2018; Anar, 2011; Kaplan, 2016). Yapılan bazı çalışmalarda ise evlilik doyumunun eşin yaşı değişkenine göre farklılaşmadığı ifade edilmiştir (Altun, 2015; Büyük, 2019; Kaya, 2017; Kubat, 2012; Yaşık, 2019).

Araştırmanın sonucuna göre çalışan evli bireylerin çalışmayanlara göre evlilikten daha fazla doyum sağladığı belirlenmiştir. Gürer (2019) eşi kendine açma ve evlilik doyumları arasındaki ilişkiyi incelediği yüksek lisans tezinde gelir sağlayan bir işte çalışan kişilerin evlilik doyum puanlarının çalışmayanlara oranla daha düşük olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Koçkan (2015) 180 katılımcıyla yürüttüğü çalışmada evlilik doyumunun çalışma durumu değişkeni açısından anlamlı şekilde farklılaştığı ve söz konusu farklılığın

çalışan katılımcılar lehine olduğunu tespit etmiştir. Aylıkçı (2018) ve Yavuz (2015) da bizim çalışmamızı destekler nitelikte sonuçlar elde etmiş ve çalışan evli bireylerin evlilik doyumlarının çalışmayanlara oranla daha yüksek olduğunu söylemişlerdir. Kelleci (2019) çalışmayan annelerin evlilik doyumlarının çalışan annelere göre daha yüksek olduğunu belirterek bizim araştırma sonuçlarımızdan farklı bir bulgu elde etmiştir. Söz konusu farklılığın annelik kavramından ileri gelebileceği düşünülmektedir. Çalışmayıp çocuklarına daha fazla zaman ayırmak kadınların daha mutlu olmasını ve evlilikten daha fazla doyum almasını sağlıyor olabileceği fikrini akıllara getirmektedir. Yerlikaya (2019) ise çalışma durumu değişkeninin hem kadınlar hem de erkekler açısından anlamlı farklılık yaratmadığını belirlemiştir. Benzer şekilde Taş (2016) evli bireylerde yaşanan çatışmaları, problem çözme becerilerini ve bağlanma stillerini evlilik doyumu perspektifinden incelediği araştırmasında evlilik doyumunun çalışma durumuna göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır ve onun bu sonucunu destekleyen başka çalışmalar da mevcuttur (Algan, 2018; Büyük, 2019; Kaya, 2017; Kayış, 2019; Öztahtacı, 2017; Kılıç, 2017; Merdoğlu, 2019; Şentürk, 2018; Tuzcu, 2017; Uçak, 2018; Yıldız, 2013; Yıldız, 2018; Tozan, 2019).

Araştırmanın sonucuna göre katılımcıların eşlerinin çalışma durumları evlilik doyumu puanlarını anlamlı şekilde farklılaştırmamaktadır. Evlilik doyumu ile ilgili yapılan çalışmalarda eşin çalışma durumu değişkenine pek yer verilmediği görülmüştür. Literatür incelendiğinde konuyla ilgi tek bir çalışmaya rastlanmıştır. Yüksek lisans tezinde evli bireylerde öznel mutluluk ve ilişkisel mutluluğun evlilik doyumu üzerindeki etkisini inceleyen Koyuncu (2019) bizim çalışmamızın sonuçlarıyla paralellik gösteren bulgular elde ederek evlilik doyumunun çalışma durumuna göre farklılaşmadığını söylemiştir.

Çalışmaya katılan bireylerin algılanan gelir düzeyine bağlı olarak evlilikten aldıkları doyumun farklılaşmadığı belirlenmiştir. Altun (2015) bağlanma tarzları ve erken dönem uyum bozucu şemaların evlilik doyumu ile ilişkisini incelediği yüksek lisans tezinde benzer sonuçlara ulaşmıştır. Alanyazında aynı bulguların yer aldığı başka araştırmaların da olduğu görülmektedir (Algan, 2018; Anar, 2011; Çağ, 2011; Koçkan, 2015; Şentürk, 2018; Uçak, 2018; Yaşık, 2019; Yerlikaya, 2019; Yıldız, 2013). Nourani ve ark. (2019) ise çiftlerde evlilik doyumunu inceledikleri çalışmalarında erkeklerin gelir durumları ile

eşlerinin evlilikten aldıkları doyum arasında anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Konuyla ilgili çalışmaların küçük bir kısmında katılımcılara aylık kazandıkları ücret üzerinden sorular yöneltilirken, büyük çoğunluğunda algılanan gelir durumu ifadesinin kullanıldığı görülmektedir. Örneğin; Özkan (2019) aylık geliri 2000 TL ve altı olan kişilerin evlilik doyumlarının aylık geliri 4001-6000 TL ile 8001 TL ve üzeri olan kişilerden daha düşük olduğunu ifade etmiştir. Bu verilere göre aylık gelirin yüksek olmasının evlilik doyumunu arttıran bir faktör olduğu söylenebilir. Nitekim Güngör (2019) ve Koyuncu (2019) da benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Algılanan gelir düzeyi üzerinden yapılan çalışmalar incelendiğinde genel olarak gelir düzeylerini yüksek olarak nitelendiren katılımcıların evlilik doyum puanlarının da anlamlı şekilde yüksek olduğu belirlenmiştir. Örneğin; Sancaktar (2016) yeni evlenen ve uzun süredir evli olan bireylerle yürüttüğü çalışmada algılanan gelir düzeyi yüksek olan katılımcıların orta ve düşük olanlara göre evlilikten daha fazla doyum sağladığı sonucuna ulaşmıştır. Keleş (2019) ise gelir durumu düşüğe kadınların erkeklere göre evlilik doyumlarının daha fazla azalma gösterdiğini söyleyerek cinsiyetler arasındaki farklılığa dikkat çekmiştir. Kılbitmez (2018) de kadınların hem kendi gelirlerindeki hem de eşlerinin gelirlerindeki artışın evlilikten alınan doyumunu arttırdığını ifade etmiştir. Elde ettikleri bulgular sonucunda gelir artışının evlilik doyumunu puanlarını arttırdığı sonucuna ulaşan başka çalışmalar da mevcuttur (Dinç, 2013; Girgin, 2018; Gürer, 2019; Habibova, 2019; Kayış, 2019; Kubat, 2012; Taşköprü, 2013; Yavuz, 2015; Yunus, 2019). Aylıkçı (2018) problemleri internet kullanımı ve evlilik doyumunu arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında gelirlerini orta düzeyde algılayan bireylerin düşük ve yüksek algılayanlara göre evlilikten daha fazla doyum sağladıkları bulgusuyla literatürden oldukça farklı bir sonuç elde etmiştir.

Araştırma bulgularına göre 18-20 yaş aralığında evlenen katılımcıların evlilik doyumları diğer yaş gruplarına göre anlamlı şekilde düşüktür. Kanburoğlu (2019) kadınların evlenme yaşı ve evlenme şekillerinin evlilik doyum ve depresyon üzerindeki etkisini incelediği çalışmada evlilik yaşı ile evlilik doyum arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Ayrıca yapılan regresyon analizi sonucu evlenme yaşının evlilik doyumunu yordadığı tespit edilmiştir. Bu bilgiler ışığında genç yaşlarda evlenen bireylerin evlilik doyumlarının daha ileri yaşlarda evlenen bireylere göre düşük olması beklenmektedir. Nitekim Shaud ve Asad (2018) de benzer sonuçlar elde etmişlerdir. Bu veriler bizim araştırma sonuçlarımızla paralellik göstermektedir.

Habibova (2019) ve Öztahtacı (2017) ise evli kadınlar ile yürüttükleri araştırmalarında evlilik doyumu ve evlilik yaşı değişkeni arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı bulgusuna ulaşmışlardır. Erden (2016) katılımcıları 16-24 yaş ile 25 yaş ve üstü şeklinde gruplandırığı çalışmasında evlilik doyumu puanlarının evlilik yaşı değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığını gözlemlemiştir. Ender' in araştırmasıyla benzer sonuçlara ulaşan başka çalışmalar da mevcuttur (Büyük, 2019; Kaplan, 2016; şentürk, 2018; Yıldız, 2017).

Araştırmanın sonuçlarına göre evliliklerinin ilk yılını doldurmamış katılımcıların evlilik doyumları 5 yıldan daha uzun süredir evli olan katılımcılara göre daha yüksek; 20 yıl ve daha üstü süredir evli olan katılımcıların evlilik doyumları ise 1-5 yıl arası evli olan katılımcılardan daha düşüktür. Elde edilen bu verilere göre evliliğin ilk yıllarında evlilik doyumu yüksek iken yıllar ilerledikçe doyumda belirli oranda düşme görüldüğü söylenebilir. Habibova (2019), Lavner ve Clark (2017) ve Merdoğlu (2019) bu bulguyla paralellik gösteren sonuçlar elde etmiş ve evlilik doyumu ile evlilik süresinin negatif ilişkili olduğunu söylemişlerdir. Benzer şekilde Kara (2015) da 1 yıldan az süredir evli olan bireylerin evlilik doyumu puanlarının diğer gruplardan daha yüksek olduğunu söylemiştir. Bazı araştırmacılar evliliklerinin ilk 5 yılı içinde olan kişilerin 5 yıldan daha uzun süredir evli olan kişilere göre evliliklerinden daha fazla doyum sağladığı sonucuna ulaşmıştır (Koçkan, 2015; Öztahtacı, 2017; Sancaktar, 2019; Urgancı, 2018; Yiğit, 2018; Tozan, 2019). Kubat (2012) ve Taşköprü (2013) evlilik süresindeki artışın evlilik doyumunu azalttığını söylerken, Atçeken (2014) ise ilerleyen yaşlarda evlilik doyumunun düşmesini evlilik yüklemelerinin artmasına bağlamıştır. Bütün bu bulgular bizim araştırmamızı destekler niteliktedir ve benzer sonuçlara ulaşılan başka çalışmaların olduğu da görülmektedir (Akgün, 2018; Kılbitmez, 2018; Tümöz, 2018). Literatürde bu sonuçların tersini gösteren çalışmalar da mevcuttur. Örneğin Aylıkçı (2018) 16-20 yıl arası evli olan bireylerin evlilik doyumu puanlarının 1-15 yıl arası evli olan bireylerin evlilik doyumu puanlarından anlamlı şekilde yüksek olduğunu söylemiş, Erdoğan (2018) ise 10 yıl üzeri evli olan bireylerin 1-3 yıl arası evli olan bireylerden daha yüksek evlilik doyumuna sahip olduğunu belirtmiştir. Bazı araştırmalarda ise evlilik doyumu puanlarının evlilik süresi değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Altun, 2015; Çağ, 2013; Çulha, 2015; Denli, 2016; Dinç, 2013; Döner, 2015;

Girgin, 2018; Şentürk, 2018; Tan, 2016; Taş, 2016; Tuzcu, 2017; Yıldız, 2013; Yıldız, 2017; Zeytinoglu, 2013).

Evlilik doyumu yapılan evlilik sayısına göre değerlendirildiğinde ölçekten alınan puanların anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Literatür incelendiğinde konuyla ilgili az sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Girgin (2018) ve Kayış (2019) yüksek lisans tez çalışmalarında evlilik doyumunun evlilik sayısı değişkenine göre farklılık göstermediğini, Habibova (2019) ise bu iki değişken arasında anlamlı ilişki olmadığını söylemiştir. Merdoğlu (2019) araştırmasında daha önceden evlenip evlenmemenin evlilik doyumu açısından farklılık yaratmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bütün bu sonuçlar bizim çalışmamızla tutarlılık göstermektedir.

Evlilik doyumu çocuk sayısı açısından incelendiğinde çocuk sahibi olmayan katılımcıların evlilik doyumlarının bir, iki ve üç çocuk sahibi olan katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Yani çocuk sahibi olan bireylerin evlilikten aldıkları doyuma düşüş olduğu söylenebilir. Konuyla ilgili yapılan çalışmaların bir kısmında sadece çocuk sahibi olup olmama durumu incelenirken bir kısmında ise bu çalışmada olduğu gibi çocuk sayısı da göz önüne alınarak inceleme yapılmıştır. Denli (2016) eşler arasında algılanan kişilik benzerliğinin evlilik uyumu ve evlilik doyumu ile ilişkisini incelediği yüksek lisans tezinde çocuk sahibi olmayan kişilerin evlilik doyumu puanlarının çocuk sahibi olan kişilere göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Keleş (2019) de Denli ile benzer sonuçlar elde etmiş ayrıca bu sonuçların kadın ve erkek arasında farklılık göstermediğini belirterek cinsiyet açısından da açıklama getirmiştir. Bu iki çalışmayla tutarlılık gösteren başka çalışmalar da mevcuttur (Kafkaslı, 2019; Kalan, 2016; Kubat, 2012; Merdoğlu, 2019; Taşköprü, 2013; Uçak, 2018). Yunus (2019) çocuk sayısını baz alarak yürüttüğü çalışmasında hiç çocuğu olmayanların evlilik doyumlarının bir ve daha fazla çocuğu olanlardan yüksek olduğu sonucuna ulaşırken, Yavuz (2015) dört ve üzeri çocuk sahibi olan bireylerin bir, iki ve üç çocuk sahibi bireylere göre evlilik doyumu puanlarının daha düşük olduğunu belirtmiştir. Bu sonuçlar neticesinde çocuk sahibi olmanın ve çocuk sayısındaki artışın evlilik doyumunu düşürdüğü yorumu yapılabilir. Bu bizim çalışmamızı destekler niteliktedir ve benzer sonuçlara ulaşan başka araştırmalar da mevcuttur (Erden, 2016; Habibova, 2019; Kılbitmez, 2018; Topcu, 2019; Tümöz, 2018; Yiğit, 2018). Erdoğan (2018) ise çocuğu olanların olmayanlara göre

evlilikten daha fazla doyum elde ettiğini söyleyerek konuya farklı bir yorum getirirken, Hamurcu'nun (2018) üç ve dört çocuklu bireylerin bir ve iki çocuklu bireylerden daha yüksek evlilik doyumuna sahip olduğu bulgusu Erdoğan'ı destekler niteliktedir. Bütün bu verilerin yanı sıra evlilik doyumunu puanları ile çocuk sayısı değişkeni arasında anlamlı farklılığın olmadığını belirten çalışmaların da olduğu görülmektedir (Altun, 2015; Çağ, 2011; Çulha, 2015; Dinç, 2013; Sancaktar, 2016; Şentürk, 2018; Taş, 2016; Tuzcu, 2017; Urgancı, 2018; Yıldız, 2013; Yıldız, 2017; Zeytinoğlu, 2013).

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre kendi seçtiği partnerle ailesinin onayını alarak evlenen bireylerin, ailesinin onayını almadan evlenen bireylere göre evliliklerinden daha fazla doyum sağladıkları görülmektedir. Burada ailelerin evlilik üzerinde ne denli önemli bir unsur olduğu görülmektedir. Kanburoğlu (2019) kadınların evlilik yaşı ile evlenme biçimlerinin evlilik doyumunu ve depresyon üzerindeki etkisini araştırdığı çalışmasında evlenme şeklinin evlilik doyumunu yordadığı sonucuna ulaşmıştır. Bununla birlikte literatürdeki pek çok çalışmada evlilik doyumunu puanlarının evlenme usulüne göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı bilgisi mevcuttur (Algan, 2018; Altun, 2015; Çağ, 2011; Denli, 2016; Döner, 2015; Girgin, 2018; Kılıç, 2017; Kubat, 2012; Merdoğlu, 2019; Öztahtacı, 2017; Sancaktar, 2016; Şentürk, 2018; Tümöz, 2018; Yiğit, 2018). Yapılan birçok araştırmada katılımcıların görücü usulü mü yoksa flört ederek/severek/anlaşarak mı evlendikleri üzerinde durulmuş ve flört ederek/severek/anlaşarak evlenen kişilerin evlilik doyumunu puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür (Büyük, 2019; Güngör, 2019; İnanç, 2019; Kaplan, 2016; Kaya, 2017; Keleş, 2019; Koçkan, 2015; Koyuncu, 2019; Taş, 2016; Yıldız, 2013). Zeytinoğlu (2013) bu çalışmalardan farklı olarak görücü usulüyle evlenenlerin flört ederek evlenenlerden daha yüksek evlilik doyumunu yaşadıklarını ifade etmiştir. Güngör (2007) ise yaptığı çoklu regresyon analizi sonucunda aile onayının evlilikten alınan doyumunu etkilemediği sonucuna ulaşmıştır. Görüldüğü üzere literatürde birbirinden farklı pek çok görüş bulunmaktadır. Konunun daha farklı yapılandırılmış araştırmalarla desteklenmeye ihtiyacı olduğu görülmektedir.

5.2.3. Depresyonun Demografik Değişkenlere Göre Tartışılması

Depresyon cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde kadınların erkeklere göre daha fazla depresyon belirtisi gösterdiği görülmüştür. Turgay'ın (2017) evli çiftlerle

yürüttüğü çalışmasında kadınların erkeklerden daha depresif olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bektaş'ın (2012) öğretmenlerin kişilik özellikleri, kişisel sağlık davranışları ve depresif belirtilerini incelediği yüksek lisans tezinde de kadınların daha fazla depresif davranışta bulunduğu belirtilmiştir. Bu bulgular bizim çalışmamızı destekler niteliktedir ve literatür incelendiğinde benzer sonuçlara ulaşılan başka araştırmaların da olduğu görülmektedir (Bal, 2018; Cantürk, 2014; Çabuk, 2014; Irmak, 2017; Selami, 2016; Şeker, 2018; Tanış, 2019). Konuyla ilgili incelenen diğer çalışmalarda ise depresyon puanlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı yani, depresyon belirtisi gösterme açısından kadın ve erkekler arasında fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Abdullayev, 2019; Akdeniz, 2014; Aktürk, 2019; Aşkan, 2017; Büyükacaroglu, 2019; Çetin, 2008; Çoban, 2020; Dashdamirov, 2013; Demirel, 2018; Emek, 2016; Kabadayı, 2019; Kara, 2019; Karagülle, 2019; Keleş, 2016; Koç, 2019; Küntüz, 2016; Nacargil, 2017; Özcan, 2017; Timuroğlu, 2018; Uçar, 2016; Yavuz, 2019).

Araştırmaya göre depresyon puanlarının yaşa göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Bu sonuca göre belirli bir yaş aralığında olmanın depresyon riskini etkilemediği söylenebilir. Duran (2018) meme kanseri tanısı konulmuş evli kadınlarla yaptığı araştırmasında yaş değişkenine bağlı olarak depresyon puanlarında farklılık tespit etmemiştir. Özyiğit (2010) ise meme kanseri tedavisi gören kadınların eşleriyle yürüttüğü çalışmalar sonucunda yaş değişkenine bağlı olarak anlamlı farklılık olmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Bu iki araştırma göz önüne alındığında yaş değişkeninin hem kadınlarda hem de erkeklerde depresyon üzerinde belirleyici olmadığı yorumu yapılabilir. Alibaşoğlu (2010) da tıpta uzmanlık tezi kapsamında evli bireylerle yürüttüğü çalışmasında depresyonun yaş faktörüne bağlı olarak farklılaşmadığını söylemiştir. Bu bulgular bizim sonuçlarımızla paralellik göstermektedir. Literatürde benzer sonuçlara ulaşılan başka araştırmalar da mevcuttur (Büyükacaroglu, 2019; Çabuk, 2016; Dashdamirov, 2013; Irmak, 2017; Emek, 2016; Karagülle, 2018; Küntüz, 2016; Okutucu, 2013; Özcan, 2017; Yavuz, 2019). Uçak (2018) ise yaşın artmasının depresyon puan ortalamalarını anlamlı şekilde arttırdığını belirtmiştir. Yaş ve depresyon arasında pozitif yönde ilişki olduğu sonucuna ulaşan çalışmalar da mevcuttur (Ayhan, 2016; Cömert, 2014; Kabadayı, 2015). Bunun tam tersi olarak örneklem grubundaki düşük yaş grubundaki katılımcıların depresyon puanlarının diğer gruplara göre anlamlı şekilde daha yüksek olduğunu belirleyen araştırmalar da görülmektedir (Demirel, 2018; Tanış, 2019; Yaşık, 2019).

Şeker (2018) 22-31 yaş grubundaki bireylerin depresyon puanlarının 21 yaş altı ve 32 yaş üstü gruplarındaki bireylerden düşük olduğunu; Akçagöz (2017) ise depresyonun orta yaş grubuna kadar kademeli olarak düştüğünü ancak orta yaş grubundan sonraki yaş aralıklarında depresyon puanlarının gençlere göre daha yüksek olduğunu belirleyerek konuyla ilgili farklı sonuçlara ulaşmışlardır.

Bu araştırmanın sonuçlarına göre eşin yaşı değişkeni depresyon puanlarını anlamlı şekilde farklılaştırmaktadır. Söz konusu farklılığın 18-30 ile 41-50 yaş grupları arasında olduğu görülmüştür. Elde edilen verilere göre eşleri 41-50 yaş aralığında olan katılımcılar eşleri 18-30 yaş grubunda olan katılımcılardan daha fazla depresyon belirtisi göstermektedir. Ayhan (2016) şiddete uğrayan kadınların depresyon ve yalnızlık düzeylerinin evlilik uyumuna etkisini incelediği yüksek lisans tezinde eşin yaşındaki artışın depresyonu da arttırdığını belirtmiştir. Bu bulgunun bizim araştırma sonuçlarımızla tutarlılık gösterdiği söylenebilir. Literatürde konuyla alakalı başka bir çalışmaya rastlanmamıştır. Eşin yaşı ile depresyon arasındaki ilişkinin anlaşılabilmesi açısından daha fazla araştırmanın yapılmasının gerekliliği görülmektedir.

Depresyon puanları araştırmaya katılanların eğitim durumlarına göre değerlendirildiğinde ölçek puanlarında anlamlı şekilde farklılaşma olduğu görülmüştür. Lisans mezunlarının ortaokul mezunlarına göre, lise mezunlarının ise lisans ve lisansüstü mezunlarına göre daha fazla depresyon belirtisi gösterdiği belirlenmiştir. Bal (2018) engelli çocuğu olan bireylerle yürüttüğü yüksek lisans tezinde lise mezunlarının depresyon puanlarının üniversite mezunlarına göre daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Bu bulgu bizim araştırma sonuçlarımızla tutarlılık göstermektedir. Yapılan bazı araştırmalarda ilkokul mezunlarının üniversite mezunlarına göre daha fazla depresyon belirtisi gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır (Alibaşoğlu, 2010; Kabadayı, 2019; Tanış, 2019). Bazı araştırma sonuçlarına göre ise depresyon puanları eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmamaktadır (Akçagöz, 2017; Ayhan, 2016; Büyükacaroğlu, 2019; Cömert, 2014; Çabuk, 2014; Çetin, 2014; Duran, 2018; Keleş, 2016; Okutucu, 2013; Özyiğit, 2010; Uçak, 2018; Yaşık, 2019; Yavuz, 2019). Turgay (2018) ise erkekler arasında farklılaşma tespit etmezken ilkokul mezunu kadınların depresyon puanlarının lise mezunu kadınlara oranla anlamlı şekilde yüksek olduğunu belirlemiştir.

Araştırmaya katılan bireylerin depresyon puanlarının eşin eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Ayhan'ın (2016) şiddete uğrayan kadınların depresyon ve yalnızlık düzeylerinin evlilik uyumuna etkisi incelediği çalışmasında bizim çalışmamızda olduğu gibi iki değişken arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Büyükacaroglu (2019) da özgül öğrenme güçlüğü olan çocukların ebeveynleriyle yürüttüğü yüksek lisans tezinde benzer bulgulara ulaşmıştır. Literatürde bu sonuçların aksine depresyon puanlarının eşin eğitim düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaştığını söyleyen çalışmalar da mevcuttur (Irmak, 2017; Yaşık, 2019).

Araştırma sonucunda depresyon puanlarının çalışma durumu açısından anlamlı şekilde farklılaştığı ve bu farklılığın çalışmayan grup lehine olduğu görülmüştür. Bu verilere göre araştırmaya katılan çalışmayan bireylerin çalışan bireylere göre daha fazla depresyon belirtisi gösterdiği söylenebilir. Benzer şekilde Dökmen (1997) de çalışmayan bireylerin çalışanlara göre daha depresif olduklarını belirlemiştir. Demirel (2018) yetişkinlerde bağlanma stillerinin mutluluk, yaşam doyumu ve depresyon ile ilişkisini incelediği çalışmasında çalışanların depresyon seviyelerinin çalışmayanlara göre daha düşük olduğunu söyleyerek bizim sonuçlarımızı desteklemektedir. Aşkan (2017) ise depresyon, kaygı ve dindarlıkla ilgili yürüttüğü çalışmasında depresyonun çalışma durumuna göre farklılaşmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Literatür incelendiğinde anlamlı farklılık tespit edilmeyen başka çalışmaların da olduğu görülmektedir (Büyükacaroglu, 2019; Duran, 2018; Emek, 2016; Uçak, 2018).

Depresyon puanları eşin çalışma durumu değişkenine göre incelendiğinde anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Yani katılımcıların eşlerinin çalışıp çalışmamları depresyon belirtisi gösterip göstermemeleri üzerinde etkili olmadığı yorumu yapılabilir. Büyükacaroglu (2019) da yüksek lisans tez çalışmasında bu araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik gösteren bulgulara ulaşmıştır. Alanyazın incelendiğinde konuyla ilgili çok fazla çalışma yapılmadığı görülmüştür.

Araştırmaya katılan bireylerin depresyon puanları algılanan gelir düzeyine göre farklılaşmamaktadır. Çetin (2008) yaşlılar ile yürüttüğü yüksek lisans tez çalışmasında gelir durumunun hem huzur evinde hem de kendi evinde yaşayan yaşlılar açısından depresyon puanlarını anlamlı şekilde farklılaştırmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Yaşık (2019) da doğum sonrası depresif belirtileri incelediği araştırmasında depresyon

puanlarında anlamlı farklılık tespit etmemiştir. Literatürde benzer bulguların yer aldığı başka araştırmaların da olduğu görülmektedir (Abdullayev, 2019; Ayhan, 2019; Cömert, 2014; Çabuk, 2014; Dashdamirov, 2013; Demirel, 2018; Irmak, 2017; Özyiğit, 2019; Uçak, 2019; Yavuz, 2019). Bu araştırmalar bizim sonuçlarımızı destekler niteliktedir fakat az sayıda da olsa bazı çalışmada gelirdeki artışın depresyonu düşürdüğü sonucuna ulaşılmıştır (Akçagöz, 2017; Okutucu, 2013; Tanış, 2019; Şeker, 2018).

Araştırmada depresyon puanlarının evlilik yaşı değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu verilere göre bireylerin hangi yaşta evlendiklerinin depresyon belirtisi gösterme üzerinde etki yaratmadığı yorumu yapılabilir. Literatür incelendiğinde konuyla alakalı çok fazla çalışmanın olmadığı görülmüştür. Kanburoğlu (2019) yüksek lisans tez çalışmasında depresyon ve evlilik yaşı arasında ilişki olmadığını söylemiştir. Irmak (2017) ise yüksek kaygı, depresyon ve evlilik yaşamı üzerine yaptığı araştırmasında 20 ve daha düşük yaşlarda evlenen kişilerin depresyon puanlarının 21-25 yaş aralığında evlenen kişilerden daha yüksek olduğunu belirterek genç yaşlarda evlenen kişilerin daha depresif olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Katılımcıların depresyon puanları evlilik süresi değişkenine göre incelendiğinde anlamlı farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Yavuz da (2019) kişilerin inançları ve depresyon belirtilerinin evlilik uyumuna etkisini incelediği çalışmasında bu iki değişkeni ele almış ve depresyonun evlilik süresine göre farklılık göstermediği bulgusuna ulaşmıştır. Turgay (2017) konuyu kadın ve erkekler açısından ayrı ayrı değerlendirmiş ve her iki cinsiyet açısından da evlilik süresinin depresyon puanlarında farklılaşmaya neden olmadığını söylemiştir. Bu araştırmalar bizim sonuçlarımızı destekler niteliktedir ve benzer sonuçlara ulaşılan başka çalışmaların da olduğu görülmüştür (Alibaşoğlu, 2010; Çabuk, 201; Irmak, 2017; Okutucu, 2013; Yaşık, 2019). Ayhan (2016) ise depresyon ve evlilik süresi arasındaki ilişkiyi incelemiş ve bu değişkenler arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğunu belirlemiştir. Yani Ayhan'ın sonuçlarına göre evlilik süresinin artması depresyonu da arttırmaktadır. Alanyazındaki çalışmaların bir kısmında kişilerin medeni durumlarının incelendiği ve farklı sonuçların elde edildiği görülmüştür (Aktürk, 2019; Cömert, 2014; Çetin, 2008; Demirel, 2018; Emek, 2016; Kabadayı, 2019; Keleş, 2016; Şeker, 2018). Aktürk, Demirel, Emek ve Cömert medeni durum değişkeninin

depresyon puanlarında farklılık yaratmadığını savunurken; Şeker, Kabadayı ve Keleş evli olmanın depresyon puanlarını anlamlı şekilde düşürdüğünü savunmuşlardır.

Araştırma sonucuna göre evli bireylerin depresyon puanları yaptıkları evlilik sayısına bağlı olarak farklılaşmamaktadır. Literatür incelendiğinde konuyla ilgili yeterli çalışma yapılmadığı görülmüştür. Kayış (2019) doğum sonrasında ortaya çıkan depresif belirtileri evlilik doyumu, erken çocukluk çağı travmaları ve bağlanma problemleriyle arasındaki ilişkiyi incelediği yüksek lisans tez çalışmasında depresyonun evlilik sayısı değişkenine göre farklılaşmadığını belirtmiştir. Kayış'ın bu bulgusu bizim araştırma sonuçlarımızla tutarlılık göstermektedir.

Evli bireylerin depresyon belirtilerinin çocuk sayısına göre farklılaştığı görülmüştür. Buna göre iki çocuğu olan kişiler çocuğu olmayan kişilere göre daha fazla depresyon belirtisi göstermektedir. Okutucu (2013) yeni bebeği olmuş babalarla yapmış olduğu çalışmada çocuk sayısı ve depresyon arasında pozitif ilişki olduğunu belirlemiştir. Uçak (2018) çocuğu olanların depresyon puanlarının olmayanlara göre daha yüksek olduğunu ve çocuk sayısındaki artışın depresyonu da arttırdığını sonucuna ulaşmıştır. Ayhan (2016) hiç çocuğu olmayan katılımcıların bir, iki ve üç çocuk sahibi olan katılımcılara göre daha düşük depresyon seviyesine sahip olduklarını belirlemiştir. Irmak (2017) dört ile beş ve üzeri çocuğu olanların depresyon puanlarının bir ve iki çocuğu olanlardan daha yüksek olduğunu ifade etmiştir. Bu sonuçların hepsi bizim araştırmamızı destekler niteliktedir. Yapılan bazı çalışmalarda ise depresyonun çocuk sayısına bağlı olarak farklılaşmadığı bulgusuna ulaşılmıştır (Alibaşoğlu, 2010; Çetin, 2008; Yaşık, 2019; Yavuz, 2019). Literatürdeki araştırmaların bir kısmında çocuk sayısına bakılmaksızın sadece çocuk sahibi olup olma üzerine incelemeler yapılmıştır (Akçagöz, 2017; Demirel, 2018). Bunun sonucunda Demirel depresyon puanlarında anlamlı farklılık olmadığını tespit ederken, Akçagöz ise çocuğu olmayan kişilerin depresyon puanlarının çocuğu olanlardan daha düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre eşini kendi seçip ailesinin onayını almadan evlenen bireyler eşini kendisi seçip ailesinin onayını alarak evlenen bireyler ile eşi ailesi tarafından seçilip kendisinin de onayı alınarak evlenen bireylere göre daha fazla depresyon belirtisi göstermektedir. Bu bulgular ışığında kişilerin evlenme şekillerinin depresyon belirtileri göstermesinde etkili olduğu yorumu yapılabilir. Nitekim

Kanburoğlu (2019) yüksek lisans tez çalışmasında evlenme usulünün depresyonu yordadığı sonucuna ulaşmıştır. Literatür incelendiğinde evlenme usulü ve depresyon ile ilgili çok fazla çalışma olmadığı görülmüştür. Var olan çalışmalar da ise depresyon puanlarında evlenme usulü değişkenine bağlı olarak farklılık tespit edilmemiştir (Alibaşoğlu, 2010; Ayhan, 2016; Irmak, 2017; Yavuz, 2019).

5.2.4. Toplumsal Cinsiyet Roller ve Evlilik Doymu Arasındaki İlişkinin Tartışılması

Bu araştırmada toplumsal cinsiyet rolleri ile evlilik doymu arasında negatif yönde zayıf ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu bulgu Evlilik Doymu Ölçeği'nden düşük puan almanın yüksek evlilik doymuna, Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeğin'nden yüksek puan almanın ise eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerine sahip olmayı işaret ettiği göz önüne alınarak yorumlanmıştır. Buna göre eşitlikçi cinsiyet rollerine sahip kişilerin evlilikten daha fazla doym aldığı söylenebilir. Ayrıca yapılan regresyon analizi sonucunda toplumsal cinsiyet rollerinin evlilik doymu puanlarının %1,3'ünü açıkladığı görülmüştür. Döner (2015) de yapmış olduğu çalışmada toplumsal cinsiyet rolleri ve evlilik doymu arasında negatif yönde zayıf ilişki olduğu bulgusunu elde etmiştir. İlk bakışta bizim araştırmamızla aynı sonuca ulaşmış gibi görünse de kullanılan ölçeklerin nasıl yorumlandığı incelendiğinde tam tersi bulgulara ulaştığı görülmüştür. Döner'in araştırma sonuçlarına göre eşitlikçi cinsiyet rollerine sahip kişilerin evlilik doymuları daha düşüktür. Kaplan (2016) araştırmasında toplumsal cinsiyet rolleri puanları ile evlilik doymu puanları arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğunu belirlemiştir. Çalışmada bu bulgudan yola çıkılarak evlilik doymu düzeylerindeki artışın eşitlikçi cinsiyet rolleri düzeylerini düşürdüğü yorumu yapılmıştır. Fakat evlilik doymu ölçeğinden düşük puan almanın daha yüksek evlilik doymuna işaret ettiği göz önüne alındığında eşitlikçi cinsiyet rollerine sahip bireylerin evlilikten daha fazla doym sağladığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bu bulgu bizim sonuçlarımızı destekler niteliktedir. Erdoğan (2016) ise evli kadınlarla yürüttüğü ve toplumsal cinsiyet rollerinin evlilik doymu ve sorun çözme becerisine etkisini incelediği çalışmasında geleneksel cinsiyet rollerinden eşitlikçi cinsiyet rollerine yönelimin artmasının evlilikten alınan doymu da arttırdığını ifade etmiştir. Bu sonuç bizim araştırmamızı destekler niteliktedir. Anar (2011) yürütmüş olduğu çalışmada evlilik doymu puanlarının cinsiyet

rollerine göre farklılaştığını belirlemiştir. Sonuçlara göre androjen cinsiyet rolüne sahip bireylerin evlilikten aldıkları doyum, belirsiz cinsiyet rolüne sahip bireylerden daha yüksektir. Çınar (2008) ise cinsiyet rolü kadınsı ve androjen olan bireylerin, cinsiyet rolü erkeksi ve belirsiz olan bireylere göre evlilikten daha yüksek doyum aldıklarını söylemiştir. Yüceol (2016) ise toplumsal cinsiyet rolleri ile ilişki doyumunu incelediği çalışmasında bu iki değişken arasında anlamlı ilişki olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Helms ve ark. (2018) da toplumsal cinsiyet rolleri, evlilik doyumunu ve evlilik süreçlerini araştırdıkları çalışmalarında evlilik doyumunu ve toplumsal cinsiyet rolleri arasında istatistiksel olarak ilişki olmadığını görmüşlerdir. Nourani ve ark. (2019) ise cinsiyet rolleri inançları, evlilik doyumunu ve hanehalkı içindeki işgücü dağılımını inceledikleri araştırmalarında çiftlerin cinsiyet inançları açısından birbiriyle uyumlu olmalarının evlilik doyumları ile pozitif ilişkili olduğunu belirlemiştir. Buna göre benzer cinsiyet rollerine sahip eşler evliliklerinde daha fazla doyum sağlamaktadır. Bizim araştırma sonuçlarımızın Nourani ve ark.'nın bu bulgusuyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Fitzpatrick'e (1988) göre eşler ne kadar fazla fikir birliği içinde olurlarsa evlilikten doyum sağlama ihtimalleri o kadar artmaktadır (akt., Canel, 2007). Bu bakış açısıyla değerlendirildiğinde bireyler ister geleneksel, ister eşitlikçi cinsiyet rolüne sahip olsun kendi tutumlarıyla benzer tutumlara sahip bireylerle daha uyumlu ve doyumunu yüksek bir evlilik sürmesi beklenmektedir. Analiz sonuçlarında toplumsal cinsiyet rolleri ve evlilik doyumunu arasında düşük ilişki olmasının sebebinin katılımcıların kendi toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarına benzer görüşteki eşlerle evli olmasına bağlı olabileceği düşünülmektedir.

5.2.5. Toplumsal Cinsiyet Roller ve Depresyon Arasındaki İlişkinin Tartışılması

Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde toplumsal cinsiyet rolleri ve depresyon arasında anlamlı ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Yapılan literatür taramasında toplumsal cinsiyet rolleri ile depresyon arasındaki ilişkiyi inceleyen çok fazla çalışmaya rastlanmamıştır. Özdemir (2019) üniversite öğrencilerinin depresyon düzeylerinin toplumsal cinsiyet rolleri ve bilişsel esneklik seviyelerini araştırdığı çalışmasında katılımcıların depresyon puanlarının toplumsal cinsiyet rollerine göre farklılaşmadığını tespit etmiştir. Dökmen (2000) cinsiyet rolleri ve depresyon arasındaki ilişkiyi incelediği

araştırmasında kadınlar ve erkekler için ayrı ayrı regresyon analizi yapmıştır. Analiz sonuçlarına göre kadınların cinsiyet rolleri puanlarının depresyonun %8'ini açıkladığı, erkeklerde ise cinsiyet rolleri puanlarının depresyonu açıklamadığı görülmüştür. Hünler (2000) ise geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini benimseyen kadınların ve toplumsal cinsiyet açısından ayrımcılığa uğradığını düşünen kadınların daha fazla depresif belirti gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Jaehn ve ark.'nın (2020) cinsiyet rolü tutumlarının depresyon ve yaygın anksiyete bozukluğu ile ilişkisini inceledikleri çalışmada depresyon ve cinsiyet rollerinin ilişkili kavramlar olduğunu belirlemişlerdir. Araştırmanın diğer bir sonucu ise cinsiyet rolleri ve depresyon arasındaki ilişkide cinsiyet faktörünün etkisi olmadığıdır. Yaş değişkeni açısından bakıldığında ise düşük bir ilişkinin var olduğu ve bunun da 55 yaş altı bireylerde daha belirgin olduğu belirtilmiştir. Good & Wood (1995) sadece erkek katılımcılarla yürüttüğü çalışmasında cinsiyet rolü çatışmaları, depresyon ve yardım arayışı arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre erkeklerde cinsiyet rolleri çatışmaları ve depresyon psikolojik yardım arama tutumlarını %25 oranında etkilemektedir. Ayrıca erkeklerde cinsiyet rolleri çatışmalarının yardım arama değişkeniyle depresyona oranla daha fazla ilişkili olduğu görülmüştür. Riyahi & Mahmudabadi (2018) toplumsal cinsiyet rolleri, kendini susturma ve depresyon değişkenleri üzerine yazılan belgeleri inceledikleri araştırmalarında kendini susturma kavramının toplumsal cinsiyet rollerine göre şekillendiği ve durumun depresyon gibi ruhsal bozukluklara neden olduğu vurgulanmıştır. Bu yorum toplumsal cinsiyet rolleri ve depresyonun birbiriyle ilişkili olduğunu göstermektedir.

5.2.6. Evlilik Doyumu ve Depresyon Arasındaki İlişkinin Tartışılması

Araştırmaya göre bireylerin evlilik doyumu arttıkça depresyon belirtileri azalmaktadır. Birbiriyle orta derecede anlamlı ilişkisi olduğu bulgusuna ulaşılan bu iki değişkenle ilgili yapılan regresyon analizi sonucunda evlilik doyumunun depresyonu %32,8 oranında açıkladığı görülmüştür. Özşirin (2019) ve Öztahtacı (2017) yüksek lisans tez çalışmalarında evlilik doyumu ve depresyon arasında orta derece ve negatif yönde anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşırken, Kanburoğlu (2019) ise zayıf düzeyde negatif ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yaşık (2019) yeni doğum yapmış kadınlarla yürüttüğü çalışmasında depresyon ve evlilik doyumu arasında negatif yönde ve güçlü ilişki olduğunu gözlemlemiştir. Bu veriler bizim araştırmamızda olduğu gibi evlilik doyumu

puanlarındaki artışın depresyon puanlarının azalmasına neden olduğunu göstermektedir. Odinka ve ark. (2018) doğum sonrası depresyon, evlilik doyumu ve anksiyete değişkenlerini araştırdıkları çalışmalarında evlilik doyumunun hem anksiyete hem de depresyonla ters orantılı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Davila ve ark. (2003) da evlilik doyumu, depresyon, cinsiyet ve nevroz kavramlarını inceledikleri çalışmalarında evlilik doyumu ile depresyonun negatif yönde ilişkili olduğunu belirlemişlerdir. Ayrıca iki değişken arasındaki bu ilişkinin çift yönlü olduğu görülmüştür. Buna göre depresyon belirtileri gösteren kişilerin evlilik doyumlarının düşeceği, evlilik doyumlarında düşüş olan kişilerin ise depresyon belirtisi göstereceği yorumu yapılabilir. Noury ve ark. (2017) evlilik doyumu, doğum öncesi depresyon ve sosyal destek değişkenleri ile ilgili yürüttükleri araştırmalarında bizim bulgularımızla paralellik gösteren sonuçlara ulaşarak evlilik doyumu ve depresyonun negatif ilişkili olduğunu belirlemişlerdir. Çalışmalarından elde ettikleri bir diğer bulgu ise evlilik doyumu ve sosyal destek değişkenlerinin doğum öncesi depresyonunun %15,3' ünü yordadığıdır. Yıldız (2018) evlilik doyumu ve depresyon arasındaki ilişkiyi kadınlarda ve erkeklerde ayrı ayrı inceleyerek konuyla ilgili cinsiyet açısından da açıklama getirmeye çalışmıştır. Yıldız'ın elde ettiği sonuçlara göre evlilik doyumundaki artış hem kadınların hem de erkeklerin depresyon seviyelerini azaltmaktadır. Wang ve ark. (2014) yaşlı çiftlerle yürüttükleri çalışmalarında erkeklerin evlilikten aldıkları doyumun eşlerinin depresyon belirtileriyle ilişkili olduğu, buna karşılık kadınların evlilikten aldıkları doyumun ise eşlerinin depresyon belirtileriyle ilişkili olmadığını belirlemişlerdir. Erkeklerin kendi depresyon belirtileriyle evlilik doyumu arasında ise anlamlı ilişkili olmadığı görülmüştür. Öz (2019) çiftlerde depresyon ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında bu iki değişken arasında negatif ilişkinin olduğu bulgusuna ulaşmış ancak yaptığı regresyon analizi sonucu depresyon puanlarının evlilik doyumu puanlarını anlamlı olarak yordamadığını görmüştür. Buna karşılık Miller ve ark. (2013) bizim araştırmamızda olduğu gibi evlilik doyumu puanlarının, depresif belirtilerin anlamlı yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Yani evlilik doyumunun depresyon belirtilerini etkilediği yorumu yapılabilir. Ayrıca çiftlerin evlilik doyumu puanlarının depresyon belirtilerine etkisinin cinsiyet açısından farklılaşmadığı bulgusu çalışmanın literatüre kattığı diğer önemli sonucudur. Wang ve Crane (2001) çocuğu olan bireylerle yürüttüğü çalışmalarında evlilik doyumu ve çocukluk çağı depresyonunu incelemiştir. Elde ettikleri

bulgulara göre annelerin evlilik doyumlarının çocukların depresif belirtileri üzerinde etkili olmadığı buna karşılık babaların evlilik doyumlarının çocukların depresif belirtileri üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Buradan anlaşılacağı gibi evlilik doyumu sadece çiftleri değil evliliğin bir parçası olan çocukları da etkilemektedir. Görüldüğü üzere evlilik doyumu ve depresyon üzerine yapılan çalışmaların büyük çoğunluğunda bizim araştırmamızla paralellik gösteren sonuçlara ulaşılmıştır.

5.3. Öneriler

5.3.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Araştırmanın evreni İstanbul ilinde ikamet eden evli bireylerden oluşmaktadır. Toplumsal cinsiyet rolleri, evlilik doyumu ve depresyon arasındaki ilişkiyi daha kapsamlı şekilde açıklayabilmek için evren büyüklüğü genişletilebilir.
- Bu çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanıldığı için söz konusu değişkenler arasındaki ilişkilerin varlığı ve yönü hakkında bilgi edinilmiştir. Konunun nitel araştırmalarla desteklenmesi var olan ilişkilerin nedenleri hakkında da bilgi sağlayacağı düşünülmektedir.
- Toplumsal cinsiyet rolleri, evlilik doyumu ve depresyon arasındaki ilişki incelenirken cinsiyetler arasındaki farklılıklar ele alınmamıştır. Daha sonra yapılan çalışmalarda kadın ve erkekler açısından ayrı incelemeler yapılması konuya daha farklı bir açıdan bakmaya ve karşılaştırma yapmaya imkân sağlayabilir.
- Bazı demografik değişkenlerde grupları oluşturan katılımcı sayıları diğer gruplara göre oldukça düşük olduğu görüldü. Bunun önüne geçebilmek için farklı bir örnekleme yöntemi kullanılabilir.
- Araştırmada kullanılan demografik değişkenler olabildiğince geniş tutulmaya çalışılmıştır. Yapılacak yeni çalışmalarda konunun niteliğine göre bazı demografik değişkenler çıkarılabilir veya yenileri eklenebilir.
- Katılımcıların çift olarak değerlendirilmesi yeni yapılacak araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

5.3.2. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

- Araştırma sonucuna göre toplumsal cinsiyet rolleri ve evlilik doyumu birbiriyle ilişkili kavramlardır. Bireylerin eşitlikçi veya geleneksel cinsiyet rollerinden hangisini benimsediği evlilik süreçlerinde eşlerinden beklentilerini de etkileyecektir. Aile ve çift terapistlerinin bu durumu göz önünde bulundurarak danışma sürecini yürütmelerinin evlilikteki sorunları belirlemede faydalı olacağı düşünülmektedir.
- Çalışmadan elde edilen bulgulara göre evliliğinde doyumu yakalayamayan kişilerin depresif belirtiler gösterebileceği ya da depresyondaki kişilerin evliliklerindeki doyumun düşebileceği yorumu yapılabilir. Bu nedenle depresyon belirtileri gösteren evli bir danışanın eşi ile ilişkisinin incelenmesinin psikolojik danışma süreci açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.
- Kadınların erkeklere göre daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerine sahip olduğu görülmüştür. Bu nedenle toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ortadan kaldırılabilmesi için özellikle erkeklere yönelik eğitim programlarının geliştirilmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir.
- Araştırmada lisans ve lisansüstü eğitimini tamamlamış bireylerin ilkökul, ortaokul ve lise eğitimlerini tamamlayan bireylere göre daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerini benimsedikleri belirlenmiştir. Aradaki bu farkın kapanması için zorunlu eğitim sürecinde uygulanan eğitim programlarının cinsiyet eşitliğini kapsayacak şekilde planlanması gerektiği düşünülmektedir.
- Algılanan gelir durumu düşük olan katılımcıların algılanan gelir durumları orta ve yüksek olan katılımcılara göre daha geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine sahip olduğu göz önüne alındığında, cinsiyet eşitliğiyle ilgili çalışmaların sosyoekonomik durumu düşük olan bölgelerde yoğunlaştırılması gerektiği düşünülmektedir.
- Araştırmaya göre evliliklerinin ilk yıllarında olan bireylerin evlilik doyumlarının daha uzun yıllar evli olan bireylere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Uzun süreli evliliklerde karşılaşılabilecek olumsuz durumların daha fazla olması ve çiftlerin bu sorunları çözebilecek becerilere sahip olmaması evliktan alınan doyumu düşürebilmektedir. Son yıllarda artan boşanma oranları bu durumun

önemli bir kanıtı sayılabilir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafında evlilik birliğinin korunması adına evli çiftlerin sorun çözme ve iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik daha fazla çalışma yürütülmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

- Aile Danışmanlık Merkezleri'nin faaliyetlerinin artırılması ve çiftlerin evlilikleri süresince belirli periyotlarda aile danışmanlarıyla görüşme imkânı sunulmasının evlilik doyumunu arttıracığı düşünülmektedir. Ayrıca yeni evlenecek çiftlere seminer, broşür ve dergi gibi çeşitli kaynaklarla evlilikle ilgili bilgilendirme yapılması uygun olacaktır.
- Araştırmada çocuk sahibi olmayan katılımcıların çocuk sahibi olan katılımcılardan daha yüksek evlilik doyumuna sahip olduğu, ayrıca iki çocuğu olan katılımcıların çocuğu olmayanlara göre daha fazla depresif belirti gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu veriler göz önüne alındığında, yeni çocuğu olan çiftleri bu sürece adapte etmek adına konuyla ilgili seminerlerin düzenlenmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Abdullayev, K. (2019). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ve stresle başa çıkma biçimleri ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (586367).
- Abramson, L. Y., Seligman, M. E., & Teasdale, J. D. (1978). Learned Helplessness in Humans: Critique and Reformulation. *Journal of Abnormal Psychology*, 87 (1), 49. doi: 10,1037 / 0021-843x.87.1.49
- Akçagöz, H. (2017). *Çalışan kadınların, benlik kavramı ile depresyon durumunun incelenmesi benlik kavramı ve ideal benlik kavramı arasındaki fark ile depresyon durumunun değişkenler açısından belirlenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (460741).
- Akdeniz, S. (2014). *Farklı merhamet düzeylerine sahip üniversite öğrencilerinde depresyon, anksiyete, stres ve duygusal zekânın incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (373633).
- Akıner, N., ve Eren, Ş. (2013). Toplumsal cinsiyet bağlamında evlilik programları. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 2-20.
- Aksu, S. (1998). Çiftlerin kişilik özellikleri ve evlilik uyum düzeyleri arasındaki ilişki. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) İstanbul Üniversitesi.
- Aktürk, A. (2019). *Öğretmenlerin damgalama eğilimleri ve örgütsel muhalefet davranışlarının, örgütsel depresyona etkisi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (579255).
- Akyüz, B. (2011). *1965-1970 dönemi Türk sinemasında toplumsal cinsiyet, bedensellik ve dans temsiliyetleri*, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Algan, C. (2018). *Ebeveynini kaybetmiş evli bireylerde evlilik doyumunun aile işlevselliği açısından açıklanması* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (524156).

- Alibaşoğlu, H. (2010). *İnfertilitede emosyonel semptomlar, evlilik uyumu ve cinsel işlev bağlamında cinsiyet farklılıkları* (Tıpta uzmanlık tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (271762).
- Alptekin, B. (2019). *Öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rolleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (547838).
- Altun, G. (2015). *Evli bireylerde bağlanma tarzları ve erken dönem uyum bozucu şemaların evlilik doyumu ile ilişkisi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (427604).
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2004). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri spss uygulamaları* (3. Baskı). Adapazarı: Sakarya Kitabevi.
- Amerikan Psikiyatri Birliği (2013). *Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı*, Beşinci Baskı (DSM-5), Tanı Ölçütleri Başvuru Elkitabı'ndan, (Çev. E. Köroğlu), Hekimler Yayın Birliği, Ankara, 2014.
- Anar, B. (2011). *Evli ve çalışan yetişkinlikerin toplumsal cinsiyet rolleri ile evlilik doyumu ve iş doyumu ilişkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (300316).
- Arıcı, F. (2011). *Üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algılar ve psikolojik iyi oluş* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (308446).
- Arkar, H. (1992). Beck'in depresyon modeli ve bilişsel terapisi. *Düşünen Adam: Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 5(1-3), 37-40.
- Aronson, E., Wilson, T. D., & Akert, R. M. (2012). *Sosyal psikoloji*. (çev. Okhan Gündüz). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Aslan A. A., Sarı B.A., ve Kuruoğlu A. (2012). Depresif duygudurumdan major depresyona klinik spektrum. *Klinik Psikiyatri* (15), 56-64.
- Aşkan, B. N. (2017). *Psikotik bozukluğu olan çocuğa sahip ebeveynde gözlemlenen depresyon, kaygı ve dindarlık düzeyleri arasındaki ilişki* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (475559).

- Atçeken, M. (2014). *Dindarlık, evlilik doyumu ve kişilik özelliklerinin bağışlama ile ilişkisi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (385578).
- Ateş, A. P. (2017). *Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri ve kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (471060).
- Ayan, S. (2004). *Evlilik birliğinin korunması*. Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları.
- Ayhan, S. (2016). *Şiddete uğrayan kadınların depresyon ve yalnızlık düzeylerinin evlilik uyumlarının etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (464679).
- Aylıkçı, Ç. (2018). *Evli bireylerin problemleri internet kullanımı ile evlilik doyumu arasındaki ilişki* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (520070).
- Binici, S. A., ve Hovardaoglu, S. (1996). Evlilik İçin Karşılaştırma Düzeyi Ölçeği' nin (EKDÖ) geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11(38), 66-76.
- Bahr, J. S., Chappell, B. C. ve Leigh, K. G. (1983). Age at Marriage, Role Enactment, Role Consensus and Marital Satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 45(4), 795-803.
- Bal, F. (2018). *Engelli çocuğa sahip anne ve babaların kişilik özellikleri ile stres, empati ve depresyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (518347).
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliff, NJ: Prentice-hall. Erişim adresi http://www.asecib.ase.ro/mps/Bandura_SocialLearningTheory.pdf adresinden edinilmiştir.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: a test of a four-category model. *Journal of personality and social psychology*, 61(2), 226. doi: 10.1037/0022-3514.61.2.226
- Başar, F. (2012). *Türkiye'deki hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları* (Doktora tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (314599).

- Başcı, B. (2016). *Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının çok değişkenli istatistiksel tekniklerle analizi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (427481).
- Batık, M. V., ve Kalkan, M. (2017). Evlilikte algılanan sorun çözme becerileri ve evlilik doyumu. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(5), 2630-2646.
- Bekleviç, A. Ç. (2013). *Bir üniversite hastanesinin araştırma görevlilerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği ve çalışma yaşamında toplumsal cinsiyet rolleri algısının değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (352765).
- Bektaş, S. Ç. (2012). *Öğretmenlerin kişilik özellikleri, kişisel sağlık davranışları ve depresif belirtileri arasındaki ilişki* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (321893).
- Bem, S. L. (1983). Gender schema theory and its implications for child development: Raising gender-aschematic children in a gender-schematic society. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 8(4), 598–616. doi:10.1086/493998
- Benin, M. H., & Agostinelli, J. (1988). Husbands' and wives' satisfaction with the division of labor. *Journal of Marriage and the Family*, 349-361. doi: 10.2307/352002
- Blum, J. S., & Mehrabian, A. (1999). Personality and temperament correlates of marital satisfaction. *Journal of Personality*, 67(1), 93-125. doi: 10.1111/1467-6494.00049
- Booth, A., Johnson, DR, White, L. ve Edwards, JN (1984). Women, outside employment, and marital instabilit. *American Journal of Sociolog*, 90(3), 567-583. doi: 10,1086 / 228117
- Bowlby, J. (2013). *Bağlanma*. (Çev., T. V. Soylu) İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Boylu, Ş. A. (2018). *Evli bireylerin bilinçli farkındalık düzeyleri ile evlilik doyumu ve problem çözme becerisi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (528016).

- Bradbury, T. N., & Fincham, F. D. (1992). Attributions and behavior in marital interaction. *Journal of personality and social psychology*, 63(4), 613. doi: 10.1037 // 0022-3514.63.4.613
- Bradbury, T. N., Fincham, F. D. & Beach, S. R. H. (2000). Research on the nature and determinants of marital aatisfaction: A decade in review. *Journal of Marriage and the Family*, 62, 964-980.
- Bretherton, I. (1992).The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28(5), 759-775. doi: 10.1037/0012-1649.28.5.759
- Brown, A.S, & Gershon, S. (1993). Dopamin ve depresyon. *J. Neural Transmission* 91, 75-109. doi.org/10.1007/BF01245227
- Brown, G.W., & Andrews B. (1986) Social Support and Depression. In M. H. Appley & R. Trumbull (Eds.), *Social Support and Depression* (pp. 257-282). Boston, MA: Springer.
- Budak, H., ve Küçükşen, K. (2018). Türkiye'nin sosyal tansformasyon sürecinde Y kuşağının “toplumsal cinsiyet rolü” tutumları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (66), 561-576. doi: 10.17755/esosder.335865
- Bulut, V. E. (2019). *Beliren yetişkinlik dönemindeki kadınlarda toplumsal cinsiyet rolleri ve anne baba tutumlarının erken dönem uyumsuz şemalar ile ilişkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (585171).
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik*. (Çev. İ. D. Erguvan Sarıoğlu). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Büyük, Ş. (2019). *Evli bireylerde dindarlık ve cinsel mitlere inanç düzeyinin, evlilik doyumu ile ilişkisi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (545162).
- Büyükacaroğlu, B. B. K. (2019). *Özgül öğrenme güçlüğü olan çocukların ailelerinin depresyon, anksiyete ve stres düzeylerinin, aile yükü ve algılanan sosyal destek ile ilişkisi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (614202).

- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (20.Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Büyükşahin, A., ve Hovardaoğlu, S. (2007). Yatırım modelinin bazı iliskisel degiskenler yönünden incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 22(59), 69-86.
- Byrne, C. A., & Arias, I. (1997). Marital satisfaction and marital violence: Moderating effects of attributional processes. *Journal of Family Psychology*, 11(2), 188. doi: 10.1037/0893-3200.11.2.188
- Canel, A. N. (2007). *Ailede problem çözme, evlilik doyumu ve örnek bir grup çalışmasının sınanması* (Doktora tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (210292).
- Canel, A. N. (2012b). *Evlilik Çatışmasına Sebep Olan Faktörler ve Çözüm Yolları. Evlilik ve Aile Hayatı* (2. Baskı) içinde (s.55-73). İstanbul: Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Canel, A. N. (2013). The development of the Marital Satisfaction Scale (MSS). *Educational Science: Theory & Practice*:13(1), 1-2.
- Cantürk, H. (2014). *Üniversite öğrencilerinin ilişki niteliklerinin depresyon, stres ve anksiyete ile ilişkisi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (372161).
- Cassel, J. (1974). Psychosocial processes and stress: Theoretical formulation. *International Journal of Health Services*, 4 (3), 471-482. doi: 10.2190/WF7X-Y1L0-BFKH-9QU2
- Celkan Hikmet Y., (1991). Beşeri Kültürün Temel Ögesi Aile, Aile ve Toplum. *Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Dergisi*, 1, 77.
- Cohen, S., & Wills, T. A. (1985). Stress, social support, and the buffering hypothesis. *Psychological bulletin*, 98(2), 310. doi: 10.1037/0033-2909.98.2.310
- Cott, N. F. (2002). *Public vows: A history of marriage and the nation*. Cambridge: Harvard University Press.

- Creswell, J. W. (2017). *Eğitim araştırmaları nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi*. (Çev. Ed: H. Ekşi). İstanbul: EDAM Yayınları.
- Cömert, A. Ö. (2014). *Andropoz dönemindeki kişilerin depresyon ve kaygı düzeyleri ile beden algılarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (358180).
- Çabuk, E. (2014). *İdyopatik jeneralize ve mezyal temporal lob epilepsili olgularda sağlıklı kontrol grupla karşılaştırmalı olarak depresyon, algılanan sosyal destek ve benlik saygısı düzeylerinin karşılaştırılması* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (366776).
- Çağ, P. (2011). *Evlü bireylerde eş desteği ve evlilik doyumu* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (308412).
- Çağ, P., ve Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 13-29.
- Çavdar, D. (2013). *Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançları* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (342485).
- Çelik, M. (2006). *Evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışması* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (205500).
- Çelik, A. R. (2018). *Üniversite öğrencilerinin eş seçim tutumlarında toplumsal cinsiyet rolleri algısı ve değer yönelimlerinin etkileri* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (532605).
- Çetin, A. (2008). *Yaşlılarda sosyotropi-otonomi kişilik özellikleri ile depresyon* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (226434).
- Çetin, B. T. (2010). *Evlilik doyumunun bazı değişkenlere göre yordanması* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (262145).
- Çınar, L. (2008). *Evlilik doyumunu: Cinsiyet rolleri ve yardım arama tutumu* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (219551).

- Çiçek, B. ve Çopur, Z. (2018). Bireylerin kadınların çalışmasına ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *International Journal Of Eurasian Education And Culture*, 4, 1-21.
- Çoban, A. (2020). *Sosyal ağ kullanımı davranışlarının beden imgesi ve depresyon ile ilişkisinin sosyal karşılaştırma kuramı bağlamında incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (609361).
- Çulha, E. (2015). *Hemşirelerde iş-aile çatışmasının evlilik doyumu, psikolojik semptomlar ve ebeveynlik yeterlik algısı ile olan ilişkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (412222).
- Dashdamirov, E. (2013). *Üniversite öğrencilerinin aşka ilişkin tutum biçimleri ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (350012).
- Daşlı, Y. (2019). Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların belirlenmesi üzerine bir alan araştırması. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi* 16(1):364-385. doi: 10.23891/efdyu.2019.129
- Davila, D., Bradbury, T. N., Cohan, C. L., & Tochluk, S. (1997). Marital functioning and depressive symptoms: evidence for a Stress Generation Model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73(4), 849-861.
- Davila, J., Karney, B. R., Hall, T. W., & Bradbury, T. N. (2003). Depressive symptoms and marital satisfaction: within-subject associations and the moderating effects of gender and neuroticism. *Journal of Family Psychology*, 17(4), 557. doi: 10.1037/0893-3200.17.4.557
- Demirel, C. (2018). *Yetişkinlerde bağlanma stillerinin mutluluk, yaşam doyumu ve depresyon ile ilişkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (490573).
- Denli, Ö. S. (2016). *Evli çiftlerde eşler arasında algılanan kişilik benzerliğinin evlilik uyumu ve evlilik doyumuyla ilişkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (428341).

- deTurck, M. A. & Miller, G. R. (1986). The effects of husbands' and wives' social cognition on their marital adjustment, conjugal power, and self-esteem. *Journal of Marriage and the Family*, 715-724.
- deTurck, M. A. & Miller, G. R. (1986). Conceptualizing and measuring social cognition in marital communication: A validation study. *Journal of Applied Communication Research*, 14(2), 69-85. doi: 10.1080/00909888609360306
- Dinç, S. (2013). *Polislerdeki evlilik doyumu ile mesleki tükenmişlik arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (336025).
- Doğan, O. (2000). Depresyonun epidemiyolojisi. *Duygudurum Dizisi*, 1(1), 29-38.
- Dökmen, Z. (1997). Çalışma, cinsiyet ve cinsiyet rolleri ile ev işleri ve depresyon ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 12(39), 39-53.
- Dökmen Z. Y. (2000). Kendi cinsiyetindekilere ve diğer cinsiyettekilere ilişkin algı, cinsiyet rolleri ve depresyon ilişkisi. *Kriz Dergisi*, 8(1), 9-19. Doi: 10.1501/Kriz_0000000151
- Dökmen, Z. Y. (2018). *Toplumsal cinsiyet sosyal psikolojik açıklamalar*. (9. Basım). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Döner, A. Ç. (2015). *Cinsel mitlerin, evlilik doyumu ve toplumsal cinsiyet rolleri arasındaki ilişkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (427583).
- Duran, K. (2018). *Meme kanseri hastalarında eşler arası uyum ve sosyal destek düzeyinin depresyon, anksiyete, benlik saygısı ve cinsellik üzerine etkilerinin incelenmesi* (Tıpta uzmanlık tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (516406).
- Eagly, A. H., & Steffen, V. J. (1984). Gender stereotypes stem from the distribution of women and men into social roles. *Journal of Personality and Social Psychology*, 46(4), 735-754. doi: 10.1037/0022-3514.46.4.735

- Ebmeier, K. P., Donaghey, C., & Steele, J. D. (2006). Recent developments and current controversies in depression. *The Lancet*, 367(9505), 153-167. doi: 10.1016/S0140-6736(06)67964-6
- Elder, B. L., & Mosack, V. (2011). Genetics of depression: an overview of the current science. *Issues in Mental Health Nursing*, 32(4), 192-202. doi: 10.3109 / 01612840.2010.541588
- Emek, A. (2016). *Ostomili hastaların depresyon düzeyi ve yaşam kalitesinin, bakım vericilerin depresyon düzeyi ile ilişkisinin araştırılması* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (458747).
- Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Eradamlar, N. Ve Alpkan, R. L. (2005). Evlilik uyumu. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 18(1), 39-47.
- Erden, M., ve Akman, Y. (2007). *Eğitim psikolojisi* (16. Baskı). Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Erden, A. D. (2016). *Kendini izleme tarzı, yakın ilişkilerde yaşanan kaygı ve algılanan eş davranışlarının evlilik doyumu üzerine etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (428075).
- Erdoğan, M. (2016). *Evli kadınlarda toplumsal cinsiyet rollerinin evlilikte sorun çözmeye ve doyuma etkisi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (450781).
- Erdoğan, S. (2018). *Evli bireylerin evlilik doyumu ve merhamet düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (531829).
- Eren, Ş. (2012). *Popüler kültür ve toplumsal cinsiyet bağlamında evlilik programları: "Esra Erol'da evlen benimle" örneği* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (325128).
- Ersöz, A. G. (1999). *Cinsiyet Rollerine ilişkin beklenti, tutum, davranışlar ve eşler arası sorumluluk paylaşımı (Kamuda çalışan yönetici kadınlar örneği)*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.

- Erzeybek, B. (2015). *Anne- babaların çocuklarını yetiştirirken benimsedikleri toplumsal cinsiyet rolleri tutumları* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (396544).
- Eskin, M. (2012). Evlilik terapisi için başvuran çiftlerin evlilik doyumu ve evlilik terapisiyle hakkındaki görüşleriyle ilişkili etmenler. *Klinik Psikiyatri*, 15(1), 226-237.
- Farber, B. (1987). The future of the American family: A dialectical account. *Journal of Family Issues* 8(4), 431-433. doi: 10,1177 / 019251387008004009
- Fast, I. (1990). Aspects of early gender development: Toward a reformulation. *Psychoanalytic Psychology*, 7(S), 105.
- Fenell, D. L. (1993). Characteristics of long-term first marriages. *Journal of Mental Health Counseling*, 15(4), 446-460.
- Field, T. (1996). Attachment and Separation in Young Children. *Annual Review of Psychology*, 47, 541-561. doi: 10,1146 / annurev.psych.47.1.541
- Fowers, B. J. (1993). Psychology as public philosophy: An illustration of the moral dimension of psychology with marital research. *Journal of Theoretical and Philosophical Psychology*, 13(2), 124-136. doi: 10,1037 / h0091114
- Freud, S. (2019). *Yas ve melankoli*. (Çev. L. Uslu). İzmir: Cem Yayınevi.
- Frieze, I. H., Ferligoj, A., Kogovsek, T., Rener, T., Horvat, J. and Sarlija, N. (2003). Gender-Role Attitudes in University Students in the United States, Slovenia, and Croatia. *Psychology of Women Quarterly*, 27(3), 256-261. doi: 10.1111/1471-6402.00105
- Geçtan, E. (2014). *Psikanaliz ve sonrası*. (16. Basım). İstanbul: Metis Yayınları.
- Gençtarıh, B. (2019). *Genç yetişkinlerde öğrenilmiş çaresizlik ve olumsuz değerlendirilme korkusu ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (554082).
- Giddens, A. (2008). *Sosyoloji*. (Çev. C. Güzel). İstanbul: Kırmızı Yayınları.

- Girgin, B. (2018). *Çatalca'da yaşayan evli bireylerin bağlanma stilleri, romantik kıskançlık düzeyi ve evlilik doyumu arasındaki ilişki* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (519198).
- Glenn, N.D. (1991). The recent trend in marital success in the united states. *Journal of Marriage and The Family*, 53(2), 261-270. doi: 10.2307 / 352897
- Gnilka, A. (2007). *A study of the development of long-term marriages lasting 25 years or more* (Unpublished doctoral dissertation). University of Tennessee, Knoxville.
- Goel, S., & Narang, D. K. (2012). Gender differences in marital adjustment, mental health and frustration reactions during middle age. *Journal of Humanities and Social Science*, 1, 42-49. doi: 10.9790 / 0837-0134249
- Goel, S., Narang, D. K., & Koradia, K. (2013). Marital adjustment, mental health and frustration reactions during middle age. *International Journal of Scientific and Research Publications*, 3(9), 1-8.
- Golombok, S. & Fivush, R. (1998). *Gender development*. Erişim adresi https://books.google.com.tr/books?id=CSgcZVmGBGcC&printsec=frontcover&hl=t&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
- Good, G. E., & Wood, P. K. (1995). Male gender role conflict, depression, and help seeking: Do college men face double jeopardy?. *Journal of Counseling & Development*, 74(1), 70-75. doi: 10.1002/j.1556-6676.1995.tb01825.x
- Gottman, J., & Silver, N. (2006). *Evliliği sürdürmenin yedi ilkesi*. (Çev. E. Deniz). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Gökçay, G. (2018). *Kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (508480).
- Göktaş, B. (2016). *Araştırma görevlisi hekimlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının ve cinsiyetçiliğe maruz kalma durumlarının nicel ve nitel yöntemlerle değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (454071).

- Gültekin, D. T. (2019). *Evlenme biçimi ve evlenme süresi bağlamında evlilik öncesi sürecin kadınlardaki evlilik doyumu ile ilişkisi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (579428).
- Gözütok, F., Toraman, Ç. ve Erdol, A. T. (2017). Toplumsal cinsiyet eşitliği ölçeğinin (TCEÖ) geliştirilmesi. *İlköğretim Online*, 16(3), 1036-1048. doi: 10.17051/ilkonline.2017.330240
- Güleç, G. (2012). Aile ve evlilik. Çınar Yenilmez (Ed.), *Aile yapısı ve ilişkileri içinde* (s. 61-79). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset tesisleri.
- Güllü, A. (2018). Üniversite öğrencilerinin eşten beklentilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 42-57.
- Gülsün, M., Ak, M., ve Bozkurt, A. (2009). Psikiyatrik açıdan evlilik ve cinsellik. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 1(1), 68-79.
- Güngör, H. C. (2007). *Evlilik doyumunu açıklamaya yönelik bir model geliştirme* (Doktora tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (211681).
- Güngör, Z. Y. (2019). *Evli bireylerde yaşam doyumunun yordayıcısı olarak evlilik doyumu ve bağlanma boyutları* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (537659).
- Gürer, T. (2019). *Evli bireylerde eşe kendini açma ve evlilik doyumu* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (600445).
- Güven, N., ve Sevim, S. A. (2007). İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve algılanan problem çözme becerilerinin evlilik doyumunu yordama gücü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 49-61.
- Güven, T. (2010). *Eşler arası şiddete yönelik nedensellik-sorumluluk yüklemeleri ve evlilik doyumu* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (264522).
- Habibova, G. (2019). *Çalışan kadınlarda evlilik doyumunun yordayıcısı olarak kişilerarası yeterlik ve iş-aile çatışmasını yönetme öz-yeterliği* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (585952).

- Hamurcu, G. (2018). *Evlilik doyumu ile paternal bağlanma arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (526957).
- Haqq, C. M., & Donahoe, P. K. (1998). Regulation of sexual dimorphism in mammals. *Physiological Reviews*, 78(1), 1-33.
- Haviland, W. A. (2002). *Kültürel Antropoloji*. (Çev. H. İnaç). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Haviland, W. A., Prins, H. E. L., McBride, B., & Walrath, D. (2010). *Cultural anthropology the human challenge*. (13. Baskı). Belmont, CA, United States: Cengage Learning, Inc.
- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of personality and social psychology*, 52(3), 511. doi: 10.1037/0022-3514.52.3.511
- Heider, F. (1958). *The psychology of interpersonal relations*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Helms, H. M., Supple, A. J., Hengstebeck, N. D., Wood, C. A., & Rodriguez, Y. (2019). Marital processes linking gender role attitudes and marital satisfaction among Mexican-origin couples: Application of an actor-partner interdependence mediation model. *Family process*, 58(1), 197-213. doi: 10.1111/famp.12338
- Herken, H. (2002). Depresyonun etiyolojisinde genetik kanıtlar. *Klinik Psikiyatri*, 4, 5-10.
- Hesselbart, S. (1981). *An evaluation of sex role theories: the clash between idealism and reality*. ACR North American Advances. <https://www.acrwebsite.org/volumes/5861> adresinden edinilmiştir.
- Heyman, R. E., Sayers, S. L., & Bellack, A. S. (1994). Global marital satisfaction versus marital adjustment: *An empirical comparison of three measures*. *Journal of Family Psychology*, 8(4), 432-446.
- Hisli, N. (1989). Beck depresyon envanterinin üniversite öğrencileri için geçerliği, güvenilirliği. *Psikoloji Dergisi*, 7 (23), 3-13.
- Hünler, O. S. ve Gençöz, T. (2003). Boyun eğici davranışlar ve evlilik doyumu ilişkisi: Algılanan evlilik problemleri çözümünün rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18(51), 99-108.

- Irmak, B. D. (2017). *Yüksek kaygı ve depresyon düzeyinin evlilik yaşamı ile ilişkisinin değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (475929).
- Işık E., Işık U. ve Taner, Y. (2013), *Çocuk, ergen, erişkin ve yaşlılarda depresif ve bipolar bozukluklar*. Ankara: Ziraat Gurup Matbaacılık.
- İmamoğlu, E. O. (1991). *Aile İçinde Kadın-Erkek Roller*. Türk Aile Ansiklopedisi. Ankara: Cilt 3, TC Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu. Ankara Türkiye Yazarlar Birliği Vakfı. Karabük Üniversitesi Tanıtım Katalogu. Erişim adresi https://turuz.com/storage/Turkologi-2-2019/7590-3-Turk_Aile_Ansiklopedisi-3-1991-387s.pdf
- İnanç, S. Ş. (2019). *Kadınların çalışma hayatının evlilik doyumuna etkisi: Aksaray ili örneği* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (562169).
- Jaehn, P., Bobrova, N., Saburova, L., Kudryavtsev, A. V., Malyutina, S., & Cook, S. (2020). The relation of gender role attitudes with depression and generalised anxiety disorder in two Russian cities. *Journal of Affective Disorders*, 264, 348-357. doi: 10.1016/j.jad.2020.01.027
- Johannesen-Schmidt, M. C., & Eagly, A. H. (2002). Another look at sex differences in preferred mate characteristics: The effects of endorsing the traditional female gender role. *Psychology of Women Quarterly*, 26(4), 322–328. doi:10.1111/1471-6402.t01-2-00071
- Kabadayı, S. (2019). *65 yaş üzeri bireylerde algılanan sosyal destek ile depresyon ve bilişsel beceriler arasındaki ilişki* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (543721).
- Kaçan, T. (2018). *Çalışan evli kadınların cinsel yaşam kalitesinde toplumsal cinsiyet rolleri ve çift uyumu* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (539444).
- Kafkaslı, R. (2019). *Evli bireylerde, problem çözme becerisi ve evlilik doyumunu ile somatizasyon arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (579669).

- Kalamış, E. (2018). *Toplumsal cinsiyet rolleri ve aile işlevlerinin problem çözme becerilerine etkisi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi.
- Kamışlı, E. (2018). *Toplumsal cinsiyet rolleri ve aile işlevselliğinin problem çözme becerilerine etkisi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi.
- Kanburoğlu, B. (2019). *Evli kadınlarda evlilik yaşı ve evlenme biçiminin evlilik doyumu ve depresyon düzeyine olan etkisi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (579685).
- Kantoğlu, A., Çetin, N. Y., & Erdoğan, A. (2018). Ergenlerde toplumsal cinsiyet algılarının sosyodemografik özelliklere göre Ddeğerlendirilmesi. *Konuralp Tıp Dergisi*, 10(2), 175-187. doi: 10.18521/ktd.368702
- Kaplan, K. (2016). *Evli bireylerde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların, evlilik doyumuna ve psikolojik iyi oluş durumuna etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (433505).
- Kara, F. M. (2015). *Serbest zamanda sıkılma algısının yaşam kalitesi ve evlilik doyumu üzerine etkisinin belirlenmesi* (Doktora tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (427220).
- Kara, F. (2019). *Öğretmen adaylarının stresle başa çıkma yolları ve depresyon düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (619294).
- Kara, Z. (2019). *Üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rolleri ve homofobi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (581285).
- Karagülle, İ. (2018). *Üniversite öğrencilerinde kişilerarası bağımlılık, kimlik yönelimleri ve depresyon* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (518603).
- Karakaş, D. (2018). *Evli kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının evlilik uyumuna etkisi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (532807).

- Karamustafa, F. C. (2017). *Postpartum depresyonda evlilik doyumu ve benlik saygısının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (475933).
- Karataş, Z. ve Kılıçarslan, F. (2013). Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde aile terapisinin rolü. *Nişantaşı Üniversitesi Sosyalbilimler Dergisi*, 1(1), 109-128.
- Kaya, B. ve Kaya, M. (2007). 1960'lardan günümüze depresyonun epidemiyolojisi, tarihsel bir bakış. *Klinik Psikiyatri*, 10, 3-10.
- Kaya, N. (2017). *Kırsal ve kentsel alanda yaşayan evli kadınların evlilik uyumu, evlilik doyumu ve ilişkilerde mutluluk düzeylerinin karşılaştırılması ve incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (469555).
- Kayış, T. (2019). *Evlilik doyumunun sosyotropi-otonomi kişilik özellikleri ve problem çözme becerisi ile ilişkisi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (543724).
- Keleş, E. (2016). *Öğretmen görüşlerine göre liselerde örgütsel depresyon* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (449653).
- Keleş, S. (2019). *Aile yaşam döngüsü içerisinde evlilik doyumunun incelenmesi: İstanbul örneği* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (608649).
- Kelleci, H. (2019). *Annelerin çocuk yetiştirme tutumunun yaşam doyumu, evlilik doyumu, umutsuzluk düzeyi açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (560410).
- Khalid, R., & Frieze, I. H. (2004). Measuring perceptions of gender roles: The IAWS for Pakistanis and US immigrant populations. *Sex Roles*, 51(5-6), 293-300. doi: 10.1023 / B: SERS.0000046613.99273.22
- Kılbitmez, R. (2018). *Çalışan evli kadınların evlilik doyumu düzeylerinin demografik değişkenler ve ev içi iş paylaşımı üzerinden yordanması* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (535099).
- Kılıç, E. (2017). *Bağlanma biçimlerinin evlilik doyumu ile ilişkisi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (460707).

- Kıslak, Ş. T. (1997). Evlilik uyumu ile nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri arasındaki ilişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 12(40), 55-64.
- Koca, D. A. Ve Yüksel, M. Y. (2017). Bir aile eğitim programının evli annelerin evlilik doyumu, evlilikte sorun çözme becerisi ve psikolojik iyi oluşuna etkisi. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, 3(1) , 1-19.
- Kocamustafa, F. C. (2017). *Postpartum depresyonda evlilik doyumu ve benlik saygısının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (475933).
- Koç, S. (2019). *Üniversite öğrencilerinde depresyonun çocukluk çağı travmaları, bağlanma ve üstbiliş çerçevesinde incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (551718).
- Koçak, A. (1999). Davranışların nedenlerini algılama: Yükleme. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 1(1), 108-120. <https://dergipark.org.tr/en/pub/josc/issue/18999/200902> adresinden erişilmiştir.
- Koçkan, S. Y. (2015). *Evli çiftlerde otomatik düşüncelerin ve bilişsel çarpıtmaların evlilik doyumuna etkisinin değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (429601).
- Kodan, S. (2013). *Evli bireylerin evlilik kalitesi toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (331738).
- Kohlberg, L. (1968). Early education: A cognitive-developmental view. *Child Development*, 4 (39), 1013-1062. https://www.jstor.org/stable/1127272?read-now=1&seq=2#page_scan_tab_contents adresinden edinilmiştir.
- Kotan, Z., Sarandöl, A., Eker, S. S., & Akkaya, C. (2009). Depresyon, nöroplastisite ve nörotrofik faktörler. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(1), 36-44.
- Koyuncu, A. B. (2019). *Evli bireylerde öznel mutluluk ve ilişkisel mutluluğun evlilik doyumuna etkisi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (548674).
- Kring, A. M., Johnson, S. L., Davison, G., & Neale, J. (2015). *Anormal Psikolojisi*. (Çev. Ed: M. Şahin). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Kubat, D. A. (2012). *Evli bireylerde aldatma eğilimi ve evlilik doyumu ilişkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (342420).
- Kulik, L. (1999). Gendered personality disposition and gender role attitudes among Israeli students. *The Journal of Social Psychology*, 139(6), 736-747. doi: 10.1080/00224549909598253
- Kurtman, E. (2019). *Anne-babası boşanmış ve boşanmamış çocuklarda ayrılık anksiyetesi ve depresyon düzeylerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (587906).
- Kuru, D. (2018). *Anne-babası boşanmış ve boşanmamış çocukların depresyon belirtilerinin anne-baba tutumları açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (531382).
- Küey, L. (1998). Birinci basamakta depresyon: tanıma, ele alma, yönlendirme. *Psikiyatri Dünyası*, 1, 5-12.
- Küntüz, İ. S. (2016). *Hemodiyaliz hastalarında hastalık algısı ve sosyal desteğin depresyon, anksiyete ve yaşam kalitesine etkiler* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (428711).
- Lavner, J. A., & Clark, M. A. (2017). Workload and marital satisfaction over time: Testing lagged spillover and crossover effects during the newlywed years. *Journal of Vocational Behavior*, 101, 67-76. doi: 10.1016 / j.jvb.2017.05.002
- Lawrence, E., & Bradbury, T. N. (2007). Trajectories of change in physical aggression and marital satisfaction. *Journal of Family Psychology*, 21(2), 236. doi: 10.1037/0893-3200.21.2.236
- Macionis, J. J. (1987). *Sociology*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Main, M., Kaplan, N., & Cassidy, J. (1985). Security in infancy, childhood, and adulthood: A move to the level of representation. *Monographs of the society for research in child development*, 66-104. doi: 10.2307/3333827
- McWilliams, N. (2010). *Psikanalitik Tanı*. (Çev. E. Kalem). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- Memiş, T. (2019). *Ebeveynleri boşanmış ve ebeveynlerden birini kaybetmiş çocuklarda depresyon ve davranışsal sorunlar* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (588927).
- Erdoğan, M. (2016). *Evli kadınlarda toplumsal cinsiyet rollerinin evlilikte sorun çözmeye ve doyuma etkisi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (450781).
- Merdoğlu, E. (2019). *Evli kadınlarda evlilik doyumu ve somatizasyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (579678).
- Miller, R. B., Mason, T. M., Canlas, J. M., Wang, D., Nelson, D. A., & Hart, C. H. (2013). Marital satisfaction and depressive symptoms in China. *Journal of Family Psychology*, 27(4), 677. doi: 10.1037 / a0033333
- Mitchell, R. E., Billings, A. G., & Moos, R. H. (1982). Social support and well-being: Implications for prevention programs. *Journal of Primary Prevention*, 3(2), 77-98. doi: 10.1007 / BF01324668.
- Murdock, N. L. (2014). *Psikolojik danışma ve psikoterapi kuramları*. (Çev. Ed: F. Akkoyun). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Nacargil, G. (2017). *Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu ile depresyon arasındaki ilişkide kişilerarası ilişkilerin aracı rolü* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (487430).
- Noller, P., Feeney, J.A., & Ward, CM (1997). Determinants of marital quality: A partial test of Lewis and Spanier's model. *Journal of Family Studies*, 3(2), 226-251. doi: 10,5172 / jfs.3.2.226
- Nourani, S., Seraj, F., Shakeri, M. T., & Mokhber, N. (2019). The Relationship Between Gender-Role Beliefs, Household Labor Division and Marital Satisfaction in Couples. *Journal of Holistic Nursing And Midwifery*, 29(1), 43-49. doi: 10.29252/HNMJ.29.1.301
- Noury, R., Karimi, N., & Mohammadi, M. (2017). Relationship between prenatal depression with social support and marital satisfaction. *Sarem Journal of Reproductive Medicine*, 1(4), 153-157.

- Odinka, J. I., Nwoke, M., Chukwuorji, J. C., Egbuagu, K., Mefoh, P., Odinka, P. C., Amadi, K. U., & Muomah, R. C. (2018). Post-partum depression, anxiety and marital satisfaction: A perspective from Southeastern Nigeria. *South African Journal of Psychiatry*, 24, 1-8. doi: 10.4102 / sajpsychiatry.v24i0.1109
- Oğuzman, M. K., ve Barlas, N. (2013). *Medeni Hukuk*. (19. Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Okutucu, A. C. (2013). *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Kliniğinde doğan bebeklerin babalarında doğum sonrası depresyon oranının edinburgh doğum sonrası depresyon ölçeği kullanılarak belirlenmesi* (Tıpta uzmanlık tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (365165).
- Öz, T. (2019). *Çiftlerde depresyon, mutluluk ve psikolojik iyi oluş ile evlilik doyumu arası ilişkilerde evlilik süresinin aracı rolünün incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (559768).
- Özcan, G. (2017). *Bedensel engelli olan ve olmayan bireylerin çeşitli duygudurum değişkenleri açısından değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (452193).
- Özdemir, Y. A. (2019). *Üniversite öğrencilerinin depresyon düzeylerinin toplumsal cinsiyet rolleri ve bilişsel esneklik düzeyleri bakımından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (579680).
- Özgüven, İ. E., (2000). *Evlilik ve aile terapisi*. Ankara: Pdrem Yayınları.
- Özgüven, İ.E. (2001). *Kişiler arası iletişim. Ailede iletişim ve yaşam*. Ankara: Pdrem Yayınları.
- Özkan, G. E. (2019). *Evli bireylerin çatışma çözüm stillerine göre evlilik doyumunun incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (551110).
- Özşirin, G. (2019). *Evli çocuklu çiftler ile evli çocuksuz çiftlerin evlilik doyumu ve depresyon düzeylerinin karşılaştırılması* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (547461).

- Öztahtacı, D. (2017). *Evli kadınlarda evlilik doyumu, yetişkin bağlanma stilleri ve depresyon düzeyinin ilişkisinin incelenmesi* faktörler (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (486238).
- Öztürk, O. ve Uluşahin, N. A. (2015). *Ruh sağlığı ve bozuklukları*. (13. Baskı). Ankara: Nobel Tıp Kitapevleri.
- Özyiğit, N. (2010). *Meme kanserli hasta eşlerindeki öfke ifade tarzlarının anksiyete ve depresyonla ilişkisi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (272636).
- Özyiğit, M. K. (2019). *Psikolojik danışman ve psikolog adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (581092).
- Parlar, H., ve Akgün, Ş. (2018). Evlilikte bilinçli farkındalık, evlilik doyumu ve problem çözme becerileri ilişkilerinin incelenmesi. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, 1(1), 11-21.
- Peterson, C., & Seligman, M.E. (1987). Explanatory style and . illness. *Journal of Personality* , 55(2), 237-265. doi: 10.1111 / j.1467-6494.1987.tb00436.x
- Pınar, G., Taşkın, L. ve Eroğlu, K. (2008). “Başkent Üniversitesi Öğrenci Yurdunda Kalan Gençlerin Toplumsal Cinsiyet Rol Kalıplarına İlişkin Tutumları.” *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 15(1):47–57.
- Plotnik, R. (2009). *Psikoloji'ye giriş*. (Çev. T. Geniş). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Plotnik, R., & Kouyoumdjian, H. (2013). *Introduction to psychology*. Boston: Cengage Learning.
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu. (2018). *Televizyon izleme eğilimleri araştırması*. <https://www.rtuk.gov.tr/assets/Icerik/AltSiteler/televizyonizlemeegilimleriarastirmasi2018.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Rice, F. P. (1996). *Intimate relationships, marriages and families*. California: Mayfield Publishing.

- Riyahi, M. E., & Mahmudabadi, Z. (2018). Sociological study of the effects of gender roles on depression via self silencing. *Journal of Applied Sociology*, 29(1), 129-146.
- Rosen-Grandon, J., Myers, J. E. & Hattie, J. A. (2004). The relationship between marital characteristics, marital interaction processes, and marital satisfaction. *Journal of Counseling & Development*, 82(1), 58-68.
- Rotter, J. B., Chance, J. E., & Phares, E. J. (1972). *Applications of a social learning theory of personality*. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Rusbult, C. E. (1980). Commitment and satisfaction in romantic associations: A test of the investment model. *Journal of Experimental Social Psychology*, 16(2), 172-186. doi: 10.1016/0022-1031(80)90007-4
- Rusbult, C. E., & Buunk, B. P. (1993). Commitment processes in close relationships: An interdependence analysis. *Journal of Social and Personal Relationships*, 10(2), 175-204. doi: 10.1177/026540759301000202
- Salant, P., & Dillman, D. A. (1994). *How to conduct your own survey*. New York: John Wiley & Sons.
- Salman, Ö. (2017). *Ankara'da bir üniversitenin bazı fakültelerindeki öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve ilişkili faktörler* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (468990).
- Sancaktar, N. (2016). *Yeni evlenen ve uzun süredir evli olan çiftlerin evlilikte problem çözme becerisi düzeylerinin öznel iyi oluş ve evlilik doyumu düzeyleri ile ilişkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (432649).
- Santrock, J. W. (2014). *Ergenlik* (14. Baskı). (Çev. D. M. Siyez). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Sarı, T. (2012). *Evli bireylerin ebeveyn algıları, otomatik düşünceleri ve bağlanma stillerinin evlilik doyumu ile ilişkisi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (342433).

- Saveanu, R. V., & Nemeroff, C. B. (2012). Etiology of depression: genetic and environmental factors. *Psychiatric Clinics*, 35(1), 51-71. doi: 10.1016 / j.psc.2011.12.001
- Selami, F. P. (2016). *Ergenlerde anne baba tutumlarının kaygı ve depresyona etkisi: Sağlık meslek lisesi ve özel lise öğrencileri üzerinde bir inceleme* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (490917).
- Shaud, S., & Asad, S. (2018). Marital adjustment, convergent communication patterns, and psychological distress in women with early and late marriage. *Current Psychology*, 1-8.
- Shaver, P., & Mikulincer, M. (2004). Attachment in the later years: A commentary. *Attachment & Human Development*, 6(4), 451-464. doi: 10.1080/1461673042000303082
- Shechner T. (2010). Gender identity disorder: a literature review from a developmental perspective. *Isr J Psychiatry Relat Sci*, 47(2):132-138.
- Slaby, R. G., & Frey, K. S. (1975). Development of gender constancy and selective attention to same-sex models. *Child Development*, 46, 849-856.
- Sokolski, D.M. & Hendrick, S.S. (1999). Marital satisfaction. *American Journal of Family Therapy*, 26(1), 39-49.
- Spanier, G. B. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family*, 38, 15-28. doi: 10.2307/350547
- Spanier, G. B., & Lewis, R. A. (1980). Marital quality: A review of the seventies. *Journal of Marriage and the Family*, 42, 825-839. doi: 10.2307 / 351827
- Stith, S. M., Green, N. M., Smith, D. B., & Ward, D. B. (2008). Marital satisfaction and marital discord as risk markers for intimate partner violence: A meta-analytic review. *Journal of family violence*, 23(3), 149-160. doi: 10.1007/s10896-007-9137-4

- Sullivan, P. F., Neale, M. C., & Kendler, K. S. (2000). Genetic epidemiology of major depression: review and meta-analysis. *American Journal of Psychiatry*, 157(10), 1552-1562. doi: 10.1176/appi.ajp.157.10.1552
- Sümer, N., ve Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örneklemini üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(43), 71-106.
- Şafak-Öztürk, C. ve Arkar, H. (2017). Vajinismuslu çiftlerde bilişsel davranışçı terapinin cinsel doyum, evlilik uyumu, depresyon ve anksiyete belirti düzeyleri üzerine etkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 28(3), 172-180. Doi: 10.5080/u14872
- Şeker, V. T. (2018). *Sosyal medya bağımlılığı ile depresyon ve anksiyete arasındaki ilişki* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (528067).
- Şen, Ö. (2019). *Medya çalışanı kadınlarda güç mesafesi ve toplumsal cinsiyet rolleri algısı açısından cam tavan engelleri* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (558912).
- Şener, A. ve Terzioğlu, R. G. (2002). *Ailede eşler arası uyuma etki eden faktörlerin araştırılması*. Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayını.
- Şentürk, E. (2018). *Evlilikte özyetkinlik, ebeveyn özyetkinliği, bilişsel duygu düzenleme ve evlilik doyumu arasındaki ilişki* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (542301).
- Tamam, L., & Zeren, T. (2002). Depresyonda serotonerjik düzenekler. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 5(4), 11-18.
- Tan, C. C. (2016). *Evlü çiftlerde zihin kurami ölçek değerlerinin, evlilik doyumu ve eş desteğine olan etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (460758).
- Tanış, B. B. (2019). *Depresyon ve sosyal destek ilişkisinde sosyal beceri ve duygusal farkındalığın aracı rolünün incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (608997).

- Taş, Y. (2016). *Evli bireylerde yaşanan çatışmalar, bağlanma stilleri ve problem çözme becerilerinin evlilik doyumu açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (438557).
- Taşköprü, M. (2013). *Evlilik doyumu ile problem çözme becerileri, stresle başa çıkma ve evlilik süresi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (332630).
- Tekin, G. (2019). *Evli kadınlarda toplumsal cinsiyet rolleri ile evlilik uyumu ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (590056).
- Tezer, E. (1996). Evlilik İlişkisinden Sağlanan Doyum: Evlilik Yaşamı Ölçeği. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7), 1 – 7.
- Thibaut, J. W. & Kelley, H. H. (1959). *Social psychology of groups*. New York: Willey.
- Timuroğlu, E. (2018). *İş yaşamında temel psikolojik ihtiyaçların duygulanım, anksiyete ve depresyon ile ilişkisi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (511232).
- Topcu, N. (2019). *Evlilik doyumunun doğum yapma korkusu üzerine etkisi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (543708).
- Tozan, S. Y. (2019). *Çocukluk çağı travmalarının evlilik uyumu ve evlilik doyumuna etkisi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (37130).
- Tozzi, F., Prokopenko, I., Perry, J. D., Kennedy, J. L., McCarthy, A. D., Holsboer, F., Berrettini, W., Middleton, L. T., Chilcoat, H. D., & Muglia, P. (2008). Family history of depression is associated with younger age of onset in patients with recurrent depression. *Psychological Medicine*, 38(5), 641-649. doi: 10.1017 / s0033291707002681
- Trudel, G. (2002). Sexuality and marital life: Results of a survey. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 28(3), 229-249. doi: 10.1080/009262302760328271
- Turgay, B. (2017). *İnfertilite şikayeti olan çiftlerde depresyon sıklığı ve hayat kalitesinin araştırılması* (Tıpta uzmanlık tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (468971).

- Tuzcu, A. (2017). *Evli bireylerde kişilik özelliklerinin evlilik uyumu ve evlilik doyumu üzerine etkisi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (458488).
- Tümöz, E. D. (2018). *Kadınlarda evlilik doyumunun kadınların kişilik özellikleri, yalnızlık algıları ve eş değerlendirmeleri bağlamında incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (531738).
- Türk, E. (2019). *Beliren yetişkinlerde toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumun, benlik kurgusunun ve benliğin ayrımlaşmasının eş seçme stratejilerini yordamadaki rolü* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (599686).
- Türkçapar, H. (2004). Anksiyete bozukluğu ve depresyonun tanısal ilişkileri. *Klinik Psikiyatri*, 4, 12-16.
- Türkçapar, H. (2019). *Bilişsel davranışçı terapi*. (13. Baskı). İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], (2020). *Evlenme ve boşanma istatistikleri*.: <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist-> adresinden edinilmiştir.
- Türkmenoğlu, M. D. (2016). *Hemşirelik öğrenimi gören birinci ve dördüncü sınıf üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (433782).
- Uçar, E. (2018). *Psikolojik iyi oluş yordayıcısı olarak dindarlık, evlilik doyumu ve problem çözme* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (504159).
- Uçar, L. (2016). *Okul yöneticilerinin kullandıkları güç türleri ve örgütsel depresyon: Bir ilişkisel tarama modeli* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (454849).
- Uçak, J. (2018). *Çalışan ve çalışmayan kadınlarda iletişim becerilerinin evlilik doyumuna etkisi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (525771).
- Uğuz, Ş. ve Yurdagül, E. (2002). Noradrenerjik sistem ve depresyon. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 5(4), 19-23.
- Urgancı, Ç. (2018). *İstanbul 112 acil sağlık hizmetleri çalışanlarının mesleki tükenmişlik düzeyleri, algılanan stres düzeyi ve stresle başa çıkma stillerinin evlilik doyumunu yordama gücü* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (515684).

- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Sosyoloji Konferansları*, (35), 29-56.
- Vefikuluçay, D., Zeyneloğlu, S., Eroğlu, K. ve Taşkın, L. (2007). Kafkas üniversitesi son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları. *Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 1, 26-38.
- Wang, L., & Crane, D. R. (2001). The relationship between marital satisfaction, marital stability, nuclear family triangulation, and childhood depression. *American Journal of Family Therapy*, 29(4), 337-347. doi: 10.1080/01926180126502
- Wang, Q., Wang, D., Li, C., & Miller, R. B. (2014). Marital satisfaction and depressive symptoms among Chinese older couples. *Aging & Mental Health*, 18(1), 11-18. doi: 10.1080 / 13607863.2013.805730
- Winokur, G. (1990). The concept of secondary depression and its relationship to comorbidity. *Psychiatric Clinics of North America*, 13(4), 567-583. doi: 10.1016/S0193-953X(18)30336-8
- World Health Organization. (2006). Constitution of the World Health Organization—Basic Documents, Forty-fifth edition, Supplement, October 2006. https://www.who.int/governance/eb/who_constitution_en.pdf adresinden edinilmiştir.
- Yalçın, H., Arslan-Kılıçoğlu, E. ve Acar, A. (2017). Gençlerin evlilik ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(52), 858-865.
- Yaşar, B. (2011). *Öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının kadın sağlığı hemşireliği açısından değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (314318).
- Yaşık, B. (2019). *Doğum sonrası depresif belirtiler ile evlilik doyumu, erken çocukluk çağı travmaları ve bağlanma problemleri arasındaki ilişki* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (603419).
- Yavuz, H. (2019). *Kişilik inançlarının ve depresif belirtilerin evlilik uyumuna etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (543289).

- Yavuz, O. (2015). *Evlilikte problem çözme becerisi ve evlilik doyumunun bilim sanat merkezinde çocuğu olan ve olmayan ebeveynler açısından karşılaştırılması* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (407144).
- Yemez, B. ve Alptekin, K. (1998). Depresyon etiyojisi. *Pikiyatri Dünyası*, 1, 21-25.
- Yerlikaya, M. (2019). *Erkek eşin iş yerinde duygusal tacize uğrama durumunun evlilik çatışması ve evlilik doyumu ile ilişkisi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (580219).
- Yıldız, A. (2013). *Anne baba tutumları ile evlilik doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (333738).
- Yıldız, Ö. (2017). *Üniversite mezunu bireylerin evlilik doyumu ve cinsellik olgusuna bakışları* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (480841).
- Yıldız, Ö. Z. (2018). *Evlilik doyumunun öncülleri ve sonuçları: depresyon, kaygı, erken dönem uyumsuz şemalar* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (508895).
- Yılmaz, A. (2001). Eşler arasındaki uyum: Kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 1(4). <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/198222> adresinden edinilmiştir.
- Yiğit, E. (2018). *Evli kadınlarda aile içi şiddet ile evlilik doyumu ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (526704).
- Yüceol, S. E. Ö. (2016). *Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar ile ilişki doyumu ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar arasındaki ilişkiler* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (441119).
- Yüksek, N. (1998). Depresyonda tanı ve ayırıcı tanı. *Psikiyatri Dünyası*, 1, 13-20.
- Yüksel, Ö. (2013). *Kadınlarda evlilik uyumu ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişki: Stresle baş etme biçimleri ve toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının aracı rolleri* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (339127).

Zeyneloğlu, S. (2008). Ankara'da hemşirelik öğrenimi gören üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları (Doktora tezi). https://toad.halileksi.net/sites/default/files/pdf/toplumsal-cinsiyet-rolleri-tutum-olcegi-toad_0.pdf adresinden edinilmiştir.

Zeyneloğlu, S. ve Terzioğlu F. (2011). Development and psychometric properties gender roles attitude scale. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(40), 409-420.

Zeytinoğlu, E. (2013). *Evli bireylerin benlik saygısı, kıskançlık düzeyi, evlilikteki çatışmalar ve evlilik doyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi'nden edinilmiştir (353282).

Zhang, H., Ho, P. S., & Yip, P. S. (2012). Does similarity breed marital and sexual satisfaction?. *Journal of sex research*, 49(6), 583-593. doi:10.1080/00224499.2011.574240

EKLER

EK- I Gönüllü Katılımcı Onam Formu

Sizi Psk. Dan. Nuriye ÖZTÜRK ve Doç. Dr. Azize Nilgün CANEL tarafından yürütülen “Evli Bireylerde Toplumsal Cinsiyet Rollerini Yüklemeleri ile Evlilik Doyumu ve Depresyon Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı araştırmaya katılımcı olarak davet ediyoruz. Araştırmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır.

Bu araştırmanın amacı toplumsal cinsiyet rolleri, evlilik doyumu ve depresyon arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu amaç doğrultusunda yazılı olarak veri toplanacaktır. Araştırmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı/telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları objektif ve içtenlikle vermenizdir. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz KVKK kapsamında **gizli tutulacak**, veriler topluca işlenecek ve sadece yayın amacı ile kullanılacaktır. Araştırma tamamlandığında genel/size özel sonuçların sizinle paylaşılmasını istiyorsanız lütfen nry_ozturk@hotmail.com e-posta adresine mesaj gönderiniz.

Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir.

Yukarıda yer alan bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını, amacını ve gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı/araştırmacılar tarafından yapılmış ve kişisel bilgilerimin korunacağı konusunda yeterli güven verilmiştir.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının (Kendi el yazısı ile)

Adı-Soyadı :

İmzası :

Araştırmacının

Adı-Soyadı :

İmzası :

EK- II: Kişisel Bilgi Formu

Değerli katılımcı,

Aşağıda yer alan hiçbir soruyu boş bırakmamanız rica ederiz.

***Cinsiyetiniz:** (1) Kadın (2) Erkek

***Yaşınız:** (1) 18-20 (2) 21-30 (3) 31-40 (4) 41-50 (5) 51-60 (6) 60 üzeri

***Eğitim Durumunuz:** (1) Okumadım (2) İlkokul (3) Ortaokul (4) Lise (5) Lisans (6) Yük. Lisans (7) Doktora

***Eşinizin yaşı:** (1) 18-20 (2) 21-30 (3) 31-40 (4) 41-50 (5) 51-60 (6) 60 üzeri

***Eşinizin Eğitim Durumunuz:** (1) Okumadım (2) İlkokul (3) Ortaokul (4) Lise (5) Lisans (6) Yük. Lisans (7) Doktora

***Çalışıyor musunuz?** (1) Evet (2) Hayır ***Eşinizi Çalışıyor mu?** (1) Evet (2) Hayır

***Gelir Düzeyiniz:** (1) Düşük (2) Orta (3) Yüksek

***Evlendiğinizde Kaç Yaşındaydınız:** (1) 18-20 (2) 21-30 (3) 31-40 (4) 41-50 (5) 51-60 (6) 60 üzeri

***Evlilik Süreniz:** (1) 1-11 ay (2) 1-5 yıl (3) 5-10 yıl (4) 15-20 yıl (5) 20 yıl üzeri

***Kaçınıcı Evliliğiniz?.....**

***Çocuk Sayısı:.....**

***Hangi Usulle Evlendiniz:** (1) Kendim seçtim, ailemin onayını aldım
(2) Kendim seçtim ailemin onayını almadım
(3) Ailem seçti benim onayım alındı
(4) Ailem seçti benim onayım alınmadı

EK- III: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği

Aşağıdaki sorular doğru ve tek bir cevabı yoktur. İfadelerden size en uygun olmayanı "1", size en uygun olanı ise "5" seçeneğidir. Lütfen bütün ifadeleri tek bir şık olacak şekilde işaretleyiniz ve işaretlenmemiş ifade bırakmayınız.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Kızlar, ekonomik bağımsızlıklarını kazandıklarında ailelerinden ayrı yaşayabilmelidir.	1	2	3	4	5
2. Erkeğın evde her dediği yapılmalıdır.	1	2	3	4	5
7. Kadının doğurganlık özelliği nedeniyle, iş başvurularında erkekler tercih edilmelidir.	1	2	3	4	5
17. Evin reisi erkektir.	1	2	3	4	5
23. Kız bebeğe pembe, erkek bebeğe mavi renkli giysiler giydirilmelidir.	1	2	3	4	5
27. Mesleki gelişme fırsatlarında kadınlara ve erkeklere eşit haklar tanınmalıdır.	1	2	3	4	5
34. Ailede kazancın nasıl kullanılacağına erkek karar vermelidir.	1	2	3	4	5
38. Evlilikte erkeğın yaşı kadından büyük olmalıdır.	1	2	3	4	5

EK- IV: Evlilik Doyumu Ölçeği

Aşağıdaki ifadeler sizin için doğruysa “D”, yanlış ise “Y” yi işaretleyiniz. Lütfen işaretlenmemiş ifade bırakmayınız

1. İlişkimiz bana mutluluk veriyor. D () Y ()	25. Eşim sık sık onu anlamadığımdan yakınıır. D () Y ()
2. Evlilik hayatım böyle olmamalıydı. D () Y ()	32. Eşim benimle kavga etmeye çok meraklı. D () Y ()
16. Eşimle birbirimize sık sık “seni seviyorum” deriz. D () Y ()	72. Eşim beni içinden gelerek sarılıp öpmez. D () Y ()
24. Eşim ne kadar sinirlenirse sinirlensin, bana asla vurmaz. D () Y ()	84. Onsuz bir hayatı düşünemiyorum. D () Y ()
55. Evin içinde iki yabancı gibiyiz. D () Y ()	92. Bazen kendimi çok yalnız hissediyorum) D () Y ()

Bu Bölümdeki Sorular Sadece Çocuk Sahibi Çiftlere Aittir

93. Çocuklarımızı yetiştirmek konusunda eşimle mükemmel bir uyum içerisindeyiz. D () Y ()	98. Çocuklarımızı yetiştirme konusunda eşimle eşit sorumluluğa sahibiz. D () Y ()
--	--

EK-V: Beck Depresyon Envanteri

Aşağıdaki ifadelerden sizin için en uygun olanını işaretleyiniz. Lütfen işaretlenmemiş ifade bırakmayınız.

1) 0. Kendimi üzüntülü ve sıkıntılı hissetmiyorum.

1.

2.

3.

2) 0.

1. Gelecek hakkında karamsarım.

2.

3.

3) 0. Kendimi başarısız bir insan olarak görmüyorum.

1.

2. Geçmişe baktığımda başarısızlıklarla dolu olduğunu görüyorum.

3.

4) 0.

1.

2.

3. Her şeyden sıkılıyorum.

5) 0.

1. Kendimi zaman zaman suçlu hissediyorum.

2. Çoğu zaman kendimi suçlu hissediyorum.

3.

6) 0. Bana cezalandırılmışım gibi geliyor.

1.

2. Cezalandırılmayı bekliyorum.

3.

7) 0. Kendimden memnunum.

1.

2.

3. Kendimden nefret ediyorum.

8) 0.

1.

2. Hatalarımdan dolayı her zaman kendimi kabahatli bulurum.

3.

9) 0.

1.

2. Kendimi öldürmek isterdim.

3. Fırsatını bulsam kendimi öldürürdüm.

10) 0.

1.

2.

3. Eskiden ağlayabilirdim şimdi istesem de ağlayamıyorum.

11) 0.

1. Eskisine kıyasla daha kolay kızıyor ya da sinirleniyorum.

2.

3. Bir zamanlar beni sınırlendiren şeyler şimdi hiç sınırlendirmiyor.

12) 0. Başkaları ile görüşmek, konuşmak isteğimi kaybetmedim.

1.

2.

3. Hiç kimseyle konuşmak görüşmek istemiyorum.

13) 0.

1.

2. Karar verirken eskisine kıyasla çok güçlük çekiyorum.

3. Artık hiç karar veremiyorum.

14) 0.

1. Daha yaşlanmış ve çirkinleşmişim gibi geliyor.

2.

3.

15) 0. Eskisi kadar iyi çalışabiliyorum.

1.

2. Herhangi bir şeyi yapabilmek için kendimi çok zorlamam gerekiyor.

3.

16) 0. Her zamanki gibi iyi uyuyabiliyorum.

1.

2.

3.

17) 0. Her zamankinden daha çabuk yorulmuyorum.

1. Her zamankinden daha çabuk yoruluyorum.

2.

3.

18) 0. İştahım her zamanki gibi.

1.

2.

3. Artık hiç iştahım yok.

19) 0.

1. İki kilodan fazla kilo verdim.

2. Dört kilodan fazla kilo verdim.

3.

20) 0. Sağlığım beni fazla endişelendirmiyor.

1. Ağrı, sancı, mide bozukluğu veya kabızlık gibi rahatsızlıklar beni endişelendirmiyor.

2.

3.

21) 0. Son zamanlarda cinsel konulara olan ilгимde bir değişme fark etmedim.

1.

2. Cinsel konularla şimdi çok daha az ilgiliyim.

3.